

1
3
-
4
-
2
0
1
8

1
2
2
6
8
4
/
0
0
0
0
2
5
5
1
9

1
3
-
4
-
2
0
1
8

1
2
2
6
8
4
/
0
0
0
0
2
5
5
1
9

Luttenbergstraat 2
Postbus 10078
8000 GB Zwolle
Telefoon 038 499 88 99
Fax 038 425 48 88
Overijssel.nl
postbus@Overijssel.nl

Stichting Faunabeheereenheid Overijssel
de heer H.G. van Koot
Postbus 645
7400 AP DEVENTER

KvK 51048329
IBAN NL45RABO0397341121

Inlichtingen bij

Dhr. A.G. van der Wal
tel 038 499 76 96
fax 038 425 75 00
ag.vd.wal@overijssel.nl

Onderwerp: Wet natuurbescherming - vergunning schadebestrijding ganzen

Datum
11.04.2018
Kenmerk
2018/0215252
Pagina
1
Uw brief
Uw kenmerk
Zaaknummer

Geachte heer Van Koot,

U heeft namens de Stichting Faunabeheereenheid Overijssel een aanvraag om een vergunning op grond van de Wet natuurbescherming – Natura 2000-gebieden (verder Wnb) bij ons ingediend.

Deze hebben wij op 20 januari 2016¹ ontvangen. De aanvraag betreft het jaarrond doden van grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen met behulp van het geweer, in het kader van schadebeheer en -bestrijding, in Overijssel. Op 24 oktober 2016 hebben wij u een vergunning voor de Wet natuurbescherming (Nbwet) verleend.² Op 23 augustus 2017 is met de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: ABRvS) onze vergunning vernietigd, en zijn wij opgedragen een nieuw besluit te nemen.³

De aangevraagde handeling is in overeenstemming met de vigerende Flora- en faunawetonthefing.⁴ Op 1 januari 2017 is de Nbwet opgegaan in de Wnb. In deze brief geven wij onze beslissing weer.

Besluit

Wij verlenen u een vergunning⁵ voor het jaarrond doden van grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen met behulp van het geweer, in het kader van schadebeheer en bestrijding, op agrarische percelen in en rond de Natura 2000-gebieden: Weerribben, De Wieden, Zwarte Meer, Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, Ketelmeer & Vossemeer, De Rijntakken (deelgebied Uiterwaarden IJssel) en Engbertsdijkerven in Overijssel.

¹ EDO-kenmerk: 2016/0022870

² EDO-kenmerk: 2016/0450801

³ Uitspraak 201602365/1/R2 en 201609364/1/R2

⁴ - Ontheffing art. 68 Flora- en faunawet van 3 oktober 2014, kenmerk 2014/0276734;

- Beslissing op bezwaar van 17 februari 2015, kenmerk 2015/0001196

- Herziene beslissing op bezwaar van 26 mei 2015, kenmerk 2015/0137398

- Beslissing op bezwaar van 21 september 2015, kenmerk 2015/0273046

- Herziening beslissing op bezwaar WBE Vriezenveen; kenmerk 2016/0131095

⁵ Op basis van art. 2.7, tweede lid Wet natuurbescherming

Bijlagen

Datum verzending

12 APR. 2018

Verder weigeren wij de gevraagde vergunning voor alle Natura 2000-gebieden die alleen als Habitatrichtlijngebied zijn aangewezen, en voor Sallandse Heuvelrug en de Veluwe Randmeren. Reden daarvoor is dat de handeling geen significant verstorende effecten heeft voor die gebieden en er dus geen vergunningplicht geldt voor die gebieden. De aanvraag en de bijbehorende stukken zijn onderdeel van dit besluit. De vergunning wordt verleend voor de periode vanaf de dag van inwerkingtreding van het besluit op de aanvraag tot 1 september 2019.

Op het moment dat deze vergunning van kracht wordt, vervalt de vergunning die wij op 30 maart 2018 (kenmerknummer: 2018/0161040) verleend hebben.

Voorschriften

Ter bescherming van de aanwezige natuurwaarden verbinden wij aan deze vergunning de volgende voorschriften:

Engbertsdijksvenen

1. Jaarrond mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden op agrarische percelen die *binnen* de begrenzing van het Natura 2000-gebied Engbertsdijksvenen liggen.
2. In de periode 1 oktober tot en met 30 april mag er in een zone van vier kilometer *buiten* de begrenzing van het Natura 2000-gebied Engbertsdijksvenen niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden op agrarische percelen indien er een kraanvogel(-s) foerageert binnen een afstand van 500 meter van de afschotlocatie.

Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

3. In de periode 1 maart tot 1 augustus mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden van de *Roerdomp* in het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht én niet op de agrarische percelen die binnen 300 meter van de leefgebieden van de *Roerdomp* liggen, zoals aangegeven in bijlage 3.
4. In de periode 15 april tot 1 augustus mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden van het *Porseleinhoen* in het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht én niet op de agrarische percelen die binnen 100 meter van de leefgebieden van het *Porseleinhoen* liggen, zoals aangegeven in bijlage 3.
5. In de periode 1 mei tot 1 oktober mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden van de *Kwartelkoning* in het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht én niet op de agrarische percelen die binnen 100 meter van de leefgebieden van de *Kwartelkoning* liggen, zoals aangegeven in bijlage 3.
6. In de periode 15 april tot 15 september mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden in een zone van 300 meter om broedkolonies van *zwarte stern* in het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht.
7. In de periode 1 oktober tot 1 april mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, indien er één of meerdere *kleine zwanen* op minder

Datum
11.04.2018
Kenmerk
2018/0215252
Pagina
2
Uw brief
Uw kenmerk

dan 250 meter aangetroffen wordt.

8. In de periode 1 oktober t/m 31 maart mag binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht niet op *kolganzen* geschoten worden.

Zwarte Meer

9. In de periode 1 maart tot 1 augustus mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden van de *Roerdomp* in het Natura 2000-gebied Zwarte Meer én niet op de agrarische percelen die binnen 300 meter van de leefgebieden van de *Roerdomp* liggen, zoals aangegeven in bijlage 3.
10. In de periode 15 april tot 1 september mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden van de *Purperreiger* in het Natura 2000-gebied Zwarte Meer én niet op de agrarische percelen die binnen 300 meter van de leefgebieden zoals aangegeven op het kaartbeeld 'Zwarte Meer-Roerdomp' bijlage 3.

Datum
11.04.2018
Kenmerk
2018/0215252

Pagina
3

Uw brief

Uw kenmerk

11. In de periode 15 april tot 1 augustus mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden van het *Porseleinhoen* in het Natura 2000-gebied Zwarte Meer én niet op de agrarische percelen die binnen 300 meter van de leefgebieden van het *Porseleinhoen* liggen, zoals aangegeven in bijlage 3.

Ketelmeer & Vossemeer

12. In de periode 1 oktober tot 1 april (vanwege Kleine zwaan en Kolgans) en 1 april tot 1 augustus (vanwege Roerdomp, Porseleinhoen en Grote karekiet) mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden in het Natura 2000-gebied Ketelmeer & Vossemeer. Ook mag niet geschoten worden op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen op percelen die én buiten Natura 2000-gebied het Ketelmeer & Vossemeer én buitendijks liggen (zie bijlage 4 figuur 1a en 1b).

Weerribben

13. In de periode 1 maart tot 1 augustus mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden van de *Roerdomp* in het Natura 2000-gebied Weerribben én niet op de agrarische percelen die binnen 300 meter van de leefgebieden van de *Roerdomp* liggen, zoals aangegeven in bijlage 3.
14. In de periode 15 april tot 1 augustus mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden van het *Porseleinhoen* in het Natura 2000-gebied Weerribben én niet op de agrarische percelen die binnen 100 meter van de leefgebieden van het *Porseleinhoen* liggen, zoals aangegeven in bijlage 3
15. In de periode 15 maart tot 15 september mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden van de *Watersnip* in het Natura 2000-gebied Weerribben én niet op de agrarische percelen die binnen 300 meter van de leefgebieden van de *Watersnip* liggen, zoals aangegeven in bijlage 3

De Wieden

16. In de periode 1 maart tot 1 augustus mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden van de *Roerdomp* in het Natura 2000-gebied De Wieden én niet op de agrarische percelen die binnen 300 meter van de leefgebieden van de *Roerdomp* liggen, zoals aangegeven in bijlage 3.

17. In de periode 15 april tot 1 augustus mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden van het *Porseleinhoen* in het Natura 2000-gebied De Wieden én niet op de agrarische percelen die binnen 100 meter van de leefgebieden van het *Porseleinhoen* liggen, zoals aangegeven in bijlage 3
18. In de periode 1 mei tot 1 oktober mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden van de *Kwartelkoning* in het Natura 2000-gebied De Wieden én niet op de agrarische percelen die binnen 100 meter van de leefgebieden van de *Kwartelkoning* liggen, zoals aangegeven in bijlage 3
19. In de periode 15 maart tot 15 september mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden van de *Watersnip* in het Natura 2000-gebied De Wieden én niet op de agrarische percelen die binnen 300 meter van de leefgebieden van de *Watersnip* liggen, zoals aangegeven in bijlage 3
20. In de periode 1 oktober tot 1 april mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied De Wieden, indien er één of meerdere *kleine zwanen* op minder dan 250 meter aangetroffen wordt.

Datum

11.04.2018

Kenmerk

2018/0215252

Pagina

4

Uw brief

Uw kenmerk

De Rijntakken - Deelgebied Uiterwaarden IJssel

21. Er mag niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden in het Natura 2000-gebied de Rijntakken (deelgebied Uiterwaarden van de IJssel) binnen de provinciegrens van Overijssel, indien er op minder dan 50 meter een *beverburcht* aanwezig is. Op het kaartbeeld in bijlage 3 staan de recente beverburchten aangegeven.
22. In de periode 1 maart tot 1 augustus mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden van de *Roerdomp* in het Natura 2000-gebied Rijntakken deelgebied Uiterwaarden van de IJssel, én niet op de agrarische percelen die binnen 300 meter van de leefgebieden van de *Roerdomp* liggen, zoals aangegeven in bijlage 3. Alle gebieden waar het hier om gaat liggen binnen de grenzen van de provincie Overijssel.
23. In de periode 1 mei tot 15 augustus mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden van de *Woudaap* in het Natura 2000-gebied Rijntakken deelgebied Uiterwaarden van de IJssel én niet op de agrarische percelen die binnen 100 meter van de leefgebieden van de *Woudaap* liggen, zoals aangegeven in bijlage 3. Alle gebieden waar het hier om gaat liggen binnen de grenzen van de provincie Overijssel.
24. In de periode 15 maart tot 15 september mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden van de *Watersnip* in het Natura 2000-gebied Rijntakken deelgebied Uiterwaarden van de IJssel én niet op de agrarische percelen die binnen 300 meter van de leefgebieden van de *Watersnip* liggen, zoals aangegeven in bijlage 3. Alle gebieden waar het hier om gaat liggen binnen de grenzen van de provincie Overijssel.
25. In de periode 15 april tot 1 augustus mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden van de *Porseleinhoen* in het Natura 2000-gebied Rijntakken deelgebied Uiterwaarden van de IJssel, én niet op de agrarische percelen die binnen 100 meter van de (potentieel-)leefgebieden van de *Porseleinhoen*

liggen zoals aangegeven in bijlage 3. Alle gebieden waar het hier om gaat liggen binnen de grenzen van de provincie Overijssel.

26. In de periode 1 mei tot 1 oktober mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden van de *Kwartelkoning* in het Natura 2000-gebied Rijntakken deelgebied Uiterwaarden van de IJssel, én niet op de agrarische percelen die binnen 100 meter van de leefgebieden van de *Kwartelkoning* liggen, zoals aangegeven in bijlage 3. Alle gebieden waar het hier om gaat liggen binnen de grenzen van de provincie Overijssel.
27. In de periode 1 mei tot 1 oktober mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen de nieuwe leefgebieden die in de toekomst voor de *Kwartelkoning* gerealiseerd worden, in het Natura 2000-gebied Rijntakken deelgebied Uiterwaarden van de IJssel, na de realisatie van dat gebied. Hetzelfde geldt dan voor de agrarische percelen die binnen 100 meter van dat nieuwe leefgebieden van de *Kwartelkoning* liggen. Alle gebieden waar het hier om gaat liggen binnen de grenzen van de provincie Overijssel.
28. In de periode 15 april tot 15 september mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden in het Natura 2000-gebied Rijntakken deelgebied Uiterwaarden van de IJssel, in een zone van 300 meter om broedkolonies van *zwarte stern*. Huidige broedlocaties zijn aangegeven op de kaart bijlage 4 met rode stippen. Alle gebieden waar het hier om gaat liggen binnen de grenzen van de provincie Overijssel.
29. In de periode 1 oktober tot 1 april mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden in het Natura 2000-gebied Rijntakken deelgebied Uiterwaarden van de IJssel, indien er één of meerdere *wilde zwanen* en/of *kleine zwanen* op minder dan 250 meter aangetroffen wordt. Alle gebieden waar het hier om gaat liggen binnen de grenzen van de provincie Overijssel.

Aanvullende voorschriften

30. In afwijking van de bovenstaande voorschriften per Natura 2000-gebied, kan wél afschot plaatsvinden op agrarische percelen in de zones⁶, indien er in leefgebieden feitelijk geen vogels van de betreffende soort broeden binnen de verstoringafstand⁷, gerekend vanaf het agrarische perceel
31. Afschot als beschreven in voorschrift 30 is alleen toegestaan indien de jacht(akte)houder in het bezit is van een schriftelijke verklaring of email van de Faunabeheereenheid Overijssel, waarin de faunabeheereenheid verklaart dat op het moment van afschot wordt voldaan aan de vereisten van voorschrift 30. De verklaring van de faunabeheereenheid dient te zijn gebaseerd op actuele informatie van de betreffende terreinbeheerder.
32. Ook kan in afwijking van de bovenstaande voorschriften per Natura 2000-gebied afschot plaatsvinden op agrarische percelen die in de zones⁸ liggen, indien het afschot plaatsvindt buiten de *verstoringcontour* om de nestlocatie van daadwerkelijk broedende vogels van de betreffende soort.

⁶ Zones zoals aangegeven op de kaarten in bijlage 3 en bijlage 4 figuur 1a en 1b

⁷ Het betreft de specifieke verstoringafstand voor de betreffende broedvogels zoals genoemd in de voorschriften en overweging van deze vergunning.

⁸ Zones zoals aangegeven op de kaarten in bijlage 3 en bijlage 4 figuur 1a en 1b

33. Afschot als beschreven in voorschrift 32 is alleen toegestaan indien de jacht(akte)houder in het bezit is van een schriftelijke verklaring of email van de Faunabeheereenheid Overijssel, waarin de faunabeheereenheid verklaart waar de verstoringcontour van aanwezige nesten zich bevindt.
De verklaring van de faunabeheereenheid dient te zijn gebaseerd op actuele informatie van de betreffende terreinbeheerder.
34. De verklaring van de Faunabeheereenheid als bedoeld in de voorschriften 31 en 33 heeft een geldigheidsduur van vier weken, gerekend vanaf de dag van het afgeven van de verklaring. De Faunabeheereenheid trekt de verklaring onverwijld in, wanneer blijkt dat de informatie waarop de verklaring is gebaseerd, niet meer actueel is.

Datum

11.04.2018

Kenmerk

2018/0215252

Pagina

6

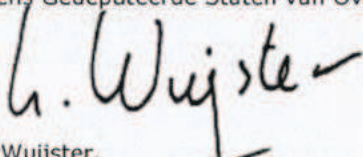
Uw brief

Uw kenmerk

Tot slot

Heeft u nog vragen naar aanleiding van ons voorgenomen besluit, dan kunt u bellen met de heer A.G. van der Wal op telefoonnummer 038 499 7696.

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Overijssel,

Lars Wuijster,
teamleider Vergunningverlening

Afschriften

Afschriften van dit besluit worden verzonden aan Gedeputeerde Staten van Gelderland en Flevoland, en de Vogelbescherming Nederland.

Datum

11.04.2018

Kenmerk

2018/0215252

Pagina

7

Uw brief

Uw kenmerk

Bijlagen:

Bijlage 1
Bijlage 2
Bijlage 3
Bijlage 4

Overwegingen bij het besluit

Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebieden Overijssel
Leefgebiedenkaarten en zones Natura 2000-gebieden Overijssel
Kaarten met locaties Natura 2000-gebieden Overijssel

Niet mee eens?

Als u het niet eens bent met dit besluit kunt u binnen zes weken na de datum van verzending van dit besluit bezwaar maken bij Gedeputeerde Staten van Overijssel. Hoe u dat moet doen kunt u hieronder lezen.

Hoe kunt u een bezwaar indienen?

Binnen zes weken, ingaand op de dag na de datum van verzending van dit besluit, kan een belanghebbende een bezwaarschrift indienen bij Gedeputeerde Staten van Overijssel, team Juridische Zaken, postbus 10078, 8000 GB Zwolle (telefoon 038 499 93 15).

U kunt het bezwaarschrift ook per elektronisch formulier verzenden. Dit formulier kunt u vinden op www.Overijssel.nl/loket/bezwaar-klacht. Indienen per fax is ook mogelijk. Het faxnummer van het Team Juridische Zaken is: 038 425 48 02.

Verplichte onderdelen van een bezwaarschrift

Het bezwaarschrift dient te worden ondertekend en bevat in ieder geval:

- a. de naam en het adres van de indiener;
- b. machtiging als u namens een belanghebbende bezwaar indient;
- c. de dagtekening;
- d. een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht;
- e. de gronden van het bezwaar.

Voor de behandeling van een bezwaarschrift bij de provincie Overijssel is geen griffierecht verschuldigd. Voor inlichtingen over de bezwaarprocedure kunt u contact opnemen met de provinciaal medewerker die bij het besluit is vermeld.

Voorlopige voorziening vragen als snelle reactie nodig is

Indien spoed dat vereist is het mogelijk een voorlopige voorziening te vragen bij de Voorzieningenrechter van de Sector Bestuursrecht Rechtbank Overijssel (telefoon 088 361 55 55). In dat geval is griffierecht verschuldigd. Voorwaarde is dat u een bezwaarschrift heeft ingediend.

Datum
11.04.2018
Kenmerk
2018/0215252
Pagina
8
Uw brief
Uw kenmerk

Overwegingen bij het besluit Bijlage 1

Deze vergunning bestaat uit het besluit, de voorschriften en de overwegingen. In deze bijlage zijn de overwegingen opgenomen. Het besluit, de voorschriften en de overwegingen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De overwegingen zijn als volgt opgebouwd:

A	WEERGAVE VAN DE FEITEN.....	10
A1	Vergunningaanvraag	10
A1.1	Omschrijving handeling.....	10
A1.2	Doel handeling ‘schadebeheer en -bestrijding’	11
A1.3	Periode	11
A1.4	Relevante ecologische onderzoeken.....	11
A1.5	Aanvullende gegevens.....	12
A2	Bevoegdheid.....	12
A2.1	Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd.....	12
A3	Procedure	12
A3.1	Overeenstemming andere provincie.....	12
A4	Vergunningplicht	13
A5	Toetsingskader Natura 2000-gebieden.....	13
B	TOETSING NATURA 2000-GEBIEDEN	13
B1	Effectenbeschrijving	13
B2	Inhoudelijke beoordeling (Habitatgebieden Overijssel)	16
B3	Inhoudelijke beoordeling (Vogelrichtlijngebieden/Habitatgebieden Overijssel)	19
B3.1	Engbertsdijksvenen	19
B3.2	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht.....	29
B3.3	Sallandse Heuvelrug	49
B3.4	Zwarte Meer	54
B3.5	Veluwe Randmeren.....	75
B3.6	Ketelmeer & Vossemeer	86
B3.7	Weerribben	106
B3.8	De Wieden.....	120
B3.9	De Rijntakken - Deelgebied Uiterwaarden IJssel.....	148
B4	Afschot in zones van broedvogels.....	193
C	SLOTCONCLUSIE	195

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
9
Uw brief

Uw kenmerk

A WEERGAVE VAN DE FEITEN

A1 Vergunningaanvraag

A1.1 Omschrijving handeling

De handeling is te omschrijven als het jaarrond doden van grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen met behulp van het geweer, in het kader van schadebeheer en bestrijding, in Overijssel. Deze handeling is beschreven in de onderstaande Flora- en faunawet ontheffing en de daaropvolgende beschikkingen:

- Ontheffing art. 68 Flora- en faunawet van 3 oktober 2014, kenmerk 2014/0276734;
- Beslissing op bezwaar van 17 februari 2015, kenmerk 2015/0001196;
- Herziening beslissing op bezwaar van 26 mei 2015, kenmerk 2015/0137398;
- Beslissing op bezwaar van 21 september 2015, kenmerk 2015/0273046;
- Herziening beslissing op bezwaar 21 april 2016, kenmerk 2016/0131095;
- Nieuwe beslissing op bezwaarschrift 23 maart 2017 kenmerk 2017/0085015

Datum
@@.04.2018

Kenmerk
2018/@@@

Pagina
10

Uw brief

Uw kenmerk

De bovenstaande ontheffing en de daaropvolgende beslissingen op bezwaar staan de volgende handelingen toe:

Zomerperiode

Het doden van grauwe ganzen in de zomerperiode (1 april tot 1 oktober) met behulp van het geweer ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen op agrarisch in gebruik zijnde gronden gelegen in alle WBE's van Overijssel. Dit is toegestaan van zonsopkomst tot zonsondergang.

Het doden van kolganzen met behulp van het geweer in de zomerperiode (1 april tot 1 oktober) ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen op agrarische gronden gelegen in de volgende WBE's van Overijssel: Beneden de Linde, d'Oldematen, de Veenpolders, Weerribben, Gorssel, IJssellanden, IJsselstreek Wijhe, IJsselvallei, Kampen, Noord West Hoek, Oldebroek Oosterwolde, Salland Midden, De Koerkamp, De Vechtstroom, Noorder Vechtlanden, Steenwijkerwold, Tussen Grens & Vecht De Akkerlanden. Dit is toegestaan van zonsopkomst tot zonsondergang.

Het doden van brandganzen met behulp van het geweer in de zomerperiode (1 april tot 1 oktober) ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen op agrarische gronden gelegen in de volgende WBE's van Overijssel: 't Achterveld, Beneden de Linde, d'Oldematen, de Veenpolders, Weerribben, Gorssel, IJssellanden, IJsselstreek Wijhe, IJsselvallei, Kampen, Noord West Hoek, Oldebroek Oosterwolde, Salland Midden, Akkerlanden, De Koerkamp, De Vechtstroom, Noorder Vechtlanden, Steenwijkerwold. Dit is toegestaan van zonsopkomst tot zonsondergang.

Winterperiode

Het doden van grauwe ganzen in de winterperiode (1 oktober tot 1 april) met behulp van het geweer ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen op agrarisch in gebruik zijnde gronden, gelegen in de volgende WBE's van Overijssel: Beneden de Linde, D'Oldematen, De IJssellanden, De Noord-Westhoek, De Vechtstroom, De Veenpolders, De Weerribben, Gorssel, IJsselstreek Wijhe, IJsselvallei, Jachtvereniging Kampen, Noorder Vechtlanden, Oldebroek/Oosterwolde, Salland Midden, Steenwijkerwold en omgeving, Tussen Grens&Vecht, De Akkerlanden, Twickel, West-Twente, Zuid-Oost Twente, Zuider Vechtlanden, en Stroomgebied Voorsterbeek.

Er mag alleen van de ontheffing gebruik worden gemaakt op percelen met overjarig grasland en overige percelen met schadegevoelige gewassen. De ontheffing kan gebruikt worden vanaf zonsopkomst tot 12:00 uur 's middags (in de periode 1 oktober tot 1 april). Er mogen in die periode niet meer dan 10 ganzen per schadeperceel per dag geschoten worden.

Het doden van kolganzen in de winterperiode (1 oktober tot 1 april) met behulp van het geweer ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen op agrarisch in gebruik zijnde gronden, gelegen in de volgende WBE's van Overijssel: Beneden de Linde, D'Oldematen, De IJssellanden, De Noord-Westhoek, De Vechtstroom, De Veenpolders, De Weerribben, IJsselstreek Wijhe, IJsselvallei, Jachtvereniging Kampen, Noorder Vechtlanden, Oldebroek/Oosterwolde, Salland Midden, Steenwijkerwold en omgeving, Tussen Grens&Vecht, De Akkerlanden en Zuider Vechtlanden.

Er mag alleen van de ontheffing gebruik worden gemaakt op percelen met overjarig grasland en overige percelen met schadegevoelige gewassen. De ontheffing kan gebruikt worden vanaf zonsopkomst tot 12:00 uur 's middags (in de periode 1 oktober tot 1 april). Er mogen in die periode niet meer dan 10 ganzen per schadeperceel per dag geschoten worden.

Datum
@@.04.2018

Kenmerk
2018/@@@

Pagina
11

Uw brief

Uw kenmerk

Het doden van brandganzen in de winterperiode (1 oktober tot 1 april) met behulp van het geweer ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen op agrarische in gebruik zijnde gronden gelegen in de volgende WBE's van Overijssel: Beneden de Linde, De IJssellanden, IJsselstreek Wijhe, Kampen, De Noord West Hoek, d' Oldematen en De Weerribben.

Er mag alleen van de ontheffing gebruik worden gemaakt op percelen met overjarig grasland en overige percelen met schadegevoelige gewassen. De ontheffing kan gebruikt worden vanaf zonsopkomst tot 12:00 uur 's middags (in de periode 1 oktober tot 1 april). Er mogen in die periode niet meer dan 10 ganzen per schadeperceel per dag geschoten worden.

De bovengenoemde Flora- en faunawet ontheffing voor het schieten van ganzen in het kader van schadebeheer en bestrijding loopt tot 1 september 2019.

Beschrijving handeling

Eén tot vier jagers zoeken een locatie aan de rand van een agrarisch schadeperceel. Zij verstopten zich in een sloot, rietkraag of achter een camouflagenet. Als er ganzen binnen schootsafstand van de jagers en het schadeperceel zijn, dit is tussen de 20 en 30 meter, dan wordt een enkele gans geschoten. De rest van de ganzen vliegt door. De jachthond haalt de geschoten gans op. In de praktijk zijn de jagers vaak twee uur aanwezig, en schieten dan enkele of helemaal geen ganzen.⁹

A1.2 Doel handeling 'schadebeheer en -bestrijding'

De handeling heeft als doel het voorkomen van belangrijke schade aan gewassen door grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen in Overijssel.

A1.3 Periode

De vergunning wordt aangevraagd voor de periode van de dag van inwerkingtreding van het definitieve besluit tot 1 september 2019.

A1.4 Relevante ecologische onderzoeken

Voor de beoordeling van de aanvraag zijn de volgende ecologische onderzoeken toegezonden:

⁹ Boerema & Van den Brink B.V., Gebiedsbescherming voortoets Natuurbeschermingswet 1998, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober binnen en nabij Natura 2000-gebieden in Overijssel, Rapportnummer 2015 vtSBN2000 zomer, 1 juli 2015 (blz 9)

- Boerema & Van den Brink B.V., *Gebiedsbescherming voortoets Wet natuurbescherming 1998, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000- gebieden Overijssel*, Rapportnummer 2014, vtSBN2000vDC, 10 september 2014;
- Boerema & Van den Brink B.V., *Gebiedsbescherming voortoets Wet natuurbescherming 1998, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober binnen en nabij Natura 2000-gebieden in Overijssel*, Rapportnummer 2015 vtSBN2000 zomer, 1 juli 2015;
- Hakkens J., *Nadere effectenbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel*, Eelerwoude, kenmerk 7318, 19 augustus 2015;
- Pol R., Hakkens J., e.a. *Nadere effectenbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel – Zwarte Meer*, kenmerk 7526, 21 december 2015;
- Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. *Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage*, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018.

Verder zijn de volgende onderzoeken bij de beoordeling betrokken:

- Natura 2000 Profielendocumenten van vogelsoorten (Ministerie van Economische zaken <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=profielen>)

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
12
Uw brief

A1.5 Aanvullende gegevens

Wij hebben uw aanvraag op 20 januari 2016 ontvangen. Naar aanleiding van de uitspraak van 23 augustus 2017 van de ABRvS is op 19 februari 2018 het volgende aanvullend ecologisch onderzoek overlegd: Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. *Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage*, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018

Uw kenmerk

A2 Bevoegdheid

A2.1 Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd

De aangevraagde activiteiten vinden plaats op het grondgebied van Overijssel. De activiteiten vallen niet onder de uitzonderingen van de bevoegdheid, zoals weergegeven in het Besluit natuurbescherming¹⁰. In dat geval zijn Gedeputeerde Staten van provincie Overijssel bevoegd tot het nemen van besluiten op basis van de Wnb (art. 1.3, eerste lid):

A3 Procedure

De vergunningprocedure is uitgevoerd in overeenstemming met hoofdstuk 3 van de Wnb. Daarbij zijn de relevante artikelen van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

A3.1 Overeenstemming andere provincie

De effecten van de aangevraagde activiteiten hebben ook invloed op delen van de Natura 2000-gebieden die op het grondgebied van provincie Gelderland en Flevoland liggen. Om vergunning te verlenen is overeenstemming met gedeputeerde staten van deze provincies noodzakelijk.

Gedeputeerde Staten van de provincies Gelderland en Flevoland hebben ingestemd met ons voornemen om voorliggende vergunning te verlenen.¹¹

¹⁰ Besluit natuurbescherming, art. 1.3, eerste lid

¹¹ Instemmingsbesluiten: Gelderland (ons kenmerk 2018/0151095) en Flevoland (ons kenmerk 2018/0145066)

A4 Vergunningplicht

De aangevraagde handeling heeft mogelijk negatieve effecten op een aantal Natura 2000-gebieden. Het gaat daarbij om een combinatie van effecten door geluidsbelasting en optische verstoring.

Er is geen sprake van een handeling conform een vastgesteld beheerplan. Verder is er geen sprake van bestaand gebruik. De aangevraagde handeling kan wel gevolgen hebben voor de instandhoudingsdoelstellingen, en significant negatieve effecten zijn niet uit te sluiten.

Voor de activiteit geldt de vergunningplicht in het kader van art. 2.7, tweede lid Wnb. Uit de toetsing moet blijken of een vergunning voor de aangevraagde activiteiten mogelijk is.

A5 Toetsingskader Natura 2000-gebieden

Een vergunning kan worden verleend als aan verschillende kaders is voldaan. De voorliggende aanvraag om een vergunning beoordelen wij op basis van de regels uit hoofdstuk 2, paragraaf 2.3 van de Wnb.

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

13

Uw brief

B TOETSING NATURA 2000-GBIEDEN

B1 Effectenbeschrijving

De aangevraagde handeling heeft mogelijk negatieve effecten op Natura 2000-gebieden. Het gaat daarbij om een combinatie van effecten door optische en akoestische verstoring. Verstoring heeft geen directe invloed op de fysische kenmerken van een gebied. Een verstoring betreft soorten en vindt vaak tijdelijk plaats. Belangrijke parameters van verstoring zijn: de intensiteit, de duur en de frequentie van de verstoring. Significante verstoring van een soort¹² in een gebied treedt op wanneer uit de populatiedynamische gegevens blijkt dat de soort het gevaar loopt niet langer een levensvatbare component van de natuurlijke habitat te blijven.

Optische verstoring

De aanwezigheid van mensen – al dan niet vergezeld door honden – in een gebied kan leiden tot verstoringseffecten van in of nabij het betreffende perceel voorkomende beschermde soorten. Uit de beschrijving van de handeling blijkt dat deze optische verstoring zeer beperkt is omdat de jagers en hun honden gedurende de handeling zelf vrijwel de gehele tijd verscholen zijn, de zogenaamde aanzitjacht.¹³ De aanzitjacht is een vorm van schadebestrijding waarbij het verstoringseffect met name optreedt op het moment van het schot. Dit kan er toe leiden dat tot op zeer korte afstand van de verscholen jager en hond (enkele meters) zelfs zeer verstoringsevoelige soorten, zoals bijvoorbeeld de Wulp, op een

---

¹² Zie ook art. 2.7 lid 2 Wnb

¹³ Ten aanzien van "aanzitjacht" zie het rapport: Boerema & Van den Brink B.V., Gebiedsbescherming voortoets Natuurbeschermingswet 1998, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober binnen en nabij Natura 2000-gebieden in Overijssel, Rapportnummer 2015 vtSBN2000 zomer, 1 juli 2015 (blz 9 en 15)

perceel blijven foerageren. Alleen bij de verjaging van ganzen vindt korte optische verstoring plaats, al dan niet vergezeld van akoestische verstoring (schoten).¹⁴

Akoestische verstoring

Het gebruik van het geweer leidt tot akoestische verstoringseffecten van in of nabij het betreffende perceel voorkomende beschermde soorten. Het geluidseffect van een geweerschot is te karakteriseren als een 'piek-geluid'. Bij gepiekte geluidsverstoring, zoals bij afschot in het kader van schadebeheer en bestrijding, treedt bij soorten geen gewenning op omdat de effecten, gezien de geringe frequentie, moeilijk voorspelbaar zijn. Vooral vogelsoorten zijn over het algemeen gevoelig voor piekgeluiden.

In de wetenschappelijke literatuur wordt uitgegaan van verstoringsafstanden per soort (bv. Krijgsveld et al. 2004 en 2008). Deze verstoringsafstanden zijn niet meer dan een aantal (incidenteel) waargenomen verstoringsafstanden van waaruit een aantal standaarden is afgeleid. Zo wordt voor bijvoorbeeld akoestische verstoringen door schoten vaak uitgegaan van waarnemingen op basis van militaire oefeningen of jacht. Bij militaire oefeningen kan het geluidsniveau veel hoger zijn, en zowel bij militaire oefeningen en jacht wordt veel en frequent geschoten.¹⁵ Daarnaast is er een groot verschil in verstoringseffect tussen drijfjacht en aanzitjacht. De omvang van de verstoring is met name bij drijfjacht veel groter dan bij schadebestrijding welke gebeurt door middel van het (verscholen) opwachten van de aanvliegende ganzen op of nabij schadepercelen.

Bij schadebestrijding is de akoestische verstoring veel minder dan bij jacht vanwege het beperkt aantal schoten. Verstoringsafstanden zijn dan ook vaak beperkt tot binnen het perceel of hoogstens tot ongeveer 300 meter van het schot.¹⁶ Daarna eindigt de verstoring en keren met name vogels vaak na een kortere periode weer terug.

In veel rapporten wordt bij verstoringsafstanden verwezen naar de literatuurstudie van Krijgsveld et al. (2004). In dit rapport wordt met name gekeken naar verstoring door vormen van recreatie. Verstoringsafstanden blijken bij jacht echter veel hoger liggen. Uit onderzoek blijkt dat vooral in gebieden waarin veel wordt gejaagd de verstoringsafstand toeneemt. In de zomer is de jacht gesloten en vindt er uitsluitend schadebestrijding plaats. De soorten hebben in de zomer een kortere verstoringsafstand dan in de geopende jachtijd. Bijzondere aandacht verdienen doortrekkende steltlopers, zoals de Grutto. Deze vogels komen vaak uit landen waar de soort nog wordt bejaagd. Deze soorten zijn dan ook op de trek nog extra verstoringsgevoelig.

Onder andere op basis van bovenstaande overwegingen zijn Boerema en van den Brink in hun ecologische voortoets tot de volgende verstoringsafstanden voor vogels gekomen.¹⁷

Vogelsoort	Verstoringsafstand	Afweging
Kraanvogel	500 meter	Soort is uitermate gevoelig voor verstoring door het geweer.

¹⁴ Boerema & Van den Brink B.V., Gebiedsbescherming voortoets Natuurbeschermingswet 1998, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober binnen en nabij Natura 2000-gebieden in Overijssel, Rapportnummer 2015 vtSBN2000 zomer, 1 juli 2015 (blz 15)

¹⁵ Boerema & Van den Brink B.V., Gebiedsbescherming voortoets Natuurbeschermingswet 1998, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober binnen en nabij Natura 2000-gebieden in Overijssel, Rapportnummer 2015 vtSBN2000 zomer, 1 juli 2015 (blz 15)

¹⁶ Boerema & Van den Brink B.V., Gebiedsbescherming voortoets Natuurbeschermingswet 1998, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober binnen en nabij Natura 2000-gebieden in Overijssel, Rapportnummer 2015 vtSBN2000 zomer, 1 juli 2015 (blz 15)

¹⁷ Boerema & Van den Brink B.V., Gebiedsbescherming voortoets Natuurbeschermingswet 1998, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober binnen en nabij Natura 2000-gebieden in Overijssel, Rapportnummer 2015 vtSBN2000 zomer, 1 juli 2015 (blz 15 t/m 17)

Roerdomp	300 meter	Soort is extra gevoelig en foerageert in open gebied.
Watersnip	300 meter	Verstoringsgevoelige soort die broedt in open gebieden.
Porseleinhoen	300 meter	Soort broedt en foerageert in half open gebieden en is gevoelig voor verstoring (mede door bejaging in overwinteringsgebied).
Kwartelkoning	300 meter	Verstoringsgevoelige soort die broedt in open gebieden.
Trekkende steltlopers	200-300 meter	Veel van deze soorten worden buiten Nederland bejaagd en zijn daardoor extra verstoringsgevoelig, met name net nadat ze gearriveerd zijn.
Overige aangewezen VR-soorten	200 meter	

Datum
@@.04.2018

Kenmerk
2018/@@@

Pagina
15

Uw brief

Uw kenmerk

Het bureau Eelerwoude komt in de vervolgrapportage ¹⁸, tot de volgende verstoringsafstanden:

Diersoort	Verstoringsafstand	Bijzonderheid
Kraanvogel	500 meter	
Roerdomp	300 meter	
Watersnip	300 meter	
Porseleinhoen	100 meter	
Kwartelkoning	100 meter	
Woudaap	100 meter	
Kleine zwaan	250 meter	
Wilde zwaan	250 meter	
Kolgans	500 meter	
Bever	50 meter	Vanaf burcht

Het Ministerie van Economische Zaken geeft in de Natura 2000 Profielendocumenten van vogelsoorten¹⁹ aan wat de gevoeligheid is van aangewezen doelsoorten voor vormen van menselijke verstoring, en welke verstoringsafstanden daarbij gehanteerd moeten worden. De maximale verstoringsafstanden die in de Profielendocumenten genoemd worden, komen overeen met de verstoringsafstanden die Boerema en van de Brink en bureau Eelerwoude in hun ecologische voortoets aanhouden. Alleen voor de Porseleinhoen en de Kwartelkoning worden door Boerema en van de Brink²⁰, gemotiveerd, grotere verstoringsafstanden aangehouden.²¹

¹⁸ Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz 15)

¹⁹ <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=profielen>

²⁰ Boerema & Van den Brink B.V., Gebiedsbescherming voortoets Natuurbeschermingswet 1998, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober binnen en nabij Natura 2000-gebieden in Overijssel, Rapportnummer 2015 vtSBN2000 zomer, 1 juli 2015 (blz 15 t/m 17)

²¹ Boerema en van den Brink geven aan dat uit onderzoek blijkt dat voor bepaalde soorten met name net nadat ze net gearriveerd zijn in Nederland de verstoringsafstand groter is dan normaal, doordat in de overwinteringsgebieden in het buitenland veel wordt gejaagd. In de zomer is in Nederland de jacht gesloten en vindt er uitsluitend schadebestrijding plaats. De soorten zullen in de zomerperiode een

B2 Inhoudelijke beoordeling (Habitatgebieden Overijssel)

Relevante kwalificerende waarden

In Overijssel liggen de volgende Natura 2000-gebieden die alleen als habitatgebied zijn aangewezen (niet als Vogelrichtlijngebied):

- Aamsveen;
- Achter de Voort Agelerbroek & Voltherbroek;
- Bergvennen en Brecklenkampse Veld;
- Boetelerveld;
- Borkeld;
- Buurserzand & Haaksbergerveen;
- Dinkelland;
- Landgoederen Oldenzaal;
- Lemselermaten;
- Lonnekermeer;
- Olde Maten en Veerslootlanden;
- Springendal & Dal van de Mosbeek;
- Vecht- en Beneden-Reggegebied;
- Wierdense Veld;
- Witte Veen.

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

16

Uw brief

Uw kenmerk

De handelingen die toegestaan zijn in het kader van schadebestrijding van de Grauwe gans, Kolgans en Brandgans met behulp van de Flora- en faunawet-ontheffing, zijn getoetst aan de effecten op de instandhoudingsdoelen van de kwalificerende habitatsoorten en habitattypen van de bovengenoemde habitatgebieden. De habitatgebieden zijn aangewezen voor verschillende habitattypen en de volgende habitatsoorten:

- Kamsalamander;
- Zeggekorfslak;
- Drijvend waterweegbree;
- Grote modderkruiper;
- Kleine modderkruiper;
- Rivierdonderpad;
- Gevlekte witsnuitlibel;
- Bittervoorn;
- Platte schijfhoorn;
- Vliegend hert;
- Beekprik;
- Kruipend moerasscherm.

Uit de omschrijving van de voorgenomen handeling en de toetsing daaraan blijkt dat op geen van de doelstellingen effecten te verwachten zijn. In onderstaande tabel is weergegeven welke effecten kunnen optreden.

Tabel: potentiële effecten

---

kortere verstoringsafstand hebben dan in de geopende jachttijd.
Bron: Boerema & Van den Brink B.V., Gebiedsbescherming voortoets Natuurbeschermingswet 1998, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober binnen en nabij Natura 2000-gebieden in Overijssel, Rapportnummer 2015 vtSBN2000 zomer, 1 juli 2015 (blz 15 t/m 17)

Mogelijk effect	—
Akoestische verstoring	x
Optische verstoring	x
Verslechtering habitattypen door betreding	x
Verontreiniging	x

De effecten in bovenstaande tabel kunnen op geen van de aangewezen plantengemeenschappen (habitattypen) en habitatsoorten een effect hebben.

Geen effecten op kwalificerende habitatsoorten

De handeling vindt niet plaats op of in locaties die zijn aan te merken als leefgebied voor de verschillende soorten. Omdat er geen geografische overlap is tussen de locaties waar de handeling plaatsvindt (landbouwgronden) en het leefgebied van deze soorten, en soorten zoals de Gevlekte witsnuitlibel niet gevoelig voor geluidsverstoring, treden verstoringseffecten niet op.²²

Geen effecten op kwalificerende habitattypen

De handeling vindt niet plaats op of in beschermde habitattypen. De handeling mag alleen plaatsvinden op agrarische percelen waar (economisch) agrarisch gebruik plaatsvindt.²³ De handeling vindt dus niet plaats in delen van het Natura 2000-gebied met aangewezen habitattypen die zijn opgenomen in de Habitatrictlijn. Hieruit volgt dat habitattypen binnen Natura 2000-gebieden waarvoor instandhoudingsdoelen zijn opgesteld, met zekerheid door de handeling niet worden aangetast als gevolg van betreding of verontreiniging. Verontreiniging van habitattypen kan in theorie optreden indien gebiedsvreemd materiaal door menselijke oorzaak ter plekke wordt gedeponeerd. In dit geval kan met zekerheid worden gezegd dat verontreiniging van beschermde habitattypen niet kan optreden, omdat de handeling niet plaatsvindt ter plaatse van habitattypen. Verontreiniging als gevolg van zogenaamde valhagel is verwaarloosbaar, omdat alleen hagel- en kogelsoorten worden gebruikt die niet kunnen leiden tot daadwerkelijke verontreiniging van gewassen of doorvergiftiging bij soorten die deze gewassen opnemen. Verder is er ook geen sprake van externe werking. Verdere beoordeling van de instandhoudingsdoelen voor habitattypen is dan ook niet aan de orde. Negatieve effecten op habitattypen zijn uitgesloten.²⁴

Beheerplannen

Alle Natura 2000-gebieden die alleen als habitatgebied zijn aangewezen hebben inmiddels een definitief vastgesteld beheerplan. Alleen voor Natura 2000-gebieden Bergvennen & Brecklenkampse Veld en Wierdense Veld zijn nog geen beheerplannen.²⁵ In de vastgestelde

²² Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 18-33)

²³ Agrarische percelen waar een natuurdoelstelling op ligt vallen hier niet onder. Zie: Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 28)

²⁴ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 18-33)

²⁵ <http://www.overijssel.nl/thema%27s/natuur-en-landschap/ontwikkelopgave/natura-2000/>

beheerplannen is een randvoorwaarde voor schadebeheer en bestrijding opgenomen. De handeling jacht, faunabeheer en schadebestrijding is beoordeeld met code geel. Dat wil zeggen dat significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten zijn. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de volgende voorwaarde: 'Betreding ten behoeve van jacht, beheer en schadebestrijding van het habitattype die voor betreding gevoelig zijn is niet toegestaan'.

De handeling vindt niet plaats op of in beschermde habitattypen. De handeling mag volgens de ontheffing²⁶ alleen plaatsvinden op agrarische percelen waar (economisch) agrarisch gebruik plaatsvindt.²⁷ De handeling vindt dus niet plaats in delen van het Natura 2000-gebied met aangewezen habitattypen die zijn opgenomen in de Habitatrichtlijn. Aan de randvoorwaarde uit de beheerplannen wordt dus voldaan.

Conclusie effectbepaling

Op grond van bovenstaande kunnen (significant) negatieve effecten op alle habitatsoorten en habitattypen uitgesloten worden.

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
18
Uw brief

Uw kenmerk

Beoordeling aangevraagde handeling

Voor alle gebieden in Overijssel die alleen als Habitatgebied aangewezen zijn, geldt dat (significant) negatieve effecten op kwalificerende habitattypen en kwalificerende habitatsoorten uitgesloten zijn. Verder voldoen de aangevraagde activiteiten aan de randvoorwaarden in de beheerplannen. In dat geval geldt er voor schadebeheer en bestrijding voor deze gebieden geen vergunningplicht. Om die reden zijn we voornemens de gevraagde vergunning voor die gebieden te weigeren. U mag de ganzen op agrarische percelen bestrijden zonder vergunning.

---

²⁶ Ontheffing art. 68 Flora- en faunawet van 3 oktober 2014, kenmerk 2014/0276734

²⁷ Agrarische percelen waar een natuurdoelstelling op ligt vallen hier niet onder. Zie: Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 28)

B3 Inhoudelijke beoordeling (Vogelrichtlijngebieden/Habitatgebieden Overijssel)

In de volgende paragrafen stellen we per gebied vast voor welke instandhoudingsdoelen effecten kunnen optreden. We beschrijven de effecten en beoordelen of vergunningverlening mogelijk is. Daarbij gaan we uit van het beoordelingskader vanuit de Wet natuurbescherming, het aanwijzingsbesluit van het betrokken Natura 2000-gebied en de definitieve beheerplannen Natura 2000.

B3.1 Engbertsdijkerven

Relevante kwalificerende waarden

De handelingen die toegestaan zijn in het kader van schadebestrijding van de Grauwe gans, Kolgans en Brandgans met behulp van de Flora- en faunawet-ontheffing, zijn getoetst aan de effecten op de instandhoudingsdoelen van de kwalificerende vogelsoorten, habitatsoorten en habitattypen van het Natura 2000-gebied 'Engbertsdijkerven'. De betreffende instandhoudingsdoelen zijn weergegeven in bijlage 2.

Uit de omschrijving van de voorgenomen handeling en de toetsing daaraan blijkt dat op een beperkt aantal doelstellingen effecten te verwachten zijn. In onderstaande tabel is weergegeven welke effecten kunnen optreden.

Tabel: potentiële effecten

Mogelijk effect	
Akoestische verstoring	x
Optische verstoring	x

De effecten in bovenstaande tabel kunnen op alle betrokken vogelsoorten (Geoorde fuut, Toendrarietgans, Kraanvogel) een effect hebben. Op habitattypen (plantengemeenschappen) zijn geen effecten te verwachten.

Hieronder stellen we vast voor welke instandhoudingsdoelen effecten kunnen optreden, en beschrijven we de effecten en beoordelen we of vergunningverlening mogelijk is.

Uit de omschrijving van de voorgenomen handeling en de toetsing daaraan blijkt dat er uitsluitend negatieve effecten door verstoring kunnen optreden op de Geoorde fuut, Toendrarietgans, Kraanvogel. Hieronder beschrijven we de effecten op deze soorten en beoordelen we of vergunningverlening mogelijk is.

De overige instandhoudingsdoelen op kwalificerende habitattypen ondervinden geen effecten door de activiteiten in het gebied.

Geen effecten op kwalificerende habitattypen

De handeling vindt niet plaats op of in beschermde habitattypen. De handeling mag alleen plaatsvinden op agrarische percelen waar economisch agrarisch gebruik plaatsvindt. De handelingen vinden dus niet plaats in habitattypen die zijn opgenomen in de Habitatrichtlijn. Hieruit volgt dat habitattypen binnen Natura 2000-gebieden waarvoor instandhoudingsdoelen

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
19
Uw brief

Uw kenmerk

zijn opgesteld met zekerheid door de handeling niet kunnen worden aangetast als gevolg van betreding, verontreiniging of afname van kwaliteit en omvang als foerageer en/of rustgebied. Verontreiniging van habitats kan optreden indien gebiedsvreemd materiaal door menselijke oorzaak ter plekke wordt gededponeerd. Verontreiniging van beschermde natuurlijke habitats kan met zekerheid niet optreden daar de handeling niet plaatsvindt ter plaatse van habitattypen of habitats van soorten. Verontreiniging als gevolg van zogenaamde valhagel is verwaarloosbaar, omdat alleen hagel- en kogelsoorten worden gebruikt die niet kunnen leiden tot daadwerkelijke verontreiniging van gewassen of doorvergiftiging bij soorten die deze gewassen opnemen. Verder is er ook geen sprake van externe werking. Verdere beoordeling van de instandhoudingsdoelen voor habitattypen is dan ook niet aan de orde. Significant negatieve effecten op habitattypen zijn uitgesloten.

Conclusie effectbepaling

Op grond van bovenstaande kunnen negatieve effecten op de volgende soorten, genoemd in de onderstaande tabel, niet worden uitgesloten.

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
20
Uw brief

Tabel : samenvatting instandhoudingsdoelen voor effectbeoordeling

Gebied	Instandhoudingsdoel
Engbertsdijksvennen	Geoorde fuut,
	Toendrarietgans
	Kraanvogel

Uw kenmerk

Hieronder wordt uw aanvraag getoetst aan de beoordelingskaders vanuit de Wet natuurbescherming en het aanwijzingsbesluit van het betrokken Natura 2000-gebied.

Beoordeling aangevraagde handelingen

In deze paragraaf gaan we in op de effecten op de soorten uit vorige tabel. Als effecten met maatregelen kunnen worden voorkomen, leggen we dat vast in voorschriften in de vergunning. Dit wordt in onderstaande tekst gemotiveerd.

Effecten op de Geoorde fuut

Het gebied Engbertsdijksvennen heeft voor de soort een functie als broed- en leefgebied. De Geoorde fuut is een broedvogel van vennen en plassen waarin pitrusveldjes, veenricheltjes en dergelijke voorkomen. Er wordt gevoerd op en rond plassen. Het voedsel van de Geoorde fuut bestaat in zoete wateren voornamelijk uit waterinsecten, weekdieren en kreeftjes. Het kan uitgesloten worden dat de Geoorde fuut tot broeden komt of foerageert op agrarische percelen die intensief in gebruik zijn.

De broedparen concentreren zich in Engbertsdijksvennen tot een beperkt aantal plekken in het veengebied. Het gaat om een vrij grote plas in het centrale deel van het veen, ten zuidoosten van de hoogveenkern en om de grotere plassen in het zuidelijk plassengebied (zie rode stippen figuur 1).²⁸

Een geschikt leefgebied bestaat uit een broed- en foerageergebied. Volgens het aanwijzingsbesluit is de huidige omvang en kwaliteit van het leefgebied voldoende.

²⁸ Ontwerp beheerplan N2000 Engbertsdijksvennen, januari 2015 (blz. 66)

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
21
Uw brief

Uw kenmerk

Figuur 1 Broedlocaties geoorde futen tussen 1987 en 2012 (rode stippen) ²⁹

Engbertsdijkerven moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 25 broedparen. Er geldt een behoudsdoelstelling voor de omvang en kwaliteit van het leefgebied. Er zijn in de jaren 2010 t/m 2016 tussen de 4 en 11 paren in het gebied waargenomen.³⁰

De Geoorde fuut heeft een gemiddelde tot grote verstoringgevoeligheid (verstoring bij 100-300 m afstand).³¹ Met name tijdens de ruiperiode zijn de vogels gevoelig voor verstoring. In de broedtijd is de gevoeligheid voor verstoring in zijn leefgebied (dan kleine wateren met veel oevervegetatie) matig groot.³² De kritische verstoringperiode loopt van 1 april tot 1 september.³³

²⁹ Hut van der, R.M.G., Verstorings/verslechteringsstoets ganzenbeheer in Overijssel, Altenburg & Wymenga, rapport 1917, 14-1-2014 (blz. 96)

³⁰ www.sovon.nl/nl/gebieden

³¹ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 35)

³² Zie ook 'Profielen Vogels; Geoorde Fuut' op Synbiosys

³³ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

De broedparen concentreren zich in Engbertsdijksvennen tot een beperkt aantal plekken in het veengebied. Het gaat om een vrij grote plas in het centrale deel van het veen, ten zuidoosten van de hoogveenkernel en om de grotere plassen in het zuidelijk plassengebied.

De grotere ondiepe zoetwaterplassen liggen op meer dan 300 meter van deze agrarische percelen.³⁴ Daardoor zijn verstoringen in de dagperiode op broedende, foeragerende en ruiende geoorde futen door schadebestrijdingsacties op ganzen op agrarisch in gebruik zijnde percelen die *buiten* de begrenzing van het Natura 2000-gebied liggen, uit te sluiten.

Verstoring van de Geoorde fuut in de *nachtperiode* is ook uitgesloten. Schadebeheer en bestrijdingsacties vinden namelijk niet tijdens de nachtperiode plaats.

Op agrarisch in gebruik zijnde percelen die *binnen* de begrenzing van het Natura 2000-gebied liggen, zijn significante verstoringen door de handeling niet uit te sluiten. De grotere ondiepe zoetwaterplassen liggen namelijk op minder dan 300 meter van deze agrarische percelen.

Ons oordeel

Significante verstoringen door de handeling (schieten van ganzen) zijn alleen op agrarische percelen die *binnen* de begrenzing van het Natura 2000-gebied liggen, in de kritische verstoringsperiode periode van 1 april tot 1 september, in de dagperiode niet op voorhand uit te sluiten. Dit effect is mogelijk significant gezien de lokale zeer ongunstige staat van instandhouding van de Geoorde fuut.

Om significante verstoringen die kunnen ontstaan op geoorde futen door het schieten van ganzen in de kritische periode, te voorkomen, leggen wij in deze vergunning de volgende maatregel in een voorschrift vast:

- In de periode 1 april tot 1 september mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden op agrarische percelen die *binnen* de begrenzing van het Natura 2000-gebied Engbertsdijksvennen liggen.

Effecten op de Toendrarietgans

Het gebied Engbertsdijksvennen heeft voor de Toendrarietgans een functie als slaapplek. Deelpopulaties van de Toendrarietgans overwinteren in Nederland. De slaapplekken van de toendrarietgans in Engbertsdijksvennen betreffen de Grote plas en het plassengebied ten zuiden daarvan tot aan de Engbertsdijk. Ze slapen ook op de hoogveenkernel en als de plassen bevroren zijn op de zandwinplassen rondom het natuurgebied. Ze foerageren overdag op omliggende graslanden van de Engbertsdijksvennen. De belangrijkste foerageerplaatsen liggen ten noorden van de Engbertsdijksvennen (Rauwbloksweg – Boerendijk – Kloosterdijk), bij de Crullsweg, langs de oost- en zuidoostkant van het reservaat en in de omgeving van de Hammerdijk en Fortwijk. Daarnaast foerageren de ganzen ook regelmatig in Duitsland (o.a. Egge, Wielen, Balderhaar-Striepe).³⁵

Volgens het aanwijzingsbesluit en het ontwerpbeheerplan van de Engbertsdijksvennen is de kwaliteit en omvang van het leefgebied voor de Toendrarietgans gunstig.³⁶ Het toekomstperspectief is gunstig en de staat van instandhouding is gunstig. Voor de

³⁴ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 34)

³⁵ Ontwerp beheerplan N2000 Engbertsdijksvennen, januari 2015 (blz. 31)

³⁶ Ontwerpbeheerplan N2000 Engbertsdijksvennen, januari 2015 (blz. 9)

Toendrarietgans geldt een behoudsdoelstelling van de omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 4.000 vogels (seizoensmaximum) ³⁷.

De Toendrarietgans is de laatste aantal winters sterk toegenomen in en rondom de Engbertsdijkerven.³⁸ De instandhoudingsaantallen van het seizoensmaxima worden gehaald. In de winter van 2015/2016 zijn 9900 vogels geteld.³⁹ De lokale staat van instandhouding is volgens het ontwerpbeheerplan gunstig.

Het aanwijzingsbesluit geeft aan dat de handhaving van de huidige situatie voldoende is, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig en de internationale populatieomvang is stabiel.

Op de voedselterreinen van de Toendrarietgans is kans op verstoring door schadebestrijding op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen. Doordat slaapplekken binnen een vliegafstand van voedselterreinen moeten liggen (specifieke binding) werkt verstoring van de Toendrarietgans op de slaapplekken door in het gebruik van de voedselterreinen.

Verstoringsafstanden van afschot in het kader van schadebeheer en bestrijding zijn niet bekend. Voor verstoringafstanden bij wegen wordt 250-300 meter aangehouden.⁴⁰ Voor een verstoringafstand door afschot in het kader van schadebeheer en -bestrijding houden wij bij toendrarietganzen een maximale afstand van 300 meter aan.

Binnen en buiten de begrenzing van het N2000-gebied kan op agrarisch in gebruik zijnde percelen in de *winterperiode* (1 oktober tot 1 april) in de *dagperiode* van zonsopkomst tot 12 uur 's middags, door het gebruik van de Flora- en faunawet ontheffing voor het schieten van grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen verstoringen optreden van foeragerende toendrarietganzen.

De eerste toendrarietganzen verschijnen in de eerste helft van oktober in het gebied en trekken half maart weer uit het gebied weg.⁴¹ Verstoring door de activiteit schadebeheer en bestrijding van de Toendrarietgans in de *zomerperiode* van 1 april tot 1 oktober is dus uitgesloten. In die periode wordt de Toendrarietgans niet in en om het Natura 2000-gebied aangetroffen.

Door de specifieke binding van slaapplekken en voedselterreinen werkt verstoring van toendrarietgans op de slaapplekken door in het gebruik van de voedselterreinen. Verstoring van de Toendrarietgans op de slaapplek is op voorhand echter uitgesloten omdat 's nachts niet geschoten mag worden. ⁴²

Een combinatie van een geschikte en verstoringvrije slaapplek met gebieden die voldoende voedselaanbod hebben zijn van belang voor de toendrarietganzen. Toendrarietganzen leggen daarbij gemiddeld grotere afstanden af dan andere ganzensoorten; afstanden van 30 km tussen voedselterreinen en slaapplek zijn niet ongewoon. ⁴³

De Toendrarietgans is een planteneter. In het najaar bestaat zijn voedsel hoofdzakelijk uit oogstresten van suikerbieten en aardappelen. Vanaf december foerageert de soort ook op maisstoppels, wintergraan, groenbemesters en gras.⁴⁴ Op braakliggende percelen met

³⁷ Het (gemiddeld) seizoensmaximum is het gemiddelde van het grootste getelde aantal (piekaantal) per seizoen (juli t/m juni van het volgende jaar) berekend over een reeks van achtereenvolgende seizoenen (meestal vijf seizoenen: 1999/2000-2003/2004).

³⁸ Ontwerp beheerplan N2000 Engbertsdijkerven, januari 2015 (blz. 31)

³⁹ www.sovon.nl/nl/gebieden

⁴⁰ Zie ook 'Profielen Vogels; Toendrarietgans' op Synbiosys

⁴¹ Ontwerpbeheerplan N2000 Engbertsdijkerven, januari 2015 (blz. 69)

⁴² Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 27)

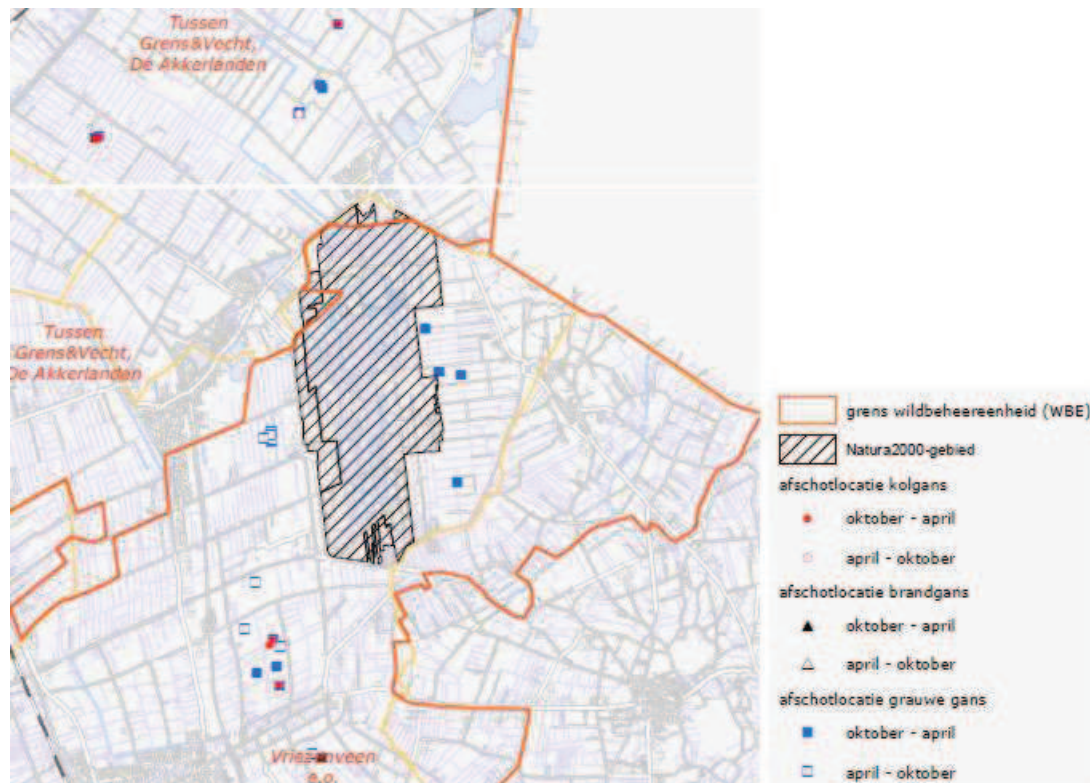
⁴³ Ontwerp beheerplan N2000 Engbertsdijkerven, januari 2015 (blz. 31)

⁴⁴ Zie ook 'Profielen Vogels; Toendrarietgans' op Synbiosys

oogstresten is de handeling schadebestrijding van grauwe ganzen, brandganzen en kolganzen in de winterperiode niet toegestaan.

Het daadwerkelijk aantal schadebeheer- en bestrijdingsacties die uitgevoerd werden in de belangrijkste foerageerplaatsen met behulp van de vigerende ontheffing in de winterperiode 2014/2015 rondom het N2000-gebied was gering (ruim 20 schietacties) (zie fig).

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
24
Uw brief
Uw kenmerk

Figuur Afschot van ganzen vanaf 1 oktober 2014 tot 1 oktober 2015 in en om Engbertsdijkswenen.⁴⁵

Volgens Boerema en Van den Brink kan de handeling er niet toe leiden dat de omvang van het leefgebied negatief wordt beïnvloed. Het instandhoudingsdoel is gericht op behoud omvang en kwaliteit van het leefgebied. Mede gezien de toenemende trend in de populatie van rietganzen kan de handeling zelfstandig beschouwd niet leiden tot significante verstoringseffecten.⁴⁶

Ons oordeel

In het aanwijzingsbesluit is bij de doelstelling weergegeven dat dit gebied met name een functie heeft als slaapplek. Verstoring van toendrierietganzen op hun slaapplek door schadebestrijding op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen, is uitgesloten omdat de

⁴⁵ Hakkens J., *Nadere effectenbeoordeling gebruik ganzenontheffing Provincie Overijssel*, Eelerwoude, kenmerk 7318, 19 augustus 2015;

⁴⁶ Boerema en van den Brink, *Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel*, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 27)

activiteit niet in de nachtperiode plaatsvindt.⁴⁷ Daarnaast liggen de slaappleatsen van toendrarietganzen in Engbertsdijksvennen zijn volgens het beheerplan op grotere afstand (meer dan 400 meter) van agrarische percelen, te weten: Grote plas en plassengebied ten zuiden daarvan tot aan de Engbertsdijk.

Verstoring in de winterperiode (1 oktober tot 1 april) is van zonsopkomst tot 12 uur 's middags op de foerageerplaatsen (agrarische percelen) mogelijk. Indirect kan dit ook leiden tot effecten op de functie van het Natura 2000-gebied als slaappleats. Echter, bij verstoring zijn er ruim voldoende uitwijkmogelijkheden naar alternatieve foerageerlocaties, omdat de actieradius van de Toendrarietgans tot 30 kilometer bedraagt en de omvang en kwaliteit van het foerageergebied gunstig is.⁴⁸ Dit gekoppeld aan de geringe intensiteit van de schietactiviteit, en het feit dat in de winterperiode de ontheffing de handeling slechts toe staat van zonsopkomst tot 12 uur 's middags, en niet op braakliggende percelen (stoppellanden) waar de toendrarietganzen foerageren op oogstresten, komt de functie als slaappleats van de Engbertsdijksvennen niet in gevaar.

De lokale en landelijke staat van instandhouding is gunstig (het aantal vogels was in de winter van 2015/2016 ruim 2 keer hoger dan het doelaantal van het instandhoudingsdoel van Engbertsdijksvennen).

Datum
@@.04.2018

Kenmerk
2018/@@@

Pagina
25

Uw brief

Uw kenmerk

Wij concluderen dat de handeling mogelijk tot verstoring kan leiden. Echter gezien de huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied, het geringe daadwerkelijke aantal schadebestrijdingsacties en de gunstige staat van instandhouding van de Toendrarietgans, significante verstoring uit te sluiten is.

Significante verstoringseffecten op de Toendrarietgans zijn uitgesloten. Er zijn geen nadere maatregelen noodzakelijk.

Effecten op de Kraanvogel

De Kraanvogel is als niet broedvogel opgenomen als instandhoudingsdoel voor het gebied Engbertsdijksvennen. De belangrijkste doelstelling voor kraanvogels heeft betrekking op een functie als slaappleats. Het is in die hoedanigheid belangrijk voor pleisterende kraanvogels. Gedurende het jaar komt 99 % van de kraanvogels voor in de periode tussen 1 oktober en 30 april.⁴⁹ Slechts 1% wordt in en om Engbertsdijksvennen signaleerd in de periode 1 mei tot 1 oktober.

Tijdens de trekperiode foerageren kraanvogels in akkergebieden, bij voorkeur op oogstresten van aardappelen en maïs.⁵⁰ Kraanvogels foerageren overdag op akkers in de omgeving van de Engbertsdijksvennen. De slaappleatsen en de akkers die de afgelopen twee decennia zijn gebruikt als foerageerakker staan in het Ontwerp beheerplan N2000 Engbertsdijksvennen.⁵¹

In het profielendocument van de kraanvogel staat:⁵²

⁴⁷ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 27)

⁴⁸ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 27)

⁴⁹ Ontwerp beheerplan N2000 Engbertsdijksvennen, januari 2015 (blz. 71)

⁵⁰ Ontwerp beheerplan N2000 Engbertsdijksvennen, januari 2015 (blz. 73)

⁵¹ Ontwerp beheerplan N2000 Engbertsdijksvennen, januari 2015 (blz. 72)

⁵² https://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/documenten/profielen/vogels/Profiel_vogel_A127.pdf

“Meestal leggen de kraanvogels in ons land enkele kilometers af tussen slaappleats en voedselterrein. Vluchten over zeer lange afstanden tussen voedselgebieden en slaappleatsen, zoals waar te nemen bij de najaarspleisterplaatsen in het oosten van Duitsland, zijn in ons land niet bekend.”

De landelijke staat van instandhouding van de Kraanvogel is zeer ongunstig vanwege de afname van het aantal pleisterplaatsen. Volgens het aanwijzingsdocument nemen de aantallen in de monitoringsgebieden echter niet significant af, zodat een herstelopgave voor de populatie in de aangewezen gebieden niet aan de orde is. Vanwege een van jaar tot jaar zeer sterk fluctuerende aantallen kraanvogels is geen aantal in het doel opgenomen.

Volgens het ontwerpbeheerplan van het Natura 2000-gebied Engbertsdijkerven is de kwaliteit en omvang van het leefgebied van de Kraanvogel matig ongunstig.⁵³ De populatie is sinds het jaar 2000 sterk afgenomen. Het toekomstperspectief is matig ongunstig, de staat van instandhouding is zeer ongunstig. Tussen 2010 en 2016 is het seizoensmaximum vastgesteld tussen 2 en 300 kraanvogels. In de winter van 2015/2016 was het seizoensmaximum 300 vogels.⁵⁴

Datum
@@.04.2018

Kenmerk
2018/@@@

Pagina
26

Uw brief

Uw kenmerk

Het ontwerpbeheerplan geeft aan dat het waarborgen van voldoende rust in het Natura 2000-gebied én daarbuiten in de foerageerakkers zoals aangegeven in het Ontwerp beheerplan N2000 Engbertsdijkerven, voor de Kraanvogel noodzakelijk is.⁵⁵ De Kraanvogel is extreem gevoelig voor elke vorm van menselijke verstoring, hetzij agrarische activiteiten en recreatie, hetzij laag vliegende vliegtuigen (ook 'ULVs') en helikopters. Grote delen van ons land zijn daardoor ongeschikt voor pleisterende kraanvogels.⁵⁶

Een verstoringscontour van 500 meter geldt voor minder verstorende activiteiten als wandelen en landbouwactiviteiten, een verstoringscontour van 1000 meter geldt voor sterker verstorende activiteiten, waaronder die zich hoger vanaf de grond afspelen, zoals windmolens, hoogspanningsleidingen, paragliden en dergelijke.⁵⁷ Afschot in het kader van schadebestrijding op ganzen vindt niet plaats vanaf een punt dat zich hoger vanaf de grond afspeelt. Er vindt door de verscholen werkwijze van de schadebeheerders nauwelijks tot geen optische verstoring plaats. Daarom wordt door ons een verstoringsafstand van 500 meter aangehouden.⁵⁸

De lokale staat van instandhouding is zeer ongunstig. De belangrijkste beperkende factor wordt in de toekomst, volgens het ontwerpbeheerplan, waarschijnlijk de achteruitgang van rust op de pleisterplaatsen, de hoogveen- of heidegebieden met omliggende foerageerterreinen.⁵⁹

Verstoring van de Kraanvogel in de *nachtperiode* op de grote plassen van Engbertsdijkerven door de handeling schadebestrijding op ganzen is op voorhand uitgesloten. De Flora- en faunawet ontheffing staat schadebestrijdingsacties niet toe tijdens de nachtperiode.⁶⁰

⁵³ Ontwerp beheerplan N2000 Engbertsdijkerven, januari 2015 (blz. 9)

⁵⁴ www.sovon.nl/nl/gebieden

⁵⁵ Ontwerp beheerplan N2000 Engbertsdijkerven, januari 2015 (blz. 13)

⁵⁶ Zie ook 'Profielen Vogels; Kraanvogel, op Synbiosys

⁵⁷ Ontwerp beheerplan N2000 Engbertsdijkerven, januari 2015 (blz. 33)

⁵⁸ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 17)

⁵⁹ Ontwerp beheerplan N2000 Engbertsdijkerven, januari 2015 (blz. 13)

⁶⁰ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 28)

De slaappleatsen zijn ondiepe wateren in een deels open landschap met beschutting en rust, zoals bijv. vennen in heiden en ondiepe plassen in hoogveengebieden. Meestal leggen de kraanvogels in ons land enkele kilometers af tussen slaappleats en voedselterrein. De slaappleatsen en foerageergebieden staan aangegeven op de kaart in het Ontwerp beheerplan N2000 Engbertsdijkerven. ⁶¹

Een combinatie van een geschikte en verstoringvrije slaappleats met gebieden in de omgeving die voldoende voedselaanbod hebben zijn van belang voor de kraanvogels. Tijdens de trekperiode foerageren kraanvogels in akkergebieden, bij voorkeur op oogstresten van aardappelen en maïs.⁶² Overdag foerageren kraanvogels op akkers in de omgeving van Engbertsdijkerven. De akkers die de afgelopen 2 decennia zijn gebruikt als foerageerakker staan weergegeven in het ontwerpbeheerplan voor Engbertsdijkerven uit 2015.⁶³ Het kan niet worden uitgesloten dat de handeling gevolgen heeft op de instandhoudingsdoelen voor de kraanvogel in dit Natura 2000-gebied indien de handeling plaats vindt in het Natura 2000-gebied of op de foerageergebieden zoals aangegeven in het ontwerpbeheerplan voor Engbertsdijkerven uit 2015. ⁶⁴ Deze in het ontwerpbeheerplan aangegeven foerageergebieden liggen allemaal in een zone van vier kilometer *buiten* de begrenzing van het Natura 2000-gebied Engbertsdijkerven.

Datum
@@.04.2018

Kenmerk
2018/@@@

Pagina
27

Uw brief

Uw kenmerk

Ons oordeel

Verstoring door schadebestrijdingsactiviteiten op ganzen van kraanvogels op hun slaappleats is uitgesloten omdat de activiteit niet in de nachtperiode plaatsvindt. Daarnaast liggen de slaappleatsen van de kraanvogels volgens het beheerplan op grotere afstand van de agrarische percelen (500 meter). ⁶⁵

Verstoring in de winterperiode van zonsopkomst tot 12:00 uur 's middags op de van belang zijnde foerageerplaatsen is tussen 1 oktober en 30 april mogelijk. De lokale en de landelijke staat van instandhouding van de Kraanvogel is zeer ongunstig, de bovenregionale staat van instandhouding is ongunstig. De belangrijkste beperkende factor is waarschijnlijk de achteruitgang van rust. De Kraanvogel is extreem gevoelig voor elke vorm van menselijke verstoring. Door verstoring op de foerageerplaatsen kan de functie van het Natura 2000-gebied als slaappleats voor deze soort gevaar lopen.

Meestal leggen de kraanvogels in ons land enkele kilometers af tussen slaappleats en voedselterrein. De kwaliteit en omvang van het leefgebied is matig ongunstig. Hoewel het daadwerkelijke aantal schadebestrijdingsacties zeer gering is, is significante verstoring niet uit te sluiten. Het is niet uit te sluiten dat de *functie als slaappleats* van de Engbertsdijkerven voor de Kraanvogel in gevaar komt, doordat de vogels op de foerageergebieden verstoord worden.

Om significante verstoring te voorkomen is het gebruik van de vigerende ontheffing voor het schieten van grauwe ganzen, brandganzen en kolganzen op de agrarische percelen in een zone van vier kilometer *buiten* de begrenzing van het Natura 2000-gebied Engbertsdijkerven in de periode 1 oktober t/m 30 april slechts mogelijk indien een afstand van minimaal 500

⁶¹ Ontwerp beheerplan N2000 Engbertsdijkerven, januari 2015 (blz. 72)

⁶² Ontwerp beheerplan N2000 Engbertsdijkerven, januari 2015 (blz. 70)

⁶³ Ontwerp beheerplan N2000 Engbertsdijkerven, januari 2015 (blz. 71)

⁶⁴ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 28)

⁶⁵ Ontwerp beheerplan N2000 Engbertsdijkerven, januari 2015 (blz. 72)

meter in acht genomen wordt ten opzichte van foeragerende kraanvogels.⁶⁶ Ook mag in deze periode niet binnen het N2000-gebied te worden geschoten. Om dit te formaliseren leggen wij bovenstaande beperkende maatregelen in de uitvoering vast in de voorschriften van onze beschikking:

- binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied Engbertsdijkswenen mag op agrarische percelen in de periode 1 oktober tot en met 30 april niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden.
- In de periode 1 oktober tot en met 30 april mag er in een zone van vier kilometer *buiten* de begrenzing van het Natura 2000-gebied Engbertsdijkswenen niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden op agrarische percelen indien er een kraanvogel(-s) foerageert binnen een afstand van 500 meter van de afschotlocatie.

Conclusie effectbepaling

Op grond van bovenstaande kunnen significant negatieve effecten en habitattypen uitgesloten worden. Voor enkele kwalificerende soorten (Geoorde fuut en Kraanvogel) zijn significant negatieve effecten niet uit te sluiten.

Beoordeling aangevraagde handeling

Voor het Natura 2000-gebied Engbertsdijkswenen, geldt dat significant negatieve effecten op kwalificerende habitattypen uitgesloten zijn. Voor enkele kwalificerende soorten (Geoorde fuut en Kraanvogel) zijn significant negatieve effecten echter niet uit te sluiten, en leggen wij beperkende maatregelen in de uitvoering vast in de voorschriften van onze beschikking.

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
28
Uw brief

Uw kenmerk

---

⁶⁶ Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eelerwoude, Projectnummer: 7318, 19-08-2015 (blz. 46)

B3.2 Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

Relevante kwalificerende waarden

De handelingen die toegestaan zijn in het kader van schadebestrijding van de Grauwe gans, Kolgans en Brandgans met behulp van de Flora- en faunawet ontheffing, zijn getoetst aan de effecten op de instandhoudingsdoelen van de kwalificerende vogelsoorten, habitatsoorten en habitattypen van het Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht'. De betreffende instandhoudingsdoelen zijn weergegeven in bijlage 2.

Uit de omschrijving van de voorgenomen handeling en de toetsing daaraan blijkt dat op een beperkt aantal doelstellingen effecten te verwachten zijn. In onderstaande tabel is weergegeven welke effecten kunnen optreden.

Tabel: potentiële effecten

Mogelijk effect	
Akoestische verstoring	x
Optische verstoring	x
Populatiedynamiek	x

Datum
@@.04.2018

Kenmerk
2018/@@@

Pagina
29

Uw brief

Uw kenmerk

De verstoringseffecten in bovenstaande tabel (akoestische verstoring en optische verstoring) kunnen op alle betrokken vogelsoorten een effect hebben (Roerdomp, Porseleinhoen, Kwartelkoning, Zwarte stern, Grote karekiet, Kleine zwaan, Kolgans, Smient, Pijlstaart, Slobeend, Meerkooit en Grutto). Bij de Kolgans kan er ook een effect zijn op de populatiedynamiek omdat er exemplaren geschoten worden. Op plantengemeenschappen (habitattypen) en habitatsoorten zijn geen effect te verwachten. Hieronder stellen we vast voor welke instandhoudingsdoelen effecten kunnen optreden, en beschrijven we de effecten en beoordelen of vergunningverlening mogelijk is.

Uit de omschrijving van de voorgenomen handeling en de toetsing daaraan blijkt dat er uitsluitend negatieve effecten door verstoring kunnen optreden op de twaalf aangewezen vogelsoorten. Hieronder beschrijven we de effecten op deze soorten en beoordelen we of vergunningverlening mogelijk is.

De overige instandhoudingsdoelen op kwalificerende habitatsoorten en habitattypen ondervinden geen effecten door de activiteiten in het gebied.

Geen effecten op kwalificerende habitatsoorten

De handeling vindt niet plaats op of in locaties die zijn aan te merken als habitat voor de Bittervoorn en de Kleine modderkruiper. Omdat er geen geografische overlap is tussen de locaties waar de handeling plaatsvindt en de biotoop van deze soorten kunnen verstoringseffecten niet optreden.⁶⁷

⁶⁷ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 79)

Geen effecten op kwalificerende habitattypen

De handeling vindt niet plaats op of in beschermde habitattypen. De handeling mag alleen plaatsvinden op agrarische percelen waar economisch agrarisch gebruik plaatsvindt. De handelingen vinden dus niet plaats in habitattypen die zijn opgenomen in de Habitatrichtlijn. Hieruit volgt dat habitattypen binnen Natura 2000-gebieden waarvoor instandhoudingsdoelen zijn opgesteld met zekerheid door de handeling niet kunnen worden aangetast als gevolg van betreding, verontreiniging of afname van kwaliteit en omvang als foerageer en/of rustgebied. Verontreiniging van habitats kan optreden indien gebiedsvreemd materiaal door menselijke oorzaak ter plekke wordt gedeponeerd. Verontreiniging van beschermde natuurlijke habitats kan met zekerheid niet optreden daar de handeling niet plaatsvindt ter plaatse van habitattypen of habitats van soorten. Verontreiniging als gevolg van zogenaamde valhagel is verwaarloosbaar. Dit omdat alleen soorten hagel en kogels worden gebruikt die niet kunnen leiden tot daadwerkelijke verontreiniging van gewassen of doorvergiftiging bij soorten die deze gewassen opnemen. Verder is er ook geen sprake van externe werking. Verdere beoordeling van de instandhoudingsdoelen voor habitattypen is dan ook niet aan de orde. Significant negatieve effecten op habitattypen zijn uitgesloten.

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

30

Uw brief

Uw kenmerk

Conclusie effectbepaling

Op grond van bovenstaande kunnen negatieve effecten op de volgende soorten, genoemd in de onderstaande tabel, niet worden uitgesloten.

Tabel: samenvatting instandhoudingsdoelen voor effectbeoordeling

Gebied	Instandhoudingsdoel
Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	Roerdomp, Porseleinhoen, Kwartelkoning, Zwarte stern, Grote karekiet, Kleine zwaan, Kolgans, Smient, Pijlstaart, Slobeend, Meerkoet, Grutto

Hieronder wordt uw aanvraag getoetst aan de beoordelingskaders vanuit de Wet natuurbescherming en het aanwijzingsbesluit van het betrokken Natura 2000-gebied.

Beheerplan

Het beheerplan van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht is definitief vastgesteld.⁶⁸ In het beheerplan staat dat negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen uit te sluiten zijn indien schadebestrijding van Grauwe gans, Kolgans en Brandgans plaatsvindt zoals omschreven in een geldige vergunning.⁶⁹

⁶⁸ [http://www.overijssel.nl/thema's/natuur-en-](http://www.overijssel.nl/thema's/natuur-en-landschap/ontwikkelopgave/gebiedsgericht/gebieden/uiterwaarden-zwarte/overzicht-besluiten/)

[landschap/ontwikkelopgave/gebiedsgericht/gebieden/uiterwaarden-zwarte/overzicht-besluiten/](http://www.overijssel.nl/thema's/natuur-en-landschap/ontwikkelopgave/gebiedsgericht/gebieden/uiterwaarden-zwarte/overzicht-besluiten/)

⁶⁹ Natura 2000 beheerplan, definitief, Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017 (blz. 174)

Beoordeling aangevraagde handelingen

In deze paragraaf gaan we in op de effecten op de soorten uit vorige tabel. Als effecten met maatregelen voorkomen worden, leggen we dat vast in voorschriften in de vergunning. Dit wordt in onderstaande tekst gemotiveerd.

Effecten op de Roerdomp

De instandhoudingsdoelstelling is in het aanwijzingsbesluit geformuleerd als het behoud van de omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 1 broedpaar (territorium). Een geschikt leefgebied bestaat uit een broed- en foerageergebied. Het broedhabitat van de Roerdomp bestaat uit (half) open waterrijke landschappen met overjarige, brede zones waterriet en veel overgangen van riet naar water en/of grasland. De soort nestelt plaatselijk ook in homogene vegetaties van lisdodde of mattenbies. De nestplaats ligt in periodiek overstroomd of permanent in water staand rietland (riet, lisdodde) van minimaal enkele jaren oud. Het nest wordt meestal gemaakt daar waar zich een 'kniklaag' van oude stengels bevindt, of waar een onderlaag aanwezig is van grote zeggen (de zogeheten 'zeggenbulten'). Het oppervlak kan beperkt zijn, maar de rietkragen moeten een minimale breedte van 10 meter hebben, en ten minste 20% van het rietoppervlak moet uit overjarig riet bestaan. Het voedsel wordt gezocht in ondiep water, zowel binnen het waterriet als aan de randen ervan, en in vochtige en vaak wat ruigere graslanden in omliggende polders. Eind jaren '90 was de Roerdomp als broedvogel verdwenen door verdroging en vervuiling van het rietland.⁷⁰ In 2016 is voor het eerst weer een broedpaar vastgesteld.⁷¹ Daarmee wordt in 2016 het doelaantal gehaald.

De Roerdomp vertoont een gemiddelde verstoringsgevoeligheid (verstoring bij 100-300 m afstand) over het gehele jaar.⁷² In zijn leefgebied is de soort matig tot gemiddeld verstoringsgevoelig. Waarschijnlijk zijn de effecten van verstoring op de populatie beperkt, omdat broedplaatsen voornamelijk in afgesloten reservaten liggen waar vrijwel geen verstoring optreedt. In de opengestelde gebieden is verstoring van broedende en foeragerende roerdampen wel mogelijk. Vooral de land- en waterrecreatie bedreigen de rust van de roerdomp. Ook kan intensieve rietexploitatie de vogels verstoren.⁷³ Voor schadebeheer en bestrijding op ganzen met ondersteunend afschot wordt in de nadere effect beoordeling van Eelerwoude uitgegaan van een verstoringsafstand van 300 meter.⁷⁴

De soort is jaarrond in het gebied aanwezig, maar de kritische verstoringsperiode (balts/nestbouw, broeden en niet vliegvlugge jongen) loopt van 1 maart tot 1 augustus.^{75 76}

Indien er als gevolg van de handeling een foeragerende vogel door een schot wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu, en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er zijn voldoende gebieden in de omgeving waar ook gevoerd kan

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
31
Uw brief
Uw kenmerk

⁷⁰ Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017 (blz. 25)

⁷¹ www.sovon.nl/gebieden

⁷² Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 17)

⁷³ Zie ook 'Profielen Vogels; Roerdomp' op Synbiosys

⁷⁴ Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage, Eelerwoude, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 15).

⁷⁵ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

⁷⁶ Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017

worden. De Roerdomp zal met zekerheid het gebied niet verlaten. Significante verstoringen van *foeragerende vogels* kunnen daarom uitgesloten worden.⁷⁷

Op agrarisch in gebruik zijnde percelen die binnen 300 meter van de leefgebieden van de Roerdomp liggen, zijn verstoringen door de handeling niet uit te sluiten en kunnen significante verstoringen van *broedende vogels* door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding niet uitgesloten worden.⁷⁸

Eelerwoude heeft in haar rapport van 19 februari 2018⁷⁹ alle leefgebieden die in het Natura 2000-gebied liggen op kaartbeeld gezet. Ook de verspreidingsgegevens die in het Natura 2000-gebied liggen zijn weergegeven. Vervolgens is aan de hand van de verstoringafstand op het kaartbeeld een bufferzone om al deze leefgebieden getrokken. Eelerwoude stelt dat indien er geen schadebestrijding plaatsvindt binnen de leefgebieden én binnen de bufferzones in de kritische verstoringperiode significant negatieve effecten uit te sluiten zijn.

Ons oordeel

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
32
Uw brief
Uw kenmerk

Voor de Roerdomp geldt het instandhoudingsdoel van behoud van de omvang en kwaliteit van leefgebied. Het doelaantal van 1 broedpaar wordt net gehaald. Significante negatieve effecten door de handeling (schieten van ganzen) zijn op agrarisch in gebruik zijnde percelen die binnen 300 meter van de leefgebieden van de Roerdomp liggen, in de kritische verstoringperiode periode van 1 maart tot 1 augustus, niet op voorhand uit te sluiten.

Om significant negatieve verstoringseffecten op broedende roerdompen door het schieten van ganzen in de kritische periode van 1 maart tot 1 augustus, te voorkomen, leggen wij in deze vergunning een maatregel in voorschrift vast:

- In de periode 1 maart tot 1 augustus mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden van de *Roerdomp* in het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht én op de agrarische percelen die binnen 300 meter van de leefgebieden van de *Roerdomp* liggen, zoals aangegeven in bijlage 3.

Effecten op de Porseleinhoen

De instandhoudingsdoelstelling is in het aanwijzingsbesluit geformuleerd als het behoud van de omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren. Een geschikt leefgebied bestaat uit een broed- en foerageergebied. Zowel landelijk als lokaal is de staat van instandhouding zeer ongunstig.

Het broedbiotoop van het Porseleinhoen bestaat uit open moerassige terreinen van minimaal 1-2 hectare met matig voedselrijk water. De vogel zoekt een permanent (of periodiek) natte situatie van ongeveer 10 tot 35 centimeter diep water op met een weelderige vegetatie van biezengras, zeggen, lisdodden en andere moerasplanten (hoogte 0,5-1 m). Naast moerassen zijn ook laag in het voorjaar geïnundeerde uiterwaarden (graslanden) geschikt als broedbiotoop.

⁷⁷ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 79)

⁷⁸ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 79)

⁷⁹ Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenontheffing Provincie Overijssel, Eindrapportage, van 19 februari 2018

Het Porseleinhoen maakt zijn nest in dichte vegetaties van riet, zeggen of grassen boven of nabij ondiep water.⁸⁰

Het Porseleinhoen voedt zich in hoofdzaak met insecten en kleine weekdieren, die hij zoekt in de omgeving van de nestplaats langs slikranden en onder de dekking van een weelderige vegetatie. De moerasvegetatie mag niet te dicht van structuur zijn, zodat het dier er goed doorheen kan lopen.

In 2013 en 2014 zijn respectievelijk 2 en 4 broedparen vastgesteld. In 2015 en 2016 zijn er geen broedparen meer vastgesteld.⁸¹ De instandhoudingdoelstelling wordt momenteel niet gehaald. Zeer waarschijnlijk is er te weinig broedbiotoop in het gebied aanwezig (lage moerasvegetatie).⁸² Om beter inzicht te krijgen in de sleutelfactoren voor deze soort zet het beheerplan in op onderzoek naar de aanwezigheid van het broedbiotoop. Op basis van de onderzoeksresultaten wordt in de toekomst broedbiotoop ingericht.⁸³

Het Porseleinhoen heeft een matige verstoringsgevoeligheid omdat het dier zich tussen de vegetatie verbergt (verstoring bij < 100 m afstand). Ook de gevoeligheid voor verstoring van zijn leefgebied is matig omdat de vogel in redelijk besloten landschappen leeft.⁸⁴ Voor schadebeheer en bestrijding op ganzen met ondersteunend afschot wordt in de nadere effect beoordeling van Eelerwoude uitgegaan van een verstoringsafstand van 100 meter.⁸⁵

De Nederlandse broedvogels zijn trekvogels die overwinteren in Afrika. De kritische verstoringsperiode loopt van half april tot 1 augustus.⁸⁶

Daar waar drassige en/of geïnundeerde graslanden in de uiterwaarden grenzen aan agrarische percelen kunnen significante verstoringen door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding, mede gezien de zeer ongunstige staat van instandhouding, niet uitgesloten worden.⁸⁷

Eelerwoude heeft in haar rapport *Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage*, van 19 februari 2018 alle leefgebieden en verspreidingsgegevens die in het Natura 2000-gebied liggen op kaartbeeld gezet. Vervolgens is aan de hand van de verstoringsafstand op het kaartbeeld een bufferzone om al deze leefgebieden getrokken. Eelerwoude stelt dat significant negatieve effecten uit te sluiten zijn als er geen schadebestrijding plaatsvindt binnen de leefgebieden én binnen de bufferzones in de kritische verstoringsperiode

Ons oordeel

Voor het Porseleinhoen geldt het instandhoudingsdoel van behoud van de omvang en kwaliteit van leefgebied. Significante negatieve effecten door de handeling (schieten van ganzen) zijn op agrarisch in gebruik zijnde percelen die binnen 100 van de leefgebieden van de het

⁸⁰ Zie ook 'Profielen Vogels; Porseleinhoen op Synbiosys

⁸¹ www.sovon.nl/nl/gebieden

⁸² Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017 (blz. 48)

⁸³ Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017 (blz. 119, 120)

⁸⁴ Zie ook 'Profielen Vogels; Porseleinhoen op Synbiosys

⁸⁵ Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage, Eelerwoude, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 15).

⁸⁶ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

⁸⁷ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 79)

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
33
Uw brief
Uw kenmerk

Porseleinhoen liggen, in de kritische verstoringperiode periode van half april tot 1 augustus, niet op voorhand uit te sluiten.

Om significant negatieve verstoringseffecten die kunnen ontstaan op broedende porseleinhoenders door het schieten van ganzen in de kritische periode van half april tot 1 augustus, te voorkomen, leggen wij in deze vergunning de volgende maatregel in voorschrift vast:

- In de periode 15 april tot 1 augustus mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden in het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht én op agrarische percelen die binnen 100 meter van de leefgebieden van het Porseleinhoen liggen, zoals aangegeven in bijlage 3

Effecten op de Kwartelkoning

De instandhoudingsdoelstelling is in het aanwijzingsbesluit geformuleerd als het behoud in omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 5 paren. Een geschikt leefgebied bestaat uit een broed- en foerageergebied. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding met betrekking tot de populatieomvang, is volgens het aanwijzingsbesluitbehoud voldoende.

Het broedhabitat van de Kwartelkoning kenmerkt zich door een meer dan 20 centimeter hoge gesloten kruidenrijke vegetatie. De vegetatie mag niet zo dicht van structuur zijn dat het dier er niet goed meer doorheen kan lopen. In Nederland wordt de Kwartelkoning vooral gevonden in extensief onderhouden kruiden- en bloemrijke hooilanden in rivier- en beekdal.

In 2014 zijn 4, in 2015 is 1, en in 2016 zijn 0 broedparen vastgesteld.⁸⁸ Het doelaantal van 5 broedparen is de afgelopen drie jaar dus niet gehaald.

In de knelpuntenanalyse van het beheerplan aangegeven dat de belangrijkste negatieve invloed, op de Kwartelkoning in de Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, is dat de hooilanden te vroeg in het jaar gemaaid worden, waardoor geen geschikte broedlocaties aanwezig zijn of dat de broedsels van de Kwartelkoning verloren gaan.⁸⁹

De Kwartelkoning is matig verstoringgevoelig (verstoring bij < 100 m afstand). Ook de gevoeligheid voor verstoring van het leefgebied is matig omdat de vogel verborgen in dichte vegetatie in halfopen landschap leeft.⁹⁰ Voor schadebeheer en bestrijding op ganzen met ondersteunend afschot wordt in de nadere effect beoordeling van Eelerwoude uitgegaan van een verstoringafstand van 100 meter.⁹¹

Twee broedsels per jaar zijn nodig om de geringe overlevingskansen te compenseren. Daarom moet de broedhabitat over een lange periode beschikbaar zijn, van 1 mei tot 1 oktober.^{92 93}

De Kwartelkoning is matig verstoringgevoelig waardoor voor afschot van schutter tot de vogel een verstoringafstand van 100 meter aangehouden moet worden. Waar vochtige kruidenvegetaties in de uiterwaarden aan agrarische percelen grenzen is een significante

⁸⁸ www.sovon.nl/nl/gebieden

⁸⁹ Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017 (blz. 48)

⁹⁰ Zie ook 'Profielen Vogels; Kwartelkoning op Synbiosys

⁹¹ Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage, Eelerwoude, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 15).

⁹² Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

⁹³ Zie ook 'Profielen Vogels; Kwartelkoning op Synbiosys

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
34
Uw brief
Uw kenmerk

verstoring *niet* uit te sluiten.⁹⁴ Eelerwoude heeft in haar rapport *Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage*, van 19 februari 2018 alle leefgebieden en verspreidingsgegevens die in het Natura 2000-gebied liggen op kaartbeeld gezet. Vervolgens is aan de hand van de verstoringsafstand op het kaartbeeld een bufferzone om al deze leefgebieden getrokken. Eelerwoude stelt dat indien er geen schadebestrijding plaatsvindt binnen de leefgebieden én binnen de bufferzones in de kritische verstoringsperiode significant negatieve effecten uit te sluiten zijn.

Indien er als gevolg van de handeling een foeragerende vogel door een schot wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu, en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er zijn voldoende graslanden in de omgeving waar ook gefoerageerd kan worden. De Kwartelkoning zal met zekerheid het gebied niet verlaten. Significante verstoringen van *foeragerende vogels* kunnen daarom uitgesloten worden.⁹⁵

Ons oordeel

Volgens het instandhoudingsdoel dient het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht te voorzien in het behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 5 broedparen (territorium) van de Kwartelkoning. Er geldt geen uitbreidingsdoelstelling. Op dit moment wordt het aantal van het instandhoudingsdoel niet gehaald.

Significante negatieve effecten door de handeling (schieten van ganzen) zijn op voorhand op agrarisch in gebruik zijnde percelen die binnen 100 van de leefgebieden van de het Kwartelkoning liggen, in de kritische verstoringsperiode (begin mei tot 1 oktober) periode, niet op voorhand uit te sluiten.

Om significant negatieve verstoringseffecten te voorkomen, leggen wij in deze vergunning de volgende maatregel in voorschrift vast:

- In de periode 1 mei tot 1 oktober mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden in het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht én op agrarische percelen die binnen 100 meter van de leefgebieden van de Kwartelkoning liggen, zoals aangegeven in bijlage 3.

Effecten op de Zwarte stern

De instandhoudingsdoelstelling is in het aanwijzingsbesluit geformuleerd als de uitbreiding in omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 60 paren. Een geschikt leefgebied bestaat uit een broed en foerageergebied. De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig

De Zwarte stern is tijdens het broedseizoen gebonden aan zoet water. De broedbiotoop bestaat vooral uit zoetwatermoerassen, vennen, uiterwaarden, plassen en sloten, en oevers van meren en langzaam stromende rivieren. De zwarte sterns bouwen hun nesten van nature op drijvende waterplanten vroeger was dat vaak krabbenscheer. Bij afwezigheid van geschikte waterplanten gebruiken zwarte sterns in veel moerasgebieden tegenwoordig aangeboden

⁹⁴ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 80)

⁹⁵ Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eelerwoude, Projectnummer: 7318, 19-08-2015 (blz 32)

kunstvlotjes of andere drijvende materialen (o.a. vegetaties van waterlelie en gele plomp) als nestgelegenheid.⁹⁶

De huidige kwaliteit van het leefgebied is matig.⁹⁷ Er is tenminste sprake van 1 kolonie van 30 vogels vlakbij Cellemuiden en van een kolonie in een kolk in het Veldiger Buitenland ter hoogte van De Velde.⁹⁸

In de periode 2010-2014 schommelde het aantal broedende zwarte sterns jaarlijks tussen de 53 en 92 paar (gemiddeld 73). In 2015 waren er 86 en 99 broedpaar in 2016. Dit is gemiddeld ruim boven het instandhoudingsdoel van 60 paar.⁹⁹

De Zwarte stern heeft een gemiddelde gevoeligheid voor verstoring. In voedselgebieden is de gevoeligheid matig (verstoring vanaf minder dan 100 m afstand) en op broed-, slaap- en rustplaatsen is de Zwarte stern zeer gevoelig (verstoring vanaf minder dan 300 m afstand). De gevoeligheid voor verstoring van zijn leefgebied is gemiddeld (halfopen en open landschap). Vanwege de grote concentratie van zwarte sterns op één of enkele broed-/slaapplaatsen is de soort gevoelig voor verstoring en veranderingen van het leefgebied op de broed-, slaap- en rustplaatsen.¹⁰⁰

De kritische verstoringperiode loopt van half april tot half september.¹⁰¹

In het agrarische gebied kunnen met name foeragerende Zwarte sterns verstoord worden door de handeling. Dit leidt ertoe dat zij tijdelijk elders in het gebied zullen gaan foerageren. Significant negatieve verstoringseffecten kunnen worden uitgesloten.¹⁰²

In het foerageergebied is de gevoeligheid voor verstoring gering. Op broed-, slaap- en rustplaatsen is de Zwarte stern zeer gevoelig voor verstoring. Langdurige menselijke aanwezigheid in de vestigingsfase verhindert vestiging van broedkolonies. Succesvol broeden is alleen mogelijk in moerasgebied zonder waterrecreatie en sportvisserij.¹⁰³

Ons oordeel

Er is onvoldoende zekerheid dat voor de broedkolonies in de vestigingsfase en tijdens de broedperiode er zich geen significante verstoringen zullen optreedt. Het gaat daarbij om de periode van half april tot half september.

Significant negatieve verstoringseffecten kunnen voor foeragerende zwarte sterns worden uitgesloten

Om significant negatieve verstoringseffecten door afschot van ganzen op zwarte sterns in de kritische periode te voorkomen, leggen wij in deze vergunning de volgende maatregel in voorschrift vast:

- In de periode 15 april tot 15 september mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden in een zone van 300 meter om broedkolonies van zwarte sterns in het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht.

⁹⁶ Zie ook 'Profielen Vogels; Zwarte stern op Synbiosys

⁹⁷ Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017 (blz. 26)

⁹⁸ Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017 (blz. 26)

⁹⁹ www.sovon.nl/nl/gebieden

¹⁰⁰ Zie ook 'Profielen Vogels; Zwarte stern op Synbiosys

¹⁰¹ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

¹⁰² Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 80)

¹⁰³ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 69)

Effecten op de Grote karekiet

De instandhoudingsdoelstelling is in het aanwijzingsbesluit geformuleerd als de uitbreiding in omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 2 paren. Een geschikt leefgebied bestaat uit een broed en foerageergebied. Landelijke staat van instandhouding zeer ongunstig

De Grote karekiet nestelt langs de randen van rietmoerassen en langs grote open wateren met brede waterrietzones. De rietzones moeten minimaal 3 meter breed zijn en de planten moeten in minimaal 20 cm diep water staan. Het riet dient ijl en hoog te zijn en tevens vitaal en stevig. Dikke stengels zijn nodig om het zware nest te kunnen dragen. De soort foerageert in waterrietzones, maar ook veel daarbuiten, in kruidige en struikachtige vegetaties.¹⁰⁴

Tussen 2010 en 2014 schommelt het aantal jaarlijks tussen de 0 en 3 broedparen in het gebied. In 2014 waren er drie broedpaar en in 2015 en 2016 nul broedparen.¹⁰⁵ De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig.

De soort is gevoelig voor veranderingen in de kwaliteit van het waterriet. Het riet dient ijl en hoog te zijn en tevens vitaal en stevig, om het nest te kunnen dragen. Dit specifieke 'waterriet' is gekoppeld aan geëxponeerde dynamische oevers en wordt gevormd door wisselende waterpeilen die verlanding en verruiging van de oever tegengaan door het regelmatig wegspoelen van de strooisellaag. Optimaal zijn gewoonlijk de randen van drie tot zes jaar oude rietkragen.¹⁰⁶ De huidige kwaliteit van het leefgebied is onvoldoende voor deze soort. Voor de doelrealisatie van 2 paar grote karekieten geeft het beheerplan dat er een kwaliteitsverbetering en uitbreiding rietmoeras noodzakelijk is.¹⁰⁷

De verstoringgevoeligheid van de Grote karekiet is matig groot (verstoring bij < 100 m afstand). Ook de gevoeligheid voor verstoring van het leefgebied is matig groot: dat is een besloten tot halfopen landschap. Net zoals bij de andere rietbewonende zangers is bij de Grote karekiet waarschijnlijk geen effect van verstoring op de populatie aan de orde. Er zijn grote populaties aanwezig in gebieden met intensieve recreatie. Als de rietkragen niet worden betreden heeft de recreatie waarschijnlijk weinig effect op de populaties van Grote karekiet.¹⁰⁸ De kritische verstoringperiode loopt van 1 mei tot 1 augustus.¹⁰⁹

In de kritische periode wordt sporadisch geschoten op ganzen in de zone van 100 meter rondom het leefgebied. Er zijn geen aanwijzingen dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Essentieel voor de soort zijn rietmoerassen met vitaal riet en overjarig waterriet. De handeling vindt niet in dit habitat plaats. De kans dat de handeling plaatsvindt binnen 200 meter van een broedlocatie is niet uitgesloten, maar de impact van de handeling is dusdanig gering en tijdelijk dat significante verstoringseffecten op voorhand kunnen worden uitgesloten.¹¹⁰

Ons oordeel

¹⁰⁴ Zie ook 'Profielen Vogels; Grote karekiet op Synbiosys

¹⁰⁵ www.sovon.nl/nl/gebieden

¹⁰⁶ Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017 (blz. 27)

¹⁰⁷ Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017 (blz. 119)

¹⁰⁸ Zie ook 'Profielen Vogels; Grote karekiet op Synbiosys

¹⁰⁹ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

¹¹⁰ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 80)

De intensiteit in ruimte en tijd van de schietacties is gering, de handeling mag alleen op agrarische percelen plaatsvinden, dus niet in het broedhabitat. Na verstoring bij foerageren heeft de Grote karekiet voldoende mogelijkheden heeft om uit te wijken naar alternatieve foerageerlocaties, kan met zekerheid gezegd worden dat de grote karekieten het gebied niet zullen verlaten, en er dus geen significante verstoringen zullen voordoen. Een voorschrift is daardoor niet aan de orde.

Effecten op de Kleine zwaan

De instandhoudingsdoelstelling is in het aanwijzingsbesluit geformuleerd als het behoud in omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 4 vogels (seizoensgemiddelde). Aantallen zijn van jaar op jaar sterk fluctuerend maar recent relatief laag. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied. De landelijke staat van instandhouding is volgens het aanwijzingsbesluit matig ongunstig

Het voorkomen van de Kleine zwaan is gebonden aan de aanwezigheid van water (slaapplaats en foerageergebied) en uitgestrekte polders of uiterwaarden (foerageergebied). Zijn voedselbiotopen zijn bij voorkeur akkers en natte, vaak ondergelopen graslanden met een korte vegetatie. De Kleine zwaan zoekt zijn voedsel liever in cultuurgrasland dan in extensief beheerd grasland, dat hem meestal te ruig of te schraal is. ¹¹¹ Vooral in het najaar foerageren kleine zwanen ook wel op het water. ¹¹²

De soort arriveert in oktober in ons land en trekt afhankelijk van weersomstandigheden deels door naar Engeland. In Nederland worden de hoogste aantallen in november tot januari aangetroffen. De vogels trekken weer weg naar het noorden in februari/maart. ¹¹³

Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied. De huidige omvang en kwaliteit van het leefgebied is voldoende. Het aantal is van jaar op jaar sterk fluctuerend.

Het instandhoudingsdoel is het behoud van de omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 4 vogels (seizoensgemiddelde). In de winter van 2011/2012 waren er 4 kleine zwanen. Van de overige jaren zijn geen gegevens bekend.

¹¹⁴ Volgens het beheerplan fluctueert het aantal jaar op jaar sterk. ¹¹⁵

De soort wordt vooral buiten de uiterwaarden waargenomen en relatief veel in polder Mastenbroek. De groepsgrootte varieert van 2 tot 400. In de kolk Prins van Wijngaarden (Genniger Buitenlanden) slapen geregeld 200 tot 500 kleine zwanen. ¹¹⁶

Gemeten vluchtafstanden voor motorboten variëren voor de Kleine zwaan van 60-250 meter. Op het land lijken kleine zwanen minder verstoringgevoelig dan op het water, maar verstoring door landbouwwerkzaamheden, laag vliegende vliegtuigen en helikopters en jacht komen voor. ¹¹⁷ Voor schadebeheer en bestrijding op ganzen met ondersteunend afschot wordt in de nadere effect beoordeling van Eelerwoude uitgegaan van een verstoringafstand van 250 meter. ¹¹⁸

¹¹¹ Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017 (blz. 27)

¹¹² Zie ook 'Profielen Vogels; Kleine zwaan op Synbiosys

¹¹³ Zie ook 'Profielen Vogels; Kleine zwaan op Synbiosys

¹¹⁴ www.sovon.nl/nl/gebieden

¹¹⁵ Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017 (blz. 27)

¹¹⁶ Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017 (blz. 27)

¹¹⁷ Zie ook 'Profielen Vogels; Kleine zwaan op Synbiosys

¹¹⁸ Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 15).

Voor afschot moet een verstoringafstand van 250 meter aangehouden moet worden. De handeling heeft tot doel om de in het gebied aanwezige ganzen te verjagen van agrarische percelen. De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden. Hiermee kan verstoring van slaapplekken worden uitgesloten. Na 12:00 uur vindt er ook nergens meer verstoring van foeragerende vogels door de handeling plaats.

In het geval van foeragerende kleine zwaan kunnen bestrijdingsacties uitgevoerd worden op agrarische percelen in het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, en in de nabijheid van in het Natura 2000-gebied rustende kleine zwanen. De laatste jaren wordt het doelaantal van het instandhoudingsdoel niet gehaald.

Op basis van de beschikbare gegevens concluderen we dat significant negatieve effecten voor de Kleine zwaan in Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht niet zijn uit te sluiten.

Ons oordeel

Het instandhoudingsdoelstelling heeft met name betrekking op de functie als foerageergebied. Het is onduidelijk of de instandhoudingsdoelstelling van deze soort wordt gehaald. Dat is echter niet afhankelijk van factoren binnen dit Natura 2000-gebied.

In het geval van foeragerende kleine zwaan kunnen bestrijdingsacties uitgevoerd worden op agrarische percelen in het Natura 2000-gebied De Wieden, en in de nabijheid van in het Natura 2000-gebied rustende kleine zwanen. Het is mogelijk dat door de handeling binnen 250 meter van kleine zwanen individuen verstoord worden.

Op basis van de beschikbare gegevens concluderen we dat significant negatieve effecten voor de Kleine zwaan in Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht niet zijn uit te sluiten. Dit geldt voor de kritische periode van 1 oktober tot 1 april, als de kleine zwaan aanwezig is.

Om significant negatieve verstoringseffecten door afschot van ganzen op kleine zwanen in de kritische periode van 1 oktober tot 1 april te voorkomen, leggen wij in deze vergunning de volgende maatregel in een voorschrift vast:

- In de periode 1 oktober tot 1 april mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, als er één of meerdere kleine zwanen op minder dan 250 meter aanwezig zijn.

Effecten op de Kolgans

De instandhoudingsdoelstelling is in het aanwijzingsbesluit geformuleerd als het behoud in omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.100 vogels (seizoensgemiddelde). Het gebied heeft voor de Kolgans met name een functie als foerageergebied. Behoud van de huidige situatie is volgens het aanwijzingsbesluit voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.¹¹⁹

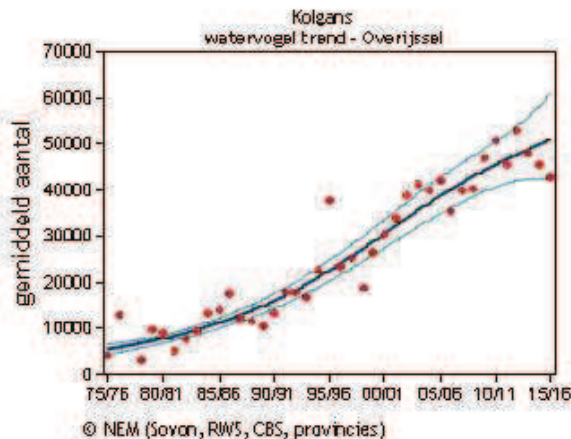
De Kolgans heeft voorkeur voor open landschappen in het agrarisch gebied. Van belang zijn rustige en roofdiervrije slaapplekken op grotere wateren en terreinen met voldoende voedselaanbod binnen een straal van maximaal 20 km (meestal <10 km) rond de slaapplekken. De soort is overwegend te zien in open agrarisch gebied, vooral in cultuurgrasland en concentreert zich daar in groepen, soms gemengd met Brandgans en Kleine rietgans. Na aankomst in het najaar verblijft de soort ook bij akkers met oogstresten.

¹¹⁹ Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

Vanuit het noorden van Europees Rusland en West-Siberië arriveren de kolganzen vanaf oktober in Nederland. De hoogste aantallen worden in november-februari aangetroffen, in maart trekken de kolganzen weer terug.¹²⁰

Tot begin jaren negentig was er sprake van een laag aantal, daarna is de populatie sterk toegenomen. Uit de gegevens van SOVON blijkt dat overwinterende kolganzen binnen het Natura 2000-gebied over de jaren 2009-2014 (seizoensgemiddelde) voorkomen in aantallen die liggen tussen 592 en 1756 vogels. In de winter van 2014/2015 waren er 1962 Kolganzen en 807 in 2015/2016.¹²¹ De aantallen fluctueren over de jaren, maar er is sprake van een toenemende trend.¹²²

De Kolgans wordt in en rondom het Natura 2000-gebied in zeer grote groepen waargenomen (>2.000). De meeste waarnemingen worden gedaan in het noordwesten (Broekenpolder, Oostelijke Buitenlanden, Barsbekerbinnenpolder).

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
40
Uw brief
Uw kenmerk

Significante toename aantal trekkende Kolganzen in Overijssel (bron: SOVON)

Volgens SOVON is de toename van het aantal trekkanzen in Overijssel de afgelopen 10 winterseizoenen nog steeds een significante toename in aantal van meer dan 5% per jaar (zie bovenstaande tabel).

Verstoringseffecten zijn bij kolganzen gemeten bij windmolens op 400-600 m afstand, bij wegen op 80-600 m, bij bebouwing op 100-600 m. De precieze afstand hangt af van de omstandigheden ter plaatse. De soort is ook gevoelig voor verstoring door landbouwwerkzaamheden, vliegverkeer (laag vliegende vliegtuigen en helikopters) en jacht, en plaatselijk ook voor recreatie.¹²³ In Fopma & Van den Brink (2015) wordt een verstoringafstand van 400 m vermeld ten aanzien van jagers en 200 m bij onderzoekers, wandelaars etc.. Door Krijgsveld et al. (2008) wordt een gemiddelde afstand van 566 m vermeld waarbij ganzen vluchten.¹²⁴

¹²⁰ Zie ook 'Profielen Vogels; Kolgans op Synbiosys

¹²¹ www.sovon.nl/nl/gebieden

¹²² Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 53)

¹²³ Zie ook 'Profielen Vogels; Kolgans op Synbiosys

¹²⁴ Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018. (blz. 35)

Voor schadebeheer en bestrijding op ganzen met ondersteunend afschot wordt in de nadere effect beoordeling van Eelerwoude uitgegaan van een verstoringafstand van 500 meter.¹²⁵

Het verjagen van ganzen door ondersteunend afschot is overigens een zeer tijdelijke verstoring van enkele individuen. De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden, en niet op braak liggende percelen met resten van oogstgewassen. Slaapplaatsen worden dus niet verstoord en na 12:00 uur vindt dus nergens meer verstoring plaats.

Het is niet de verwachting dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

De handeling van 'het schieten van grauwe ganzen en brandganzen' waardoor kolganzen in de buurt verstoord worden, heeft tot doel om de in het Natura 2000-gebied aanwezige grauwe ganzen en brandganzen te verjagen van agrarische percelen. De eventuele zeer tijdelijke verstoring van enkele individuen van de Kolgans zal er niet toe leiden dat het instandhoudingsdoel (behoud omvang en kwaliteit leefgebied) negatief wordt beïnvloed.¹²⁶ Daarboven is er in de provincie Overijssel nog steeds een significante toename van het aantal trekkende ganzen (zie bovenstaande tabel).

Indien er in het kader van schadebeheer en bestrijding Kolganzen geschoten worden, zijn significant negatieve effecten echter niet uit te sluiten, omdat de doelaantallen de afgelopen jaren niet gehaald werden.

De Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft in haar uitspraak van 23 augustus 2017 ook nog het volgende aangegeven:¹²⁷

“15.7. Ten aanzien van het gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht heeft de Vogelbescherming betoogd dat de instandhoudingsdoelstelling van de kolgans niet wordt gehaald.

Het voorgaande leidt tot de conclusie dat niet kan worden uitgesloten dat de activiteit zoals toegestaan op grond van de Ffw-ontheffing effecten zal hebben op de instandhoudingsdoelstelling van de kolgans zoals vastgesteld voor het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, zodat het college zich niet op het standpunt heeft kunnen stellen dat de aangevraagde activiteit, voor zover het gaat om afschot van kolganzen, niet vergunningplichtig is. Hieruit volgt dat het betoog van de Vogelbescherming slaagt.”

Ons oordeel

Het gebied heeft voor de Kolgans met name een functie als foerageergebied. Het doelaantal zoals beschreven in het aanwijdsdocument al zeven achtereenvolgende jaren niet gehaald wordt.

Significant negatieve effecten op de Kolgans door afschot van de kolganzen zelf (trekganzen) op agrarische percelen binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied tussen 1 oktober en

¹²⁵ Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenontheffing Provincie Overijssel, Eindrapportage, Eelerwoude, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 15).

¹²⁶ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 53)

¹²⁷ Uitspraak 201602365/1/R2 en 201609364/1/R2

31 maart, zijn niet uit te sluiten. Het doelaantal, een populatie van gemiddeld 2.100 vogels (seizoensgemiddelde) wordt de afgelopen jaren niet gehaald.

Om significant negatieve effecten op de Kolgans (de trekvogel) te voorkomen is het gebruik van de vigerende ontheffing voor het schieten van kolganzen op de agrarische percelen binnen de begrenzingen van het N2000-gebied niet toegestaan. Om dit te formaliseren leggen wij bovenstaande beperkende maatregelen in de uitvoering vast in de voorschriften van onze beschikking.

- In de periode 1 oktober t/m 31 maart mag binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht niet op kolganzen geschoten worden.

Significant negatieve verstoring op kolganzen (trekganzen) door afschot van grauwe ganzen en brandganzen tussen 1 oktober en 31 maart op agrarische percelen binnen de grenzen van het Natura 2000-gebied zijn uit te sluiten omdat de eventuele verstoring van enkele individuen van de Kolgans zeer tijdelijk is en deze zal er niet toe leiden dat het instandhoudingsdoel (behoud omvang en kwaliteit leefgebied) negatief wordt beïnvloed.

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
42
Uw brief
Uw kenmerk

Effecten op de Smient

De instandhoudingsdoelstelling is in het aanwijzingsbesluit geformuleerd als het behoud in omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 570 vogels (seizoensgemiddelde). Aantallen zijn in de jaren tachtig sterk toegenomen, maar sinds het begin van de jaren negentig min of meer stabiel. Behoud van de huidige situatie is volgens het aanwijzingsbesluit voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.¹²⁸

De smienten verblijven in estuaria, 'wetlands' en graslanden die in de nabijheid van vaarten, plassen en meren liggen. Vooral in het eerste deel van het najaar/winterseizoen is hij veel te zien in estuaria en getijdengebieden. Daarna zoekt de soort steeds meer het open agrarische gebied in het binnenland op. Smienten rusten daar overdag op vaarten, plassen en meren, en vliegen dan 's avonds bij het invallen van de duisternis naar de voedselgebieden in cultuurgrasland. Rustplaatsen en voedselgebieden liggen soms wel op 10 kilometer afstand van elkaar, mogelijk ook verder. Overdag foerageert een deel van de vogels ook in de directe nabijheid van de rustplaats (taluds, oevers, aangrenzende percelen).¹²⁹

Het gebied heeft voor de Smient onder andere een functie als slaapplek en als foerageergebied. De huidige omvang en kwaliteit van het leefgebied is voldoende.

Uit de gegevens van SOVON blijkt dat de overwinterende smienten binnen het Natura 2000-gebied over de jaren 2010-2016 (seizoensgemiddelde) in het gebied voorkomt in aantallen die liggen tussen 283 en 555 vogels.¹³⁰

Directe verstoring van de overdag meestal rustende smienten treedt op bij afstanden van 90 meter (wandelaars) tot meer dan 100 meter (watersporters). De mate van verstoring beïnvloedt de keuze van de dagrustplaatsen, maar omdat de soort in het binnenland voornamelijk 's nachts foerageert, hoeft dit niet automatisch tot verlies van voedselgebied te leiden.¹³¹

In Nederland is de soort vooral in de winter aanwezig, maar kleine aantallen (hooguit enkele tientallen) broeden ook in Nederland. De wintervogels arriveren grotendeels in september en

¹²⁸ Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017

¹²⁹ Zie ook 'Profielen Vogels; Smient op Synbiosys

¹³⁰ www.sovon.nl/nl/gebieden

¹³¹ Zie ook 'Profielen Vogels; Smient op Synbiosys

oktober. De aantallen van de Smient zijn in ons land het hoogst in de overwinteringsperiode van november tot en met maart, in april zijn de meeste vogels weer vertrokken.¹³²

Smienten foerageren 's nachts; in die periode wordt niet geschoten. Het is wel mogelijk dat door de handeling in de dagperiode rustende smienten verstoord worden. Dit is in de winterperiode alleen in het ochtenddeel tot 12:00 uur, omdat 's middags en 's avonds niet geschoten mag worden.

De handeling heeft tot doel om de in het gebied aanwezige ganzen te verjagen van agrarische percelen. Dit kan er wel toe leiden dat smienten (die hoofdzakelijk 's nachts foerageren en overdag rusten) ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. Er is echter in het gebied voldoende rustgelegenheid voor smienten beschikbaar. De eventuele verstoring van enkele individuen zal er niet toe leiden dat het instandhoudingsdoel (behoud omvang en kwaliteit leefgebied) negatief wordt beïnvloed. Significante verstoringseffecten kunnen niet optreden.¹³³

Ons oordeel

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
43
Uw brief
Uw kenmerk

Lokaal fluctueren de aantallen smienten onder het doelaantal van 570 vogels.

Significant negatieve verstoringen zijn echter uit te sluiten omdat:

- de handeling een zeer tijdelijke verstoring van enkele rustende of foeragerende individuen kan veroorzaken, en;
- er in de winterperiode geen verstoringen in de nacht en de middag- en avondperiode zijn, en;
- het aantal schietacties in ruimte en tijd zeer gering is (ruim 80 acties in 6 maanden tijd op agrarische percelen in het gehele Natura 2000-gebied) en;
- in het gebied voldoende rust- en foerageergebied over blijft voor verjaagde smienten,

Er zijn geen aanwijzingen dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Effecten op de Pijlstaart

De instandhoudingsdoelstelling is in het aanwijzingsbesluit geformuleerd als het behoud van de omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 20 vogels (seizoensgemiddelde). Het gebied heeft voor de Pijlstaart met name een functie als foerageergebied. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd. Landelijke staat van instandhouding matig gunstig.

De Pijlstaart is een grondeleend die weinig duikt en als zodanig gebonden is aan ondiep water, oevergebieden en aangrenzende landbouwgebieden. De soort bezoekt vooral in het najaar akkerland (stoppelvelden) in het agrarische gebied. Het akkerland wordt uitsluitend 's nachts bezocht, waarbij de vogels overdag op open water rusten en grotere afstanden afleggen om geschikte akkers te vinden.¹³⁴

¹³² Zie ook 'Profielen Vogels; Smient op Synbiosys

¹³³ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 53)

¹³⁴ Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017

De aantallen zijn van jaar tot jaar sterk fluctuerend, maar er is sprake van een positieve tendens. Behoud van de huidige situatie is voldoende. Landelijke is de staat van instandhouding matig gunstig. Tussen 2010 en 2016 is een seizoensgemiddelde in het gebied vastgesteld dat varieert tussen de 1 en 3 vogels.¹³⁵

De Pijlstaart rust overdag aan de randen van grote wateren. Verstoring door wandelende recreanten treedt op bij afstanden minder dan 100 meter, waarmee de soort een gemiddelde verstoringsempfindelijkheid heeft. Foeragerende groepen zijn gevoelig voor verstoring door windsurfers (bijv. op de Randmeren). Het merendeel van de in ons land overwinterende vogels komen uit Rusland, de Baltische staten en Scandinavië. Ze arriveren hier omstreeks september. De aantallen van de Pijlstaart zijn in ons land hoog van oktober t/m februari en in april vertrekken de laatste vogels.¹³⁶

Pijlstaarten worden 's nachts niet verstoord; in die periode wordt niet geschoten. Het is wel mogelijk dat door de handeling in de dagperiode foeragerende pijlstaarten verstoord worden. Dit is in de winterperiode alleen in het ochtenddeel tot 12:00 uur, omdat 's middags en 's avonds niet geschoten mag worden. Effecten van de handeling zijn door het tijdelijke karakter gering. Significante verstoringseffecten kunnen op voorhand worden uitgesloten.¹³⁷

Datum
@@.04.2018

Kenmerk
2018/@@@

Pagina
44

Uw brief

Uw kenmerk

Ons Oordeel

Gezien het feit dat de handeling een zeer tijdelijke verstoring van enkele foeragerende individuen kan veroorzaken, dat er in de winterperiode geen verstoringen in de nacht en de middag- en avondperiode zijn, en gezien het zeer geringe aantal schietacties in ruimte en tijd (ruim 80 acties in 6 maanden tijd op agrarische percelen in het gehele Natura 2000-gebied) zijn significante verstoringen niet te verwachten. Daarnaast blijft in het gebied voldoende foerageergebied over voor verjaagde pijlstaarten.

Er zijn ook geen aanwijzingen dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Effecten op de Slobeend

De instandhoudingsdoelstelling is in het aanwijzingsbesluit geformuleerd als het behoud in omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 10 vogels (seizoensgemiddelde). Het gebied heeft voor de Slobeend met name een functie als foerageergebied. Aantallen zijn van jaar tot jaar sterk fluctuerend. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

De Slobeend is een grondeleend die niet of nauwelijks duikt en als zodanig gebonden is aan ondiep water, oevergebieden en aangrenzende landbouwgebieden.¹³⁸ Het voedselhabitat bestaat uit zoetwatermoerassen, natte natuurgebieden, rivierarmen, plassen en meren. De Slobeend foerageert bij voorkeur in ondiepere bochten en andere beschutte waterpartijen.¹³⁹ De huidige omvang en kwaliteit van het leefgebied is voldoende.

---

¹³⁵ www.sovon.nl/nl/gebieden

¹³⁶ Zie ook 'Profielen Vogels; Pijlstaart op Synbiosys

¹³⁷ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 81)

¹³⁸ Zie ook 'Profielen Vogels; Slobeend op Synbiosys

¹³⁹ Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017

Het aantal is van jaar op jaar sterk fluctuerend. Uit de gegevens van SOVON blijkt dat de aantallen overwinterende slobbeenden binnen het Natura 2000-gebied over de jaren 2010-2016 (seizoensgemiddelde) variëren tussen 4 en 6 vogels.¹⁴⁰

Het behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.¹⁴¹

De soort is gevoelig voor waterrecreatie en heeft een verstoringafstand van circa 300 meter ten opzichte van watersporters.¹⁴² Voor afschot moet ook een maximale verstoringafstand van 300 meter aangehouden worden.

In Nederland is de soort het hele jaar door aanwezig. De in ons land overwinterende vogels komen in hoge aantallen in september tot en met november voor en in maart en april, en veel lagere aantallen in december tot en met februari.

Slobbeenden worden 's nachts niet verstoord; in die periode wordt niet geschoten. Het is wel mogelijk dat door de handeling in de dagperiode foeragerende slobbeenden verstoord worden. Dit is in de winterperiode echter alleen in het ochtenddeel tot 12:00 uur, omdat 's middags en 's avonds niet geschoten mag worden. Effecten van de handeling zijn door het tijdelijke karakter gering. Significante verstoringseffecten kunnen op voorhand worden uitgesloten.¹⁴³

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

45

Uw brief

Uw kenmerk

Ons oordeel

Gezien het feit dat de handeling een zeer tijdelijke verstoring van enkele foeragerende individuen kan veroorzaken, er in de winterperiode geen verstoringen in de nacht en de middag- en avondperiode zijn, en het aantal schietacties in ruimte en tijd zeer gering is (ruim 80 acties in 6 maanden tijd op agrarische percelen in het gehele Natura 2000-gebied), zijn significante verstoringen niet te verwachten. Daarnaast blijft in het gebied voldoende foerageergebied over voor verjaagde slobbeenden.

Er zijn ook geen aanwijzingen dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Effecten op de Meerkoet

De instandhoudingsdoelstelling is in het aanwijzingsbesluit geformuleerd als het behoud in omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 320 vogels (seizoensgemiddelde). Het gebied heeft voor de meerkoet met name een functie als foerageergebied.

Uit de gegevens van SOVON blijkt dat de aantallen overwinterende meerkoeten binnen het Natura 2000-gebied over de jaren 2010-2016 (seizoensgemiddelde) in het gebied voorkomt in aantallen die variëren tussen de 156 en 611 vogels.¹⁴⁴

Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.¹⁴⁵

De vluchtafstanden bij water- en oeverrecreatie bedragen bij de Meerkoet ongeveer 50 meter. De precieze afstand is afhankelijk van plaatselijke omstandigheden.¹⁴⁶

---

¹⁴⁰ www.sovon.nl/nl/gebieden

¹⁴¹ Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

¹⁴² Zie ook 'Profielen Vogels; Slobbeend op Synbiosys

¹⁴³ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 81)

¹⁴⁴ www.sovon.nl/nl/gebieden

¹⁴⁵ Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

¹⁴⁶ Zie ook 'Profielen Vogels; Meerkoet op Synbiosys

De Meerkoet is een algemeen voorkomende vogelsoort die het hele jaar door aanwezig is. De Nederlandse meerkoeten zijn grotendeels standvogel die het hele jaar min of meer in het broedgebied verblijven. Een klein deel (vooral jongen) overwintert tot in Frankrijk en Spanje. In het najaar komen grote aantallen meerkoeten uit Noord- en Noordoost-Europa naar West-Europa. De soort is voornamelijk herbivoor en foerageert zowel onder water (waterplanten) als op land (gras, wintergraan).

In het najaar foerageren pleisterende groepen meerkoeten zowel op waterplanten als op graslanden. In de loop van het najaar raken de waterplantvegetaties uitgeput en worden vrijwel uitsluitend nog vogels op graslanden aangetroffen.¹⁴⁷

De handeling heeft tot doel om de in het gebied aanwezige ganzen te verjagen van agrarische percelen. Dit kan er wel toe leiden dat meerkoeten ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. Er is echter in het gebied voldoende rust of foerageergelegenheid beschikbaar. De eventuele verstoring van enkele individuen zal er niet toe leiden dat het instandhoudingsdoel (behoud omvang en kwaliteit leefgebied) negatief wordt beïnvloed. Significante verstoringseffecten kunnen niet optreden.¹⁴⁸

Meerkoeten worden 's nachts niet verstoord; in die periode wordt niet geschoten. Het is wel mogelijk dat door de handeling in de dagperiode foeragerende meerkoeten verstoord worden. Dit is in de winterperiode echter alleen in het ochtenddeel tot 12:00 uur, omdat 's middags 's avonds niet geschoten mag worden.

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
46
Uw brief
Uw kenmerk

Ons oordeel

Omdat de handeling een zeer tijdelijke verstoring van enkele foeragerende individuen kan veroorzaken, er in de winterperiode geen verstoringen in de nacht- en de middag- en avondperiode zijn, en daarnaast, gezien het zeer geringe aantal schietacties in ruimte en tijd (ruim 80 acties in 6 maanden tijd op agrarische percelen in het gehele Natura 2000-gebied) zijn significante verstoringen niet te verwachten. Daarnaast blijft in het gebied voldoende foerageergebied over voor verjaagde meerkoeten.

Er zijn ook geen aanwijzingen dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Effecten op de Grutto

De instandhoudingsdoelstelling is in het aanwijzingsbesluit geformuleerd als het behoud van de omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 80 vogels (seizoensgemiddelde). Het gebied heeft voor de Grutto met name een functie als foerageergebied en als slaapplek. Aantallen zijn van jaar op jaar fluctuerend, met recent minder vaak hoge aantallen. Behoud van de huidige situatie is voldoende daar de oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding wordt veroorzaakt door ontwikkelingen in de omstandigheden voor broedvogels.

De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig.

De Grutto foerageert buiten de broedtijd vooral in open natte en vochtige gebieden. Grutto's zoeken hun voedsel zowel in moerassen en ondiepe meren als in overstroomde graslanden, bijvoorbeeld in boezemlanden en uiterwaarden. Ze gebruiken zowel voor als na het broedseizoen ondiepe wateren in dergelijke gebieden als gemeenschappelijke slaapplekken.

¹⁴⁷ Bijlsma R.G., F. Hustings & Cl. Camphuysen 2000. Avifauna van Nederland deel 2,

¹⁴⁸ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 53)

Soms zijn rust-/slaapplaats en voedselgebied echter tientallen kilometers van elkaar gescheiden.¹⁴⁹ De huidige omvang en kwaliteit van het leefgebied is voldoende.

De aantallen zijn van jaar op jaar fluctuerend, met recent minder vaak hoge aantallen.¹⁵⁰ In de periode 2010-2016 varieerde het seizoensgemiddelde tussen de 6 en 22 grutto's.¹⁵¹

Grutto's zijn gevoelig voor verstoring, vooral als ze zich concentreren op gemeenschappelijke slaapplaatsen. Vooral verstoring door recreatie, door lichtbronnen en werkzaamheden vormt een bedreiging.¹⁵²

De aantallen grutto's zijn in ons land verreweg het grootst in maart, en ook in april zijn ze aanzienlijk. Dan trekken grutto's die broeden in meer noordelijke streken, o.a. in Denemarken, Duitsland en IJsland, door Nederland. Kleine aantallen IJslandse grutto's overwinteren in Nederland, terwijl in recente jaren steeds grotere aantallen doortrekkers van de IJslandse populatie in het voorjaar in ons land pleisteren. Onze Nederlandse broedvogels overwinteren in Afrika (Senegal, Mali).

De handeling heeft tot doel om de in het gebied aanwezige ganzen te verjagen van agrarische percelen. Dit kan er wel toe leiden dat grutto's ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. De eventuele verstoring van enkele individuen zal er niet toe leiden dat het instandhoudingsdoel (behoud omvang en kwaliteit leefgebied) negatief wordt beïnvloed mede daar de oorzaken voor de staat van instandhouding niet zijn gelegen in het gebied zelf en ook niet in de gevolg van de handeling. Significante verstoringseffecten kunnen niet optreden.¹⁵³

Grutto's worden 's nachts niet verstoord; in die periode wordt niet geschoten. Het is wel mogelijk dat door de handeling in de dagperiode foeragerende grutto's verstoord worden. Dit is in de winterperiode echter alleen in het ochtenddeel tot 12:00 uur, omdat 's middags en 's avonds niet geschoten mag worden. Het aantal schietacties in ruimte en tijd zeer gering is (ruim 80 acties in 6 maanden tijd op agrarische percelen in het gehele Natura 2000-gebied)

In het beheerplan wordt bij de knelpuntenanalyse aangegeven dat het landelijk teruglopen van de gruttopopulatie onderwerp is van veel onderzoek. Hieruit komt naar voren dat vooral het lage voortplantingssucces een rol speelt. Dit hangt weer samen met onvoldoende voeding voor de kuikens (kuikenland). Waterpeil, beheer en vegetatie zijn hiervoor cruciale factoren en moeten aan bepaalde voorwaarden voldoen.¹⁵⁴

Ons oordeel

Gezien het feit dat de handeling een zeer tijdelijke verstoring van enkele foeragerende individuen kan veroorzaken, er in de winterperiode geen verstoringen in de nacht- en de middag- en avondperiode zijn, zijn significante verstoringen niet te verwachten. Daarnaast blijft in het gebied voldoende foerageergebied over voor verjaagde grutto's.

Het knelpunt in het behalen van het instandhoudingsdoel heeft te maken met een laag voortplantingssucces door onvoldoende geschikt kuikenland. Water- en vegetatiebeheermaatregelen moeten daar een oplossing voor bieden.

Er zijn geen aanwijzingen dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

¹⁴⁹ Zie ook 'Profielen Vogels; Grutto op Synbiosys

¹⁵⁰ Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017

¹⁵¹ www.sovon.nl/nl/gebieden

¹⁵² Zie ook 'Profielen Vogels; Grutto op Synbiosys

¹⁵³ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 53, 54)

¹⁵⁴ Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017

Conclusie effectbepaling

Op grond van bovenstaande kunnen significant negatieve effecten op habitattypen uitgesloten worden. Voor enkele kwalificerende soorten (Roerdomp, Porseleinhoen, Kwartelkoning, Zwarte stern, Kleine zwaan en Kolgans) zijn significant negatieve effecten niet uit te sluiten.

Beoordeling aangevraagde handeling

Voor het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, geldt dat significant negatieve effecten op kwalificerende habitattypen uitgesloten zijn. Voor enkele kwalificerende soorten (Roerdomp, Porseleinhoen, Kwartelkoning, Zwarte stern, Kleine zwaan en Kolgans) zijn significant negatieve effecten echter niet uit te sluiten, en leggen wij beperkende maatregelen in de uitvoering vast in de voorschriften van onze beschikking.

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

48

Uw brief

Uw kenmerk

B3.3 Sallandse Heuvelrug

Relevante kwalificerende waarden

De handelingen die toegestaan zijn in het kader van schadebestrijding van de Grauwe gans, Kolgans en Brandgans met behulp van de Flora- en faunawet ontheffing, zijn getoetst aan de effecten op de instandhoudingsdoelen van de kwalificerende vogelsoorten, habitatsoorten en habitattypen van het Natura 2000-gebied 'Sallandse Heuvelrug'. De betreffende instandhoudingsdoelen zijn weergegeven in bijlage 2.

Uit de omschrijving van de voorgenomen handeling en de toetsing daaraan blijkt dat op een beperkt aantal doelstellingen effecten te verwachten zijn. In onderstaande tabel is weergegeven welke effecten kunnen optreden.

Tabel: potentiële effecten

Mogelijk effect	
Akoestische verstoring	x
Optische verstoring	x

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

49

Uw brief

Uw kenmerk

De effecten in bovenstaande tabel kunnen op alle betrokken vogelsoorten (Korhoen, Nachtzwaluw en Roodborsttappuit) een effect hebben. Op plantengemeenschappen (habitattypen) en de habitatsoort (Kamsalamander) zijn geen effect te verwachten. In deze paragraaf stellen we vast voor welke instandhoudingsdoelen effecten kunnen optreden. Hieronder beschrijven we de effecten en beoordelen we of vergunningverlening mogelijk is.

Uit de omschrijving van de voorgenomen handeling en de toetsing daaraan blijkt dat er uitsluitend negatieve effecten door verstoring kunnen optreden op de Korhoen, Nachtzwaluw en Roodborsttappuit. Hieronder beschrijven we de effecten op deze soorten en beoordelen we of vergunningverlening mogelijk is.

De overige instandhoudingsdoelen op kwalificerende habitatsoorten en habitattypen ondervinden geen effecten door de activiteiten in het gebied.

Geen effecten op de kwalificerende habitatsoort

De handeling vindt niet plaats op of in locaties die zijn aan te merken als habitat voor deze soort. De kamsalamander komt voor aan de westkant van het gebied. De voormalige weilanden hier zijn omgevormd en worden begraaasd door schotse hooglanders. Er is geen geografische overlap waardoor verstoringseffecten niet kunnen optreden.¹⁵⁵

Geen effecten op kwalificerende habitattypen

De handeling vindt niet plaats op of in beschermde habitattypen. De handeling mag alleen plaatsvinden op agrarische percelen waar economisch agrarisch gebruik plaatsvindt. De handelingen vinden dus niet plaats in habitattypen die zijn opgenomen in de Habitatrichtlijn. Hieruit volgt dat habitattypen binnen Natura 2000-gebieden waarvoor instandhoudingsdoelen

¹⁵⁵ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 37)

zijn opgesteld met zekerheid door de handeling niet kunnen worden aangetast als gevolg van betreding, verontreiniging of afname van kwaliteit en omvang als foerageer en/of rustgebied. Verontreiniging van habitats kan optreden indien gebiedsvreemd materiaal door menselijke oorzaak ter plekke wordt gedeponeerd. Verontreiniging van beschermde natuurlijke habitats kan met zekerheid niet optreden daar de handeling niet plaatsvindt ter plaatse van habitattypen of habitats van soorten. Verontreiniging als gevolg van zogenaamde valhagel is verwaarloosbaar. Omdat alleen soorten hagel en kogels worden gebruikt die niet kunnen leiden tot daadwerkelijke verontreiniging van gewassen of doorvergiftiging bij soorten die deze gewassen opnemen. Verder is er ook geen sprake van externe werking. Verdere beoordeling van de instandhoudingsdoelen voor habitattypen is dan ook niet aan de orde. Significant negatieve effecten op habitattypen zijn uitgesloten.

Beheerplan

Het beheerplan van het Natura 2000-gebied Sallandse Heuvelrug is definitief vastgesteld.¹⁵⁶ In het beheerplan staat dat: "Buiten het Natura 2000-gebied hebben faunabeheer en schadebestrijding geen negatieve effecten. Er zijn momenteel geen aanwijzingssoorten die substantieel buiten het Natura 2000-gebied foerageren.

Faunabeheer en schadebestrijding hebben geen negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen en mogelijk een positief effect op de populatiegrootte van het Korhoen." ¹⁵⁷

Conclusie effectbepaling

Op grond van bovenstaande kunnen negatieve effecten op de volgende soorten, genoemd in de onderstaande tabel, niet worden uitgesloten.

Tabel: samenvatting instandhoudingsdoelen voor effectbeoordeling

Gebied	Instandhoudingsdoel
Sallandse Heuvelrug	Korhoen
	Nachtzwaluw
	Roodborsttappuit

Hieronder wordt uw aanvraag getoetst aan de beoordelingskaders vanuit de Wet natuurbescherming en het aanwijzingsbesluit van het betrokken Natura 2000-gebied.

Beoordeling aangevraagde handelingen

In deze paragraaf gaan we in op de effecten op de soorten uit vorige tabel. Als effecten met maatregelen kunnen worden voorkomen, leggen we dat vast in voorschriften in de vergunning. Dit wordt in onderstaande tekst gemotiveerd.

Effecten op het Korhoen

De instandhoudingsdoelstelling is in het aanwijzingsbesluit geformuleerd als een uitbreiding in omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van tenminste 40 hanen.

Het Korhoen is in Nederland vooral een bewoner van heideterreinen met enige opslag en complexen van heiden met kleinschalige cultuurlandjes. Het nest wordt verborgen in heide of andere dichte vegetaties van grassen, kruiden en dwergstruiken die 30 tot 60 cm hoog zijn. ¹⁵⁸

¹⁵⁶ <http://www.overijssel.nl/thema's/natuur-en-landschap/ontwikkelopgave/gebiedsgericht/gebieden/uiteerwaarden-zwarte/overzicht-besluiten/>

¹⁵⁷ Beheerplan N2000 gebied Sallandse Heuvelrug, 2016 (blz. 98)

De kwaliteit en omvang van het leefgebied voor de korhoenders is op dit moment onvoldoende.¹⁵⁹

De Sallandse Heuvelrug moet volgens het aanwijsbesluit in een leefgebied voorzien met een draagkracht voor een populatie van tenminste 40 hanen. In april 2014 is vastgesteld dat de populatie bestaat uit minimaal 6 hanen en ongeveer 6 hennen.¹⁶⁰ De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig.

Korhoenders hebben een gemiddelde verstoringsempfindelijkheid (verstoring 100-300 m). In het leefgebied is het effect van de verstoring matig tot gemiddeld. Dit hangt samen met het besloten halfopen karakter van het landschap.¹⁶¹ Een verminderde zichtbaarheid van de verstoringbron door bossage vermindert ook het verstoringseffect.¹⁶² De kritische verstoringperiode loopt vanaf 1 april (de balts) tot 15 juli (niet vliegvlugge jongen).¹⁶³

Er is geen ruimtelijke overlap van het broed- en foerageerhabitat van het Korhoen en de agrarische percelen waar de handeling schadebestrijding ganzen plaatsvindt. Afschot van ganzen vindt plaats op intensief bewerkte agrarische percelen.¹⁶⁴

Ons oordeel

Significante verstoringen van de handeling op korhoenders zijn uit te sluiten. Significante verstoringseffecten kunnen worden uitgesloten, en er zijn geen nadere maatregelen noodzakelijk.

Effecten op de Nachtzwaluw

De instandhoudingsdoelstelling is in het aanwijzingsbesluit geformuleerd als het behoud in omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 45 paren. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding op de aspecten leefgebied en populatie is behoud voldoende.

De hoogste dichtheid van nachtzwaluwen (20 paar per 100 ha) vinden we in deels dichtgegroeide maar niet-vergraste zandverstuivingen. Ook leeft de Nachtzwaluw in andere halfopen landschappen op schrale, zandige bodems: boomheiden, heidevelden met boomgroepen of vliegdennen, en op kap- of brandvlakten die meer dan 1,5 ha groot zijn. In dennenbossen op voormalige stuifzanden nestelt de Nachtzwaluw langs brandgangen en brede zandpaden. De twee eieren worden op kale bodem gelegd, vaak op dennennaalden of schorsschilfers en onder of bij een dode tak voor de camouflage. Op de hei wordt ook wel genesteld op kale plekken onder vliegdennen.¹⁶⁵

De kwaliteit en omvang van het leefgebied voor de Nachtzwaluw is op dit moment voldoende.¹⁶⁶

¹⁵⁸ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

¹⁵⁹ Beheerplan N2000 gebied Sallandse Heuvelrug, 2016

¹⁶⁰ Beheerplan N2000 gebied Sallandse Heuvelrug, 2016, (blz. 59)

¹⁶¹ Zie ook 'Profielen Vogels; Korhoen op Synbiosys

¹⁶² Krijgsveld K.L., e.a., Verstoringsgevoeligheid van vogels, Bureau Waardenburg b.v., 12 december 2008 (blz. 34)

¹⁶³ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

¹⁶⁴ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 37)

¹⁶⁵ Zie ook 'Profielen Vogels; Nachtzwaluw op Synbiosys

¹⁶⁶ Beheerplan N2000 gebied Sallandse Heuvelrug, Januari 2016

De Sallandse Heuvelrug moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 45 paren. Tussen 2011 en 2016 schommelde het aantal broedparen tussen de 69 en 98.¹⁶⁷ De landelijke staat van instandhouding is gunstig.

De Nachtzwaluw heeft een gemiddelde verstoringsempfindelijkheid (verstoring bij 100-300 m afstand). De gevoeligheid voor verstoring van het leefgebied is matig groot: de vogel leeft in gesloten tot halfopen landschap. Door een verminderde zichtbaarheid van de verstoringbron door bossage vermindert ook het verstoringseffect.¹⁶⁸ Vermoedelijk is het effect van verstoring op de populatie beperkt. Geconcentreerde recreatie, vooral bij nestplaatsen, en toename van snelwegen en continue geluidsbelasting daardoor, leiden tot vermindering van de leefgebiedskwaliteit. Geluidsbelasting in de vorm van pieken zoals die tijdens schietoefeningen op infanterieschietterreinen optreden, wordt door de Nachtzwaluw wel getolereerd.¹⁶⁹ De kritische verstoringperiode loopt vanaf 1 mei (de balts) tot 15 september (niet-vliegvlugge jongen).¹⁷⁰

Er is geen ruimtelijke overlap in het broed- en foerageerhabitat van de Nachtzwaluw en de agrarische percelen waar de handeling schadebestrijding op ganzen plaatsvindt. Afschot van ganzen vindt plaats op intensief bewerkte agrarische percelen.¹⁷¹

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

52

Uw brief

Uw kenmerk

Ons oordeel

Significante verstoringen van de handeling op nachtzwaluwen zijn uit te sluiten. Significante verstoringseffecten kunnen worden uitgesloten, en er zijn geen nadere maatregelen noodzakelijk.

Effecten op de Roodborsttapuit

De instandhoudingsdoelstelling is in het aanwijzingsbesluit geformuleerd als het behoud in omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 60 paren. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud van het huidige leefgebied voldoende.

Het broedbiotoop van de Roodborsttapuit omvat heide-, hoogveengebieden en duinen. Verder is de soort te vinden in kleinschalige extensief beheerde agrarische cultuurlandschappen. Het voedsel zoekt de Roodborsttapuit tot op enkele honderden meters van het nest, in agrarisch cultuurlandschap vooral in bermen en overhoekjes. De territoriumgrootte is 1 tot 10 ha. De kwaliteit en omvang van het leefgebied voor Roodborsttapuit op de Sallandse Heuvelrug is op dit moment voldoende.¹⁷²

Tussen 2010 en 2014 schommelde het aantal broedparen tussen de 120 en 150.¹⁷³ Uit 2015 en 2016 waren bij SOVON geen telgegevens bekend.

De Roodborsttapuit wordt verstoord bij een afstand kleiner dan 100 meter.¹⁷⁴ De gevoeligheid voor verstoring van het leefgebied is gemiddeld: het is een halfopen landschap. Door een verminderde zichtbaarheid van de verstoringbron door bossage vermindert ook het

---

¹⁶⁷ www.sovon.nl/gebieden

¹⁶⁸ Krijgsveld K.L., e.a., Verstoringsgevoeligheid van vogels, Bureau Waardenburg b.v., 12 december 2008 (blz. 34)

¹⁶⁹ Zie ook 'Profielen Vogels; Nachtzwaluw op Synbiosys

¹⁷⁰ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

¹⁷¹ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 38)

¹⁷² Beheerplan N2000 gebied Sallandse Heuvelrug, Januari 2016

¹⁷³ www.sovon.nl/gebieden

¹⁷⁴ Zie ook 'Profielen Vogels; Roodborsttapuit op Synbiosys

verstorende effect. ¹⁷⁵ De kritische verstoringsperiode loopt vanaf 1 maart (de balts) tot 1 september (niet vliegvlugge jongen). ¹⁷⁶

Er is geen ruimtelijke overlap in het broed- en foerageerhabitat van de Roodborsttapuit en de agrarische percelen waar de handeling schadebestrijding op ganzen plaatsvindt. Afschot van ganzen vindt plaats op intensief bewerkte agrarische percelen. ¹⁷⁷

Ons oordeel

Significante verstoringen van de handeling op roodborsttapuiten zijn uit te sluiten. Significante verstoringseffecten zijn uitgesloten, en er zijn geen nadere maatregelen noodzakelijk.

Conclusie effectbepaling

Op grond van bovenstaande kunnen significante verstoringen op soorten en significant negatieve effecten op habitattypen uitgesloten worden.

Beoordeling aangevraagde handeling

Voor het Natura 2000-gebied Sallandse Heuvelrug, geldt dat significant negatieve effecten op kwalificerende habitattypen en kwalificerende soorten uitgesloten zijn. Er geldt geen vergunningplicht voor dit gebied. Daarom weigeren wij de gevraagde vergunning voor dit gebied.

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

53

Uw brief

Uw kenmerk

---

¹⁷⁵ Krijgsveld K.L., e.a., Verstoringsgevoeligheid van vogels, Bureau Waardenburg b.v., 12 december 2008 (blz. 34)

¹⁷⁶ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

¹⁷⁷ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 38)

B3.4 Zwarte Meer**Relevante kwalificerende waarden**

De handelingen die toegestaan zijn in het kader van schadebestrijding van de Grauwe gans, Kolgans en Brandgans met behulp van de Flora- en faunawet ontheffing, zijn getoetst aan de effecten op de instandhoudingsdoelen van de kwalificerende vogelsoorten, habitatsoorten en habitattypen van het Natura 2000-gebied 'Zwarte Meer'. De betreffende instandhoudingsdoelen zijn weergegeven in bijlage 2.

Uit de omschrijving van de voorgenomen handeling en de toetsing daaraan blijkt dat op een beperkt aantal doelstellingen effecten te verwachten zijn. In onderstaande tabel is weergegeven welke effecten kunnen optreden.

Tabel: potentiële effecten

Mogelijk effect	
Akoestische verstoring	x
Optische verstoring	x
Populatiedynamiek	x

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

54

Uw brief

Uw kenmerk

De effecten (akoestische verstoring en optische verstoring) in bovenstaande tabel kunnen op alle betrokken vogelsoorten een effect hebben. Bij de Kolgans en de Grauwe gans kan er ook een effect zijn op de populatiedynamiek omdat er exemplaren geschoten worden. Op plantengemeenschappen (habitattypen) en habitatsoorten zijn geen effect te verwachten. In deze paragraaf stellen we vast voor welke instandhoudingsdoelen effecten kunnen optreden. Hieronder beschrijven we de effecten en beoordelen we of vergunningverlening mogelijk is.

Uit de omschrijving van de voorgenomen handeling en de toetsing daaraan blijkt dat er uitsluitend negatieve effecten door verstoring kunnen optreden op de drieëntwintig aangewezen vogelsoorten. Hieronder beschrijven we de effecten op deze soorten en beoordelen we of vergunningverlening mogelijk is.

De overige instandhoudingsdoelen op kwalificerende habitatsoorten en habitattypen ondervinden geen effecten door de activiteiten in het gebied.

Geen effecten op kwalificerende habitatsoorten

De handeling vindt niet plaats op of in locaties die zijn aan te merken als habitat (leefgebied) voor de Grote modderkruiper, Kleine modderkruiper, Rivierdonderpad en Meervleermuis. Omdat er geen geografische overlap is tussen de locaties waar de handeling plaatsvindt en de leefgebied van deze soorten kunnen verstoringseffecten niet optreden. Voor de Meervleermuis is ook geen overlap in tijd.¹⁷⁸

¹⁷⁸ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 83)

Geen effecten op kwalificerende habitattypen

De handeling vindt niet plaats op of in beschermde habitattypen. De handeling mag alleen plaatsvinden op agrarische percelen waar economisch agrarisch gebruik plaatsvindt. De handelingen vinden dus niet plaats in habitattypen die zijn opgenomen in de Habitatrichtlijn. Hieruit volgt dat habitattypen binnen Natura 2000-gebieden waarvoor instandhoudingsdoelen zijn opgesteld met zekerheid door de handeling niet kunnen worden aangetast als gevolg van betreding, verontreiniging of afname van kwaliteit en omvang als foerageer en/of rustgebied. Verontreiniging van habitats kan optreden indien gebiedsvreemd materiaal door menselijke oorzaak ter plekke wordt gedeponeerd. Verontreiniging van beschermde natuurlijke habitats kan met zekerheid niet optreden daar de handeling niet plaatsvindt ter plaatse van habitattypen of habitats van soorten. Verontreiniging als gevolg van zogenaamde valhagel is verwaarloosbaar. Omdat alleen hagel- en kogelsoorten worden gebruikt die niet kunnen leiden tot daadwerkelijke verontreiniging van gewassen of doorvergiftiging bij soorten die deze gewassen opnemen. Verder is er ook geen sprake van externe werking. Verdere beoordeling van de instandhoudingsdoelen voor habitattypen is dan ook niet aan de orde. Significante negatieve effecten op habitattypen zijn uitgesloten.¹⁷⁹

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

55

Uw brief

Uw kenmerk

Conclusie effectbepaling

Op grond van bovenstaande kunnen negatieve effecten op de volgende soorten, genoemd in de onderstaande tabel, niet worden uitgesloten.

Tabel: samenvatting instandhoudingsdoelen voor effectbeoordeling

Gebied	Instandhoudingsdoel
Zwarte Meer	Roerdomp Purperreiger Porseleinhoen Snor Rietzanger Grote karekiet Fuut Aalscholver Lepelaar Kleine zwaan Toendrarietgans Kogans Grauwe gans Smient Krakeend Wintertaling Pijlstaart Slobeend Tafeleend Kuifeend Meerkooi Grutto Zwarte stern

¹⁷⁹ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 83)

Hieronder wordt uw aanvraag getoetst aan de beoordelingskaders vanuit de Wet natuurbescherming en het aanwijzingsbesluit van het betrokken Natura 2000-gebied.

Beoordeling aangevraagde handelingen

In deze paragraaf gaan we in op de effecten op de soorten uit vorige tabel. Als effecten met maatregelen kunnen worden voorkomen, leggen we dat vast in voorschriften in de vergunning. Dit wordt in onderstaande tekst gemotiveerd.

Effecten op de Roerdomp

Het broedhabitat van de Roerdomp bestaat uit (half) open waterrijke landschappen met overjarige, brede zones waterriet en veel overgangen van riet naar water en/of grasland. De soort nestelt plaatselijk ook in homogene vegetaties van lisdodde of mattenbies. De nestplaats is gesitueerd in periodiek overstroomd of permanent in water staand rietland (riet, lisdodde) van minimaal enkele jaren oud, waar zich een 'kniklaag' van oude stengels bevindt, of een onderlaag aanwezig is van grote zeggen (de zogeheten 'zeggenbulten'). Het oppervlak kan beperkt zijn, maar de rietkragen moeten een minimale breedte van 10 meter bezitten en ten minste 20% van het rietoppervlak moet uit overjarig riet bestaan. Het voedsel wordt gezocht in ondiep water, zowel binnen het waterriet als aan de randen ervan, en in vochtige en vaak wat ruigere graslanden in omliggende polders. Een geschikt leefgebied bestaat uit een broed- en foerageergebied.

De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is onvoldoende voor deze soort. De omvang en kwaliteit van het rietmoeras is onvoldoende.¹⁸⁰

Het Natura 2000-gebied Zwarte Meer moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste zes paren. Er zijn in de jaren 2011 t/m 2016 tussen de twee en vier broedparen geconstateerd.¹⁸¹ De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig. Het aanwijzingsbesluit geeft aan dat gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding uitbreiding van de omvang en de kwaliteit van het leefgebied voor een populatie van ten minste zes paren gewenst is.

De Roerdomp vertoont een gemiddelde verstoringsgevoeligheid (verstoring bij 100-300 m afstand) over het gehele jaar. In zijn leefgebied is de soort matig tot gemiddeld verstoringsgevoelig. Waarschijnlijk zijn de effecten van verstoring op de populatie beperkt, omdat broedplaatsen voornamelijk in afgesloten reservaten liggen waar vrijwel geen verstoring optreedt. In de opengestelde gebieden is verstoring van broedende en foeragerende roerdampen wel mogelijk. Vooral de land- en waterrecreatie bedreigen de rust van de Roerdomp. Ook kan intensieve rietexploitatie de vogels verstoren.¹⁸² Voor schadebeheer en bestrijding op ganzen met ondersteunend afschot wordt in de nadere effect beoordeling van Eelerwoude uitgegaan van een verstoringsafstand van 300 meter.¹⁸³

De kritische verstoringsperiode (balts/nestbouw, broeden en niet vliegvlugge jongen) is van 1 maart tot 1 augustus.^{184 185}

¹⁸⁰ ontwerp Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Zwarte Meer, 2016 (blz 43)

¹⁸¹ www.sovon.nl/gebieden

¹⁸² Zie ook 'Profielen Vogels; Roerdomp' op Synbiosys

¹⁸³ Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage, Eelerwoude, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 15).

¹⁸⁴ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

¹⁸⁵ Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017

De Roerdomp vertoont een gemiddelde verstoringsgevoeligheid, waarbij voor afschot een verstoringsafstand van 300 meter aangehouden moet worden. Daar waar geschikt broedbiotoop (waterriet) aan agrarische percelen grenst, kunnen significante verstoringen van *broedende vogels* door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding niet uitgesloten worden.¹⁸⁶

Indien er als gevolg van de handeling echter een foeragerende vogel door een schot wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu, en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er zijn voldoende gebieden in de omgeving waar ook gevoerageerd kan worden. De Roerdomp zal met zekerheid het gebied niet verlaten.¹⁸⁷ Het dijklichaam voorkomt de visuele verstoring door jagers van broedende vogels en dempt het akoestische verstoringseffect. Significante verstoringen van *foeragerende vogels* kunnen daarom uitgesloten worden.

Agrarische percelen waarop schadebestrijding mogelijk is liggen binnen de zone van 300 meter van territoria en geschikt leefgebied van de Roerdomp.¹⁸⁸

De schadebestrijding die plaats vindt binnen de verstoringsafstand (300 meter) van territoria van de Roerdomp in het Natura 2000-gebied kan leiden tot vermindering van het broedsucces en afname van leefgebied.¹⁸⁹ Significant negatief effecten zijn niet uit te sluiten.

Eelerwoude heeft in haar rapport *Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage*, van 19 februari 2018 alle leefgebieden en verspreidingsgegevens die in het Natura 2000-gebied liggen op kaartbeeld gezet. Vervolgens is aan de hand van de verstoringsafstand op het kaartbeeld een bufferzone om al deze leefgebieden getrokken. Eelerwoude stelt dat indien er geen schadebestrijding plaatsvindt binnen de leefgebieden én binnen de bufferzones in de kritische verstoringsperiode significant negatieve effecten uit te sluiten zijn.

Ons oordeel

Als gevolg van de bestrijdingsacties in en nabij het Natura 2000-gebied kan verstoring optreden van foeragerende individuen van de soort. De verstoring voor foeragerende exemplaren zal incidenteel en van korte duur zijn. De incidentele en kortdurende verstoring van foeragerende exemplaren van de Roerdomp zal geen significant negatief effect hebben voor de instandhouding van de soort in het gebied.

Significant negatieve effecten op broedende roerdampen in de kritische verstoringsperiode van 1 maart tot 1 augustus (balts/nestbouw, broeden en niet vliegvlugge jongen) zijn niet uit te sluiten, gezien het feit dat:

- de lokale en landelijke staat van instandhouding van de Roerdomp zeer ongunstig is;
- het gebied de functie van broed- en foerageergebied voor de Roerdomp heeft, en;
- zich in en nabij (op 300 meter) agrarisch in gebruik zijnde percelen geschikt leefgebied en territoria van de Roerdomp bevindt.

¹⁸⁶ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 84)

¹⁸⁷ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 84)

¹⁸⁸ Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel – Zwarte Meer, Eelerwoude, Projectnummer: 7526, 21-2-2015 (blz. 8)

¹⁸⁹ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 84)

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
57
Uw brief
Uw kenmerk

De kritische verstoringperiode omvat de balts/nestbouw, het broeden en de aanwezigheid van niet vliegvlugge jongen. Dit vindt plaats in periode van 1 maart tot 1 augustus

Deze verstoring kan leiden tot een vermindering van het broedsucces. Daardoor zijn significant negatieve verstoringen niet uit te sluiten.

De schadebestrijding die plaats vindt binnen de verstoringafstand (300 meter) van territoria van de Roerdomp in het Natura 2000-gebied kan leiden tot vermindering van het broedsucces en afname van leefgebied. Om significant negatieve verstoringseffecten door afschot van ganzen op roerdampen in de kritische periode te voorkomen, leggen wij in deze vergunning een maatregel in voorschrift vast:

- In de periode 1 maart tot 1 augustus mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden *in* het Natura 2000-gebied Zwarte Meer én op de agrarische percelen die binnen 300 meter van de leefgebieden van de *Roerdomp* liggen, zoals aangegeven in bijlage 3.

Datum
@@.04.2018

Kenmerk
2018/@@@

Pagina
58

Uw brief

Uw kenmerk

Effecten op de Purperreiger

De broedbiotoop van de Purperreiger bestaat uit water- en moerasrijke landschappen. De nestplaats ligt in uitgestrekte rietvelden, waar doorgaans bodemnesten worden gemaakt op een kniklaag van oud, niet te dicht, sterk riet in ondiep water. Ook maken de purperreigers nesten in wilgenstruiken en soms in moerasbos, tussen blauwe reigers. Het voedselbiotoop bestaat uit waterpartijen met veel ondiep, helder en visrijk water. Vaak is dat veenwater omdat de voorkeur uitgaat naar grote moerasgebieden. Daarnaast foerageert de soort ook veel op natte graslanden en in sloten in het boerenland.¹⁹⁰ Een geschikt leefgebied bestaat uit een broed- en foerageergebied. Het broedhabitat bestaat uit water- en moerasrijke landschappen. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is onvoldoende voor deze soort. De omvang en kwaliteit van het rietmoeras is onvoldoende.¹⁹¹

Zwarte Meer moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren. Er zijn in de jaren 2010-2014 één of geen broedpaar geconstateerd. In 2014 en 2015 was er één broedpaar. In 2016 is geen broedpaar vastgesteld.¹⁹² De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig. Het aanwijzingsbesluit geeft aan dat gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding een uitbreiding van de populatie gewenst is.

Zoals vele kolonievogels heeft de Purperreiger tijdens de broedtijd een grote verstoringsempfindelijkheid (een verstoringafstand meer dan 200 meter)¹⁹³ en is deze buiten de broedtijd matig tot gemiddeld verstoringsempfindelijk.¹⁹⁴ In zijn leefgebied is de soort matig tot gemiddeld verstoringsempfindelijk, maar dit hangt af van de recreatiedruk en de dichtheid aan paden. Waarschijnlijk zijn de effecten van verstoring op de populatie beperkt. Omdat broedkolonies voornamelijk in afgesloten reservaten liggen, is de mate van rustverstoring van purperreigerkolonies meestal gering. De invloed en effecten van verstoring in de foerageergebieden zijn echter niet goed bekend. Vooral wandelaars, fietsers, vissers en kanoërs in het laagveenmoeras bedreigen de rust van de purperreigers. Ook kan intensieve

¹⁹⁰ Zie ook 'Profielen Vogels; Purperreiger op Synbiosys

¹⁹¹ ontwerp Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Zwarte Meer, 2016 (blz 43)

¹⁹² www.sovon.nl/gebieden

¹⁹³ Krijgsveld K.L., e.a., Verstoringsgevoeligheid van vogels, Bureau Waardenburg b.v., 12 december 2008 (blz. 121)

¹⁹⁴ Zie ook 'Profielen Vogels; Purperreiger op Synbiosys

rietexploitatie de vogels verstoren.¹⁹⁵ De Purperreiger die in Nederland broedt overwintert in Afrika. De kritische verstoringperiode loopt van half april tot 1 september; dat is van de balts/nestbouwperiode tot aan het moment dat de jongen vliegvlug worden.¹⁹⁶

De Purperreiger heeft dus tijdens de broedtijd een grote verstoringgevoeligheid en buiten de broedtijd matig tot gemiddeld. Waarschijnlijk zijn de effecten van verstoring op de populatie beperkt, omdat broedkolonies voornamelijk in afgesloten reservaten liggen. Echter daar waar geschikt broedbiotoop (rietmoeras) aan agrarische percelen grenst, kunnen significante verstoringen van *broedende vogels* door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding niet uitgesloten worden. Tussen het geschikte broedgebied (rietmoeras) en de agrarische percelen ligt een dijk die het zicht van broedende purperreigers op de jagers ontnemt en het geluid van een schot dempt. Omdat een purperreiger tijdens de broedtijd een grote verstoringgevoeligheid heeft (een verstoringafstand meer dan 200 meter), maar de dijk het schot van het geluid dempt, en het zicht van broedende purperreigers op de jagers ontnemt kan in dit geval uitgegaan worden van een verstoringafstand van 300 meter.

Indien er als gevolg van de handeling een foeragerende vogel door een schot wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu, en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er zijn voldoende gebieden in de omgeving waar ook gefoerageerd kan worden. De Purperreiger zal met zekerheid het gebied niet verlaten. Significante verstoringen van *foeragerende vogels* kunnen daarom uitgesloten worden,¹⁹⁷ significante verstoringen van *broedende vogels* echter niet.

Ons oordeel

Omdat de lokale en landelijke staat van instandhouding van de Purperreiger zeer ongunstig is, en het gebied de functie van broed- en foerageergebied heeft, en er geschikt broedbiotoop (rietmoeras) aan agrarische percelen grenst, zijn significant negatieve effecten in de kritische verstoringperiode van half april tot 1 september (balts/nestbouw, broeden en niet vliegvlugge jongen) niet uit te sluiten. Het geschikte broedgebied van de Purperreiger 'rietmoeras' en 'overjarig rietland' is dezelfde als dat van de Roerdomp. Wat geschikt leefgebied betreft, sluiten wij in het Natura 2000-gebied Zwarte Meer voor geschikt leefgebied daarom aan bij dat van de Roerdomp zoals aangegeven in bijlage 3 van deze vergunning.

Hoewel tussen het geschikte broedgebied (Rietmoeras) en de agrarische percelen een dijk ligt die het zicht van broedende purperreigers op de jagers ontnemt en het geluid van een schot dempt, is het niet uit te sluiten dat de verstoring tot een vermindering van het broedsucces kan leiden.

Indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er zijn voldoende gebieden in de omgeving waar ook gefoerageerd kan worden. De betreffende individuen zullen dan ook met zekerheid niet het gebied verlaten. Significante verstoringen op foeragerende purperreigers en significante verstoringen in de niet kritische periode van 1 september tot 15 april zijn uit te sluiten.

Het is niet de verwachting dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

¹⁹⁵ Zie ook 'Profielen Vogels; Purperreiger op Synbiosys

¹⁹⁶ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

¹⁹⁷ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 84)

Om significant negatieve verstoringseffecten door afschot van ganzen op purperreigers in de kritische periode van half april tot 1 september te voorkomen, leggen wij in deze vergunning de volgende maatregel in voorschrift vast:

- In de periode 15 april tot 1 september mag er vanwege de purperreiger, niet op Grauwe ganzen, Kolganzen en Brandganzen geschoten worden in het Natura 2000-gebied Zwarte Meer, én niet geschoten worden in een zone van 300 meter daaromheen zoals aangegeven op het kaartbeeld 'Zwarte Meer-Roerdomp' bijlage 3.

Effecten op het Porseleinhoen

De broedbiotoop van het Porseleinhoen bestaat uit open moerassige terreinen van minimaal 1 tot 2 hectare met matig voedselrijk water. De vogel zoekt een permanent (of periodiek) natte situatie van ongeveer 10 tot 35 centimeter diep water op met een weelderige vegetatie van biezen, zeggen, lisdodden en andere moerasplanten (hoogte 0,5-1 meter). Naast moerassen zijn ook laat in het voorjaar geïnundeerde uiterwaarden (graslanden) geschikt als broedbiotoop. Het Porseleinhoen maakt zijn nest in dichte vegetaties van riet, zeggen of grassen boven of nabij ondiep water.¹⁹⁸ Huidige kwaliteit en omvang van het aanwezige leefgebied (rietmoeras) onvoldoende.¹⁹⁹ Momenteel voldoet het riet niet aan de broedvereisten voor de Porseleinhoen. Herstelmaatregelen die dit jaar uitgevoerd worden, moeten hier verandering in gaan brengen. Gezien de landelijke zeer ongunstige staat van instandhouding is herstel van een populatie op het relatief hoge niveau gewenst. Het Natura 2000-gebied Zwarte Meer moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 7 paren. Tussen 2011 en 2016 fluctueert het aantal broedparen tussen de 0 en 1.²⁰⁰

Het porseleinhoen heeft een matige verstoringseigenschap omdat het dier zich tussen de vegetatie verbergt (verstoring bij < 100 m afstand). Ook de gevoeligheid voor verstoring van zijn leefgebied is matig omdat de vogel in redelijk besloten landschappen leeft.²⁰¹ Voor schadebeheer en bestrijding op ganzen met ondersteunend afschot wordt in de nadere effect beoordeling van Eelerwoude uitgegaan van een verstoringafstand van 100 meter.²⁰²

De Nederlandse broedvogels zijn trekvogels die overwinteren in Afrika. De kritische verstoringperiode (balts/nestbouw, broeden en niet vliegvlugge jongen) loopt van half april tot 1 augustus.²⁰³

Er zijn geen aanwijzingen dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Daar waar drassige en/of geïnundeerde graslanden of rietmoeras grenzen aan agrarische percelen kan significante verstoring door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding, mede gezien de zeer ongunstige staat van instandhouding van deze soort, niet worden uitgesloten.²⁰⁴

¹⁹⁸ Zie ook 'Profielen Vogels; Porseleinhoen op Synbiosys

¹⁹⁹ ontwerp Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Zwarte Meer, 2016 (blz 43)

²⁰⁰ www.sovon.nl/gebieden

²⁰¹ Zie ook 'Profielen Vogels; Porseleinhoen op Synbiosys

²⁰² Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage, Eelerwoude, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 15).

²⁰³ Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017

²⁰⁴ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 84)

Eelerwoude heeft in haar rapport *Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage*, van 19 februari 2018 alle leefgebieden en verspreidingsgegevens die in het Natura 2000-gebied liggen op kaartbeeld gezet. Vervolgens is aan de hand van de verstoringsafstand op het kaartbeeld een bufferzone om al deze leefgebieden getrokken. Eelerwoude stelt dat indien er geen schadebestrijding plaatsvindt binnen de leefgebieden én binnen de bufferzones in de kritische verstoringsperiode significant negatieve effecten uit te sluiten zijn.

Ons oordeel

Omdat de lokale en landelijke staat van instandhouding van de Porseleinhoen zeer ongunstig is, en het gebied de functie van broed- en foerageergebied heeft, zijn significant negatieve effecten in de kritische verstoringsperiode van half april tot 1 augustus (balts/ nestbouw, broeden en niet vliegvlugge jongen) niet uit te sluiten. De verstoring kan namelijk leiden tot een vermindering van het broedsucces.

Daar waar drassige en/of geïnundeerde graslanden of rietmoeras grenzen aan agrarische percelen kan significante verstoring door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding, mede gezien de zeer ongunstige staat van instandhouding van deze soort, niet worden uitgesloten. Om significant negatieve verstoringseffecten door afschot van ganzen op porseleinhoenders in de kritische periode te voorkomen, leggen wij in deze vergunning de volgende maatregel in een voorschrift vast:

- In de periode 15 april tot 1 augustus mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden in het Natura 2000-gebied Zwarte Meer én op de agrarische percelen die binnen 100 meter van de leefgebieden van het porseleinhoen liggen, zoals aangegeven in bijlage 3.

Effecten op de Snor

De voorkeur van de Snor gaat uit naar opgaande, overjarige rietvegetaties met een goed ontwikkelde onderlaag van oud plantenmateriaal (een 'kniklaag') in ondiep water. Het zijn natte structuurrijke rietvegetaties die op een ondergrond van minerale bodem en (laag)veen groeien, minimaal 1,5 meter hoog zijn. Vaak is hier en daar wilgenopslag aanwezig. Voor een broedbiotoop van de Snor is minimaal 1-2 hectare aan oppervlak nodig. Water op het maaiveld is essentieel. De Snor maakt zijn nest in dichte vegetatie, tussen gebroken rietstengels, lisdodde, grote zeggen en gagel, op een hoogte van 10-30 cm boven de grond of het wateroppervlak. Voedsel wordt gezocht in de onderste lagen van de moerasvegetaties, ook vlak boven bodem en water en later in het broedseizoen ook in wilgenopslag.

De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is onvoldoende voor deze soort. De omvang en kwaliteit van het rietmoeras is onvoldoende. ²⁰⁵

Zwarte Meer moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 50 paren. In de periode 2011-2014 en in 2016 is niet gemonitord. In 2015 zijn 97 paren vastgesteld.²⁰⁶ ²⁰⁷ De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig. Volgens het aanwijzingsbesluit is gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is herstel van het leefgebied gewenst.

²⁰⁵ ontwerp Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Zwarte Meer, 2016 (blz 43)

²⁰⁶ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 84)

²⁰⁷ www.sovon.nl/gebieden

De verstoringgevoeligheid van de Snor is matig groot (verstoring bij < 100 m afstand). Ook de gevoeligheid voor verstoring van zijn leefgebied is matig groot: het is een besloten landschap. Omdat het merendeel van de populatie broedt in ontoegankelijke en afgesloten gebieden is een effect van verstoring op de populatie waarschijnlijk niet aanwezig. Alleen bij hoge recreatiedruk, wanneer moerasvegetaties betreden worden en er met bootjes in het riet gevaren wordt, kunnen er versturende, negatieve effecten voor de snor optreden.²⁰⁸

De Snor is een broedvogel die in Afrika overwintert. De kritische verstoringperiode (balts/nestbouw, broeden en niet vliegvlugge jongen) loopt van 15 april tot 1 augustus.²⁰⁹

De kans dat de handeling plaatsvindt binnen 100 meter van een broedlocatie is niet uitgesloten, maar de impact van de handeling is dusdanig gering en tijdelijk dat significante verstoringseffecten op voorhand uitgesloten zijn.²¹⁰

Voor afschot moet een verstoringafstand van 100 meter aangehouden worden. Het aanwezige dijklichaam voorkomt de visuele verstoring door jagers van broedende vogels en dempt het akoestische verstoringseffect. Eventuele akoestische verstoring door het gebruik van het geweer op agrarische percelen die binnendijs liggen zijn met zekerheid niet aan te merken als significant versturend.²¹¹

Er zijn geen aanwijzingen dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Ons oordeel

De doelaantallen worden ruim gehaald. Significante negatieve effecten in de kritische verstoringperiode van half april tot 1 augustus (balts/nestbouw, broeden en niet vliegvlugge jongen) zijn uit te sluiten. Ook buiten het Natura 2000-gebied zijn geen significante verstoringen te verwachten omdat er tussen het geschikte broedgebied (rietmoeras) en de agrarische percelen een dijk ligt die het zicht van broedende snorren op de jagers ontnemt en het geluid van een schot dempt.

Effecten op de Rietzanger

Het broedbiotoop van de Rietzanger bestaat uit vochtige tot vrij droge overjarige rietkragen, rietlanden en kruidenrijke ruigten, zoals te vinden zijn in moerassen, kanalen, sloten, meren, rivieren en grienden en broekbossen. De nestplaats bevindt zich in de 'kniklaag' van overjarige rietlandvegetaties ofwel onderlaag van ruigtekruiden en lage struiken van voornamelijk wilgen. Het nest vindt steun op de vegetatie. In lijnvormige moerasvegetaties nestelt de Rietzanger alleen als ze een minimale breedte van ca. 5 meter hebben. Het voedsel wordt gezocht in de onder- en bovenlaag van rietland, kruidenrijk grasland, ruigtezones en houtopslag.²¹² De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.²¹³ Een geschikt leefgebied bestaat uit een broed- en foerageergebied.

²⁰⁸ Zie ook 'Profielen Vogels; Snor op Synbiosys

²⁰⁹ Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017

²¹⁰ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 84)

²¹¹ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 59)

²¹² Zie ook 'Profielen Vogels; Rietzanger op Synbiosys

²¹³ ontwerp Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Zwarte Meer, 2016 (blz 25)

Zwarte Meer moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 270 paren. In de jaren 1999-2003 werd het aantal broedparen op 270 geschat. In 2010 zijn er 300 paar vastgesteld (in de periode 2011-2014 en 2016 is de soort niet gemonitord) In 2015 zijn 384 broedparen vastgesteld, ruim boven het doelaantal van 300 paren.^{214 215} De landelijke staat van instandhouding is gunstig. Volgens het aanwijzingsbesluit is gezien de landelijke gunstige staat van instandhouding, met betrekking tot het leefgebied en de populatieomvang, behoud voldoende.

Net zoals bij de Snor is de verstoring gevoeligheid van de Rietzanger matig groot (verstoring bij < 100 m afstand). Ook de gevoeligheid voor verstoring van het leefgebied is matig: het is een besloten landschap. Omdat het merendeel van de populatie broedt in ontoegankelijke en afgesloten gebieden, is een effect van verstoring op de populatie waarschijnlijk niet aan de orde. Onderzoek heeft geen eenduidige relatie gevonden tussen de dichtheid van rietbewonende vogels en hoge intensiteit van waterrecreatie.²¹⁶

De Nederlandse broedvogels overwinteren in Afrika. De kritische verstoringperiode (balts/nestbouw, broeden en niet vliegvlugge jongen) loopt van 15 april tot 15 augustus.²¹⁷

Essentieel voor de soort zijn oevers met riet. De handeling vindt niet in dit habitat plaats. De kans dat de handeling plaatsvindt binnen 100 meter van een broedlocatie is niet uitgesloten, maar de impact van de handeling is dusdanig gering en tijdelijk dat significante verstoringseffecten op voorhand uitgesloten zijn.²¹⁸

Er zijn geen aanwijzingen dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Ons oordeel

Het aantal broedparen van de Rietzanger zat in 2015 ruim boven het doelaantal van 300. Significante negatieve effecten in de kritische verstoringperiode van half april tot 15 augustus (balts/nestbouw, broeden en niet vliegvlugge jongen) zijn uit te sluiten.

Buiten het Natura 2000-gebied zijn geen significante verstoringen te verwachten omdat er tussen het geschikte broedgebied (rietmoeras) en de agrarische percelen een dijk ligt die het zicht van broedende rietzangers op de jagers ontnemt en het geluid van een schot dempt.

Het is niet de verwachting dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Effecten op de Grote karekiet

De Grote karekiet nestelt langs de randen van rietmoerassen en langs grote open wateren met brede waterrietzones. De rietzones moeten minimaal 3 meter breed zijn en de planten moeten in minimaal 20 cm diep water staan. Het riet dient ijl en hoog te zijn en tevens vitaal en

²¹⁴ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 85)

²¹⁵ www.sovon.nl/gebieden

²¹⁶ Zie ook 'Profielen Vogels; Rietzanger op Synbiosys

²¹⁷ Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017

²¹⁸ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 85)

stevig. Dikke stengels zijn nodig om het zware nest te kunnen dragen. De soort foerageert in waterrietzones, maar ook veel daarbuiten, in kruidige en struikachtige vegetaties.²¹⁹

De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is onvoldoende voor deze soort. De omvang en kwaliteit van het rietmoeras is onvoldoende.²²⁰ De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig.

Volgens het aanwijzingsbesluit is gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding herstel van de broedpopulatie op een relatief hoog niveau gewenst. Een geschikt leefgebied bestaat uit een broed- en foerageergebied.

Zwarte Meer moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren. Er zijn in de jaren 2011-2016 tussen de 24 en 34 broedparen geconstateerd.²²¹

De verstoring gevoeligheid van de Grote karekiet is matig groot (verstoring bij < 100 m afstand). Ook de gevoeligheid voor verstoring van het leefgebied is matig groot: dat is een besloten tot halfopen landschap. Net zoals bij de andere rietbewonende zangers is bij de grote karekiet waarschijnlijk geen effect van verstoring op de populatie aan de orde. Er zijn grote populaties aanwezig in gebieden met intensieve recreatie. Als de rietkragen niet worden betreden heeft de recreatie waarschijnlijk weinig effect op de populaties van Grote karekiet.²²² De kritische verstoringperiode is van 1 mei tot 1 augustus.²²³

Voor afschot moet een verstoringafstand van 100 meter aangehouden moet worden.

Essentieel voor de soort zijn rietmoerassen met vitaal riet en overjarig waterriet. De handeling vindt niet in dit habitat plaats. De kans dat de handeling plaatsvindt binnen 100 meter van een broedlocatie is niet uitgesloten, maar de impact van de handeling is dusdanig gering en tijdelijk dat significante verstoringseffecten op voorhand uitgesloten zijn.²²⁴

Er zijn geen aanwijzingen dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Ons oordeel

Significant negatieve effecten in de kritische verstoringperiode van 1 mei tot 1 augustus (balts/nestbouw, broeden en niet vliegvlugge jongen) zijn uit te sluiten.

Buiten het Natura 2000-gebied zijn geen significante verstoringen te verwachten omdat er tussen het geschikte broedgebied (rietmoeras) en de agrarische percelen een dijk ligt die het zicht van broedende grote karekieten op de jagers ontnemt en het geluid van een schot dempt.

Effecten op de Fuut, Aalscholver, Slobeend, Tafeleend, Kuifeend, Zwarte stern, Krakeend en Pijlstaart.

De leefgebieden van de volgende niet-broedvogels de *Fuut*, *Aalscholver*, *Slobeend*, *Tafeleend*, *Kuifeend* en *Zwarte stern* zijn vooral geconcentreerd op grote, onbeschutte open wateren. Er

²¹⁹ Zie ook 'Profielen Vogels; Grote karekiet op Synbiosys

²²⁰ ontwerp Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Zwarte Meer, 2016 (blz 43)

²²¹ www.sovon.nl/gebieden

²²² Zie ook 'Profielen Vogels; Grote karekiet op Synbiosys

²²³ Natuurkalender

²²⁴ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 85)

is geen overlap tussen de agrarische percelen waar afschot plaatsvindt en deze leefgebieden.
²²⁵ ²²⁶ Tussen het open water en de agrarische percelen ligt een strook rietmoeras en voor het grootste deel een dijk die het zicht van vogels op de jagers ontnemt en het geluid van een schot dempt.

Enkele soorten (*Krakeend* en *Pijlstaart*) foerageren ook 's nachts op agrarische percelen (stoppelvelden). In de nachtperiode mag niet geschoten worden, waardoor verstoring niet op kan treden.²²⁷ ²²⁸

Ons oordeel

Significante verstoringseffecten zijn voor de Fuut, Aalscholver, Slobeend, Tafeleend, Kuifeend, Zwarte stern, Krakeend en Pijlstaart uit te sluiten.

Effecten op de Lepelaar

Het voedselbiotoop bestaat uit zoete en zoute waterpartijen met veel ondiep (10-30 cm), helder en visrijk water, bij voorkeur in moerasgebieden of in geulen en plassen op droogvallende platen in intergetijdengebied. De lepelaars zoeken hun voedsel evenwel ook veel in sloten langs natte graslanden en in sloten in het boerenland. In de nazomer concentreren de lepelaars zich in gebieden met een gunstig voedselaanbod en veilige rustplaatsen zoals in de grotere 'wetlands', Lauwersmeer, Friese IJsselmeerkust, Oostvaardersplassen en Deltagebied. Ook concentreren ze zich in grote ondiepe plassen en merengebieden, vooral van de natuurterreinen. Op deze pleisterplaatsen brengen Lepelaars een deel van de rui door en bouwen ze reserves op voor de trek naar de Afrikaanse winterkwartieren. Geschikte voedselgebieden zijn gebieden met een vaste bodem, een matig dichte begroeiing en een hoge dichtheid aan prooidieren. Rustplaatsen en voedselgebieden van de niet-broedende lepelaars liggen meestal op korte afstand in hetzelfde gebied. Lepelaars zoek zowel overdag als 's nachts naar voedsel.²²⁹

De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.²³⁰

Zwarte Meer moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 3 stuks (seizoensgemiddelde). Er zijn in de jaren 2010-2016 tussen de 0 en 2 exemplaren geconstateerd.²³¹ De landelijke staat van instandhouding is gunstig. Volgens het aanwijzingsbesluit is het behoud van de huidige situatie voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

De gevoeligheid voor verstoring van zijn leefgebied is matig tot gemiddeld, waarbij met name broedkolonies in de vestigingsfase en foeragerende vogels in het Waddengebied gevoelig zijn. Omdat de broedkolonies hoofdzakelijk in afgesloten reservaten liggen zijn de effecten van verstoring op de populatie waarschijnlijk beperkt. Ook buiten de broedtijd zijn lepelaars

²²⁵ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 82 e.v.)

²²⁶ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 55, 55)

²²⁷ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. . 82 e.v.)

²²⁸ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 55, 55)

²²⁹ Zie ook 'Profielen Vogels; Lepelaar op Synbiosys

²³⁰ ontwerp Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Zwarte Meer, 2016

²³¹ www.sovon.nl/gebieden

schuw, ze kiezen bij voorkeur veilige, rustige plekken uit met weinig storende factoren. Dat geldt zowel voor het voedselgebied als de gemeenschappelijke rustplaatsen. In binnenwateren rust de Lepelaar in de rustig gelegen ondiepe wateren of oevers. In binnendijkse gebieden zoekt hij vaak de beschutte delen in voedselgebieden op. (Water-)recreatie kan het foerageren en rusten van lepelaars nadelig beïnvloeden, omdat de soort bij benadering snel opvliegt (vanaf een afstand van gemiddeld meer dan 100 meter).²³²

Nederlandse broedvogels overwinteren in West-Afrika. Het merendeel van de lepelaars die buiten de broedtijd in Nederland worden waargenomen zijn vogels die horen bij onze eigen broedpopulatie.²³³

De soort is tijdens het foerageren vaak sterk individueel. Indien er als gevolg van de handeling een individu van de soort op of in de buurt van agrarische percelen onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk.²³⁴

Ons oordeel

Omdat de huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied voldoende is voor deze soort, zijn in het gebied voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren. De verstoring is uit haar aard beperkt en tijdelijk. Significante verstoringseffecten kunnen worden uitgesloten.

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
66
Uw brief

Uw kenmerk

Effecten op de Kleine zwaan

Het voorkomen van de Kleine zwaan is gebonden aan de aanwezigheid van water (slaapplaats en foerageergebied) en uitgestrekte polders of uiterwaarden (foerageergebied). Zijn voedselbiotopen zijn bij voorkeur akkers en natte, vaak ondergelopen graslanden met een korte vegetatie. De Kleine zwaan zoekt zijn voedsel liever in cultuurgrasland dan in extensief beheerd grasland, dat hem meestal te ruig of te schraal is. Vooral in het najaar foerageren kleine zwanen ook wel op het water.²³⁵ De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.²³⁶

Zwarte Meer moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 2 stuks (seizoensgemiddelde). Er zijn in de jaren 2010 t/m 2016 geen foeragerende exemplaren geconstateerd.²³⁷ De landelijke staat van instandhouding is matig ongunstig. Het aanwijzingsbesluit geeft aan dat het behoud van de huidige situatie voldoende is omdat de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

Gemeten vluchtafstanden voor motorboten variëren van 60-250 meter. Op het land lijken kleine zwanen minder verstoringgevoelig dan op het water, maar verstoring door landbouwwerkzaamheden, laag vliegende vliegtuigen en helikopters en jacht komen voor.²³⁸ De soort arriveert in oktober in ons land en trekt afhankelijk van weersomstandigheden deels door naar Engeland. In Nederland worden de hoogste aantallen in november-januari aangetroffen. De Kleine zwaan trekt weer weg naar het noorden in februari/maart.²³⁹

---

²³² Zie ook 'Profielen Vogels; Lepelaar op Synbiosys

²³³ Zie ook 'Profielen Vogels; Lepelaar op Synbiosys

²³⁴ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 86)

²³⁵ Zie ook 'Profielen Vogels; Kleine zwaan op Synbiosys

²³⁶ ontwerp Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Zwarte Meer, 2016

²³⁷ www.sovon.nl/gebieden

²³⁸ Zie ook 'Profielen Vogels; Kleine zwaan op Synbiosys

²³⁹ Zie ook 'Profielen Vogels; Kleine zwaan op Synbiosys

Voor afschot moet een verstoringafstand van 250 meter aangehouden worden. De handeling heeft tot doel om de aanwezige ganzen te verjagen van percelen met agrarische gewassen. Dit kan er wel toe leiden dat kleine zwanen ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. Dit is een zeer tijdelijke verstoring van enkele individuen. De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden (in de ochtendperiode). Slaapplaatsen worden dus niet verstoord en na 12:00 uur vindt nergens meer verstoring plaats.²⁴⁰

Het is niet de verwachting dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Ons oordeel

Het is mogelijk dat door de handeling binnen 250 meter van kleine zwanen individuen verstoord worden. Dit zal geen significant negatieve verstoring zijn, omdat:

- de handeling een zeer tijdelijke verstoring van enkele foeragerende individuen op of in de buurt van percelen met agrarische gewassen kan veroorzaken;
- er geen verstoringen in de nacht en de middagperiode zijn;
- het aantal schietacties in ruimte en tijd zeer gering is;
- de huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied voldoende is voor deze soort (in het gebied voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren), en;
- de oorzaken voor de staat van instandhouding niet in het gebied zelf liggen.

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
67
Uw brief

Uw kenmerk

Er zijn geen aanwijzingen dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Effecten op de Toendrarietgans

Een combinatie van een geschikte en verstoringvrije slaapplaats met gebieden die voldoende voedselaanbod hebben zijn van belang voor de toendrarietgansen. Toendrarietgansen leggen daarbij gemiddeld grotere afstanden af dan andere ganzensoorten; afstanden van 30 km tussen voedselterreinen en slaapplaats zijn niet ongewoon. Slaapplaatsen zijn meestal meren en plassen of ondergelopen uiterwaarden en graslanden, in het IJsselmeer ook de zandplaten voor de kust. Bij verstoring overdag wijken de toendrarietgansen uit naar nabijgelegen wateren. Meestal dienen akkergebieden als voedselterreinen. Vanaf december foerageert de soort ook in toenemende mate in graslandgebieden. Plaatselijk vormt de soort eigen groepen. In veel gebieden komt de Toendrarietgans vanwege een overeenkomstig voedselaanbod ook voor in gemengde groepen met Kleine zwaan, Kolgans, Grauwe gans en Brandgans.²⁴¹ Doelaantallen worden in het aanwijzingsbesluit niet genoemd. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.²⁴² Uit gegevens van SOVON blijkt dat in de winter van 2013/2014 er een seizoensmaximum van 1030 toendrarietgansen geconstateerd is.²⁴³ De landelijke staat van instandhouding is gunstig. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

²⁴⁰ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 55, 56)

²⁴¹ Zie ook 'Profielen Vogels; Toendrarietgans op Synbiosys

²⁴² ontwerp Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Zwarte Meer, 2016

²⁴³ www.sovon.nl/gebieden

Op de voedselterreinen is vooral kans op verstoring door landbouwwerkzaamheden, laagvliegende (sport)vliegtuigen, helikopters, jacht en recreatie. Het effect is afhankelijk van het algemene patroon van schuwheid van de ganzen. Ook andere plaatselijke omstandigheden hebben invloed op het verstoringseffect, bijv. de voedselsituatie en de precieze aard van de verstoringbron. De grootste gemeten verstoringssafstand is dan 900 m bij windmolens. Doorgaans gelden verstoringssafstanden van 300-600 m (bij windmolens), 250-300 m (bij wegen) en 150 m (bij gebouwen). Door de specifieke binding van slaapplekken en voedselterreinen werkt verstoring van Toendrarietgans op de slaapplekken door in het gebruik van de voedselterreinen.²⁴⁴

De soort overwintert hoofdzakelijk aan de Oostzee in Polen, Duitsland en Zweden. Kleine deelpopulaties overwinteren jaarlijks, ook in zachte winters, in Nederland, maar vooral bij strenge kou verschijnen ze in grotere aantallen in Nederland.²⁴⁵

Ons oordeel

Op akkerlanden waar oogstresten op staan (de zgn. stoppelanden) mag in de winterperiode niet geschoten worden op ganzen. De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden (in de ochtendperiode). Slaapplekken worden dus niet verstoord en na 12:00 uur vindt dus nergens meer verstoring plaats.²⁴⁶

De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort, in de omgeving van het gebied zijn bij een mogelijke verstoring voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren. De landelijke staat van instandhouding is gunstig. Significante verstoringseffecten kunnen worden uitgesloten.

Datum
@@.04.2018

Kenmerk
2018/@@@

Pagina
68

Uw brief

Uw kenmerk

Effecten op de Kolgans

De Kolgans heeft voorkeur voor open landschappen in het agrarisch gebied. Van belang zijn rustige en roofdiervrije slaapplekken op grotere wateren en terreinen met voldoende voedselaanbod binnen een straal van maximaal 20 km (meestal <10 km) rond de slaapplekken. De soort is overwegend te zien in open agrarisch gebied, vooral in cultuurgrasland en concentreert zich daar in groepen, soms gemengd met Brandgans en Kleine rietgans. Na aankomst in het najaar verblijft de soort ook bij akkers met oogstresten voor zover die niet zijn ondergeploegd. Plaatselijk, of tijdens streng winterweer, foerageert de Kolgans ook op andere akkers. De soort gebruikt deels vaste 'traditionele' pleisterplaatsen, maar hij verplaatst zich veelvuldig over verschillende pleisterplaatsen gedurende de winter, zowel binnen de regio als daarbuiten.²⁴⁷ De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.

Het natura 2000-gebied Zwarte Meer moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 740 stuks (seizoensgemiddelde). Er zijn in de jaren 2010-2016 gemiddeld tussen de 381 en 818 exemplaren geteld.²⁴⁸ De landelijke staat van instandhouding is gunstig. Volgens het aanwijzingsbesluit is het behoud van de huidige situatie voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

---

²⁴⁴ Zie ook 'Profielen Vogels; Toendrarietgans op Synbiosys

²⁴⁵ Zie ook 'Profielen Vogels; Toendrarietgans op Synbiosys

²⁴⁶ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 56)

²⁴⁷ Zie ook 'Profielen Vogels; Kolgans op Synbiosys

²⁴⁸ www.sovon.nl/gebieden

Verstoringseffecten zijn bij deze soort gemeten bij windmolens op 400-600 m afstand, bij wegen op 80-600 m, bij bebouwing op 100-600 m. De precieze afstand hangt af van de omstandigheden ter plaatse. De soort is ook gevoelig voor verstoring door landbouwwerkzaamheden, vliegverkeer (laag vliegende vliegtuigen en helikopters) en jacht, en plaatselijk ook voor recreatie.²⁴⁹ Voor schadebeheer en bestrijding op ganzen met ondersteunend afschot wordt in de nadere effect beoordeling van Eelerwoude uitgegaan van een verstoringsafstand van 500 meter.²⁵⁰

Vanuit het noorden van Europees Rusland en West-Siberië komend arriveren de kolganzen vanaf oktober in Nederland. De hoogste aantallen worden in november-februari aangetroffen, in maart trekken de kolganzen weer terug.²⁵¹

De handeling heeft tot doel om kolganzen te verjagen van percelen met agrarische gewassen, met behulp van ondersteunend afschot van enkele individuen. Dit afschot is in aantallen zeer beperkt en heeft ook er niet toe geleid dat de groei van het aantal dieren die binnen het Natura 2000-gebied overwinteren is afgenomen. Significante verstoringseffecten kunnen, als gevolg van de handeling niet optreden.^{252 253}

De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden (in de ochtendperiode). Slaapplaatsen worden dus niet verstoord en na 12:00 uur vindt nergens meer verstoring plaats. Op akkerlanden waar oogstresten op staan (de zgn. stoppellanden) mag in de winterperiode niet geschoten worden op ganzen.

De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort, in de omgeving van het gebied zijn bij een mogelijke verstoring voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren. De landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Ons oordeel

De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort, in de omgeving van het gebied zijn bij een mogelijke verstoring voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren. De landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Significante verstoringseffecten kunnen worden uitgesloten.

Effecten op de Grauwe gans

De Grauwe gans verblijft overwegend in agrarisch gebied. Meer dan andere ganzensoorten is de Grauwe gans ook in moerassen en estuaria te zien. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.

Het Natura 2000-gebied Zwarte Meer moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 630 stuks (seizoensgemiddelde). Er zijn in de jaren 2010-2016 tussen de 798 en 1310 exemplaren geconstateerd.²⁵⁴ De landelijke staat van instandhouding is gunstig. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van

²⁴⁹ Zie ook 'Profielen Vogels; Kolgans op Synbiosys

²⁵⁰ Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage, Eelerwoude, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 15).

²⁵¹ Zie ook 'Profielen Vogels; Kolgans op Synbiosys

²⁵² Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 56)

²⁵³ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 87)

²⁵⁴ www.sovon.nl/gebieden

instandhouding. De doelstelling heeft geen betrekking op de eventuele functie van het gebied als broedgebied voor deze soort.

Door zijn optreden in kleinere groepen is de Grauwe gans meestal minder gevoelig voor verstoring dan andere ganzensoorten en bovendien waarschijnlijk minder kwetsbaar bij verdichting van het landschap. Bij windmolens worden voor de Grauwe gans verstoringsafstanden gemeld van 50-300 m, bij wegen 100-150 m en bij gebouwen 100 m. Verstoringsbronnen voor de grauwe gans op voedselterreinen zijn vooral landbouwwerkzaamheden, jacht en vliegverkeer (laagvliegende sportvliegtuigen en helikopters).²⁵⁵

De overwintelaars arriveren in ons land vanaf september en een wellicht steeds kleiner wordend aandeel daarvan vliegt door naar Spanje. In februari en maart vertrekken de overwintelaars weer naar het noorden om te gaan broeden.²⁵⁶

De handeling heeft tot doel om grauwe ganzen te verjagen van percelen met agrarische gewassen, met behulp van ondersteunend afschot van enkele individuen. Dit afschot is in aantallen zeer beperkt en heeft er ook niet toe geleid dat de groei van het aantal dieren die binnen het Natura 2000-gebied overwinteren is afgenomen (het doelaantal voor dit gebied wordt ruimschoots gehaald).^{257 258}

De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden (in de ochtendperiode). Slaapplaatsen worden dus niet verstoord en na 12:00 uur vindt nergens meer verstoring plaats. Op akkerlanden waar oogstresten op staan (de zgn. stoppelanden) mag in de winterperiode niet geschoten worden op ganzen.

De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort, in de omgeving van het gebied zijn bij een mogelijke verstoring voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren. De landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Ons oordeel

Significante verstoringseffecten kunnen worden uitgesloten.

Effecten op de Smient

De smienten verblijven in estuaria, 'wetlands' en graslanden die in de nabijheid van vaarten, plassen en meren liggen. Vooral in het eerste deel van het najaar/winterseizoen is hij veel te zien in estuaria en getijdengebieden. Daarna zoekt de soort steeds meer het open agrarische gebied in het binnenland op. Smienten rusten daar overdag op vaarten, plassen en meren, en vliegen dan 's avonds bij het invallen van de duisternis naar de voedselgebieden in cultuurgrasland. Rustplaatsen en voedselgebieden liggen soms wel op 10 km afstand van elkaar, mogelijk ook verder. Overdag foerageert een deel van de vogels ook in de directe nabijheid van de rustplaats (taluds, oevers, aangrenzende percelen).²⁵⁹ De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.

²⁵⁵ Zie ook 'Profielen Vogels; Grauwe gans op Synbiosys

²⁵⁶ Zie ook 'Profielen Vogels; Grauwe gans op Synbiosys

²⁵⁷ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 56)

²⁵⁸ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 88)

²⁵⁹ Zie ook 'Profielen Vogels; Smient op Synbiosys

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
70
Uw brief

Uw kenmerk

Natura 2000-gebied Zwarte Meer moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 1300 stuks (seizoensgemiddelde). Er zijn in de jaren 2010-2016 tussen de 384 en 924 exemplaren geconstateerd.²⁶⁰ De landelijke staat van instandhouding is gunstig. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding. De doelstelling heeft geen betrekking op de eventuele functie van het gebied als broedgebied voor deze soort.

Directe verstoring van de overdag meestal rustende smienten treedt op bij afstanden van 90 meter (wandelaars) tot meer dan 100 m (watersporters). Surfers werken meer verontrustend dan zeil of motorboten. De mate van verstoring beïnvloedt de keuze van de dagrustplaatsen, maar omdat de soort in het binnenland voornamelijk 's nachts foerageert, hoeft dit niet automatisch tot verlies van voedselgebied te leiden.²⁶¹

In Nederland is de soort vooral in de winter aanwezig, maar kleine aantallen (hooguit enkele tientallen) broeden ook in Nederland. De wintervogels arriveren grotendeels in september en oktober, en zijn vooral afkomstig uit Scandinavië en Europees Rusland, in mindere mate ook van IJsland en de Britse Eilanden. De aantallen van de Smient zijn in ons land het hoogst in de overwinteringsperiode van november t/m maart, in april zijn de meeste vogels weer vertrokken.²⁶²

De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden (in de ochtendperiode). Foerageerplaatsen worden in de nachtperiode dus niet verstoord. Op akkerlanden waar oogstresten op staan (de zgn. stoppelanden) mag in de winterperiode niet geschoten worden op ganzen.

De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort. In de omgeving van het gebied zijn bij het deel van de smienten dat in de dagperiode foerageert, bij een mogelijke verstoring voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren. De landelijke staat van instandhouding is gunstig. Het is mogelijk dat door de handeling rustende smienten uit de nabijheid van percelen worden verjaagd waar ganzen worden geschoten, De eventuele verstoring van enkele individuen zal er niet toe leiden dat het instandhoudingsdoel negatief wordt beïnvloed. Er is voldoende rustgelegenheid voor de smienten beschikbaar.^{263 264}

Ons oordeel

Significante verstoringseffecten kunnen worden uitgesloten.

Effecten op de Wintertaling

Het leefgebied van de Wintertaling beslaat zowel zoete als zoute wateren. De Wintertaling komt nauwelijks voor in agrarisch gebied, maar is soms in de nazomer op stoppelvelden te zien.²⁶⁵ De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.

In Nederland is de soort het gehele jaar door aanwezig. Het aantal broedparen werd in 1998-2000 geschat op 2000-2500. De in ons land overwinterende vogels komen uit Rusland, de

---

²⁶⁰ www.sovon.nl/gebieden

²⁶¹ Zie ook 'Profielen Vogels; Smient op Synbiosys

²⁶² Zie ook 'Profielen Vogels; Smient op Synbiosys

²⁶³ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 57)

²⁶⁴ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 88)

²⁶⁵ Zie ook 'Profielen Vogels; Wintertaling op Synbiosys

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
71
Uw brief

Uw kenmerk

Baltische staten, Scandinavië, Duitsland en Polen. De aantallen wintertalingen zijn in Nederland het hoogst in september tot en met november. Waarschijnlijk blijft ook een groot deel van onze eigen broedvogels hier 's winters hangen maar de omvang van de Nederlandse broedpopulatie is erg beperkt vergeleken met de totale aantallen wintervogels.²⁶⁶ Het Natura 2000-gebied Zwarte Meer moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 470 stuks (seizoensgemiddelde). Er zijn in de jaren 2010 en 2016 gemiddeld tussen de 67 en 111 exemplaren geconstateerd.²⁶⁷ De landelijke staat van instandhouding is matig gunstig. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

De Wintertaling is gevoelig voor verstoring door water- en oeverrecreatie. Bij verstoring door watersporters vlucht hij weg bij een afstand van ongeveer 100 m. Bij windturbines zijn verstoringafstanden van 100-250 m vastgesteld. Het leefgebied waarvoor de wintertaling voorkeur heeft (met veel dynamiek) is zeer gemakkelijk te verstoren.²⁶⁸

De Wintertaling komt nauwelijks voor in agrarisch gebied, maar is soms in de nazomer op stoppelvelden te zien. In de winterperiode mag in de nachtperiode en op stoppelvelden niet op ganzen geschoten worden. Er is nauwelijks overlap tussen de agrarische percelen waar afschot plaatsvindt en de foerageergebieden.²⁶⁹ Indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) wel een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er is voldoende foerageergebied in de omgeving waar ook gevoerageerd kan worden. De betreffende individuen zullen dan ook met zekerheid niet het gebied verlaten.

Ons oordeel

Significante verstoringseffecten kunnen uitgesloten worden.

Effecten op de Meerkoet

De Meerkoet is een algemeen voorkomende vogelsoort die het hele jaar door aanwezig is. De Nederlandse meerkoeten zijn grotendeels standvogel die het hele jaar min of meer in het broedgebied verblijven. Een klein deel (vooral jongen) overwintert tot in Frankrijk en Spanje. In het najaar komen grote aantallen meerkoeten uit Noord- en Noordoost-Europa naar West-Europa. De soort is voornamelijk herbivoor en foerageert zowel onder water (waterplanten) als op land (gras, wintergraan).

In het najaar foerageren pleisterende groepen meerkoeten zowel op waterplanten als op graslanden. In de loop van het najaar raken de waterplanten vegetaties uitgeput en worden vrijwel uitsluitend nog vogels op graslanden aangetroffen.²⁷⁰ De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.²⁷¹

Het Natura 2000-gebied Zwarte Meer moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 1800 stuks (seizoensgemiddelde). Er zijn in de jaren 2010-2016

---

²⁶⁶ Zie ook 'Profielen Vogels; Wintertaling op Synbiosys

²⁶⁷ www.sovon.nl/gebieden

²⁶⁸ Zie ook 'Profielen Vogels; Wintertaling op Synbiosys

²⁶⁹ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 55)

²⁷⁰ Bijlsma R.G., F. Hustings & Cl. Camphuysen 2000. Avifauna van Nederland deel 2,

²⁷¹ ontwerp Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Zwarte Meer, 2016

gemiddeld tussen de 1190 en 1580 exemplaren geconstateerd.²⁷² De landelijke staat van instandhouding is matig ongunstig.

De vluchtafstanden bij water- en oeverrecreatie bedragen bij de Meerkoet ongeveer 50 m. De precieze afstand is afhankelijk van plaatselijke omstandigheden.²⁷³

Het gebied heeft voor de Meerkoet met name een functie als foerageergebied. In het najaar foerageren pleisterende groepen meerkoeten zowel op waterplanten als op graslanden. In de loop van het najaar raken de waterplanten vegetaties uitgeput en worden vrijwel uitsluitend nog vogels op graslanden aangetroffen.

De handeling heeft tot doel om de aanwezige ganzen te verjagen van percelen met agrarische gewassen. Hoewel meerkoeten een kleine vluchtafstand heeft (50 m) kan de handeling er wel toe leiden dat meerkoeten ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. Dit is een zeer tijdelijke verstoring van enkele individuen. Daarnaast blijft in en om het gebied voldoende foerageergebied over voor verjaagde meerkoeten. De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden (in de ochtendperiode). Slaapplaatsen worden dus niet verstoord en na 12:00 uur vindt dus nergens meer verstoring plaats.

Het is niet de verwachting dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Ons oordeel

Het is mogelijk dat door de handeling individuen verstoord worden. Gezien het feit dat de handeling een zeer tijdelijke verstoring van enkele foeragerende individuen op of in de buurt van percelen met agrarische gewassen kan veroorzaken, dat er geen verstoringen in de nacht en de middagperiode zijn, en gezien het zeer geringe aantal schietacties in ruimte en tijd zijn significante verstoringen niet te verwachten. Omdat de huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied voldoende is voor deze soort, zijn in het gebied voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren.

Significante verstoringseffecten kunnen uitgesloten worden.

Effecten op de Grutto

De Grutto foerageert buiten de broedtijd vooral in open natte en vochtige gebieden. Grutto's zoeken hun voedsel zowel in moerassen en ondiepe meren als in overstroomde graslanden, bijvoorbeeld in boezemlanden en uiterwaarden. Ze gebruiken zowel voor als na het broedseizoen ondiepe wateren in dergelijke gebieden als gemeenschappelijke slaapplaatsen. Soms zijn rust/slaapplaats en voedselgebied echter tientallen kilometers van elkaar gescheiden.²⁷⁴ De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.²⁷⁵

De aantallen van de grutto's zijn in ons land verreweg het grootst in maart, en ook in april aanzienlijk groot. Dan trekken grutto's die broeden in meer noordelijke streken, o.a. in Denemarken, Duitsland en IJsland, door Nederland. Kleine aantallen IJslandse grutto's overwinteren in Nederland, terwijl in recente jaren steeds grotere aantallen doortrekkers van de IJslandse populatie in het voorjaar in ons land pleisteren. Onze Nederlandse broedvogels overwinteren in Afrika (Senegal, Mali).

---

²⁷² www.sovon.nl/gebieden

²⁷³ Zie ook 'Profielen Vogels; Meerkoet op Synbiosys

²⁷⁴ Zie ook 'Profielen Vogels; Grutto op Synbiosys

²⁷⁵ ontwerp Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Zwarte Meer, 2016

Het is onbekend hoe groot de doelpopulatie voor het Zwarte Meer zijn. De gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Het aanwijsbesluit geeft aan dat het behoud van de huidige situatie voldoende is. Er zijn in de jaren 2010-2016 gemiddeld tussen de 488 en 1381 exemplaren geconstateerd. Van 2016 zijn geen telgegevens bekend.²⁷⁶ Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

De grutto's zijn gevoelig voor verstoring, vooral als ze zich concentreren op gemeenschappelijke slaappleatsen. Vooral verstoring door recreatie, door lichtbronnen en werkzaamheden vormt een bedreiging.²⁷⁷

Het gebied heeft voor de Grutto met name een functie als slaappleat. Grutto's gebruiken zowel voor als na het broedseizoen ondiepe wateren in dergelijke gebieden als gemeenschappelijke slaappleatsen. Soms zijn rust/slaappleat en voedselgebied tientallen kilometers van elkaar gescheiden.

De handeling heeft tot doel om de in het gebied aanwezige ganzen te verjagen van agrarische percelen. Dit kan er wel toe leiden dat grutto's ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. Dit kan met name optreden in de avondschemer en ochtendschemer wanneer de grutto's nog verblijven op de slaappleatsen. Veelal gaat het echter om slaappleatsen die op ruime afstand zijn gelegen van de betreffende agrarische percelen. Er is in het gebied voldoende rust of foerageergelegenheid beschikbaar.

Er is dus geen overlap tussen de agrarische percelen waar afschot plaatsvindt en de slaappleatsen. Het afschot vindt alleen in de dagperiode plaats, rustende grutto's zullen dan ook niet verstoord worden.²⁷⁸

De eventuele verstoring van enkele individuen zal er niet toe leiden dat het instandhoudingsdoel (behoud omvang en kwaliteit leefgebied) negatief wordt beïnvloed mede daar de oorzaken voor de staat van instandhouding niet zijn gelegen in het gebied zelf en evenmin als gevolg van de handeling.²⁷⁹

Ons oordeel

Significante verstoringseffecten kunnen uitgesloten worden.

Conclusie effectbepaling

Op grond van bovenstaande kunnen significant negatieve effecten en habitattypen uitgesloten worden. Voor enkele kwalificerende soorten (Roerdomp, Purperreiger en Porseleinhoen) zijn significant negatieve effecten niet uit te sluiten.

Beoordeling aangevraagde handeling

Voor het Natura 2000-gebied Zwarte Meer, geldt dat significant negatieve effecten op kwalificerende habitattypen uitgesloten zijn. Voor enkele kwalificerende soorten (Roerdomp, Purperreiger en Porseleinhoen) zijn significant negatieve effecten echter niet uit te sluiten, en leggen wij beperkende maatregelen in de uitvoering vast in de voorschriften van onze beschikking.

---

²⁷⁶ www.sovon.nl/gebieden

²⁷⁷ Zie ook 'Profielen Vogels; Grutto op Synbiosys

²⁷⁸ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 90,91)

²⁷⁹ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 55)

B3.5 Veluwe Randmeren**Relevante kwalificerende waarden**

De handelingen die toegestaan zijn in het kader van schadebestrijding van de Grauwe gans, Kolgans en Brandgans met behulp van de Flora- en faunawet ontheffing, zijn getoetst aan de effecten op de instandhoudingsdoelen van de kwalificerende vogelsoorten, habitatsoorten en habitattypen van het Natura 2000-gebied 'Veluwe Randmeren'. De betreffende instandhoudingsdoelen zijn weergegeven in bijlage 2.

Uit de omschrijving van de voorgenomen handeling en de toetsing daaraan blijkt dat op een beperkt aantal doelstellingen effecten te verwachten zijn. In onderstaande tabel is weergegeven welke effecten kunnen optreden.

Tabel: potentiële effecten

Mogelijk effect	
Akoestische verstoring	x
Optische verstoring	x

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
75
Uw brief
Uw kenmerk

De effecten in bovenstaande tabel kunnen op alle betrokken vogelsoorten een effect hebben. Op plantengemeenschappen (habitattypen) en habitatsoorten zijn geen effect te verwachten. In deze paragraaf stellen we vast voor welke instandhoudingsdoelen effecten kunnen optreden. Hieronder beschrijven we de effecten en beoordelen we of vergunningverlening mogelijk is.

Uit de omschrijving van de voorgenomen handeling en de toetsing daaraan blijkt dat er uitsluitend negatieve effecten door verstoring kunnen optreden op de achttien aangewezen vogelsoorten. Hieronder beschrijven we de effecten op deze soorten en beoordelen we of vergunningverlening mogelijk is.

De overige instandhoudingsdoelen op kwalificerende habitatsoorten en habitattypen ondervinden geen effecten door de activiteiten in het gebied.

Geen effecten op kwalificerende habitatsoorten

De handeling vindt niet plaats op of in locaties die zijn aan te merken als habitat voor de Kleine modderkruiper, Rivierdonderpad en Meervleermuis. Omdat er geen geografische overlap (en bij de Meervleermuis geen temporele en geografische overlap) is tussen de locaties waar de handeling plaatsvindt en de biotoop van deze soorten kunnen verstoringseffecten niet optreden.²⁸⁰

Geen effecten op kwalificerende habitattypen

De handeling vindt niet plaats op of in beschermde habitattypen. De handeling mag alleen plaatsvinden op agrarische percelen waar economisch agrarisch gebruik plaatsvindt. De handelingen vinden dus niet plaats in habitattypen die zijn opgenomen in de Habitatrichtlijn.

²⁸⁰ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 83)

Hieruit volgt dat habitattypen binnen Natura 2000-gebieden waarvoor instandhoudingsdoelen zijn opgesteld met zekerheid door de handeling niet kunnen worden aangetast als gevolg van betreding, verontreiniging of afname van kwaliteit en omvang als foerageer en/of rustgebied. Verontreiniging van habitats kan optreden indien gebiedsvreemd materiaal door menselijke oorzaak ter plekke wordt gedeponeerd. Verontreiniging van beschermde natuurlijke habitats kan met zekerheid niet optreden daar de handeling niet plaatsvindt ter plaatse van habitattypen of habitats van soorten. Verontreiniging als gevolg van zogenaamde valhagel is verwaarloosbaar. Omdat alleen hagel- en kogelsoorten worden gebruikt die niet kunnen leiden tot daadwerkelijke verontreiniging van gewassen of doorvergiftiging bij soorten die deze gewassen opnemen. Verder is er ook geen sprake van externe werking. Verdere beoordeling van de instandhoudingsdoelen voor habitattypen is dan ook niet aan de orde. Significant negatieve effecten op habitattypen zijn uitgesloten.²⁸¹

Conclusie effectbepaling

Op grond van bovenstaande kunnen negatieve effecten op de volgende soorten, genoemd in de onderstaande tabel, niet worden uitgesloten.

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
76
Uw brief

Uw kenmerk

Tabel: samenvatting instandhoudingsdoelen voor effectbeoordeling

Gebied	Instandhoudingsdoel
Veluwe Randmeren	Roerdomp Grote karekiet Fuut Aalscholver Grote zilverreiger Lepelaar Kleine zwaan Smient Krakeend Pijlstaart Slobeend Krooneend Tafeleend Kuifeend Brilduiker Nonnetje Grote zaagbek Meerkoet

Hieronder wordt uw aanvraag getoetst aan de beoordelingskaders vanuit de Wet natuurbescherming en het aanwijzingsbesluit van het betrokken Natura 2000-gebied.

Beoordeling aangevraagde handelingen

In deze paragraaf gaan we in op de effecten op de soorten uit vorige tabel. Als effecten met maatregelen kunnen worden voorkomen, leggen we dat vast in voorschriften in de vergunning. Dit wordt in onderstaande tekst gemotiveerd.

²⁸¹ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 83)

Effect op de Roerdomp

Het broedhabitat van de Roerdomp bestaat uit (half) open waterrijke landschappen met overjarige, brede zones waterriet en veel overgangen van riet naar water en/of grasland. De soort nestelt plaatselijk ook in homogene vegetaties van lisdodde of mattenbies. De nestplaats is gesitueerd in periodiek overstromend of permanent in water staand rietland (riet, lisdodde) van minimaal enkele jaren oud, waar zich een 'kniklaag' van oude stengels bevindt, of een onderlaag aanwezig is van grote zeggen (de zogeheten 'zeggenbulten'). Het oppervlak kan beperkt zijn, maar de rietkragen moeten een minimale breedte van 10 meter bezitten en ten minste 20% van het rietoppervlak moet uit overjarig riet bestaan. Het voedsel wordt gezocht in ondiep water, zowel binnen het waterriet als aan de randen ervan, en in vochtige en vaak wat ruigere graslanden in omliggende polders.²⁸²

Het gebied Veluwerandmeren heeft voor de Roerdomp een functie als foerageer-, rust- en broedgebied. De huidige omvang en kwaliteit van het gebied voor het instandhoudingsdoel is onvoldoende.²⁸³

Veluwerandmeren moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 5 broedparen. Er zijn in de jaren 2010-2016 tussen de 0 en 7 broedparen vastgesteld.²⁸⁴ De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig.

De Roerdomp vertoont een gemiddelde verstoringsevoeligheid (verstoring bij 100-300 m afstand) over het gehele jaar. In zijn leefgebied is de soort matig tot gemiddeld verstoringsevoelig. Waarschijnlijk zijn de effecten van verstoring op de populatie beperkt, omdat broedplaatsen voornamelijk in afgesloten reservaten liggen waar vrijwel geen verstoring optreedt. In de opengestelde gebieden is verstoring van broedende en foeragerende roerdampen wel mogelijk. Vooral de land- en waterrecreatie bedreigen de rust van de Roerdomp. Ook kan intensieve rietexploitatie de vogels verstoren.²⁸⁵

De kritische verstoringperiode (balts/nestbouw, broeden en niet-vliegvlugge jongen) is van 1 maart tot 1 augustus.^{286 287}

De Roerdomp vertoont een gemiddelde verstoringsevoeligheid, waarbij voor afschot een verstoringafstand van 300 meter aangehouden moet worden. Daar waar geschikt broedbiotoop (waterriet) aan agrarische percelen grenst, kunnen significante verstoringen van *broedende vogels* door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding niet uitgesloten worden. Echter het broedbiotoop van de roerdomp bestaat uit rietvelden. Deze liggen buitendijks. Verstoring van het broedbiotoop is door de afstand en door de fysieke aanwezigheid van de dijk uitgesloten.²⁸⁸

Indien er als gevolg van de handeling een foeragerende vogel door een schot wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu, en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er zijn voldoende graslanden in de omgeving waar ook gevoerd kan worden. De Roerdomp zal met zekerheid het gebied niet verlaten.²⁸⁹

²⁸² Zie ook 'Profielen Vogels; Roerdomp' op Synbiosys

²⁸³ Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Veluwerandmeren, 2016

²⁸⁴ Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Veluwerandmeren, 2016

²⁸⁵ Zie ook 'Profielen Vogels; Roerdomp' op Synbiosys

²⁸⁶ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

²⁸⁷ Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017

²⁸⁸ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 44)

²⁸⁹ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 45)

De Roerdomp foerageert in ondiep water of in vochtige en vaak wat ruigere graslanden, en niet op intensief gebruikte agrarische cultuurgronden.

Indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er zijn voldoende graslanden in de omgeving waar ook gefoerageerd kan worden. De betreffende individuen zullen dan ook met zekerheid niet het gebied verlaten.²⁹⁰

Ons oordeel

In 2014 is het doelaantal voor de instandhouding van de Roerdomp voor het gebied gehaald. Afschot van ganzen heeft alleen plaatsgevonden op intensief gebruikte agrarische cultuurgronden. Het broedbiotoop van de roerdomp bestaat uit rietvelden. Deze liggen buitendijks. Verstoring van het broedbiotoop is door de afstand en door de fysieke aanwezigheid van de dijk uitgesloten.

De Roerdomp foerageert in ondiep water of in vochtige en vaak wat ruigere graslanden, en niet op intensief gebruikte agrarische cultuurgronden.²⁹¹

Indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er zijn voldoende graslanden in de omgeving waar ook gefoerageerd kan worden. De betreffende individuen zullen dan ook met zekerheid niet het gebied verlaten.²⁹²

Het is niet de verwachting dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Significante verstoringen op broedende, rustende, foeragerende roerdommen en significante verstoringen in de niet kritische periode van 1 augustus tot 1 maart zijn uit te sluiten.

Effect op de Grote karekiet

De Grote karekiet nestelt langs de randen van rietmoerassen en langs grote open wateren met brede waterrietzones. De rietzones moeten minimaal 3 meter breed zijn en de planten moeten in minimaal 20 cm diep water staan. Het riet dient ijl en hoog te zijn en tevens vitaal en stevig. Dikke stengels zijn nodig om het zware nest te kunnen dragen. De soort foerageert in waterrietzones, maar ook veel daarbuiten, in kruidige en struikachtige vegetaties.²⁹³

Het gebied Veluwerandmeren heeft voor de Grote karekiet een functie als foerageer-, rust- en broedgebied. De huidige omvang en kwaliteit van het gebied voor het instandhoudingsdoel is onvoldoende.²⁹⁴ Het knelpunt voor het behalen van het instandhoudingsdoel is een onvoldoende omvang en kwaliteit van rietmoeras.²⁹⁵

²⁹⁰ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 45)

²⁹¹ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 45)

²⁹² Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 45)

²⁹³ Zie ook 'Profielen Vogels; Grote karekiet op Synbiosys

²⁹⁴ Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Veluwerandmeren, 2016

²⁹⁵ Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Veluwerandmeren, 2016

Veluwerandmeren moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paar. In de jaren 2010-2016 zijn tussen de 9 en 36 broedparen vastgesteld.²⁹⁶

De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig.

De verstoringgevoeligheid van de Grote karekiet is matig groot (verstoring bij < 100 m afstand). Ook de gevoeligheid voor verstoring van het leefgebied is matig groot: dat is een besloten tot halfopen landschap. Net zoals bij de andere rietbewonende zangers is bij de Grote karekiet waarschijnlijk geen effect van verstoring op de populatie aan de orde. Er zijn grote populaties aanwezig in gebieden met intensieve recreatie. Als de rietkragen niet worden betreden heeft de recreatie waarschijnlijk weinig effect op de populaties van Grote karekiet.²⁹⁷ De kritische verstoringperiode (balts/nestbouw, broeden en niet-vliegvlugge jongen) is van 1 mei tot 1 augustus.²⁹⁸

Voor afschot moet een verstoringafstand van 100 meter aangehouden worden.

Er is geen overlap met de gebieden waar de schadebestrijding plaats vindt en de frequentie van de handeling en de afstand tot de cultuurgronden en de ligging achter een dijk is afdoende om significante verstoringseffecten op voorhand uit te sluiten.²⁹⁹

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

79

Uw brief

Ons oordeel

Afschot van ganzen heeft alleen plaatsgevonden op intensief gebruikte agrarische cultuurgronden, buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied. Er is geen overlap met de gebieden waar de schadebestrijding plaats vindt en de frequentie van de handeling en de afstand tot de cultuurgronden en de ligging achter een dijk is afdoende om significante verstoringseffecten op voorhand uit te sluiten.

De soort foerageert in waterrietzones, maar ook veel daarbuiten, in kruidige en struikachtige vegetaties. Er is daardoor geen overlap met de agrarische graslanden waar schadebestrijding plaatsvindt.³⁰⁰ Significante verstoringen op de foeragerende Grote karekiet en significante verstoringen in de niet kritische periode van 1 augustus tot 1 mei zijn uit te sluiten.

Het is niet de verwachting dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Significant negatieve verstoringseffecten door afschot van ganzen op de Grote karekiet zijn uitgesloten.

Niet broedvogels

Schadebestrijding op ganzen in agrarisch gebied kan alleen effecten hebben bij niet-broedvogels die op hetzelfde tijdstip ook gebruik maken van diezelfde agrarische gebieden om te rusten of te foerageren (geografische overlap).

De vogelsoorten: *Fuut*, *Aalscholver*, *Krakeend*, *Pijlstaart*, *Slobeend*, *Krooneend*, *Tafeleend*, *Kuifeend*, *Brilduiker*, *Nonnetje* en *Grote zaagbek* worden, vanwege hun specifieke biotoopeisen en foerageer/rust/slaapgedrag, niet verwacht op of direct aangrenzend bij agrarische landerijen. kan dan ook elke verstoring worden uitgesloten. Voor zover er wel

²⁹⁶ Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Veluwerandmeren, 2016

²⁹⁷ Zie ook 'Profielen Vogels; Grote karekiet op Synbiosys

²⁹⁸ Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017

²⁹⁹ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 45)

³⁰⁰ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 45)

sprake van verstoring is, is dit zo incidenteel en tijdelijk dat door de handeling de vogels met zekerheid het gebied niet zullen verlaten. Significante verstoringseffecten zijn uit te sluiten.^{301 302}

Effect op de Grote zilverreiger

De in Europa voorkomende Grote zilverreiger overwintert in Zuid-Europa en Noord-Afrika, maar deels ook rond de broedgebieden. In Nederland is deze vogel tegenwoordig het gehele jaar aanwezig. De Grote zilverreiger verspreidt zich na het broedseizoen over de regio en trekt deels zuidwaarts.³⁰³

Grote zilverreigers pleisteren in ondiepe wateren, geïnundeerde terreinen, sloten en moerassen, voornamelijk in zoet water. Natte polders en sloten zijn vooral in het winterhalfjaar als voedselgebied van belang. In nazomer, najaar en winter jagen grote zilverreigers ook op muizen in grasland, vooral in muizenrijke jaren. Ze foerageren zowel als eenling als in groepen.³⁰⁴

Het Natura 2000-gebied Veluwerandmeren heeft voor de Grote zilverreiger een functie als slaappleeds. De huidige omvang en kwaliteit van het gebied voor het instandhoudingsdoel is voldoende.³⁰⁵

Veluwerandmeren moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 40 stuks (seizoensgemiddelde). Er zijn in de jaren 2010-2016 seizoensmaxima tussen de 191 en 489 exemplaren vastgesteld.³⁰⁶ In 2015/2016 is niet gemonitord.³⁰⁷ De landelijke staat van instandhouding is gunstig.

De Grote zilverreiger vertoont tijdens de broedtijd een grote verstoringsevoeligheid. De gevoeligheid voor verstoring in de rest van zijn leefgebied is matig tot gemiddeld. Waarschijnlijk heeft verstoring hooguit een matig effect op de populatie aangezien broedkolonies voornamelijk in afgesloten reservaten liggen. Ook in de voedselgebieden en op de rustplaatsen is de Grote zilverreiger schuw. De vogel laat zich snel verjagen bij nadering van mensen (vanaf een afstand van 200-300 meter). Zijn rustplaatsen liggen veelal afgelegen, vaak in moeilijk toegankelijke of voor publiek afgesloten terreinen. Soms vliegen de grote zilverreigers daar laat in de schemering naar toe om de kans op verstoring te verkleinen.³⁰⁸

Het gebied heeft voor de Grote zilverreiger met name een functie als slaapgebied. Zijn rustplaatsen liggen veelal afgelegen, vaak in moeilijk toegankelijke of voor publiek afgesloten terreinen (De slaappleeds bevinden zich op de Abbert en in het Veluwemeer; beide grenzen aan Gelderland). In de nachtperiode wordt niet geschoten. Slaappleeds worden dus niet verstoord.

³⁰¹ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 32)

³⁰² Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 44 e.v.)

³⁰³ Zie ook 'Profielen Vogels; Grote zilverreiger op Synbiosys

³⁰⁴ Zie ook 'Profielen Vogels; Grote zilverreiger op Synbiosys

³⁰⁵ Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Veluwerandmeren, 2016

³⁰⁶ Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Veluwerandmeren, 2016

³⁰⁷ www.sovon.nl/gebieden

³⁰⁸ Zie ook 'Profielen Vogels; Grote zilverreiger op Synbiosys

Indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk.

Ons oordeel

De slaapfunctie van het gebied voor Grote zilverreigers wordt niet aangetast. De soort foerageert zowel binnen als buiten het Natura 2000-gebied. Indien er als gevolg van de handeling een individu van de soort op of in de buurt van agrarische percelen onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk.

Significante verstoringseffecten kunnen, mede omdat de lokale en landelijke staat van instandhouding gunstig is, uitgesloten worden.³⁰⁹

Effect op de Lepelaar

De voedselbiotoop van de Lepelaar bestaat uit zoete en zoute waterpartijen met veel ondiep (10-30 cm), helder en visrijk water, bij voorkeur in moerasgebieden of in geulen en plassen op droogvallende platen in intergetijdengebied. Lepelaars zoeken hun voedsel evenwel ook veel op natte graslanden en in sloten in het boerenland. In de nazomer concentreren de lepelaars zich in gebieden met een gunstig voedselaanbod en veilige rustplaatsen zoals in de grotere 'wetlands', Lauwersmeer, Friese IJsselmeerkust, Oostvaardersplassen en Deltagebied. Ook concentreren ze zich in grote ondiepe plassen en merengebieden, vooral van de natuurterreinen. Op deze pleisterplaatsen brengen Lepelaars een deel van de rui door en bouwen ze reserves op voor de trek naar de Afrikaanse winterkwartieren. Geschikte voedselgebieden zijn gebieden met een vaste bodem, een matig dichte begroeiing en een hoge dichtheid aan prooidieren. Rustplaatsen en voedselgebieden van de niet-broedende lepelaars liggen meestal op korte afstand in hetzelfde gebied. Lepelaars zoeken zowel overdag als 's nachts naar voedsel.³¹⁰

Het Natura 2000-gebied Veluwerandmeren heeft voor de Lepelaar een functie als foerageergebied. De huidige omvang en kwaliteit van het gebied is voldoende om het instandhoudingsdoel te realiseren.³¹¹

De Veluwerandmeren moeten in een leefgebied voorzien met een draagkracht voor een populatie van ten minste 3 stuks (seizoensgemiddelde). Er zijn tussen 2010 en 2016 tussen de 1 en 8 exemplaren geteld.³¹² De landelijke staat van instandhouding is gunstig. De gevoeligheid voor verstoring van zijn leefgebied is matig tot gemiddeld, waarbij met name broedkolonies in de vestigingsfase en foeragerende vogels in het Waddengebied gevoelig zijn. Omdat de broedkolonies hoofdzakelijk in afgesloten reservaten liggen, zijn de effecten van verstoring op de populatie beperkt. Ook buiten de broedtijd zijn lepelaars schuw, ze kiezen bij voorkeur veilige, rustige plekken uit met weinig storende factoren. Dat geldt zowel voor het voedselgebied als de gemeenschappelijke rustplaatsen. In binnenwateren rust de Lepelaar in de rustig gelegen ondiepe wateren of oevers. In binnendijkse gebieden zoekt hij vaak de beschutte delen in voedselgebieden op. (Water)recreatie kan het foerageren en rusten van

³⁰⁹ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 45)

³¹⁰ Zie ook 'Profielen Vogels; Lepelaar op Synbiosys

³¹¹ Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Veluwerandmeren, 2016

³¹² www.sovon.nl/gebieden

lepelaars nadelig beïnvloeden, omdat de soort bij benadering snel opvliegt (vanaf een afstand van gemiddeld meer dan 100 meter).³¹³

Nederlandse broedvogels overwinteren in West-Afrika. Het merendeel van de lepelaars die buiten de broedtijd in Nederland worden waargenomen zijn vogels die horen bij onze eigen broedpopulatie.³¹⁴

De soort is tijdens het foerageren sterk individueel. Indien er als gevolg van de handeling een individu van de soort op of in de buurt van agrarische percelen onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk.³¹⁵

Ons oordeel

De soort is tijdens het foerageren sterk individueel. Indien er als gevolg van de handeling een individu van de soort op of in de buurt van agrarische percelen onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied voldoende is voor deze soort, zijn in het gebied voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren. De verstoring van foeragerende lepelaars op of in de buurt van agrarische percelen door de handeling, is uit haar aard beperkt en tijdelijk. Het afschot van ganzen leidt er niet toe dat de gebieden hun functie als foerageergebied verliezen. Significante verstoringseffecten kunnen worden uitgesloten.

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

82

Uw brief

Uw kenmerk

Effect op de Kleine zwaan

Het voorkomen van de Kleine zwaan is gebonden aan de aanwezigheid van water (slaapplaats en foerageergebied) en uitgestrekte polders of uiterwaarden (foerageergebied). Zijn voedselbiotopen zijn bij voorkeur akkers en natte, vaak ondergelopen graslanden met een korte vegetatie. De Kleine zwaan zoekt zijn voedsel liever in cultuurgrasland dan in extensief beheerd grasland, dat hem meestal te ruig of te schraal is. Vooral in het najaar foerageren kleine zwanen ook wel op het water.³¹⁶ De soort arriveert in oktober in ons land, en trekt afhankelijk van weersomstandigheden deels door naar Engeland. In Nederland worden de hoogste aantallen in november-januari aangetroffen. De Kleine zwaan trekt weer weg naar het noorden in februari/maart.³¹⁷

Het gebied Veluwerandmeren heeft voor de Kleine zwaan een functie als slaapplek en foerageergebied. De huidige omvang en kwaliteit van het gebied voor het instandhoudingsdoel is voldoende.³¹⁸

Veluwerandmeren moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 120 stuks (seizoensgemiddelde). Er zijn tussen 2010 en 2016 tussen de 167 en 722 exemplaren vastgesteld.³¹⁹ De landelijke staat van instandhouding is matig ongunstig. Gemeten vluchtafstanden voor motorboten variëren van 60-250 meter. Op het land lijken kleine zwanen minder verstoringgevoelig dan op het water, maar verstoring door landbouwwerkzaamheden, laag vliegende vliegtuigen en helikopters en jacht komen voor.³²⁰

³¹³ Zie ook 'Profielen Vogels; Lepelaar op Synbiosys

³¹⁴ Zie ook 'Profielen Vogels; Lepelaar op Synbiosys

³¹⁵ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 46)

³¹⁶ Zie ook 'Profielen Vogels; Kleine zwaan op Synbiosys

³¹⁷ Zie ook 'Profielen Vogels; Kleine zwaan op Synbiosys

³¹⁸ Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Veluwerandmeren, 2016

³¹⁹ www.sovon.nl/gebieden

³²⁰ Zie ook 'Profielen Vogels; Kleine zwaan op Synbiosys

Voor afschot moet een verstoringafstand van 250 meter aangehouden worden. De handeling heeft tot doel om de aanwezige ganzen te verjagen van percelen met agrarische gewassen. Dit kan er wel toe leiden dat kleine zwanen ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. Dit is een zeer tijdelijke verstoring van enkele individuen.³²¹

De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden (in de ochtendperiode). Slaapplaatsen worden dus niet verstoord en na 12:00 uur vindt dus nergens meer verstoring plaats.

Het aantal van de instandhoudingsdoelstelling is in de periode 2010 tot 2016 ruim gehaald.

Het is niet de verwachting dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Ons oordeel

Het is mogelijk dat door de handeling binnen 250 meter van kleine zwanen individuen verstoord worden.

Gezien het feit dat de handeling een zeer tijdelijke verstoring van enkele foeragerende individuen op of in de buurt van percelen met agrarische gewassen kan veroorzaken, dat er geen verstoringen in de nacht en de middagperiode zijn, en gezien het zeer geringe aantal schietacties in ruimte en tijd zijn significante verstoringen niet te verwachten. Omdat de huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied voldoende is voor deze soort, zijn in het gebied voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren. Het aantal van de instandhoudingsdoelstelling is in de periode 2010 tot 2016 ruim gehaald. Er zijn geen aanwijzingen dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Significante verstoringseffecten kunnen worden uitgesloten.

Effect op de Smient

De smienten verblijven in estuaria, 'wetlands' en graslanden die in de nabijheid van vaarten, plassen en meren liggen. Vooral in het eerste deel van het najaar/winterseizoen is hij veel te zien in estuaria en getijdengebieden. Daarna zoekt de soort steeds meer het open agrarische gebied in het binnenland op. Smienten rusten daar overdag op vaarten, plassen en meren, en vliegen dan 's avonds bij het invallen van de duisternis naar de voedselgebieden in cultuurgrasland. Rustplaatsen en voedselgebieden liggen soms wel op 10 km afstand van elkaar, mogelijk ook verder. Overdag foerageert een deel van de vogels ook in de directe nabijheid van de rustplaats (taluds, oevers, aangrenzende percelen).³²²

In Nederland is de soort vooral in de winter aanwezig, maar kleine aantallen (hooguit enkele tientallen) broeden ook in Nederland. De wintervogels arriveren grotendeels in september en oktober, en zijn vooral afkomstig uit Scandinavië en Europees Rusland, in mindere mate ook van IJsland en de Britse Eilanden. De aantallen van de Smient zijn in ons land het hoogst in de overwinteringsperiode van november t/m maart, in april zijn de meeste vogels weer vertrokken.³²³

³²¹ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 32)

³²² Zie ook 'Profielen Vogels; Smient op Synbiosys

³²³ Zie ook 'Profielen Vogels; Smient op Synbiosys

Het gebied Veluwerandmeren heeft voor de Smient een functie als foerageer- en slaapgebied. De huidige omvang en kwaliteit van het gebied is voor het instandhoudingsdoel voldoende.³²⁴

Veluwerandmeren moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 3500 stuks (seizoensgemiddelde). Er zijn in de jaren 2010-2016 tussen de 1105 en 5591 exemplaren vastgesteld.³²⁵ De landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Directe verstoring van de overdag meestal rustende smienten treedt op bij afstanden van 90 meter (wandelaars) tot meer dan 100 meter (watersporters). Surfers werken meer verontrustend dan zeil of motorboten. De mate van verstoring beïnvloedt de keuze van de dagrustplaatsen, maar omdat de soort in het binnenland voornamelijk 's nachts foerageert, hoeft dit niet automatisch tot verlies van voedselgebied te leiden.³²⁶

Het gebied heeft voor de Smient een functie als foerageer- en slaapplek. Voor de overwinterende Smient is vooral het gebied het Nuldernauw van belang als slaapplek in de dagperiode.³²⁷ Het Nuldernauw grenst aan Gelderland en Flevoland, verstoring door schieten met behulp van de ontheffing in Overijssel is daardoor uitgesloten.

Ons oordeel

Er is geen overlap tussen de agrarische percelen waar afschot plaatsvindt en de slaappleken in het gebied. De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden (in de ochtendperiode). Foerageerplaatsen worden niet verstoord. Daarnaast mag op akkerlanden waar oogstresten op staan (de zgn. stoppelanden) in de winterperiode niet geschoten worden op ganzen.

De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort. In de omgeving van het Natura 2000-gebied zijn bij het deel van de smienten dat in de dagperiode foerageert of rust bij een mogelijke verstoring voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren of te rusten.³²⁸ De landelijke staat van instandhouding is gunstig. Significante verstoringseffecten kunnen worden uitgesloten.

Effect op de Meerkoet

In het najaar foerageren pleisterende groepen meerkoeten zowel op waterplanten als op graslanden. In de loop van het najaar raken de waterplanten vegetaties uitgeput en worden vrijwel uitsluitend nog vogels op graslanden aangetroffen.³²⁹

Het gebied Veluwerandmeren heeft voor de Meerkoet een functie als foerageergebied. De huidige omvang en kwaliteit van het gebied voor het instandhoudingsdoel is voldoende.³³⁰

Veluwerandmeren moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 11.000 stuks (seizoensgemiddelde). Er zijn in de jaren 2010 en 2016 tussen de 9061 en 19.081 exemplaren vastgesteld. De landelijke staat van instandhouding is matig ongunstig.

De vluchtafstanden bij water- en oeverrecreatie bedragen bij de meerkoet ongeveer 50 meter. De precieze afstand is afhankelijk van plaatselijke omstandigheden.³³¹

³²⁴ Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Veluwerandmeren, 2016

³²⁵ www.sovon.nl/gebieden

³²⁶ Zie ook 'Profielen Vogels; Smient op Synbiosys

³²⁷ Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Veluwerandmeren, 2016

³²⁸ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 33)

³²⁹ Bijlsma R.G., F. Hustings & Cl. Camphuysen 2000. Avifauna van Nederland deel 2,

³³⁰ Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Veluwerandmeren, 2016

De Meerkoet is een algemeen voorkomende vogelsoort die het hele jaar door aanwezig is. De Nederlandse meerkoeten zijn grotendeels standvogel die het hele jaar min of meer in het broedgebied verblijven. Een klein deel (vooral jongen) overwintert tot in Frankrijk en Spanje. In het najaar komen grote aantallen meerkoeten uit Noord- en Noordoost-Europa naar West-Europa. De soort is voornamelijk herbivoor en foerageert zowel onder water (waterplanten) als op land (gras, wintergraan).

De handeling heeft tot doel om de aanwezige ganzen te verjagen van percelen met agrarische gewassen. Hoewel meerkoeten een kleine vluchtafstand heeft (50 m) kan de handeling er wel toe leiden dat meerkoeten ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. Dit is een zeer tijdelijke verstoring van enkele individuen. Daarnaast blijft in het gebied voldoende foerageergebied over voor verjaagde meerkoeten.³³² De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden (in de ochtendperiode). Slaapplaatsen worden dus niet verstoord en na 12:00 uur vindt nergens meer verstoring plaats.

Het is niet de verwachting dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Datum
@@.04.2018

Kenmerk
2018/@@@

Pagina
85

Uw brief

Uw kenmerk

Ons oordeel

Het is mogelijk dat door de handeling individuen verstoord worden. Gezien het feit dat de handeling een zeer tijdelijke verstoring van enkele foeragerende individuen op of in de buurt van percelen met agrarische gewassen kan veroorzaken, dat er geen verstoringen in de nacht- en de middag- en avondperiode zijn, en gezien het zeer geringe aantal schietacties in ruimte en tijd zijn significante verstoringen niet te verwachten. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort, er zijn in het gebied voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren. Het afschot van ganzen leidt er niet toe dat de gebieden hun functie als foerageergebied verliezen.

Het aantal meerkoeten dat gemiddeld tussen 2010 en 2016 in het gebied voorkwam was hoger dan het aantal van het instandhoudingsdoel. Significante verstoringseffecten kunnen uitgesloten worden.

Conclusie effectbepaling

Op grond van bovenstaande kunnen significant negatieve effecten op alle soorten en habitattypen uitgesloten worden.

Beoordeling aangevraagde handeling

Voor het Natura 2000-gebied Veluwe Randmeren, geldt dat significant negatieve effecten op kwalificerende habitattypen en kwalificerende soorten uitgesloten zijn. Er geldt geen vergunningplicht voor dit gebied. Daarom zijn we voornemens de gevraagde vergunning voor dit gebied te weigeren.

---

³³¹ Zie ook 'Profielen Vogels; Meerkoet op Synbiosys

³³² Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 34)

B3.6 Ketelmeer & Vossemeer**Relevante kwalificerende waarden**

De handelingen die toegestaan zijn in het kader van schadebestrijding van de Grauwe gans, Kolgans en Brandgans met behulp van de Flora- en faunawet ontheffing, zijn getoetst aan de effecten op de instandhoudingsdoelen van de kwalificerende vogelsoorten, habitatsoorten en habitattypen van het Natura 2000-gebied 'Ketelmeer & Vossemeer'. De betreffende instandhoudingsdoelen zijn weergegeven in bijlage 2.

Uit de omschrijving van de voorgenomen handeling en de toetsing daaraan blijkt dat op een beperkt aantal doelstellingen effecten te verwachten zijn. In onderstaande tabel is weergegeven welke effecten kunnen optreden.

Tabel: potentiële effecten

Mogelijk effect	
Akoestische verstoring	x
Optische verstoring	x
Populatiedynamiek	x

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

86

Uw brief

Uw kenmerk

De effecten (akoestische verstoring en optische verstoring) in bovenstaande tabel kunnen op alle betrokken vogelsoorten een effect hebben. Bij de Kolgans en de Grauwe gans kan er ook een effect zijn op de populatiedynamiek omdat er exemplaren geschoten worden. Op plantengemeenschappen (habitattypen) en habitatsoorten zijn geen effect te verwachten. In deze paragraaf stellen we vast voor welke instandhoudingsdoelen effecten kunnen optreden. Hieronder beschrijven we de effecten en beoordelen we of vergunningverlening mogelijk is.

Uit de omschrijving van de voorgenomen handeling en de toetsing daaraan blijkt dat er uitsluitend negatieve effecten door verstoring kunnen optreden op de eenentwintig aangewezen vogelsoorten. Hieronder beschrijven we de effecten op deze soorten en beoordelen we of vergunningverlening mogelijk is.

De overige instandhoudingsdoelen op kwalificerende habitatsoorten en habitattypen ondervinden geen effecten door de activiteiten in het gebied.

Geen effecten op kwalificerende habitatsoorten en kwalificerende habitattypen

Het Natura 2000-gebied Ketelmeer & Vossemeer is niet aangewezen voor habitattypen en habitatsoorten, maar alleen voor vogelsoorten. Effecten op kwalificerende habitatsoorten en kwalificerende habitattypen zijn daarom uit te sluiten.

Conclusie effectbepaling

Op grond van bovenstaande kunnen negatieve effecten op de volgende soorten, genoemd in de onderstaande tabel, niet worden uitgesloten.

Tabel: samenvatting instandhoudingsdoelen voor effectbeoordeling

Gebied	Instandhoudingsdoel
Ketelmeer & Vossemeer	Roerdomp Porseleinhoen Grote karekiet Fuut Aalscholver Lepelaar Kleine zwaan Toendrarietgans Kolgans Grauwe gans Krakeend Wintertaling Pijlstaart Tafeleend Kuifeend Nonnetje Grote zaagbek Visarend Meerkoet Grutto Reuzenstern

Datum
@@.04.2018

Kenmerk
2018/@@@

Pagina
87

Uw brief

Uw kenmerk

Hieronder wordt uw aanvraag getoetst aan de beoordelingskaders vanuit de Wet natuurbescherming en het aanwijzingsbesluit van het betrokken Natura 2000-gebied.

Beoordeling aangevraagde handelingen

In deze paragraaf gaan we in op de effecten op de soorten uit vorige tabel. Als effecten met maatregelen kunnen worden voorkomen, leggen we dat vast in voorschriften in de vergunning. Dit wordt in onderstaande tekst gemotiveerd.

Effect op de Roerdomp

Het broedhabitat van de Roerdomp bestaat uit (half) open waterrijke landschappen met overjarige, brede zones waterriet en veel overgangen van riet naar water en/of grasland. De soort nestelt plaatselijk ook in homogene vegetaties van lisdodde of mattenbies. De nestplaats is gesitueerd in periodiek overstroomd of permanent in water staand rietland (riet, lisdodde) van minimaal enkele jaren oud, waar zich een 'kniklaag' van oude stengels bevindt, of een onderlaag aanwezig is van grote zeggen (de zogeheten 'zeggenbulten'). Het oppervlak kan beperkt zijn, maar de rietkragen moeten een minimale breedte van 10 meter bezitten en ten minste 20% van het rietoppervlak moet uit overjarig riet bestaan. Het voedsel wordt gezocht in ondiep water, zowel binnen het waterriet als aan de randen ervan, en in vochtige en vaak wat ruigere graslanden in omliggende polders.

Het gebied Ketelmeer & Vossemeer heeft voor de Roerdomp een functie als foerageer-, rust- en broedgebied. De huidige omvang en kwaliteit van het gebied voor het instandhoudingsdoel is onvoldoende.³³³

³³³ Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Ketelmeer & Vossemeer, 2016 (blz 24)

Het natura 2000-gebied Ketelmeer & Vossemeer moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 5 broedpaar. Er zijn in de jaren 2011-2016 tussen de 0 en 2 broedparen vastgesteld. In 2016 zijn twee broedpaar vastgesteld. De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig.³³⁴

De Roerdomp vertoont een verstoringsevoeligheid bij 100-300 m afstand over het gehele jaar. In zijn leefgebied is de soort matig tot gemiddeld verstoringsevoelig. Waarschijnlijk zijn de effecten van verstoring op de populatie beperkt, omdat broedplaatsen voornamelijk in afgesloten reservaten liggen waar vrijwel geen verstoring optreedt. In de opengestelde gebieden is verstoring van broedende en foeragerende roerdompen wel mogelijk. Vooral de land- en waterrecreatie bedreigen de rust van de Roerdomp. Ook kan intensieve rietexploitatie de vogels verstoren.³³⁵

De kritische verstoringperiode (balts/nestbouw, broeden en niet vliegvlugge jongen) loopt van 1 maart tot 1 augustus.³³⁶

Voor de Roerdomp moet voor afschot een verstoringafstand van 300 meter aangehouden worden. Daar waar geschikt broedbiotoop (waterriet) aan agrarische percelen grenst, kunnen significante verstoringen van *broedende vogels* door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding niet uitgesloten worden.

Indien er als gevolg van de handeling een foeragerende vogel door een schot wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu, en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er zijn voldoende graslanden in de omgeving waar ook gefoerageerd kan worden. De Roerdomp zal met zekerheid het gebied niet verlaten.³³⁷

Op een aantal natte water-landovergangen in het Ketelmeer & Vossemeer vindt moerasvorming plaats, bestaande uit rietvegetaties in verschillende successiestadia. Dit type ruimtelijke eenheid is alleen te vinden langs de oostelijke oevers van het Natura 2000-gebied in kleine oppervlaktes in het Vossemeer en grotere oppervlaktes in de IJsselmonding. Deze rietmoerassen zijn van groot belang voor broedvogels zoals Roerdomp.³³⁸ De huidige omvang en kwaliteit van het gebied is voor het instandhoudingsdoel onvoldoende. Dit is een knelpunt.

Tussen de meeste intensief gebruikte agrarische cultuurgronden en het broedbiotoop van de Roerdomp ligt een dijk. Het dijklichaam voorkomt visuele verstoring van broedende vogels en dempt het akoestische verstoringseffect. Eventuele akoestische verstoring door het gebruik van het geweer op agrarische percelen die binnendijks (en buiten het Natura 2000-gebied) liggen zijn met zekerheid niet aan te merken als significant verstorend.³³⁹

Afschot buitendijks is in de toetsing van de rapporten "Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober" en "Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel" beide van Boerema en Van den Brink, niet beoordeeld. Eventuele akoestische verstoring door het gebruik van het geweer op agrarische percelen die buitendijksdijks liggen is daardoor als significante verstoring niet uit te sluiten.

---

³³⁴ www.sovon.nl/gebieden

³³⁵ Zie ook 'Profielen Vogels; Roerdomp' op Synbiosys

³³⁶ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

³³⁷ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 59)

³³⁸ Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Ketelmeer & Vossemeer, 2016 (blz 24)

³³⁹ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 59)

Ons oordeel

Afschot van ganzen heeft in 2014/2015 alleen plaatsgevonden op intensief gebruikte agrarische cultuurgronden, en niet in potentieel geschikt broedbiotoop (waterriet).

De Roerdomp foerageert in ondiep water of in vochtige en vaak wat ruigere graslanden, en niet op intensief gebruikte agrarische cultuurgronden.

Indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) wel een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er zijn voldoende graslanden in de omgeving waar ook gefoerageerd kan worden. De betreffende individuen zullen dan ook met zekerheid niet het gebied verlaten. Significante verstoringen op foeragerende roerdompen en significante verstoringen in de niet kritische periode van 1 augustus tot 1 maart zijn uit te sluiten.

De lokale en landelijke staat van instandhouding van de Roerdomp is zeer ongunstig en de omvang en kwaliteit van het leefgebied rietmoeras is onvoldoende. De afgelopen jaren is er geen verstoring geweest van het bestaande broedterritorium in het Ketelmeer, echter daar waar geschikt broedbiotoop (waterriet) aan agrarische percelen grenst, zonder dat een dijklichaam de verstoring dempt, kunnen gezien het aantal schietacties in de kritische periode van 1 maart tot 1 augustus, significante verstoringen van *broedende vogels* door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding niet uitgesloten worden.

Afschot buitendijks is in de toetsing van het rapport "Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober" van Boerema en Van den Brink niet beoordeeld.

Het is niet de verwachting dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Om significant negatieve verstoringseffecten door afschot van ganzen op roerdompen in de kritische periode van 1 maart tot 1 augustus te voorkomen, leggen wij in deze vergunning de een maatregel in voorschrift vast.

- In de periode 1 maart tot 1 augustus mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden op percelen langs het Ketelmeer & Vossemeer die buitendijks liggen. (Bijlage 4 figuur a en b)

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

89

Uw brief

Uw kenmerk

Effect op de Porseleinhoen

Het broedbiotoop van het Porseleinhoen bestaat uit open moerassige terreinen van minimaal 1-2 ha met matig voedselrijk water. De vogel zoekt een permanent (of periodiek) natte situatie van ongeveer 10 tot 35 cm diep water op met een weelderige vegetatie van biezen, zeggen, lisdodden en andere moerasplanten (hoogte 0,5-1 m). Naast moerassen zijn ook laat in het voorjaar geïnundeerde uiterwaarden (graslanden) geschikt als broedbiotoop. Het porseleinhoen maakt zijn nest in dichte vegetaties van riet, zeggen of grassen boven of nabij ondiep water.³⁴⁰

Het porseleinhoen voedt zich in hoofdzaak met insecten en kleine weekdieren, die hij zoekt in de omgeving van de nestplaats langs slikranden en onder de dekking van een weelderige vegetatie. De moerasvegetatie mag niet te dicht van structuur zodat het dier er goed doorheen kan lopen.

De huidige omvang en kwaliteit van het gebied voor het instandhoudingsdoel is onvoldoende.

Het gebied Ketelmeer & Vossemeer heeft voor de Porseleinhoen een functie als foerageer-, rust- en broedgebied.

Het Natura 2000-gebied Ketelmeer & Vossemeer moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 4 broedpaar. Er zijn in de jaren 2011-2016 tussen de 0 en 2 broedparen vastgesteld.³⁴¹ De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig.

Het Porseleinhoen heeft een matige verstoringsgevoeligheid omdat het dier zich tussen de vegetatie verbergt (verstoring bij < 100 m afstand). Ook de gevoeligheid voor verstoring van zijn leefgebied is matig omdat de vogel in redelijk besloten landschappen leeft.³⁴²

De Nederlandse broedvogels zijn trekvogels die overwinteren in Afrika. De kritische verstoringsperiode (balts/nestbouw, broeden en niet vliegvlugge jongen) loopt van half april tot 1 augustus.³⁴³

Uit verspreidingsgegevens van de territoria van porseleinhoenders (NDFF) blijkt dat er in de afgelopen 3 jaar geen broedterritorium van een Porseleinhoen vastgesteld is. Wel is er één waarneming van een Porseleinhoen geweest. Deze waarneming ligt op meer dan 300 meter van agrarische percelen, en er ligt een dijk tussen die locatie en de agrarische percelen.³⁴⁴

Op een aantal natte water-landovergangen in het Ketelmeer & Vossemeer vindt moerasvorming plaats, bestaande uit rietvegetaties in verschillende successiestadia. Dit type habitat is alleen te vinden langs de oostelijke oevers van het Natura 2000-gebied in kleine oppervlaktes in het Vossemeer en grotere oppervlaktes in de IJsselmonding. Deze rietmoerassen zijn van groot belang voor broedvogels zoals het Porseleinhoen.³⁴⁵ De huidige omvang en kwaliteit van het gebied is voor het instandhoudingsdoel onvoldoende. Dit is een knelpunt.

Voor het Porseleinhoen moet voor afschot een verstoringsafstand van 100 meter aangehouden worden. Daar waar geschikt broedbiotoop (waterriet) aan agrarische percelen grenst, kunnen

³⁴⁰ Zie ook 'Profielen Vogels; Porseleinhoen op Synbiosys

³⁴¹ www.sovon.nl/gebieden

³⁴² Zie ook 'Profielen Vogels; Porseleinhoen op Synbiosys

³⁴³ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

³⁴⁴ Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eelerwoude, Projectnummer: 7318, 19-08-2015 (blz 45)

³⁴⁵ Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Ketelmeer & Vossemeer, 2016

significante verstoringen van *broedende vogels* door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding niet uitgesloten worden.

Indien er als gevolg van de handeling een *foeragerende* vogel door een schot wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu, en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er zijn voldoende percelen in de omgeving waar ook gefoerageerd kan worden. De Porseleinhoen zal met zekerheid het gebied niet verlaten.

Uit de afschotgegevens blijkt dat schadebestrijding (afschot in 2014-2015) in de kritische verstoringperiode (van half april tot 1 augustus) alleen plaatsgevonden heeft op intensief gebruikte agrarische cultuurgronden, en niet in potentieel geschikt broedbiotoop (waterriet).

Tussen de meeste intensief gebruikte agrarische cultuurgronden en het broedbiotoop van het Porseleinhoen ligt een dijk.

Uit de afschotgegevens van 2014/2015 blijkt dat er altijd een dijklichaam tussen de plek van afschot en geschikt broedbiotoop gezeten heeft, op één locatie na (ten zuidoosten van het Vossemeer). Het dijklichaam voorkomt visuele verstoring van broedende vogels en dempt het akoestische verstoringseffect. Eventuele akoestische verstoring door het gebruik van het geweer op agrarische percelen die binnendijs liggen zijn met zekerheid niet aan te merken als significant verstorend.³⁴⁶

Afschot buitendijs is in de toetsing van het rapport "Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober" van Boerema en Van den Brink niet beoordeeld. Eventuele akoestische verstoring door het gebruik van het geweer op agrarische percelen die buitendijsdijs liggen is daardoor als significante verstoring niet uit te sluiten.

Ons oordeel

Afschot van ganzen heeft in 2014/2015 alleen plaatsgevonden op intensief gebruikte agrarische cultuurgronden, en niet in potentieel geschikt broedbiotoop en foerageergebied (waterriet). Het Porseleinhoen voedt zich in hoofdzaak met insecten en kleine weekdieren, die het zoekt in de omgeving van de nestplaats langs slikranden en onder de dekking van een weelderige vegetatie. De vegetatie mag niet te dicht van structuur zijn, zodat het dier er goed doorheen kan lopen. De vogel foerageert niet op intensief gebruikte agrarische cultuurgronden.

Indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) wel een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk. De betreffende individuen zullen dan ook met zekerheid niet het gebied verlaten. Significante verstoringen op foeragerende porseleinhoenders zijn uit te sluiten.

De lokale en landelijke staat van instandhouding van het Porseleinhoen is zeer ongunstig en de omvang en kwaliteit van het leefgebied rietmoeras is onvoldoende. Daar waar geschikt broedbiotoop (waterriet) aan agrarische percelen grenst, zonder dat een dijklichaam de verstoring dempt, kunnen gezien het aantal schietacties in de kritische periode van half april tot 1 augustus, significante verstoringen van *broedende vogels* door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding niet uitgesloten worden.

Het is niet de verwachting dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

---

³⁴⁶ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 60)

Om significant negatieve verstoringseffecten door afschot van ganzen op porseleinhoenders in de kritische periode van half april tot 1 augustus te voorkomen, leggen wij in deze vergunning de volgende maatregel in voorschrift vast:

- In de periode 15 april tot 1 augustus mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden op percelen langs het Ketelmeer & Vossemeer die buitendijks liggen. (Bijlage 4 figuur a en b)

Effect op de Grote karekiet

De Grote karekiet nestelt langs de randen van rietmoerassen en langs grote open wateren met brede waterrietzones. De rietzones moeten minimaal 3 meter breed zijn en de planten moeten in minimaal 20 cm diep water staan. Het riet dient ijl en hoog te zijn en tevens vitaal en stevig. Dikke stengels zijn nodig om het zware nest te kunnen dragen. De soort foerageert in waterrietzones, maar ook veel daarbuiten, in kruidige en struikachtige vegetaties.³⁴⁷

Het Natura 2000-gebied Ketelmeer & Vossemeer heeft voor de Grote karekiet een functie als foerageer-, rust- en broedgebied. De huidige omvang en kwaliteit van het gebied voor het instandhoudingsdoel is onvoldoende.³⁴⁸

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
92
Uw brief
Uw kenmerk

Ketelmeer & Vossemeer moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 40 broedpaar. Tussen 2011 en 2016 zijn tussen de 12 en 27 broedparen vastgesteld.³⁴⁹ De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig.

De verstoringseigenschap van de Grote karekiet ligt bij een afstand kleiner dan 100 meter. Ook de gevoeligheid voor verstoring van het leefgebied is matig groot: dat is een besloten tot halfopen landschap. Net zoals bij de andere rietbewonende zangers is bij de Grote karekiet waarschijnlijk geen effect van verstoring op de populatie aan de orde. Er zijn grote populaties aanwezig in gebieden met intensieve recreatie. Als de rietkragen niet worden betreden heeft de recreatie waarschijnlijk weinig effect op de populaties van Grote karekiet.³⁵⁰ De kritische verstoringperiode (balts/nestbouw, broeden en niet vliegvlugge jongen) loopt van 1 mei tot 1 augustus.^{351 352}

Voor afschot moet een verstoringafstand van 100 meter aangehouden moet worden. In de voortoets van Boerema en Van den Brink wordt een verstoringafstand van 200 meter aangehouden.³⁵³ Daar waar rietmoeras grenst aan agrarische percelen kunnen significante verstoringen door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding, mede gezien de onbekende lokale staat van instandhouding, niet uitgesloten worden.

Op een aantal natte water-landovergangen in het Ketelmeer & Vossemeer vindt moerasvorming plaats, bestaande uit rietvegetaties in verschillende successiestadia. Dit type habitat is alleen te vinden langs de oostelijke oevers van het Natura 2000 gebied in kleine oppervlaktes in het Vossemeer en grotere oppervlaktes in de IJsselmonding. Deze rietmoerassen zijn van groot belang voor broedvogels zoals Grote karekiet en de Roerdomp.³⁵⁴ De huidige omvang en kwaliteit van het gebied is voor het instandhoudingsdoel onvoldoende. Dit is een knelpunt.

³⁴⁷ Zie ook 'Profielen Vogels; Grote karekiet op Synbiosys

³⁴⁸ Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Ketelmeer & Vossemeer, 2016(blz 23)

³⁴⁹ www.sovon.nl/gebieden

³⁵⁰ Zie ook 'Profielen Vogels; Grote karekiet op Synbiosys

³⁵¹ Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017

³⁵² Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

³⁵³ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 60)

³⁵⁴ Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Ketelmeer & Vossemeer, 2016

Tussen de meeste intensief gebruikte agrarische cultuurgronden en het broedbiotoop van het Grote karekiet ligt een dijk. Er heeft een dijklichaam tussen de plek van afschot en geschikt broedbiotoop gezeten. Het dijklichaam voorkomt visuele verstoring van broedende vogels en dempt het akoestische verstoringseffect. Eventuele akoestische verstoring door het gebruik van het geweer op agrarische percelen die binnendijs liggen zijn met zekerheid niet aan te merken als significant verstorend.³⁵⁵

Afschot buitendijs is in de toetsing van het rapport "Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober" van Boerema en Van den Brink niet beoordeeld. Eventuele akoestische verstoring door het gebruik van het geweer op agrarische percelen die buitendijsdijs liggen is daardoor als significante verstoring niet uit te sluiten.

Er zijn geen aanwijzingen dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Ons oordeel

Afschot van ganzen heeft in 2014/2015 alleen plaatsgevonden op intensief gebruikte agrarische cultuurgronden, en niet in potentieel geschikt broedbiotoop en foerageergebied (waterriet). De Grote karekiet voedt zich in hoofdzaak met water- en oeverinsecten zoals libellen en waterkevers, ook wel uit jonge kikkers etc. De vogel foerageert niet op intensief gebruikte agrarische cultuurgronden.

Indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) wel een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk. De betreffende individuen zullen dan ook met zekerheid niet het gebied verlaten. Significante verstoringen op foeragerende grote karekieten zijn op voorbaat uit te sluiten.

De lokale en landelijke staat van instandhouding van de Grote karekiet is zeer ongunstig en de omvang en kwaliteit van het leefgebied rietmoeras is onvoldoende. Daar waar geschikt broedbiotoop (waterriet) aan agrarische percelen grenst, zonder dat een dijklichaam de verstoring dempt, kunnen gezien het aantal schietacties in de kritische periode van 1 mei tot 1 augustus, significante verstoringen van *broedende vogels* door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding niet uitgesloten worden.

Afschot buitendijs is in de toetsing van het rapport "Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober" van Boerema en Van den Brink niet beoordeeld.

Het is niet de verwachting dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Om significant negatieve verstoringseffecten door afschot van ganzen op de Grote karekiet in de kritische periode van 1 mei tot 1 augustus te voorkomen, leggen wij in deze vergunning de volgende maatregel in voorschrift vast:

- In de periode 1 mei tot 1 augustus mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden op percelen langs het Ketelmeer & Vossemeer die buitendijs liggen. (Bijlage 4 figuur a en b)

Effecten op niet broedvogels

Schadebestrijding op ganzen in agrarisch gebied kan alleen effecten hebben bij niet-broedvogels die op hetzelfde tijdstip ook gebruik maken van diezelfde agrarische gebieden

---

³⁵⁵ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 60)

om te rusten of te foerageren (geografische overlap). De vogelsoorten: *Fuut*, *Aalscholver*, *Krakeend*, *Wintertaling*, *Pijlstaart*, *Tafeleend*, *Kuifeend*, *Nonnetje*, *Grote zaagbek*, *Visarend* en *Reuzenstern* worden, vanwege hun specifieke biotoopeisen en foerageer-/rust-/slaapgedrag, niet verwacht op of direct aangrenzend bij agrarische landerijen. Er zit een dijklichaam tussen de plek van afschot (agrarische percelen) en geschikt biotoop. Het dijklichaam voorkomt visuele verstoring van broedende vogels en dempt het akoestische verstoringseffect. Eventuele akoestische verstoring door het gebruik van het geweer op agrarische percelen die binnendijks liggen zijn met zekerheid niet aan te merken als significant verstorend.³⁵⁶ kan dan ook elke verstoring worden uitgesloten. Voor zover er wel sprake van verstoring is, is dit zo incidenteel en tijdelijk dat door de handeling de vogels met zekerheid het gebied niet zullen verlaten. Significante verstoringseffecten zijn uit te sluiten.^{357 358}

Effect op de Lepelaar

Het voedselbiotoop bestaat uit zoete en zoute waterpartijen met veel ondiep (10-30 cm), helder en visrijk water, bij voorkeur in moerasgebieden of in geulen en plassen op droogvallende platen in intergetijdengebied. De lepelaars zoeken hun voedsel evenwel ook veel op natte graslanden en in sloten in het boerenland. In de nazomer concentreren de lepelaars zich in gebieden met een gunstig voedselaanbod en veilige rustplaatsen zoals in de grotere 'wetlands', Lauwersmeer, Friese IJsselmeerkust, Oostvaardersplassen en Deltagebied. Ook concentreren ze zich in grote ondiepe plassen en merengebieden, vooral van de natuurterreinen. Op deze pleisterplaatsen brengen lepelaars een deel van de rui door en bouwen ze reserves op voor de trek naar de Afrikaanse winterkwartieren. Geschikte voedselgebieden zijn gebieden met een vaste bodem, een matig dichte begroeiing en een hoge dichtheid aan prooidieren. Rustplaatsen en voedselgebieden van de niet-broedende lepelaars liggen meestal op korte afstand in hetzelfde gebied. Lepelaars zoek zowel overdag als 's nachts naar voedsel.³⁵⁹

Het gebied Ketelmeer & Vossemeer heeft voor de Lepelaar een functie als foerageergebied. De huidige omvang en kwaliteit van het gebied voor het instandhoudingsdoel is voldoende.³⁶⁰

Ketelmeer & Vossemeer moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 8 stuks (seizoensgemiddelde). Er zijn in de jaren 2010 en 2016 tussen de 5 en 15 exemplaren vastgesteld. In de winterperiode 2015/2016 zijn 15 exemplaren vastgesteld.³⁶¹ De landelijke staat van instandhouding is gunstig.

De gevoeligheid voor verstoring van zijn leefgebied is matig tot gemiddeld, waarbij met name broedkolonies in de vestigingsfase en foeragerende vogels in het Waddengebied gevoelig zijn. Buiten de broedtijd zijn lepelaars schuw, ze kiezen bij voorkeur veilige, rustige plekken uit met weinig storende factoren. Dat geldt zowel voor het voedselgebied als de gemeenschappelijke rustplaatsen. In binnenwateren rust de Lepelaar in de rustig gelegen ondiepe wateren of oevers. In binnendijkse gebieden zoekt hij vaak de beschutte delen in voedselgebieden op.

³⁵⁶ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 60)

³⁵⁷ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 39 ev)

³⁵⁸ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 58 e.v.)

³⁵⁹ Zie ook 'Profielen Vogels; Lepelaar op Synbiosys

³⁶⁰ Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Ketelmeer & Vossemeer, 2016

³⁶¹ www.sovon.nl/gebieden

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
94
Uw brief
Uw kenmerk

(Water)recreatie in kan het foerageren en rusten van lepelaars nadelig beïnvloeden, omdat de soort bij benadering snel opvliegt (vanaf een afstand van gemiddeld meer dan 100 meter).³⁶²

Nederlandse broedvogels overwinteren in West-Afrika. Het merendeel van de lepelaars die buiten de broedtijd in Nederland worden waargenomen zijn vogels die horen bij onze eigen broedpopulatie.³⁶³

Ons oordeel

Het gebied heeft voor de Lepelaar met name een functie als foerageergebied. In binnenwateren rust de Lepelaar in de rustig gelegen ondiepe wateren of oevers. De voedselbiotoop bestaat uit zoete en zoute waterpartijen met veel ondiep (10-30 cm), helder en visrijk water, bij voorkeur in moerasgebieden of in geulen en plassen.

Er zit een dijklichaam tussen de plek van afschot (agrarische percelen) en geschikt broedbiotoop. Het dijklichaam voorkomt visuele verstoring van broedende vogels en dempt het akoestische verstoringseffect. Eventuele akoestische verstoring door het gebruik van het geweer op agrarische percelen die binnendijs liggen zijn met zekerheid niet aan te merken als significant verstorend.³⁶⁴ De lepelaars zoeken hun voedsel evenwel ook veel op natte graslanden en in sloten in het boerenland. De soort is tijdens het foerageren sterk individueel. Indien er als gevolg van de handeling een individu van de soort op of in de buurt van agrarische percelen onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk. Omdat de huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied voldoende is voor deze soort, zijn in het gebied voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren. De verstoring is uit haar aard beperkt en tijdelijk. Het huidige aantal schommelt rond het instandhoudingsdoel.

Significante verstoringseffecten kunnen worden uitgesloten.

Effect op de Kleine zwaan

Het voorkomen van de Kleine zwaan is gebonden aan de aanwezigheid van water (slaapplaats en foerageergebied) en uitgestrekte polders of uiterwaarden (foerageergebied). Zijn voedselbiotopen zijn bij voorkeur akkers en natte, vaak ondergelopen graslanden met een korte vegetatie. De Kleine zwaan zoekt zijn voedsel liever in cultuurgrasland dan in extensief beheerd grasland, dat hem meestal te ruig of te schraal is. Vooral in het najaar foerageren kleine zwanen ook wel op het water.³⁶⁵

Het gebied Ketelmeer & Vossemeer heeft voor de Kleine zwaan een functie als slaapplek en foerageergebied. De huidige omvang en kwaliteit van het gebied voor het instandhoudingsdoel is voldoende.³⁶⁶

Ketelmeer & Vossemeer moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 5 stuks (seizoensgemiddelde). Volgens het aanwijzingsbesluit heeft de draagkrachtschatting betrekking op de foerageerfunctie. De slaapfunctie is mogelijk belangrijker, maar er zijn niet voldoende telgegevens voor een kwantificering in het doel. Er is

³⁶² Zie ook 'Profielen Vogels; Lepelaar op Synbiosys

³⁶³ Zie ook 'Profielen Vogels; Lepelaar op Synbiosys

³⁶⁴ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 60)

³⁶⁵ Zie ook 'Profielen Vogels; Kleine zwaan op Synbiosys

³⁶⁶ Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Ketelmeer & Vossemeer, 2016(blz 19)

tussen 2010 en 2016 tussen de 0 en 1 exemplaar vastgesteld.³⁶⁷ De landelijke staat van instandhouding is matig gunstig.

Volgens het aanwijzingsbesluit is de afname van de Kleine zwaan is deels verbonden aan fluctuaties in de omvang van de internationale populatie. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

Gemeten vluchtafstanden voor motorboten variëren van 60-250 meter. Op het land lijken Kleine zwanen minder verstoringgevoelig dan op het water, maar verstoring door landbouwwerkzaamheden, laag vliegende vliegtuigen en helikopters en jacht komen voor.³⁶⁸ De soort arriveert in oktober in ons land en trekt afhankelijk van weersomstandigheden deels door naar Engeland. In Nederland worden de hoogste aantallen in november-januari aangetroffen. De Kleine zwaan trekt weer weg naar het noorden in februari/maart.³⁶⁹

Voor afschot moet een verstoringafstand van 250 meter aangehouden moet worden. De handeling heeft tot doel om de aanwezige ganzen te verjagen van percelen met agrarische gewassen. Dit kan er toe leiden dat kleine zwanen ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. Dit is een zeer tijdelijke verstoring van enkele individuen, en de handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden (in de ochtendperiode). Echter het daadwerkelijk aantal kleine zwanen ligt ver onder het instandhoudingsaantal, waardoor een effect van de handeling op de in het gebied aanwezige dieren niet uitgesloten kan worden.³⁷⁰

Volgens het onderzoeksrapport van Eelerwoude bevinden de kleine zwanen zich voornamelijk in het Vossemeer en langs de Vossemeerdijk. Bestrijdingsacties in de nabijheid van rustende en foeragerende kleine zwanen vinden vooral plaats ten oosten van het Vossemeer. De afstanden tussen de locaties waar de kleine zwanen aanwezig zijn in het Natura 2000-gebied en de percelen waar ganzenschade wordt bestreden bedraagt in de meeste gevallen ruim 250 meter.³⁷¹

Er is een dijklichaam aanwezig tussen de plek van afschot en geschikt slaap, rust en foerageergebied in het Vossemeer. Het dijklichaam voorkomt visuele verstoring van broedende vogels en dempt het akoestische verstoringseffect. Eventuele akoestische verstoring door het gebruik van het geweer op agrarische percelen die binnendijs liggen (binnen het Natura 2000-gebied) zijn met zekerheid niet aan te merken als significant verstoring.³⁷²

Echter in de kritische verstoringperiode (1 oktober tot 1 april) kan wel buitendijs afschot plaatsvinden. Hier grenst geschikt rust-, slaap- en foerageergebied aan agrarische percelen, en kunnen significante verstoringen van *rustende/foeragerende vogels* door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding niet uitgesloten worden.

Als gevolg van bestrijdingsacties in de omgeving van het Natura 2000-gebied kan verstoring optreden van foeragerende individuen van de soort. Deze verstoring zal echter incidenteel zijn en van korte duur en daardoor niet leiden tot afname van foerageergebied. Bovendien vindt

³⁶⁷ www.sovon.nl/gebieden

³⁶⁸ Zie ook 'Profielen Vogels; Kleine zwaan op Synbiosys

³⁶⁹ Zie ook 'Profielen Vogels; Kleine zwaan op Synbiosys

³⁷⁰ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 41)

³⁷¹ Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eelerwoude, Projectnummer: 7318, 19-8-2015 (blz. 50,51)

³⁷² Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 59)

de schadebestrijding conform de ontheffingsvoorwaarden uitsluitend plaats van zonsopkomst tot 12 uur. In de middaguren vindt dus nergens verstoring plaats.³⁷³

Het is niet de verwachting dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Ons oordeel

Het is mogelijk dat door de handeling op agrarische percelen foeragerende kleine zwanen die zich binnen 250 meter bevinden agrarische percelen verstoord worden.

Gezien het feit dat de handeling een zeer tijdelijke verstoring van enkele foeragerende individuen op of in de buurt van percelen met agrarische gewassen kan veroorzaken, en dat er geen verstoringen in de nacht- en de middag- en avondperiode zijn, en gezien het geringe aantal schietacties in ruimte en tijd zijn significante verstoringen niet te verwachten. Omdat de huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied voldoende is voor deze soort, zijn in het gebied voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren.

Er zit een dijklichaam tussen de plek van afschot (agrarische percelen) en geschikt rust-, slaap- en foerageergebied op het water. Het dijklichaam voorkomt visuele verstoring van de vogels en dempt het akoestische verstoringseffect. Eventuele akoestische verstoring door het gebruik van het geweer op agrarische percelen die binnendijs (en binnen het Natura 2000-gebied) liggen zijn met zekerheid niet aan te merken als significant verstorend.³⁷⁴

Er zijn geen aanwijzingen dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Op enkele percelen kan wel in de kritische verstoringperiode (oktober t/m maart) buitendijs afschot plaatsvinden. Hier grenst geschikt rust-, slaap- en foerageergebied op het water aan agrarische percelen. Significante verstoringen van *rustende/foeragerende vogels* door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding kunnen niet uitgesloten worden.

Om significant negatieve verstoringseffecten door afschot van ganzen op de kleine zwanen in de kritische periode te voorkomen, leggen wij in deze vergunning de volgende maatregel in voorschrift vast:

- In de periode 1 oktober tot 1 april mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden op percelen langs het Ketelmeer & Vossemeer die buitendijs liggen. (Bijlage 4 figuur a en b)

Effect op de Toendrarietgans

Een combinatie van een geschikte en verstoringsvrije slaapplekken met gebieden die voldoende voedselaanbod hebben zijn van belang voor de toendrarietganzen. Toendrarietganzen leggen daarbij gemiddeld grotere afstanden af dan andere ganzensoorten; afstanden van 30 km tussen voedselterreinen en slaapplekken zijn niet ongevoel. Slaapplekken zijn meestal meren en plassen of ondergelopen uiterwaarden en graslanden, in het IJsselmeer ook de zandplaten voor de kust. Bij verstoring overdag wijken de toendrarietganzen uit naar nabijgelegen wateren. Meestal dienen akkergebieden als voedselterreinen. Vanaf december foerageert de soort ook in toenemende mate in graslandgebieden. Plaatselijk vormt de soort eigen groepen. In veel gebieden komt de

³⁷³ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 59)

³⁷⁴ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 60)

Toendrarietgans vanwege een overeenkomstig voedselaanbod ook voor in gemengde groepen met Kleine zwaan, Kolgans, Grauwe gans en Brandgans.³⁷⁵

Slaapplaatsen zijn meestal meren en plassen of ondergelopen uiterwaarden en graslanden, in het IJsselmeer. Bij verstoring overdag wijken de toendrarietganzen uit naar nabijgelegen wateren. Meestal dienen akkergebieden als voedselterreinen.

Het Natura 2000-gebied Ketelmeer & Vossemeer heeft voor de Toendrarietgans een functie als slaapplek.

Voor het Natura 2000-gebied Ketelmeer & Vossemeer zijn met uitzondering van de winterperiode 2015/2016 toen er 1600 ganzen een slaapplek hadden, geen gegevens bekend over de instandhoudingsdoelaantallen en over het daadwerkelijk aantal. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.³⁷⁶ De landelijke staat van instandhouding is gunstig. Volgens het aanwijzingsbesluit is het behoud van de huidige situatie voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

Op de voedselterreinen is vooral kans op verstoring door landbouwwerkzaamheden, laagvliegende (sport)vliegtuigen, helikopters, jacht en recreatie. Het effect is afhankelijk van het algemene patroon van schuwheid van de ganzen. Ze zijn minder schuw bij een langdurig stoppen van de jacht. Ook andere plaatselijke omstandigheden hebben invloed op het verstoringseffect, bijv. de voedselsituatie en de precieze aard van de verstoringbron. De grootste gemeten verstoringafstand is dan 900 m bij windmolens. Doorgaans gelden verstoringafstanden van 300-600 m (bij windmolens), 250-300 m (bij wegen) en 150 m (bij gebouwen).

Op de voedselterreinen van de Toendrarietgans is kans op verstoring door schadebestrijding op Grauwe ganzen, Kolganzen en Brandganzen. Door de specifieke binding van slaapplaatsen en voedselterreinen werkt verstoring van Toendrarietgans op de slaapplaatsen door in het gebruik van de voedselterreinen. Verstoringafstanden door afschot in het kader van schadebeheer en bestrijding zijn niet bekend. Voor verstoringafstanden bij wegen wordt 250-300 meter aangehouden.³⁷⁷ Voor een verstoringafstand door afschot houden wij bij toendrarietganzen een maximale afstand van 300 meter aan.

De soort overwintert hoofdzakelijk aan de Oostzee in Polen, Duitsland en Zweden. Kleine deelpopulaties overwinteren jaarlijks, ook in zachte winters, in Nederland, maar vooral bij strenge kou verschijnen ze in grotere aantallen in Nederland.³⁷⁸

De eerste toendrarietganzen verschijnen in de eerste helft van oktober in het gebied en trekken half maart weer uit het gebied weg.³⁷⁹ Verstoring door de activiteit schadebeheer en bestrijding van de Toendrarietgans in de *zomerperiode* van 1 april en 1 oktober is dus uitgesloten. In die periode wordt de Toendrarietgans niet in en om het Natura 2000-gebied aangetroffen.

Op agrarisch in gebruik zijnde percelen kan in de *winterperiode* (1 oktober tot 1 april) in de *dagperiode* van zonsopkomst tot 12 uur 's middags, door het gebruik van de Flora- en faunawet ontheffing voor het schieten van Grauwe ganzen, Kolganzen en Brandganzen verstoringen optreden van foeragerende toendrarietganzen.

Door de specifieke binding van slaapplaatsen en voedselterreinen werkt verstoring van toendrarietgans op de slaapplaatsen door in het gebruik van de voedselterreinen. Verstoring

³⁷⁵ Zie ook 'Profielen Vogels; Toendrarietgans op Synbiosys

³⁷⁶ Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Ketelmeer & Vossemeer, 2016(blz 20)

³⁷⁷ Zie ook 'Profielen Vogels; Toendrarietgans' op Synbiosys

³⁷⁸ Zie ook 'Profielen Vogels; Toendrarietgans op Synbiosys

³⁷⁹ Ontwerpbeheerplan N2000 Engbertsdijkerven, januari 2016

van de Toendrarietgans op de slaappleats is uitgesloten omdat 's nachts niet geschoten mag worden.³⁸⁰

Een combinatie van een geschikte en verstoringvrije slaappleats met gebieden die voldoende voedselaanbod hebben zijn van belang voor de toendrarietganzen. Toendrarietganzen leggen daarbij gemiddeld grotere afstanden af dan andere ganzensoorten; afstanden van 30 km tussen voedselterreinen en slaappleats zijn niet ongewoon.³⁸¹

De Toendrarietgans is een planteneter. In het najaar bestaat zijn voedsel hoofdzakelijk uit oogstresten van suikerbieten en aardappelen. Vanaf december foerageert de soort ook op maisstoppels, wintergraan, groenbemesters en gras.³⁸² Op braakliggende percelen met oogstresten is de handeling schadebestrijding van grauwe ganzen, brandganzen en kolganzen in de winterperiode niet toegestaan.

Ons oordeel

Verstoring van toendrarietganzen op hun slaappleats door schadebestrijding op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen, is uitgesloten omdat de activiteit niet in de nachtperiode plaatsvindt. Verstoring 's winters in de dagperiode tot 12 uur 's middags op de foerageerplaatsen (agrarische percelen) is mogelijk. Indirect kan dit ook leiden tot effecten op de functie van het Natura 2000-gebied als slaappleats. Echter, bij verstoring zijn er ruim voldoende uitwijkmogelijkheden naar alternatieve foerageerlocaties, omdat de foerageeractieradius van de Toendrarietgans tot 30 kilometer bedraagt. Dit gekoppeld aan de geringe intensiteit van de schietactiviteit, en het feit dat in de winterperiode de ontheffing (deze ontheffing is het uitgangspunt voor de Nbwetaanvraag) de handeling slechts toestaat van zonsopkomst tot 12 uur 's middags, en niet op braakliggende percelen (stoppellanden) waar de toendrarietganzen foerageren op oogstresten, komt de *functie als slaappleats* van het Natura 2000-gebied Ketelmeer & Vossemeer niet in gevaar. Bovendien is de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Wij concluderen dat de handeling mogelijk tot verstoring kan leiden, maar gezien de huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied, het geringe daadwerkelijke aantal schadebestrijdingsacties en de gunstige staat van instandhouding van de Toendrarietgans, significante verstoring uit te sluiten is.

Significante verstoringseffecten kunnen worden uitgesloten, en er zijn geen nadere maatregelen noodzakelijk.

Effect op de Kolgans

De Kolgans heeft voorkeur voor open landschappen in het agrarisch gebied. Van belang zijn rustige en roofdiervrije slaappleatsen op grotere wateren en terreinen met voldoende voedselaanbod binnen een straal van maximaal 20 km (meestal <10 km) rond de slaappleatsen. De soort is overwegend te zien in open agrarisch gebied, vooral in cultuurgrasland en concentreert zich daar in groepen, soms gemengd met Brandgans en Kleine rietgans. Na aankomst in het najaar verblijft de soort ook bij akkers met oogstresten voor zover die niet zijn ondergeploegd. Plaatselijk, of tijdens streng winterweer, foerageert de Kolgans ook op andere akkers. De soort gebruikt deels vaste 'traditionele' pleisterplaatsen,

³⁸⁰ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 27)

³⁸¹ Ontwerp Natura 2000-beheerplan Engbertsdijkvenen, 2016

³⁸² Zie ook 'Profielen Vogels; Toendrarietgans' op Synbiosys

maar hij verplaatst zich veelvuldig over verschillende pleisterplaatsen gedurende de winter, zowel binnen de regio als daarbuiten.³⁸³

Het Natura 2000-gebied Ketelmeer & Vossemeer heeft voor de Kogans een functie als foerageergebied en slaapplek. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.³⁸⁴

Ketelmeer & Vossemeer moet voor de Kogans in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 220 stuks (seizoensgemiddelde). Er zijn in de jaren 2010-2016 tussen de 63 en 321 exemplaren geconstateerd.³⁸⁵ De landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Volgens het aanwijzingsbesluit heeft de draagkrachtschatting betrekking op de foerageerfunctie. De slaapplekfunctie is mogelijk belangrijker, maar er zijn niet voldoende telgegevens voor een kwantificering in het doel. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

Vanuit het noorden van Europees Rusland en West-Siberië komend arriveren de kogansen vanaf oktober in Nederland. De hoogste aantallen worden in november-februari aangetroffen, in maart trekken de kogansen weer terug.³⁸⁶

Verstoringseffecten zijn bij deze soort gemeten bij windmolens op 400-600 m afstand, bij wegen op 80-600 m, bij bebouwing op 100-600 m. De precieze afstand hangt af van de omstandigheden ter plaatse. De soort is ook gevoelig voor verstoring door landbouwwerkzaamheden, vliegverkeer (laag vliegende vliegtuigen en helikopters) en jacht, en plaatselijk ook voor recreatie.³⁸⁷ Voor schadebeheer en bestrijding op ganzen met ondersteunend afschot wordt in de nadere effect beoordeling van Eelerwoude uitgegaan van een verstoringafstand van 500 meter.³⁸⁸

De handeling heeft tot doel om kogansen te verjagen van percelen met agrarische gewassen, met behulp van ondersteunend afschot van enkele individuen. Dit kan er wel toe leiden dat kogansen ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd en enkele exemplaren per verjaagactie gedood. Dit afschot is in aantallen beperkt.

De handeling heeft tot doel om de aanwezige ganzen te verjagen van percelen met agrarische gewassen. Dit kan er toe leiden dat kogansen ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. Dit is een zeer tijdelijke verstoring, en de handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden (in de ochtendperiode). Echter het daadwerkelijk aantal kogansen dat in het gebied geteld werd ligt onder het instandhoudingsaantal, waardoor een effect van de handeling op de in het gebied aanwezige dieren niet uitgesloten kan worden.³⁸⁹

Het dijklichaam voorkomt visuele verstoring van broedende vogels en dempt het akoestische verstoringseffect. Eventuele akoestische verstoring door het gebruik van het geweer op

³⁸³ Zie ook 'Profielen Vogels; Kogans op Synbiosys

³⁸⁴ Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Ketelmeer & Vossemeer, 2016

³⁸⁵ www.sovon.nl/gebieden

³⁸⁶ Zie ook 'Profielen Vogels; Kogans op Synbiosys

³⁸⁷ Zie ook 'Profielen Vogels; Kogans op Synbiosys

³⁸⁸ Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage, Eelerwoude, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 15).

³⁸⁹ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 41)

agrarische percelen die binnendijs liggen (rust en foerageergebieden) zijn met zekerheid niet aan te merken als significant verstorend.³⁹⁰

Buitendijs grenst geschikt rust-, slaap- en foerageergebied aan agrarische percelen, en kunnen significante verstoringen van *rustende/foeragerende* vogels door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding niet uitgesloten worden.

Als gevolg van bestrijdingsacties in de omgeving van het Natura 2000-gebied kan verstoring optreden van foeragerende individuen van de soort. Deze verstoring zal echter incidenteel zijn en van korte duur en daardoor niet leiden tot afname van foerageergebied. Bovendien vindt de schadebestrijding conform de ontheffingsvoorwaarden uitsluitend plaats van zonsopkomst tot 12 uur. In de middaguren vindt dus nergens verstoring plaats. Op akkerlanden waar oogstresten op staan (de zgn. stoppelanden) mag in de winterperiode niet geschoten worden op ganzen.

Het is niet de verwachting dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
101
Uw brief
Uw kenmerk

Ons oordeel

Het is mogelijk dat door de handeling op agrarische percelen foeragerende kolganzen die zich binnen 500 meter bevinden agrarische percelen verstoord worden. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort, in de omgeving van het gebied zijn bij een mogelijke verstoring voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren.

De handeling kan een zeer tijdelijke verstoring van foeragerende kolganzen op of in de buurt van percelen met agrarische gewassen veroorzaken. Er zijn geen verstoringen in de nacht- en de middag- en avondperiode zijn. Het aantal schietacties in ruimte en tijd zijn gering. Significante verstoringen zijn niet te verwachten. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort. En in het gebied zijn voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren. De landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Waar buitendijs afschot plaats kan vinden op agrarische percelen die grenzen aan geschikt rust-, slaap- en foerageergebied op het water kunnen significante verstoringen van *rustende/foeragerende vogels* door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding kunnen niet uitgesloten worden.

Om significant negatieve verstoringseffecten door afschot van ganzen op de kolganzen in de kritische periode van oktober t/m maart te voorkomen, leggen wij in deze vergunning de volgende maatregel in voorschrift vast:

- In de periode 1 oktober tot 1 april mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden in het Natura 2000-gebied Ketelmeer & Vossemeer, en niet geschoten worden op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen op percelen langs het Ketelmeer & Vossemeer die buitendijs liggen. (Bijlage 4 figuur a en b)

Effect op de Grauwe gans

De Grauwe gans verblijft overwegend in agrarisch gebied. Meer dan andere ganzensoorten is de Grauwe gans ook in moerassen en estuaria te zien.

Het Natura 2000-gebied Ketelmeer & Vossemeer heeft voor de Grauwe gans een functie als foerageergebied en slaapplek. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.³⁹¹

---

³⁹⁰ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 59)

Ketelmeer & Vossemeer moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 680 stuks (seizoensgemiddelde). Er zijn in de jaren 2010-2016 tussen de 1038 en 1801 gemiddeld 1268 exemplaren geconstateerd.³⁹² De landelijke staat van instandhouding is gunstig. Volgens het aanwijzingsbesluit heeft de doelstelling geen betrekking op de eventuele functie van het gebied als broedgebied voor deze soort. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

Door zijn optreden in kleinere groepen is de Grauwe gans meestal minder gevoelig voor verstoring dan andere ganzensoorten en bovendien waarschijnlijk minder kwetsbaar bij verdichting van het landschap. Bij windmolens worden voor de Grauwe gans verstoringsafstanden gemeld van 50-300 m, bij wegen 100-150 m en bij gebouwen 100 m. Enige variatie is mogelijk door overheersing van andere omstandigheden. Verstoringsbronnen voor de Grauwe gans op voedselterreinen zijn vooral landbouwwerkzaamheden, jacht en vliegverkeer (laagvliegende sportvliegtuigen en helikopters).³⁹³

Voor afschot in het kader van schadebeheer en bestrijding houden wij 300 meter aan.

De overwintelaars arriveren in ons land vanaf september en een wellicht steeds kleiner wordend aandeel daarvan vliegt door naar Spanje. In februari en maart vertrekken de overwintelaars weer naar het noorden om te gaan broeden.³⁹⁴

De handeling heeft tot doel om grauwe ganzen te verjagen van percelen met agrarische gewassen, met behulp van ondersteunend afschot van enkele individuen. Dit afschot is in aantallen zeer beperkt en heeft ook er niet toe geleid dat de groei van het aantal dieren die binnen het Natura 2000-gebied overwinteren is afgenomen.³⁹⁵

De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden (in de ochtendperiode). Slaapplaatsen worden dus niet verstoord en na 12:00 uur vindt dus nergens meer verstoring plaats. Op akkerlanden waar oogstresten op staan (de zgn. stoppelanden) mag in de winterperiode niet geschoten worden op ganzen.

Ons oordeel

De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort, in de omgeving van het gebied zijn bij een mogelijke verstoring voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren. In de nachtperiode mag niet worden geschoten, waardoor de slaapplaatsen niet door de handeling verstoord worden. De landelijke staat van instandhouding is gunstig, en het daadwerkelijk aantal voorkomende vogels is hoger dan het doelaantal van het gebied. Significante verstoringseffecten kunnen worden uitgesloten.

Er zijn geen aanwijzingen dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Effect op de Meerkoet

De Nederlandse meerkoeten zijn grotendeels standvogel die het hele jaar min of meer in het broedgebied verblijven. Een klein deel (vooral jongen) overwintert tot in Frankrijk en Spanje. In het najaar komen grote aantallen meerkoeten uit Noord- en Noordoost-Europa naar West-Europa. Volgens het aanwijzingsbesluit komen de hoogste aantallen in het Ketelmeer voor in

---

³⁹¹ Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Ketelmeer & Vossemeer, 2016

³⁹² www.sovon.nl/gebieden

³⁹³ Zie ook 'Profielen Vogels; Grauwe gans op Synbiosys

³⁹⁴ Zie ook 'Profielen Vogels; Grauwe gans op Synbiosys

³⁹⁵ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 41)

september tot en met december en in het Vossemeer in juli tot en met september. De soort is voornamelijk herbivoor en foerageert zowel onder water (waterplanten) als op land (gras, wintergraan).

In het najaar foerageren pleisterende groepen meerkoeten zowel op waterplanten als op graslanden. In de loop van het najaar raken de waterplanten vegetaties uitgeput en worden vrijwel uitsluitend nog vogels op graslanden aangetroffen.³⁹⁶

Het Natura 2000-gebied Ketelmeer & Vossemeer heeft voor de Meerkoet een functie als foerageergebied. De huidige omvang en kwaliteit van het gebied voor het instandhoudingsdoel is voldoende.³⁹⁷

Volgens het aanwijzingsbesluit zijn in het Ketelmeer zijn aantallen meerkoeten toegenomen en sinds eind jaren tachtig gestabiliseerd, wellicht door de toenemende beschikbaarheid van driehoeksmosselen. In het Vossemeer is recent een toename in aantallen meerkoeten opgetreden, gezien de aanwezigheid in het seizoen houdt dit waarschijnlijk verband met de positieve ontwikkeling van waterplanten.

Ketelmeer & Vossemeer moet voor deze soort in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 1700 stuks (seizoensgemiddelde). Er zijn in de jaren 2010-2016 tussen de 1500 en 2026 exemplaren vastgesteld.³⁹⁸ De landelijke staat van instandhouding is matig gunstig.

De vluchtafstanden bij water- en oeverrecreatie bedragen bij de Meerkoet ongeveer 50 meter. De precieze afstand is afhankelijk van plaatselijke omstandigheden.³⁹⁹

De handeling heeft tot doel om de aanwezige ganzen te verjagen van percelen met agrarische gewassen. Hoewel meerkoeten een kleine vluchtafstand hebben (50 m) kan de handeling er wel toe leiden dat meerkoeten ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. Dit is een zeer tijdelijke verstoring van enkele individuen. Daarnaast blijft in het gebied voldoende foerageergebied over voor verjaagde meerkoeten.

De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden (in de ochtendperiode). Slaapplaatsen worden niet verstoord en na 12:00 uur vindt nergens meer verstoring plaats. Er is geen aanmerkelijke overlap in geografie tussen de winterbiotoop van de Meerkoet in het gebied en de handeling.⁴⁰⁰

Het is niet de verwachting dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Ons oordeel

Het is mogelijk dat door de handeling individuele vogels verstoord worden. Gezien het feit dat de handeling een zeer tijdelijke verstoring van slechts enkele foeragerende individuen op of in de buurt van percelen met agrarische gewassen kan veroorzaken, dat er geen verstoringen in de nacht- en de middag- en avondperiode zijn, en gezien het zeer geringe aantal schietacties in ruimte en tijd zijn significante verstoringen niet te verwachten. Bovendien is er geen aanmerkelijke overlap in geografie tussen de winterbiotoop van de Meerkoet in het gebied en de handeling.

Omdat de huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied voldoende is voor deze soort, zijn in het gebied voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren.

³⁹⁶ Bijlsma R.G., F. Hustings & Cl. Camphuysen 2000. Avifauna van Nederland deel 2,

³⁹⁷ Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Ketelmeer & Vossemeer, 2016

³⁹⁸ www.sovon.nl/gebieden

³⁹⁹ Zie ook 'Profielen Vogels; Meerkoet op Synbiosys

⁴⁰⁰ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 42)

Het aantal meerkoeten dat gemiddeld tussen 2008 en 2014 in het gebied voorkwam was hoger dan het instandhoudingsdoel. Significante verstoringseffecten kunnen uitgesloten worden.

Effect op de Grutto

De Grutto foerageert buiten de broedtijd vooral in open natte en vochtige gebieden. Grutto's zoeken hun voedsel zowel in moerassen en ondiepe meren als in overstroomde graslanden, bijvoorbeeld in boezemlanden en uiterwaarden. Ze gebruiken zowel voor als na het broedseizoen ondiepe wateren in dergelijke gebieden als gemeenschappelijke slaappleatsen. Soms zijn rust/slaappleats en voedselgebied echter tientallen kilometers van elkaar gescheiden.⁴⁰¹

Het Natura 2000-gebied Ketelmeer & Vossemeer heeft voor de Grutto een functie als foerageer- en slaappleat. De huidige omvang en kwaliteit van het gebied voor het instandhoudingsdoel is voldoende.⁴⁰²

Het Natura 2000-gebied Ketelmeer & Vossemeer moet voor deze soort in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 20 stuks (seizoensgemiddelde). Volgens het aanwijzingsbesluit heeft de draagkrachtschatting betrekking op de foerageerfunctie. Er zijn in de jaren 2010-2016 tussen de 16 en 100 exemplaren vastgesteld.

⁴⁰³ De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig.

Volgens het aanwijzingsbesluit vindt de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding zijn oorsprong vooral in omstandigheden voor de broedpopulatie. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

De grutto's zijn gevoelig voor verstoring, vooral als ze zich concentreren op gemeenschappelijke slaappleatsen. Vooral verstoring door recreatie, door lichtbronnen en werkzaamheden vormt een bedreiging.⁴⁰⁴

De aantallen van de grutto's zijn in ons land verreweg het grootst in maart, en ook in april aanzienlijk groot. Dan trekken grutto's die broeden in meer noordelijke streken, o.a. in Denemarken, Duitsland en IJsland, door Nederland. Kleine aantallen IJslandse grutto's overwinteren in Nederland, terwijl in recente jaren steeds grotere aantallen doortrekkers van de IJslandse populatie in het voorjaar in ons land pleisteren. Onze Nederlandse broedvogels overwinteren in Afrika (Senegal, Mali).

Er is geen overlap tussen de agrarische percelen waar afschot plaatsvindt en de slaappleatsen. Het afschot vindt alleen in de dagperiode plaats, slapende grutto's zullen dan ook niet verstoord worden.

De kwaliteit en omvang van foerageer- en rustmogelijkheden in het gebied zijn voldoende. Indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) wel een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er is voldoende foerageergebied in de omgeving waar ook gefoerageerd kan worden. De betreffende individuen zullen dan ook met zekerheid niet het gebied verlaten.

De handeling heeft tot doel om de in het gebied aanwezige ganzen te verjagen van agrarische percelen. Dit kan er wel toe leiden dat grutto's ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. Dit kan met name optreden in de avondschemer en ochtendschemer wanneer de grutto's nog verblijven op de slaappleatsen. Veelal gaat het echter om slaappleatsen die op

⁴⁰¹ Zie ook 'Profielen Vogels; Grutto op Synbiosys

⁴⁰² Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Ketelmeer & Vossemeer, 2016

⁴⁰³ www.sovon.nl/gebieden

⁴⁰⁴ Zie ook 'Profielen Vogels; Grutto op Synbiosys

ruime afstand zijn gelegen van de betreffende agrarische percelen. Er is in het gebied voldoende rust of foerageergelegenheid beschikbaar.⁴⁰⁵

Het landelijk teruglopen van de gruttopopulatie is onderwerp van veel onderzoek. Hieruit komt naar voren dat vooral het lage voortplantingssucces een rol speelt. Dit hangt weer samen met voldoende voeding voor de kuikens (kuikenland). Waterpeil, beheer en vegetatie zijn hiervoor cruciale factoren en moeten aan bepaalde voorwaarden voldoen.⁴⁰⁶

Ons oordeel

Gezien het feit dat de handeling een zeer tijdelijke verstoring van enkele foeragerende individuen kan veroorzaken, dat er in de winterperiode geen verstoringen in de nacht- en de middag- en avondperiode zijn, en gezien het geringe aantal schietacties in ruimte en tijd zijn significante verstoringen niet te verwachten. Daarnaast blijft in het gebied voldoende foerageergebied over voor verjaagde grutto's.

Het knelpunt in het behalen van het instandhoudingsdoel heeft te maken met een laag voortplantingssucces door onvoldoende geschikt kuikenland. Water- en vegetatiebeheermaatregelen moeten daar een oplossing voor bieden.

Er zijn geen aanwijzingen dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Significante verstoringseffecten kunnen uitgesloten worden.

Conclusie effectbepaling

Op grond van bovenstaande kunnen significant negatieve effecten en habitattypen uitgesloten worden. Voor enkele kwalificerende soorten zijn significant negatieve effecten niet uit te sluiten indien de handeling in de periode 1 oktober tot 1 april (Kleine zwaan en Kogans) en 1 april tot 1 augustus (Roerdomp, Porseleinhoen en Grote karekiet) op percelen plaatsvindt langs het Ketelmeer & Vossemeer die buitendijks liggen. (Bijlage 4 figuur a en b)

Beoordeling aangevraagde handeling

Voor het Natura 2000-gebied Uiterwaarden De Wieden, geldt dat significant negatieve effecten op kwalificerende habitattypen uitgesloten zijn. Voor enkele kwalificerende soorten zijn significant negatieve effecten echter niet uit te sluiten indien de handeling in de periode 1 oktober tot 1 april en 1 april tot 1 augustus op percelen plaatsvindt langs het Ketelmeer & Vossemeer die buitendijks liggen. (Bijlage 4 figuur a en b), en leggen wij beperkende maatregelen in de uitvoering vast in de voorschriften van onze beschikking.

⁴⁰⁵ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 64)

⁴⁰⁶ Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017

B3.7 Weerribben**Relevante kwalificerende waarden**

De handelingen die toegestaan zijn in het kader van schadebestrijding van de Grauwe gans, Kolgans en Brandgans met behulp van de Flora- en faunawet ontheffing, zijn getoetst aan de effecten op de instandhoudingsdoelen van de kwalificerende vogelsoorten, habitatsoorten en habitattypen van het Natura 2000-gebied 'Weerribben'. De betreffende instandhoudingsdoelen zijn weergegeven in bijlage 2.

Uit de omschrijving van de voorgenomen handeling en de toetsing daaraan blijkt dat op een beperkt aantal doelstellingen effecten te verwachten zijn. In onderstaande tabel is weergegeven welke effecten kunnen optreden.

Tabel: potentiële effecten

Mogelijk effect	
Akoestische verstoring	x
Optische verstoring	x

Datum
@@.04.2018Kenmerk
2018/@@@Pagina
106

Uw brief

Uw kenmerk

De effecten in bovenstaande tabel kunnen op alle betrokken vogelsoorten (Roerdomp, Purperreiger, Porseleinhoen, Watersnip, Zwarte stern, Snor, Rietzanger en Grote karekiet) een effect hebben. Op plantengemeenschappen (habitattypen) en habitatsoorten zijn geen effect te verwachten. In deze paragraaf stellen we vast voor welke instandhoudingsdoelen effecten kunnen optreden. Hieronder beschrijven we de effecten en beoordelen we of vergunningverlening mogelijk is.

Uit de omschrijving van de voorgenomen handeling en de toetsing daaraan blijkt dat er uitsluitend negatieve effecten door verstoring kunnen optreden op de aangewezen vogelsoorten. Hieronder beschrijven we de effecten op deze soorten en beoordelen we of vergunningverlening mogelijk is.

De overige instandhoudingsdoelen op kwalificerende habitatsoorten en habitattypen ondervinden geen effecten door de activiteiten in het gebied.

Geen effecten op kwalificerende habitatsoorten

De handeling vindt niet plaats op of in locaties die zijn aan te merken als habitat voor de Zeggekorfslak, Gevlekte witsnuitlibel, Grote vuurvlied, Gestreepte waterroofofkever, Bittervoorn, Grote modderkruiper, Kleine modderkruiper, Rivierdonderpad, Meervleermuis, Groenknolorchis en Platte schijfhoren. Omdat er geen geografische overlap (en bij de Meervleermuis ook geen temporele overlap) is tussen de locaties waar de handeling plaatsvindt en de biotoop van deze soorten kunnen verstoringseffecten niet optreden. ⁴⁰⁷

Geen effecten op kwalificerende habitattypen

⁴⁰⁷ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 38, 39)

De handeling vindt niet plaats op of in beschermde habitattypen. De handeling mag alleen plaatsvinden op agrarische percelen waar economisch agrarisch gebruik plaatsvindt. De handelingen vinden dus niet plaats in habitattypen die zijn opgenomen in de Habitatrichtlijn. Hieruit volgt dat habitattypen binnen Natura 2000-gebieden waarvoor instandhoudingsdoelen zijn opgesteld met zekerheid door de handeling niet kunnen worden aangetast als gevolg van betreding, verontreiniging of afname van kwaliteit en omvang als foerageer en/of rustgebied. Verontreiniging van habitats kan optreden indien gebiedsvreemd materiaal door menselijke oorzaak ter plekke wordt gedeponeerd. Verontreiniging van beschermde natuurlijke habitats kan met zekerheid niet optreden daar de handeling niet plaatsvindt ter plaatse van habitattypen of habitats van soorten. Verontreiniging als gevolg van zogenaamde valhagel is verwaarloosbaar. Omdat alleen hagel en kogelsoorten worden gebruikt die niet kunnen leiden tot daadwerkelijke verontreiniging van gewassen of doorvergiftiging bij soorten die deze gewassen opnemen. Verder is er ook geen sprake van externe werking. Verdere beoordeling van de instandhoudingsdoelen voor habitattypen is dan ook niet aan de orde. Significant negatieve effecten op habitattypen zijn uitgesloten.

Conclusie effectbepaling

Op grond van bovenstaande kunnen negatieve effecten op de volgende soorten, genoemd in de onderstaande tabel, niet worden uitgesloten.

Tabel: samenvatting instandhoudingsdoelen voor effectbeoordeling

Gebied	Instandhoudingsdoel
Weerribben	Roerdomp, Purperreiger, Porseleinhoen, Watersnip, Zwarte stern, Snor, Rietzanger, Grote karekiet.

Hieronder wordt uw aanvraag getoetst aan de beoordelingskaders vanuit de Wet natuurbescherming en het aanwijzingsbesluit van het betrokken Natura 2000-gebied.

Beheerplan

Het beheerplan van het Natura 2000-gebied Weerribben is definitief vastgesteld.⁴⁰⁸ In het beheerplan staat dat negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen uit te sluiten zijn indien schadebestrijding van Grauwe gans, Kogans en Brandgans plaatsvindt zoals omschreven in een geldige vergunning.⁴⁰⁹

Beoordeling aangevraagde handelingen

In deze paragraaf gaan we in op de effecten op de soorten uit vorige tabel. Als effecten met maatregelen kunnen worden voorkomen, leggen we dat vast in voorschriften in de vergunning. Dit wordt in onderstaande tekst gemotiveerd.

⁴⁰⁸ <http://www.overijssel.nl/thema's/natuur-en-landschap/ontwikkelopgave/gebiedsgericht/gebieden/uiterwaarden-zwarte/overzicht-besluiten/>

⁴⁰⁹ Natura 2000 beheerplan, definitief, De Wieden en Weerribben, 2017 (blz. 138)

Effecten op de Roerdomp

De instandhoudingsdoelstelling is in het aanwijzingsbesluit geformuleerd als de uitbreiding in omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 14 paren (territoria). Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst.

Het broedhabitat van de Roerdomp bestaat uit (half) open waterrijke landschappen met overjarige, brede zones waterriet en veel overgangen van riet naar water en/of grasland. De soort nestelt plaatselijk ook in homogene vegetaties van lisdodde of mattenbies. De nestplaats is gesitueerd in periodiek overstroomd of permanent in water staand rietland (riet, lisdodde) van minimaal enkele jaren oud, waar zich een 'kniklaag' van oude stengels bevindt, of een onderlaag aanwezig is van grote zeggen (de zogeheten 'zeggenbulten'). Het oppervlak kan beperkt zijn, maar de rietkragen moeten een minimale breedte van 10 meter bezitten en ten minste 20% van het rietoppervlak moet uit overjarig riet bestaan. Het voedsel wordt gezocht in ondiep water, zowel binnen het waterriet als aan de randen ervan, en in vochtige en vaak wat ruigere graslanden in omliggende polders.

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
108
Uw brief
Uw kenmerk

Het Natura 2000-gebied de Weerribben moet voor deze soort in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 14 broedparen. Er zijn gemiddeld in de jaren 2011-2016 tussen de 3 en 7 broedparen geconstateerd. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is onvoldoende voor deze soort. De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig.⁴¹⁰

De Roerdomp vertoont een gemiddelde verstoringsevoeligheid (verstoring bij 100-300 m afstand) over het gehele jaar. In zijn leefgebied is de soort matig tot gemiddeld verstoringsevoelig. Waarschijnlijk zijn de effecten van verstoring op de populatie beperkt, omdat broedplaatsen voornamelijk in afgesloten reservaten liggen waar vrijwel geen verstoring optreedt. In de opengestelde gebieden is verstoring van broedende en foeragerende roerdompen wel mogelijk. Vooral de land- en waterrecreatie bedreigen de rust van de Roerdomp. Ook kan intensieve rietexploitatie de vogels verstoren.⁴¹¹

Voor schadebeheer en bestrijding op ganzen met ondersteunend afschot wordt in de nadere effect beoordeling van Eelerwoude uitgegaan van een verstoringafstand van 300 meter.⁴¹²

De kritische verstoringperiode (balts/nestbouw, broeden en niet vliegvlugge jongen) is van 1 maart tot 1 augustus.⁴¹³

De Roerdomp vertoont een gemiddelde verstoringsevoeligheid, waarbij voor afschot een verstoringafstand van 300 meter aangehouden moet worden. Daar waar geschikt broedbiotoop (waterriet) aan agrarische percelen grenst, kunnen significante verstoringen van *broedende vogels* door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding niet worden uitgesloten.

Indien er als gevolg van de handeling een foeragerende vogel door een schot wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu, en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er zijn voldoende graslanden in de omgeving waar ook gevoerd kan

⁴¹⁰ www.sovon.nl/gebieden

⁴¹¹ Zie ook 'Profielen Vogels; Roerdomp' op Synbiosys

⁴¹² Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage, Eelerwoude, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 15).

⁴¹³ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

worden. De Roerdomp zal met zekerheid het gebied niet verlaten. Significante verstoringen van *foeragerende vogels* kunnen daarom uitgesloten worden.⁴¹⁴

Op agrarisch in gebruik zijnde percelen die binnen 300 meter van de leefgebieden van de Roerdomp, zijn verstoringen door de handeling niet uit te sluiten en kunnen significante verstoringen van *broedende vogels* door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding niet uitgesloten worden.⁴¹⁵

Eelerwoude heeft in haar rapport *Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage*, van 19 februari 2018 alle leefgebieden en verspreidingsgegevens die in het Natura 2000-gebied liggen op kaartbeeld gezet. Vervolgens is aan de hand van de verstoringsafstand op het kaartbeeld een bufferzone om al deze leefgebieden getrokken. Eelerwoude stelt dat indien er geen schadebestrijding plaatsvindt binnen de leefgebieden én binnen de bufferzones in de kritische verstoringperiode significant negatieve effecten uit te sluiten zijn.

Ons oordeel

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

109

Uw brief

Indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er zijn voldoende graslanden met sloten in de omgeving waar ook gefoerageerd kan worden. De betreffende individuen zullen dan ook met zekerheid niet het gebied verlaten. Significante verstoringen op foeragerende roerdampen en significante verstoringen in de niet kritische periode van 1 augustus tot 1 maart zijn uit te sluiten.

Uw kenmerk

Het is niet de verwachting dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Voor de Roerdomp geldt een uitbreidingsdoel in de omvang en kwaliteit van leefgebied. Het doelaantal van 14 broedpaar wordt niet gehaald. Significante negatieve effecten door de handeling (schieten van ganzen) zijn op agrarisch in gebruik zijnde percelen die binnen 300 meter van de leefgebieden van de Roerdomp liggen, in de kritische verstoringperiode periode van 1 maart tot 1 augustus, niet op voorhand uit te sluiten.

Om significant negatieve verstoringseffecten die kunnen ontstaan op broedende roerdampen door het schieten van ganzen in de kritische periode van 1 maart tot 1 augustus, te voorkomen, leggen wij in deze vergunning een maatregel in voorschrift vast:

- In de periode 1 maart tot 1 augustus mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden van de *Roerdomp* in het Natura 2000-gebied Weerribben én op de agrarische percelen die binnen 300 meter van de leefgebieden van de *Roerdomp* liggen, zoals aangegeven in bijlage 3.

Effecten op de Purperreiger

De instandhoudingsdoelstelling is in het aanwijzingsbesluit geformuleerd als de uitbreiding in omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren.

⁴¹⁴ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 40)

⁴¹⁵ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 40)

De Purperreiger is van oudsher een talrijke broedvogel in verspreide vestigingen in overjarig rietland. Begin jaren tachtig broedden nog tientallen paren in het gebied (bijvoorbeeld in 1981 55 paren). Door verbossing en verdroging en door het verschijnen van de Vos als predator is het aantal sterk teruggelopen.⁴¹⁶ Gezien de landelijke zeer ongunstige staat van instandhouding van de populatie is in dit gebied uitbreiding van de populatie tot minstens het minimum voor een sleutelpopulatie gewenst. Vanwege de negatieve trend in het gebied wordt herstel van het leefgebied noodzakelijk geacht.

Het broedbiotoop bestaat uit water- en moerasrijke landschappen. De nestplaats ligt in uitgestrekte rietvelden, waar doorgaans bodemnesten worden gemaakt op een kniklaag van oud, niet te dicht, sterk riet in ondiep water. Ook maken de purperreigers nesten in wilgenstruiken en soms in moerasbos, tussen blauwe reigers. De voedselbiotoop bestaat uit waterpartijen met veel ondiep, helder en visrijk water. Vaak is dat veenwater omdat de voorkeur uitgaat naar grote moerasgebieden. Daarnaast foerageert de soort ook veel op natte graslanden en in sloten in het boerenland.⁴¹⁷

Het Natura 2000-gebied de Weerribben moet voor deze soort in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 20 broedparen. Er zijn in de jaren 2011-2016 geen broedparen geconstateerd.⁴¹⁸ De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is onvoldoende voor deze soort. De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig.

Zoals vele kolonievogels heeft de Purperreiger tijdens de broedtijd een grote verstoringsgevoeligheid (meer dan 200 meter)⁴¹⁹ en is die buiten de broedtijd matig tot gemiddeld. In zijn leefgebied is de soort matig tot gemiddeld verstoringsgevoelig, maar dit hangt af van de recreatiedruk en de dichtheid aan paden. Waarschijnlijk zijn de effecten van verstoring op de populatie beperkt. Omdat broedkolonies voornamelijk in afgesloten reservaten liggen, is de mate van rustverstoring van purperreigerkolonies meestal gering. De invloed en effecten van verstoring in de foerageergebieden zijn echter niet goed bekend. Vooral wandelaars, fietsers, vissers en kanoërs in het laagveenmoeras bedreigen de rust van de purperreigers. Ook kan intensieve rietexploitatie de vogels verstoren.⁴²⁰

De Purperreiger die in Nederland broedt overwintert in Afrika. De kritische verstoringsperiode loopt van half april tot 1 augustus; dat is van de balts/nestbouwperiode tot aan het moment dat de jongen vliegvlug worden.⁴²¹

De Purperreiger heeft tijdens de broedtijd een grote verstoringsgevoeligheid en is buiten de broedtijd matig tot gemiddeld verstoringsgevoelig. Daar waar geschikt broedbiotoop (Rietmoeras) aan agrarische percelen grenst, kunnen significante verstoringen van *broedende vogels* door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding niet uitgesloten worden. Er zijn de afgelopen jaren geen broedparen in het gebied vastgesteld, van verstoring van broedende vogels is in die periode geen sprake geweest zijn.

Broedplaatsen van Purperreiger bevinden zich veelal in uitgestrekte (water)rietvegetaties, die moeilijk toegankelijk zijn voor predatoren als de Vos. Door verbossing en verdroging is de

⁴¹⁶ Werkdocument Natura 2000 De Wieden & De Weerribben 2009-2015, Provincie Overijssel, 12 augustus 2009 (blz. 79)

⁴¹⁷ Zie ook 'Profielen Vogels; Purperreiger op Synbiosys

⁴¹⁸ www.sovon.nl/gebieden

⁴¹⁹ Krijgsveld K.L., e.a., Verstoringsgevoeligheid van vogels, Bureau Waardenburg b.v., 12 december 2008 (blz. 121)

⁴²⁰ Zie ook 'Profielen Vogels; Purperreiger op Synbiosys

⁴²¹ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

soort in de Weerribben sterk achteruit gegaan.⁴²² Uit broedkolonielocaties uit het verleden, die inmiddels verlaten zijn, blijkt dat deze gebieden zich vaak op grote afstand bevinden van agrarische percelen waar geschoten kan worden.⁴²³

Indien er als gevolg van de handeling een foeragerende vogel door een schot wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu, en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er zijn voldoende graslanden in de omgeving waar ook gefoerageerd kan worden. De Purperreiger zal met zekerheid het gebied niet verlaten. Significante verstoringen van *foeragerende vogels* kunnen daarom uitgesloten worden.⁴²⁴

Ons oordeel

Omdat de lokale en landelijke staat van instandhouding van de Purperreiger zeer ongunstig is, en het gebied de functie van broed en foerageergebied heeft, en de broed- en foerageergebieden grenzen aan agrarische percelen waar de handeling plaatsvindt, moeten significant negatieve verstoringseffecten beoordeeld worden.

Bekende broedplaatsen uit het verleden lagen op grotere afstand van agrarische percelen. Indien deze broedplaatsen opnieuw bezet worden, is van significante verstoring geen sprake.

Volgens het beheerplan is de kwaliteit en omvang van het leefgebied voor de Purperreiger in de Weerribben de beperkende factor voor het behalen van de instandhoudingsdoelstelling.⁴²⁵

Indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er zijn voldoende graslanden in de omgeving waar ook gefoerageerd kan worden. De betreffende individuen zullen dan ook met zekerheid niet het gebied verlaten.

Het is niet de verwachting dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Significante verstoringen kunnen uitgesloten worden.

Effecten op de Porseleinhoen

De instandhoudingsdoelstelling is in het aanwijzingsbesluit geformuleerd als de uitbreiding in omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren.

Het broedbiotoop van het Porseleinhoen bestaat uit open moerassige terreinen van minimaal 1-2 hectare met matig voedselrijk water. De vogel zoekt een permanent (of periodiek) natte situatie van ongeveer 10 tot 35 cm diep water op met een weelderige vegetatie van biezen, zeggen, lisdodden en andere moerasplanten (hoogte 0,5-1 meter). Naast moerassen zijn ook laag in het voorjaar geïnundeerde uiterwaarden (graslanden) geschikt als broedbiotoop. Het

---

⁴²² Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 40)

⁴²³ Werkdocument Natura 2000 De Wieden & De Weerribben 2009-2015, Provincie Overijssel, 12 augustus 2009 (blz. 89)

⁴²⁴ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 40)

⁴²⁵ Natura 2000 beheerplan, De Wieden en Weerribben, 2017

Porseleinhoen maakt zijn nest in dichte vegetaties van riet, zeggen of grassen boven of nabij ondiep water.⁴²⁶

Het Natura 2000-gebied de Weerribben moet dus in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 30 broedparen. Er zijn gemiddeld in de jaren 2011-2016 zijn tussen de 0 en 3 broedparen geconstateerd.⁴²⁷ De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is onvoldoende voor deze soort. De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig.

Het Porseleinhoen heeft een matige verstoringsgevoeligheid omdat het dier zich tussen de vegetatie verbergt (verstoring bij < 100 m afstand). Ook de gevoeligheid voor verstoring van zijn leefgebied is matig omdat de vogel in redelijk besloten landschappen leeft.⁴²⁸ Voor schadebeheer en bestrijding op ganzen met ondersteunend afschot wordt in de nadere effect beoordeling van Eelerwoude uitgegaan van een verstoringsafstand van 100 meter.⁴²⁹

De Nederlandse broedvogels zijn trekvogels die overwinteren in Afrika. De kritische verstoringsperiode loopt van half april tot 1 augustus.

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
112
Uw brief
Uw kenmerk

Voor afschot moet een verstoringsafstand van 100 meter aangehouden moet worden. Daar waar drassige en/of geïnundeerde graslanden of rietmoeras grenzen aan agrarische percelen kunnen significante verstoringen door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding, mede gezien de zeer ongunstige staat van instandhouding, niet uitgesloten worden.⁴³⁰

Eelerwoude heeft in haar rapport *Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage*, van 19 februari 2018 alle leefgebieden en verspreidingsgegevens die in het Natura 2000-gebied liggen op kaartbeeld gezet. Vervolgens is aan de hand van de verstoringsafstand op het kaartbeeld een bufferzone om al deze leefgebieden getrokken. Eelerwoude stelt dat indien er geen schadebestrijding plaatsvindt binnen de leefgebieden én binnen de bufferzones in de kritische verstoringsperiode significant negatieve effecten uit te sluiten zijn.

Ons oordeel

Indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er zijn voldoende gebieden in de omgeving waar ook gefoerageerd kan worden. De betreffende individuen zullen dan ook met zekerheid niet het gebied verlaten. Significante verstoringen op foeragerende porseleinhoenders en significante verstoringen in de niet kritische periode van 15 juli tot 15 april zijn uit te sluiten; de soort bevindt zich dan niet in Nederland.

Het is niet de verwachting dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Omdat de lokale en landelijke staat van instandhouding van het Porseleinhoen zeer ongunstig is, en het gebied de functie van broed- en foerageergebied heeft, en de verstoringsafstand 100 meter is, zijn significant negatieve effecten in de kritische verstoringsperiode van half

⁴²⁶ Zie ook 'Profielen Vogels; Porseleinhoen op Synbiosys

⁴²⁷ www.sovon.nl/gebieden

⁴²⁸ Zie ook 'Profielen Vogels; Porseleinhoen op Synbiosys

⁴²⁹ Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. *Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage*, Eelerwoude, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 15).

⁴³⁰ Boerema en Van den Brink, *Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober*, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 40)

april tot half juli. (balts/nestbouw, broeden en niet vliegvlugge jongen) niet bij voorbaat uit te sluiten. De verstoring kan namelijk leiden tot een vermindering van het broedsucces.

Om significant negatieve verstoringseffecten die kunnen ontstaan op broedende porseleinhoenders door het schieten van ganzen in de kritische periode van half april tot 1 augustus, te voorkomen, leggen wij in deze vergunning de volgende maatregel in voorschrift vast:

- In de periode 15 april tot 1 augustus mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden in het Natura 2000-gebied Weerribben én op de agrarische percelen die binnen 100 meter van de leefgebieden van de Porseleinhoen liggen, zoals aangegeven in bijlage 3

Effecten op de Watersnip

De instandhoudingsdoelstelling is in het aanwijzingsbesluit geformuleerd als het behoud in omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 160 paren.

Het broedbiotoop van de Watersnip bestaat uit moerassig laagveen, hoogveen en natte heiden en zeer vochtige schrale graslanden op veengrond of in uiterwaarden en open beekdalen. De nestplaats is gelegen in de verlandingszone van moerasgebieden of in gemaaide rietvelden. In grasland nestelt de soort alleen in vochtige hooilanden en extensief beweidde natte graslanden met een waterpeil van 0-20 cm beneden het maaiveld. De voedselbiotoop kan identiek zijn aan de nestbiotoop, maar kan ook apart liggen. De Watersnip foerageert in ondiepe greppels, sloten, poeltjes, slikranden en in tot 10 cm diep water.⁴³¹ Het kan uitgesloten worden dat de Watersnip tot broeden komt op agrarische percelen die intensief in gebruik zijn.⁴³²

De Weerribben moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 160 paren. Er zijn in de 2016 75 broedparen geconstateerd.⁴³³ De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort. De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig.

De Watersnip vertoont een gemiddelde verstoringgevoeligheid (100-300 m). De gevoeligheid voor verstoring van het leefgebied is ook gemiddeld: het leefgebied bestaat uit halfopen en open landschap. Omdat de Watersnip leeft in natte en slecht toegankelijke gebieden zal de mate van verstoring door recreatie beperkt zijn. In de nabijheid van paden en wegen kan echter een verlaagd broedsucces door verstoring optreden. Waarschijnlijk is het effect van verstoring op de populatie matig groot. Vooral landrecreatie bedreigt de rust van de watersnip.⁴³⁴ Voor schadebeheer en bestrijding op ganzen met ondersteunend afschot wordt in de nadere effect beoordeling van Eelerwoude uitgegaan van een verstoringafstand van 300 meter.⁴³⁵

De Nederlandse broedvogels zijn trekvogels en overwinteren tot in Noord-Afrika.⁴³⁶ De kritische verstoringperiode loopt van half maart tot half september.⁴³⁷

⁴³¹ Zie ook 'Profielen Vogels; Watersnip op Synbiosys

⁴³² Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 40)

⁴³³ www.sovon.nl/gebieden

⁴³⁴ Zie ook 'Profielen Vogels; Watersnip op Synbiosys

⁴³⁵ Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage, Eelerwoude, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 15).

⁴³⁶ Zie ook 'Profielen Vogels; Watersnip op Synbiosys

Een geschikt leefgebied bestaat uit een broed- en foerageergebied.

Het broedbiotoop van de Watersnip bestaat in de Weerribben uit moerassig laagveen en zeer vochtige schrale graslanden op veengrond. De nestplaats is gelegen in de verlandingszone van moerasgebieden of in gemaaide rietvelden. In grasland nestelt de soort alleen in vochtige hooilanden en extensief beweidde natte graslanden met een waterpeil van 0-20 centimeter beneden het maaiveld. Het voedselbiotoop kan identiek zijn aan het nestbiotoop, maar kan ook apart liggen. De Watersnip foerageert in ondiepe greppels, sloten, poeltjes, slikranden en in tot 10 centimeter diep water.

Het kan uitgesloten worden dat de Watersnip tot broeden komt op agrarische percelen die intensief in gebruik zijn.

De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.

Voor afschot moet een verstoringafstand van 300 meter aangehouden moet worden. Daar waar drassige en/of geïnundeerde graslanden of rietmoeras grenzen aan agrarische percelen kan significante verstoring op broedende watersnippen door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding, mede gezien de zeer ongunstige staat van instandhouding, niet uitgesloten worden.

Datum
@@.04.2018

Kenmerk
2018/@@@

Pagina
114

Uw brief

Uw kenmerk

Eelerwoude heeft in haar rapport *Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage*, van 19 februari 2018 alle leefgebieden en verspreidingsgegevens die in het Natura 2000-gebied liggen op kaartbeeld gezet. Vervolgens is aan de hand van de verstoringafstand op het kaartbeeld een bufferzone om al deze leefgebieden getrokken. Eelerwoude stelt dat indien er geen schadebestrijding plaatsvindt binnen de leefgebieden én binnen de bufferzones in de kritische verstoringperiode significant negatieve effecten uit te sluiten zijn.

Indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er zijn voldoende geschikte graslanden en rietmoerassen in de omgeving waar ook gefoerageerd kan worden. De betreffende individuen zullen dan ook met zekerheid niet het gebied verlaten.

Ons oordeel

Binnen een zone van 300 meter van de broedterritoria's in de Weerribben kan in de kritische verstoringperiode van half maart tot half september schadebestrijding op ganzen (afschot in 2015) op agrarische percelen plaatsvinden. Significante verstoringen van *broedende vogels* door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding kan niet uitgesloten worden.

Het is niet de verwachting dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Om significant negatieve verstoringseffecten door afschot van ganzen op watersnippen in de kritische periode van half maart tot half september te voorkomen, leggen wij in deze vergunning de volgende maatregel in voorschrift vast:

- In de periode 15 maart tot 15 september mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden in het Natura 2000-gebied Weerribben én op de agrarische percelen die binnen 300 meter van de leefgebieden van de Watersnip liggen, zoals aangegeven in bijlage 3

---

⁴³⁷ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Effecten op de Zwarte stern

De instandhoudingsdoelstelling is in het aanwijzingsbesluit geformuleerd als de uitbreiding in omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.

De Zwarte stern is tijdens het broedseizoen gebonden aan zoet water. De broedbiotoop bestaat vooral uit zoetwatermoerassen, vennen, uiterwaarden, plassen en sloten, en oevers van meren en langzaam stromende rivieren. Ze bouwen hun nesten van nature op drijvende waterplanten vroeger was dat vaak krabbenscheer. Bij afwezigheid van geschikte waterplanten gebruiken ze in veel moerasgebieden tegenwoordig kunstvlotjes of andere drijvende materialen (o.a. vegetaties van waterlelie en gele plomp) als nestgelegenheid, die speciaal voor dit doel worden neergelegd.⁴³⁸

Het Natura 2000-gebied de Weerribben moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 40 broedparen. Er zijn in de jaren 2011-2016 tussen de 0 en 26 broedparen geconstateerd.⁴³⁹ De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is onvoldoende voor deze soort. De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig.

De Zwarte stern heeft een gemiddelde gevoeligheid voor verstoring. In voedselgebieden is de gevoeligheid matig (verstoring vanaf minder dan 100 m afstand) en op broed-, slaap- en rustplaatsen is de Zwarte stern zeer gevoelig (verstoring vanaf minder dan 300 m afstand). De gevoeligheid voor verstoring van zijn leefgebied is gemiddeld (halfopen en open landschap). Vanwege de grote concentratie van zwarte sterns op één of enkele slaapplekken is de soort gevoelig voor verstoring en veranderingen van het leefgebied op de slaap- en rustplaatsen.⁴⁴⁰

De kritische verstoringsperiode loopt van half april tot half september.⁴⁴¹

De Zwarte stern broedt in de Weerribben op locaties binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied die op meer dan 300 meter afstand liggen van agrarische percelen waar in de kritische verstoringsperiode half april tot half september schadebestrijding plaats kan vinden.⁴⁴²

Indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er is voldoende open water (o.a. plassen, vaarten, brede sloten) en rietmoerassen in de omgeving waar ook gefoerageerd kan worden. De betreffende individuen zullen dan ook met zekerheid niet het gebied verlaten.⁴⁴³

Ons oordeel

---

⁴³⁸ Zie ook 'Profielen Vogels; Zwarte stern op Synbiosys

⁴³⁹ www.sovon.nl/gebieden

⁴⁴⁰ Zie ook 'Profielen Vogels; Zwarte stern op Synbiosys

⁴⁴¹ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

⁴⁴² Werkdocument Natura 2000 De Wieden & De Weerribben 2009-2015, Provincie Overijssel, 12 augustus 2009 (blz 90)

⁴⁴³ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 41)

Indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk.

De Zwarte stern broedt in de Weerribben op locaties binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied waar de handeling niet plaatsvindt, en die op meer dan 300 meter afstand liggen van agrarische percelen waar schadebestrijding plaats kan vinden.

Het is niet de verwachting dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Significante verstoringen kunnen uitgesloten worden.

Effecten op de Snor

De instandhoudingsdoelstelling is in het aanwijzingsbesluit geformuleerd als de uitbreiding in omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 100 paren.

De voorkeur van de Snor gaat uit naar opgaande, overjarige rietvegetaties met een goed ontwikkelde onderlaag van oud plantenmateriaal (een 'kniklaag') in ondiep water. Het zijn natte structuurrijke rietvegetaties die op een ondergrond van minerale bodem en (laag)veen groeien, minimaal 1,5 meter hoog zijn. Vaak is hier en daar wilgenopslag aanwezig. Voor een broedbiotoop van de snor is minimaal 1-2 hectare aan oppervlak nodig. Water op het maaiveld is essentieel. De Snor maakt zijn nest in dichte vegetatie, tussen gebroken rietstengels, lisdodde, grote zeggen en gagel, op een hoogte van 10-30 cm boven de grond of het wateroppervlak.

Voedsel wordt gezocht in de onderste lagen van de moerasvegetaties, ook vlak boven bodem en water en later in het broedseizoen ook in wilgenopslag.

Het Natura 2000-gebied de Weerribben moet voor deze soort in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 100 broedparen. Er zijn in de jaren 2011-2016 tussen de 45 en 65 broedparen geconstateerd⁴⁴⁴. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is onvoldoende voor deze soort. De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig.

De verstoringsgevoeligheid van de Snor is matig groot (verstoring bij < 100 m afstand). Ook de gevoeligheid voor verstoring van zijn leefgebied is matig groot: het is een besloten landschap. Omdat het merendeel van de populatie broedt in ontoegankelijke en afgesloten gebieden is een effect van verstoring op de populatie waarschijnlijk niet aanwezig. Alleen bij hoge recreatiedruk, wanneer moerasvegetaties betreden worden en er met bootjes in het riet gevaren wordt, kunnen er versturende, negatieve effecten voor de Snor optreden.⁴⁴⁵

De Snor is een broedvogel die in Afrika overwintert. De kritische verstoringsperiode loopt van 15 april tot 1 augustus.

Bij afschot moet een verstoringsafstand van 100 meter aangehouden worden. De Snor broedt in overjarige geïnundeerde rietlanden. Het grootste deel van deze rietlanden waar de populatie kan broeden bevindt zich in ontoegankelijke en afgesloten gebied binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied.

---

⁴⁴⁴ www.sovon.nl/gebieden

⁴⁴⁵ Zie ook 'Profielen Vogels; Snor op Synbiosys

Het broedhabitat van de Snor komt overeen met dat van de Roerdomp, te weten: overjarige rietvegetaties. In geschikt broedhabitat wordt niet geschoten. De frequentie en de intensiteit van de handeling is zo laag, dat daardoor significante verstoringseffecten uit te sluiten zijn.⁴⁴⁶

Indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er is voldoende gebied in de omgeving waar ook gefoerageerd kan worden. De betreffende individuen zullen dan ook met zekerheid niet het gebied verlaten.

Ons oordeel

Er zijn geen aanwijzingen dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

De frequentie en de intensiteit van de handeling is zo laag, en de afstand van de handeling tot de broedterritoria zo groot, dat daardoor significante verstoringseffecten uit te sluiten zijn.

Significante verstoringen kunnen uitgesloten worden.

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

117

Uw brief

Effecten op de Rietzanger

De instandhoudingsdoelstelling is in het aanwijzingsbesluit geformuleerd als het behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 900 paren.

Het broedbiotoop van de Rietzanger bestaat uit vochtige tot vrij droge overjarige rietkragen, rietlanden en kruidenrijke ruigten, zoals te vinden zijn in moerassen, kanalen, sloten, meren, rivieren en grienden en broekbossen. De nestplaats bevindt zich in de 'kniklaag' van overjarige rietlandvegetaties ofwel onderlaag van ruigtekruiden en lage struiken van voornamelijk wilgen. Het nest vindt steun op de vegetatie. In lijnvormige moerasvegetaties nestelt de rietzanger alleen als ze een minimale breedte van ca. 5 meter hebben. Het voedsel wordt gezocht in de onder- en bovenlaag van rietland, kruidenrijk grasland, ruigtezones en houtopslag.⁴⁴⁷

Het Natura 2000-gebied de Weerribben moet voor deze soort voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 900 broedparen. In de jaren 2011-2016 werden tussen de 525 en 800 broedparen vastgesteld.⁴⁴⁸ De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort. De landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Net zoals bij de Snor is de verstoringseffecten van de Rietzanger matig groot (verstoring bij < 100 m afstand). Ook de gevoeligheid voor verstoring van het leefgebied is matig: het is een besloten landschap. Omdat het merendeel van de populatie broedt in ontoegankelijke en afgesloten gebieden, is een effect van verstoring op de populatie waarschijnlijk niet aan de orde. Onderzoek heeft geen eenduidige relatie gevonden tussen de dichtheid van rietbewonende vogels en hoge intensiteit van waterrecreatie.⁴⁴⁹

De Nederlandse broedvogels overwinteren in Afrika. De kritische verstoringperiode loopt van 15 april tot 15 augustus.

---

⁴⁴⁶ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 41)

⁴⁴⁷ Zie ook 'Profielen Vogels; Rietzanger op Synbiosys

⁴⁴⁸ www.sovon.nl/gebieden

⁴⁴⁹ Zie ook 'Profielen Vogels; Rietzanger op Synbiosys

Bij afschot moet een verstoringafstand van 100 meter aangehouden worden. De Rietzanger broedt in overjarige rietlanden en kruidenrijke ruigten. Het broedhabitat van de Rietzanger komt overeen met dat van de Snor en de Roerdomp, te weten: overjarige rietvegetaties. Het grootste deel van deze gebieden waar de populatie kan broeden bevindt zich in ontoegankelijke en afgesloten gebied binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied.

De soort broedt in het riet en zal derhalve weinig tot geen last hebben van de handeling op de agrarische percelen. De handeling vindt in het algemeen niet plaats binnen een straal van 200 meter van het biotoop van deze soort. Er is geen overlap met de gebieden waar de schadebestrijding plaats vindt en de frequentie van de handeling en de afstand tot de cultuurgronden is afdoende om significante verstoringseffecten op voorhand uit te sluiten. In geschikt broedhabitat wordt niet geschoten.⁴⁵⁰

Indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er is voldoende gebied in de omgeving waar ook gevoerageerd kan worden. De betreffende individuen zullen dan ook met zekerheid niet het gebied verlaten.

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

118

Uw brief

Ons oordeel

De frequentie en de intensiteit van de handeling is zo laag, en de afstand van de handeling tot de broedterritoria zo groot, dat daardoor significante verstoringseffecten uit te sluiten zijn.

Er zijn geen aanwijzingen dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Uw kenmerk

Significante verstoringen kunnen uitgesloten worden.

Effecten op de Grote karekiet

De instandhoudingsdoelstelling is in het aanwijzingsbesluit geformuleerd als de uitbreiding in omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren.

De Grote karekiet nestelt langs de randen van rietmoerassen en langs grote open wateren met brede waterrietzones. De rietzones moeten minimaal 3 meter breed zijn en de planten moeten in minimaal 20 cm diep water staan. Het riet dient ijl en hoog te zijn en tevens vitaal en stevig. Dikke stengels zijn nodig om het zware nest te kunnen dragen. De soort foerageert in waterrietzones, maar ook veel daarbuiten, in kruidige en struikachtige vegetaties.⁴⁵¹

Het Natura 2000-gebied de Weerribben moet voor deze soort in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 20 broedparen. In de jaren 2011-2016 zijn tussen de 0 en 2 broedpaar geconstateerd.⁴⁵² De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied (rietmoeras) is onvoldoende voor deze soort. De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig.

De verstoringgevoeligheid van de Grote karekiet is matig groot (verstoring bij < 100 m afstand). Ook de gevoeligheid voor verstoring van het leefgebied is matig groot: dat is een besloten tot halfopen landschap. Net zoals bij de andere rietbewonende zangers is bij de Grote

⁴⁵⁰ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 41)

⁴⁵¹ Zie ook 'Profielen Vogels; Grote karekiet op Synbiosys

⁴⁵² www.sovon.nl/gebieden

karekiet waarschijnlijk geen effect van verstoring op de populatie aan de orde. Er zijn grote populaties aanwezig in gebieden met intensieve recreatie. Als de rietkragen niet worden betreden heeft de recreatie waarschijnlijk weinig effect op de populaties van Grote karekiet.⁴⁵³ De kritische verstoringperiode is van 1 mei tot 1 augustus.

Voor afschot moet een verstoringafstand van 100 meter aangehouden worden. Daar waar rietmoeras grenst aan agrarische percelen kunnen significante verstoringen door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding, mede gezien de slechte lokale staat van instandhouding, optreden. Het broedhabitat van de Grote karekiet komt overeen met dat van de Rietzanger, de Snor en de Roerdomp, te weten: overjarige rietvegetaties. Het grootste deel van deze gebieden waar de populatie kan broeden bevindt zich in ontoegankelijke en afgesloten gebied binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied. In geschikt broedhabitat wordt niet geschoten. De soort komt met name voor in de rietvelden met 'nat staand' riet. De handeling vindt in het algemeen niet plaats binnen een straal van 200 meter van het biotoop van deze soort. Er is geen overlap met de gebieden waar de schadebestrijding plaats vindt en de frequentie van de handeling en de afstand tot de cultuurgronden is afdoende om significante verstoringseffecten op voorhand uit te sluiten.⁴⁵⁴

De Grote karekiet foerageert niet op intensief beheerde agrarische gronden maar indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er is voldoende gebied in de omgeving waar ook gefoerageerd kan worden. De betreffende individuen zullen dan ook met zekerheid niet het gebied verlaten.⁴⁵⁵

Ons oordeel

De frequentie en de intensiteit van de handeling is zo laag, en de afstand van de handeling tot de broedterritoria zo groot, dat daardoor significante verstoringseffecten uit te sluiten zijn.

Er zijn geen aanwijzingen dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Significante verstoringen kunnen uitgesloten worden.

Conclusie effectbepaling

Op grond van bovenstaande kunnen significant negatieve effecten en habitattypen uitgesloten worden. Voor enkele kwalificerende soorten (Roerdomp, Porseleinhoen en Watersnip) zijn significant negatieve effecten niet uit te sluiten.

Beoordeling aangevraagde handeling

Voor het Natura 2000-gebied Weerribben, geldt dat significant negatieve effecten op kwalificerende habitattypen uitgesloten zijn. Voor enkele kwalificerende soorten (Roerdomp, Porseleinhoen en Watersnip) zijn significant negatieve effecten echter niet uit te sluiten, en leggen wij beperkende maatregelen in de uitvoering vast in de voorschriften van onze beschikking.

---

⁴⁵³ Zie ook 'Profielen Vogels; Grote karekiet op Synbiosys

⁴⁵⁴ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 41)

⁴⁵⁵ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 41)

B3.8 De Wieden**Relevante kwalificerende waarden**

De handelingen die toegestaan zijn in het kader van schadebestrijding van de Grauwe gans, Kolgans en Brandgans met behulp van de Flora- en faunawet ontheffing, zijn getoetst aan de effecten op de instandhoudingsdoelen van de kwalificerende vogelsoorten, habitatsoorten en habitattypen van het Natura 2000-gebied 'De Wieden'. De betreffende instandhoudingsdoelen zijn weergegeven in bijlage 2.

Uit de omschrijving van de voorgenomen handeling en de toetsing daaraan blijkt dat op een beperkt aantal doelstellingen effecten te verwachten zijn. In onderstaande tabel is weergegeven welke effecten kunnen optreden.

Tabel: potentiële effecten

Mogelijk effect	
Akoestische verstoring	x
Optische verstoring	x
Populatie dynamiek	x

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

120

Uw brief

Uw kenmerk

De effecten (akoestische verstoring en optische verstoring) in bovenstaande tabel kunnen op alle betrokken vogelsoorten een effect hebben. Bij de Kolgans en de Grauwe gans kan er ook een effect zijn op de populatiedynamiek omdat er exemplaren geschoten worden. Op plantengemeenschappen (habitattypen) en habitatsoorten zijn geen effect te verwachten. In deze paragraaf stellen we vast voor welke instandhoudingsdoelen effecten kunnen optreden. Hieronder beschrijven we de effecten en beoordelen we of vergunningverlening mogelijk is.

Uit de omschrijving van de voorgenomen handeling en de toetsing daaraan blijkt dat er uitsluitend negatieve effecten door verstoring kunnen optreden op de aangewezen vogelsoorten. Hieronder beschrijven we de effecten op deze soorten en beoordelen we of vergunningverlening mogelijk is.

De overige instandhoudingsdoelen op kwalificerende habitatsoorten en habitattypen ondervinden geen effecten door de activiteiten in het gebied.

Geen effecten op kwalificerende habitatsoorten

De handeling vindt niet plaats op of in locaties die zijn aan te merken als habitat voor Zeggekorfslak, Gevlekte witsnuitlibel, Grote vuurvinder, Gestreepte waterroofkever, Bittervoorn, Grote modderkruiper, Kleine modderkruiper, Rivierdonderpad, Meervleermuis, Geel schorpioenmos, Groenknolorchis en Platte schijfhoren. Omdat er geen geografische overlap (of overlap in tijd) is tussen de locaties waar de handeling plaatsvindt en de biotoop van deze soorten kunnen verstoringseffecten niet optreden. ⁴⁵⁶

⁴⁵⁶ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 49, 50)

Geen effecten op kwalificerende habitattypen

De handeling vindt niet plaats op of in beschermde habitattypen. De handeling mag alleen plaatsvinden op agrarische percelen waar economisch agrarisch gebruik plaatsvindt. De handelingen vinden dus niet plaats in habitattypen die zijn opgenomen in de Habitatrichtlijn. Hieruit volgt dat habitattypen binnen Natura 2000-gebieden waarvoor instandhoudingsdoelen zijn opgesteld met zekerheid door de handeling niet kunnen worden aangetast als gevolg van betreding, verontreiniging of afname van kwaliteit en omvang als foerageer en/of rustgebied. Verontreiniging van habitats kan optreden indien gebiedsvreemd materiaal door menselijke oorzaak ter plekke wordt gedeponeerd. Verontreiniging van beschermde natuurlijke habitats kan met zekerheid niet optreden daar de handeling niet plaatsvindt ter plaatse van habitattypen of habitats van soorten. Verontreiniging als gevolg van zogenaamde valhagel is verwaarloosbaar. Omdat alleen hagel en kogelsoorten worden gebruikt die niet kunnen leiden tot daadwerkelijke verontreiniging van gewassen of doorvergiftiging bij soorten die deze gewassen opnemen. Verder is er ook geen sprake van externe werking. Verdere beoordeling van de instandhoudingsdoelen voor habitattypen is dan ook niet aan de orde. Significant negatieve effecten op habitattypen zijn uitgesloten.⁴⁵⁷

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

121

Uw brief

Uw kenmerk

Conclusie effectbepaling

Op grond van bovenstaande kunnen negatieve effecten op de volgende soorten, genoemd in de onderstaande tabel, niet worden uitgesloten.

Tabel: samenvatting instandhoudingsdoelen voor effectbeoordeling

Gebied	Instandhoudingsdoel
De Wieden	Aalscholver, Roerdomp Purperreiger Bruine kiekendief Porseleinhoen Kwartelkoning Watersnip Zwarte stern IJsvogel Paapje Snor Rietzanger Grote karekiet Fuut Kleine zwaan Kolgans Grauwe gans Smient Krakeend Tafeleend Kuifeend Nonnetje Grote zaagbek Visarend

⁴⁵⁷ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 49)

Hieronder wordt uw aanvraag getoetst aan de beoordelingskaders vanuit de Wet natuurbescherming en het aanwijzingsbesluit van het betrokken Natura 2000-gebied.

Beheerplan

Het beheerplan van het Natura 2000-gebied De Wieden is definitief vastgesteld.⁴⁵⁸ In het beheerplan staat dat negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen uit te sluiten zijn indien schadebestrijding van Grauwe gans, Kolgans en Brandgans plaatsvindt zoals omschreven in een geldige vergunning.⁴⁵⁹

Beoordeling aangevraagde handelingen

In deze paragraaf gaan we in op de effecten op de soorten uit vorige tabel. Als effecten met maatregelen kunnen worden voorkomen, leggen we dat vast in voorschriften in de vergunning. Dit wordt in onderstaande tekst gemotiveerd.

Effecten op de Aalscholver

De Aalscholver broedt in bomen zoals wilgen, elzen en populieren en andere verticale landschapselementen zoals hoogspanningsmasten en boorplatformen in de buurt van visrijke wateren in het binnenland en langs de kust. Soms broeden aalscholvers ook in grondnesten, maar dan wel in predatorvrije omgevingen. In ons land zijn aalscholvers zowel te zien in zoete als zoute wateren met goede vispopulaties. De grootste aantallen bereikt de soort op grotere meren en plassen en in het Deltagebied, de Waddenzee en in de daaraan grenzende kustzone van de Noordzee. De Aalscholver maakt gebruik van gemeenschappelijke rust- en slaappleatsen, vaak zijn die goed herkenbaar door de ophoping van vogelmest ('guano'). Meestal bevinden die locaties zich op grote afstand van potentiële verstoringbronnen, het zijn bijv. eilandjes met bomen, in het water staande hoogspanningsmasten. De aalscholvers leggen grote afstanden af bij het op en neer vliegen tussen slaap- en rustplaats en voedselgebieden, soms vliegen ze daarbij tientallen kilometers ver. Een deel van de aalscholvers is plaatsgetrouw en gebruikt steeds dezelfde rust- en slaappleatsen.⁴⁶⁰

De huidige kwaliteit en oppervlakte van het leefgebied is in De Wieden voldoende voor het behalen van het instandhoudingsdoel.

Het instandhoudingsdoel is behoud van de omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 1.000 paren. In de jaren 2011 t/m 2016 zijn tussen de 256 en 721 aantal paren in het gebied waargenomen.⁴⁶¹

De Aalscholver is als kolonievogel tijdens de broedtijd zeer gevoelig voor verstoring (tot enkele honderden meters)⁴⁶². De gevoeligheid voor verstoring van aalscholvers in het leefgebied is matig doordat de broedkolonies zich bevinden in afgesloten reservaten. Rust- en slaappleatsen met frequente verstoring worden spoedig gemeden of slechts door kleine aantallen bezocht. De Aalscholver gebruikt vaak rustplaatsen in ontoegankelijke gebieden (eilanden) of in voor publiek gesloten terreinen.⁴⁶³

⁴⁵⁸ <http://www.overijssel.nl/thema's/natuur-en-landschap/ontwikkelopgave/gebiedsgericht/gebieden/uiterwaarden-zwarte/overzicht-besluiten/>

⁴⁵⁹ Natura 2000 beheerplan, definitief, De Wieden en Weerribben, 2017 (blz. 138)

⁴⁶⁰ Zie ook 'Profielen Vogels; Aalscholver op Synbiosys

⁴⁶¹ www.sovon.nl/gebieden

⁴⁶² Krijgsveld K.L., e.a., Verstoring gevoeligheid van vogels, Bureau Waardenburg b.v., 12 december 2008 (blz. 117)

⁴⁶³ Zie ook 'Profielen Vogels; Aalscholver op Synbiosys

In Nederland is de vogel het gehele jaar aanwezig, als broedvogel, doortrekker of overwinteraar.

De kritische verstoringperiode loopt van 1 februari tot 1 september.⁴⁶⁴

Volgens het aanwijzingsbesluit is de huidige kwaliteit en oppervlakte van het leefgebied in De Wieden voldoende voor het behalen van het instandhoudingsdoel.

De Wieden heeft de functie als leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 1000 broedpaar (territorium). Een geschikt leefgebied bestaat uit een broed- en foerageergebied. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is volgens het aanwijzingsbesluit voldoende.

De Aalscholver is als kolonievogel tijdens de broedtijd zeer gevoelig voor verstoring. De gevoeligheid voor verstoring van aalscholvers in het leefgebied is matig: de broedkolonies bevinden zich in afgesloten reservaten. De broedlocaties van aalscholvers (700-1128 nesten) zitten in bomen nabij de Bakkerskooi aan de zuidwestzijde van De Wieden.⁴⁶⁵ Deze plek ligt op meer dan 1400 meter van agrarische percelen waar schadebestrijding van ganzen kan plaatsvinden.⁴⁶⁶

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

123

Uw brief

Uw kenmerk

Ons oordeel

Een verstoringseffect van de handeling op aalscholvers bij de broedkolonie is gezien de grote afstand van de agrarische percelen tot de kolonie uitgesloten (Broedende aalscholvers zijn verstoringsegevoelig tot enkele honderden meters, de kolonie ligt op meer dan 1000 meter van agrarische percelen). Aalscholvers foerageren op open water, het is niet aannemelijk dat ze daarbij verstoord worden door de afschot van ganzen op agrarische percelen.

Indien er als gevolg van de handeling een foeragerende vogel door een schot wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu, en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk.

Significante verstoringseffecten kunnen uitgesloten worden.

Effecten op de Roerdomp

Het broedhabitat van de Roerdomp bestaat uit (half) open waterrijke landschappen met overjarige, brede zones waterriet en veel overgangen van riet naar water en/of grasland. De soort nestelt plaatselijk ook in homogene vegetaties van lisdodde of mattenbies. De nestplaats is gesitueerd in periodiek overstroomd of permanent in water staand rietland (riet, lisdodde) van minimaal enkele jaren oud, waar zich een 'kniklaag' van oude stengels bevindt, of een onderlaag aanwezig is van grote zeggen (de zogeheten 'zeggenbulten'). Het oppervlak kan beperkt zijn, maar de rietkragen moeten een minimale breedte van 10 meter bezitten en ten minste 20% van het rietoppervlak moet uit overjarig riet bestaan. Het voedsel wordt gezocht in ondiep water, zowel binnen het waterriet als aan de randen ervan, en in vochtige en vaak wat ruigere graslanden in omliggende polders. Volgens het aanwijzingsbesluit is de huidige kwaliteit en oppervlakte van het leefgebied in De Wieden voldoende voor het behalen van het instandhoudingsdoel.

---

⁴⁶⁴ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

⁴⁶⁵ Dijk van A.J., e.a. Broedvogels van laagveenmoeras De Wieden in 2004-2011, in Limosa 85, 2012 (blz. 152)

⁴⁶⁶ Boerema en Van den Brink, Schadestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 51)

Het instandhoudingsdoel is behoud van de omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren (territoria). In de jaren 2011 t/m 2016 zijn tussen de 16 en 28 aantal paren in het gebied waargenomen.⁴⁶⁷

De Roerdomp heeft een verstoringafstand tussen de 100 en 300 meter gedurende het gehele jaar. In zijn leefgebied is de soort matig tot gemiddeld verstoringgevoelig. Waarschijnlijk zijn de effecten van verstoring op de populatie beperkt, omdat broedplaatsen voornamelijk in afgesloten reservaten liggen waar vrijwel geen verstoring optreedt. In de opengestelde gebieden is verstoring van broedende en foeragerende roerdampen wel mogelijk. Vooral de land- en waterrecreatie bedreigen de rust van de Roerdomp. Ook kan intensieve rietexploitatie de vogels verstoren.⁴⁶⁸ Voor schadebeheer en bestrijding op ganzen met ondersteunend afschot wordt in de nadere effectbeoordeling van Eelerwoude uitgegaan van een verstoringafstand van 300 meter.⁴⁶⁹

De kritische verstoringperiode (balts/nestbouw, broeden en niet vliegvlugge jongen) is van 1 maart tot 1 augustus.⁴⁷⁰⁴⁷¹

Indien er als gevolg van de handeling een foeragerende vogel door een schot wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu, en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er zijn voldoende graslanden in de omgeving waar ook gefoerageerd kan worden. De Roerdomp zal met zekerheid het gebied niet verlaten. Significante verstoringen van *foeragerende vogels* kunnen daarom uitgesloten worden, significante verstoringen van *broedende vogels* echter niet.⁴⁷²

Op agrarisch in gebruik zijnde percelen die binnen 300 meter van de leefgebieden van de Roerdomp, zijn verstoringen door de handeling niet uit te sluiten en kunnen significante verstoringen van *broedende vogels* door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding niet uitgesloten worden.⁴⁷³

Eelerwoude heeft in haar rapport *Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage*, van 19 februari 2018 alle leefgebieden en verspreidingsgegevens die in het Natura 2000-gebied liggen op kaartbeeld gezet. Vervolgens is aan de hand van de verstoringafstand op het kaartbeeld een bufferzone om al deze leefgebieden getrokken. Eelerwoude stelt dat indien er geen schadebestrijding plaatsvindt binnen de leefgebieden én binnen de bufferzones in de kritische verstoringperiode significant negatieve effecten uit te sluiten zijn.

Ons oordeel

Indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er zijn voldoende graslanden met sloten in de omgeving waar ook gefoerageerd kan worden. De betreffende individuen zullen dan ook met zekerheid niet het gebied verlaten. Significante

⁴⁶⁷ www.sovon.nl/gebieden

⁴⁶⁸ Zie ook 'Profielen Vogels; Roerdomp' op Synbiosys

⁴⁶⁹ Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage, Eelerwoude, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 15).

⁴⁷⁰ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

⁴⁷¹ Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017

⁴⁷² Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 40)

⁴⁷³ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 40)

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
124
Uw brief
Uw kenmerk

verstoringen op foeragerende roerdompen en significante verstoringen in de niet kritische periode van 1 augustus tot 1 maart zijn uit te sluiten.

Het is niet de verwachting dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Het doelaantal van 30 broedpaar wordt niet gehaald. Significante negatieve effecten door de handeling (schieten van ganzen) zijn op agrarisch in gebruik zijnde percelen die binnen 300 meter van de leefgebieden van de Roerdomp liggen, in de kritische verstoringperiode periode van 1 maart tot 1 augustus, niet op voorhand uit te sluiten.

Om significant negatieve verstoringseffecten die kunnen ontstaan op broedende roerdompen door het schieten van ganzen in de kritische periode van 1 maart tot 1 augustus, te voorkomen, leggen wij in deze vergunning een maatregel in voorschrift vast:

- In de periode 1 maart tot 1 augustus mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden van de *Roerdomp* in het Natura 2000-gebied De Wieden én op de agrarische percelen die binnen 300 meter van de leefgebieden van de *Roerdomp* liggen, zoals aangegeven in bijlage 3.

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

125

Uw brief

Uw kenmerk

Effecten op de Purperreiger

De Wieden heeft de functie als leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 65 broedpaar (territorium). Het broedhabitat bestaat uit water- en moerasrijke landschappen. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende.

Het broedbiotoop van de Purperreiger bestaat uit water- en moerasrijke landschappen. De nestplaats ligt in uitgestrekte rietvelden, waar doorgaans bodemnesten worden gemaakt op een kniklaag van oud, niet te dicht, sterk riet in ondiep water. Ook maken de purperreigers nesten in wilgenstruiken en soms in moerasbos, tussen blauwe reigers. De voedselbiotoop bestaat uit waterpartijen met veel ondiep, helder en visrijk water. Vaak is dat veenwater omdat de voorkeur uitgaat naar grote moerasgebieden. Daarnaast foerageert de soort ook veel op natte graslanden en in sloten in het boerenland.⁴⁷⁴

Het instandhoudingsdoel is behoud van de omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 65 paren. In de jaren 2011 t/m 2016 zijn tussen de 90 en 209 aantal paren in het gebied waargenomen.⁴⁷⁵ De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied (Rietmoeras) is voldoende.

Zoals veel kolonievogels heeft de Purperreiger tijdens de broedtijd een grote verstoringsempfindelijkheid. De verstoringafstanden liggen op meer dan 200 meter.⁴⁷⁶ Buiten de broedtijd is de verstoringsempfindelijkheid matig tot gemiddeld. In zijn leefgebied is de soort matig tot gemiddeld verstoringsempfindelijk, maar dit hangt af van de recreatiedruk en de dichtheid aan paden. Waarschijnlijk zijn de effecten van verstoring op de populatie beperkt. Omdat broedkolonies voornamelijk in afgesloten reservaten liggen, is de mate van rustverstoring van purperreigerkolonies meestal gering. De invloed en effecten van verstoring in de foerageergebieden zijn echter niet goed bekend. Vooral wandelaars, fietsers, vissers en

⁴⁷⁴ Zie ook 'Profielen Vogels; Purperreiger op Synbiosys

⁴⁷⁵ www.sovon.nl/gebieden

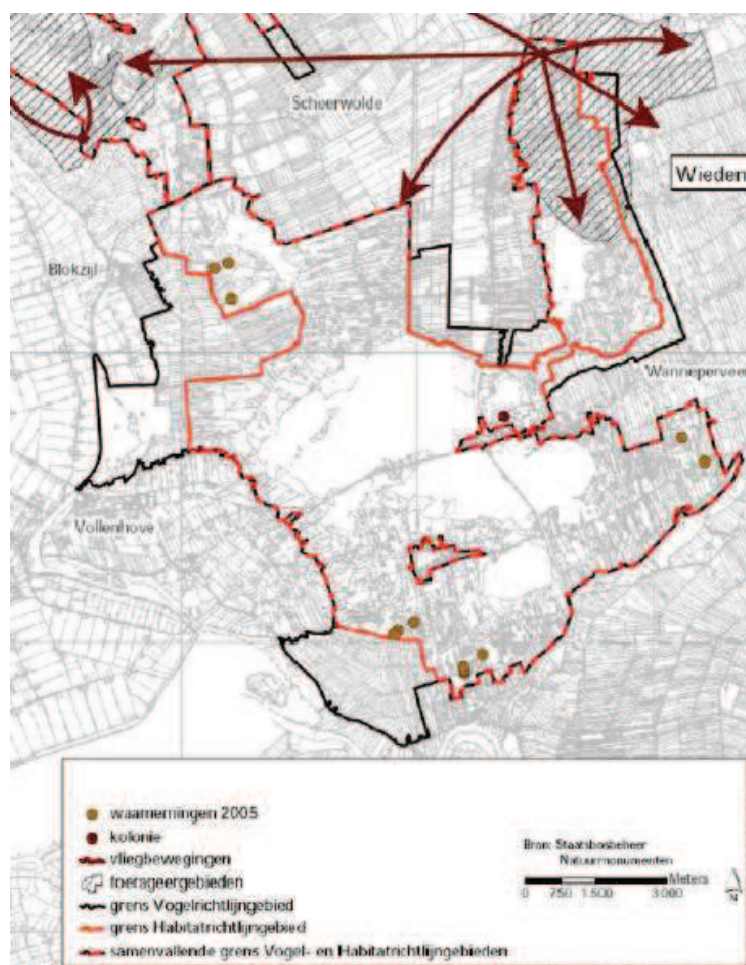
⁴⁷⁶ Krijgsveld K.L., e.a., Verstoringsgevoeligheid van vogels, Bureau Waardenburg b.v., 12 december 2008 (blz. 121)

kanoërs in het laagveenmoeras bedreigen de rust van de purperreigers. Ook kan intensieve rietexploitatie de vogels verstoren.⁴⁷⁷

De Purperreiger die in Nederland broedt overwintert in Afrika. De kritische verstoringperiode loopt van half april tot 1 augustus; dat is van de balts/nestbouwperiode tot aan het moment dat de jongen vliegvlug worden.⁴⁷⁸

Purperreigers zit in De Wieden op wisselende, soms moeilijk te traceren of te bereiken plaatsen, vaak in verlandende petgaten en de onder water gezette hoogwaterzone. In broedhabitat wordt niet geschoten. Broedkolonies bevinden zich op grotere afstand van agrarische percelen waar geschoten kan worden.⁴⁷⁹

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
126
Uw brief

Uw kenmerk

Figuur Kaart met kolonie Purperreiger in De Wieden in de jaren 2006-2011

⁴⁷⁷ Zie ook 'Profielen Vogels; Purperreiger op Synbiosys

⁴⁷⁸ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

⁴⁷⁹ Werkdocument Natura 2000 De Wieden & De Weerribben 2009-2015, Provincie Overijssel, 12 augustus 2009 (blz 89)

Het daadwerkelijk aantal broedparen zit ruim boven het instandhoudingsdoel. Significante verstoringen van *broedende vogels* kunnen daarom uitgesloten worden.⁴⁸⁰ Indien er als gevolg van de handeling een foeragerende vogel door een schot wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu, en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er zijn voldoende graslanden in de omgeving waar ook gefoerageerd kan worden. De Purperreiger zal met zekerheid het gebied niet verlaten.⁴⁸¹ Significante verstoringen van *foeragerende vogels* kunnen daarom uitgesloten worden.

Ons oordeel

De frequentie en de intensiteit van de handeling is zo laag, en de afstand van de handeling tot de broedterritoria zo groot, dat daardoor significante verstoringseffecten uit te sluiten zijn.

Significant negatieve verstoring zijn op broedende en foeragerende purperreigers op voorhand uit te sluiten.

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
127
Uw brief
Uw kenmerk

Effecten op de Bruine kiekendief

De nestplaats van de Bruine kiekendief is meestal gelegen in het waterriet van rietmoerassen van enige omvang, soms echter in smalle rietkragen langs sloten. Het foerageergebied omvat zowel rietmoerassen als de daaromheen liggende agrarische gebieden. De vogel zoekt zijn prooi daar in akkerland, grasland, ruige randen en in jonge bosaanplant.⁴⁸² Volgens het aanwijzingsdocument is de huidige kwaliteit en oppervlakte van het leefgebied in De Wieden voldoende voor het behalen van het instandhoudingsdoel. Een geschikt leefgebied bestaat uit een broed- en foerageergebied.

Het instandhoudingsdoel is het behoud van de omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 19 paren. In de jaren 2011 t/m 2016 zijn tussen de 11 en 22 aantal paren in het gebied waargenomen.⁴⁸³ De landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Bruine kiekendieven hebben een verstoringafstand tussen de 100 en 300 meter. Ook in zijn leefgebied is de soort in gemiddelde mate gevoelig voor verstoring. Dat komt doordat de vogel in halfopen landschap leeft. Over een effect van verstoring op de populatie is niets met zekerheid bekend. Er zijn echter wel aanwijzingen dat recreatie negatief werkt op het broedsucces door vermindering van de ouderlijke zorg. De meest rustverstorende invloed gaat uit van wandelaars, vissers en waterrecreanten. Vermoedelijk is het effect op de populatie matig groot.⁴⁸⁴

De kritische verstoringperiode loopt vanaf 1 april (de balts) tot 15 juli (niet- vliegvlugge jongen).⁴⁸⁵

Het aantal schietacties binnen de verstoringzone van 300 meter van geschikt habitat was in 2015 zeer gering.⁴⁸⁶

---

⁴⁸⁰ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 51, 52)

⁴⁸¹ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 51, 52)

⁴⁸² Zie ook 'Profielen Vogels; Bruine kiekendief op Synbiosys

⁴⁸³ www.sovon.nl/gebieden

⁴⁸⁴ Zie ook 'Profielen Vogels; Bruine kiekendief op Synbiosys

⁴⁸⁵ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

De Nederlandse broedvogels zijn trekvogels die meestal overwinteren in het zuiden. Verstoring van foeragerende vogels is in de winterperiode dus niet aan de orde.

De handeling vindt niet plaats in gebieden die zijn aan te merken als biotoop voor deze soort.⁴⁸⁷

De agrarische gronden liggen bij de Wieden rondom de natte kernen. Een deel van de agrarische gronden ligt ook binnen de Natura-2000 begrenzing. Het oppervlak aan foerageergebied is voor de soort geen belemmerende factor. De soort zit daarnaast net boven het instandhoudingsdoel. Wanneer men op de gebruikelijke wijze gebruik maakt van de ontheffing om ganzen te schieten op de schadepercelen dan zal er telkens maar in een klein deel van het potentiële foerageergebied verstoring vanwege het afschot van de ganzen. Een jachthouder kan maar op één plek tegelijk in zijn jachtveld schade bestrijden. Deze verstoring betreft enkele schoten, waarna de rust in het gebied terug keert. In het overgrote deel van het potentiële foerageergebied vindt op dat moment dus geen verstoring plaats door schadebestrijding. De kans op significante effecten is daarmee uitgesloten.⁴⁸⁸

Indien er als gevolg van de handeling een foeragerende vogel door een schot wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu, en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk. De Bruine kiekendief zal met zekerheid het gebied niet verlaten.⁴⁸⁹

Ons oordeel

De frequentie en de intensiteit van de handeling is zo laag, en de afstand van de handeling tot de broedterritoria groot, dat daardoor significante verstoringseffecten uit te sluiten zijn.

Significant negatieve verstoring zijn uit te sluiten.

Effecten op het Porseleinhoen

Het broedbiotoop van het Porseleinhoen bestaat uit open moerassige terreinen van minimaal 1-2 hectare met matig voedselrijk water. De vogel zoekt een permanent (of periodiek) natte situatie van ongeveer 10 tot 35 cm diep water op met een weelderige vegetatie van biezengrassen, zeggen, lisdodden en andere moerasplanten (hoogte 0,5-1 m). Naast moerassen zijn ook laag in het voorjaar geïnundeerde uiterwaarden (graslanden) geschikt als broedbiotoop. Het Porseleinhoen maakt zijn nest in dichte vegetaties van riet, zeggen of grassen boven of nabij ondiep water.⁴⁹⁰ De huidige kwaliteit en oppervlakte van het leefgebied is in De Wieden voldoende voor het behalen van het instandhoudingsdoel.

---

⁴⁸⁶ Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenontheffing Provincie Overijssel Projectnummer: 7318, 19-08-2015 (blz. 17)

⁴⁸⁷ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 52)

⁴⁸⁸ Boerema en Van den Brink, Briefrapport SOVON Vogelonderzoek Nederland d.d. 6-10-2016, proj.nr. 2016/OVSovon.01. 9 januari 2017. Ons kenmerk: 2017/0054104 (blz. 6)

⁴⁸⁹ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 52)

⁴⁹⁰ Zie ook 'Profielen Vogels; Porseleinhoen op Synbiosys

Het instandhoudingsdoel is behoud van de omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 19 paren. In de jaren 2011 t/m 2016 zijn tussen de 0 en 20 aantal paren in het gebied waargenomen.⁴⁹¹

Het Porseleinhoen heeft een verstoringafstand kleiner dan 100 meter omdat het dier zich tussen de vegetatie verbergt. Ook de gevoeligheid voor verstoring van zijn leefgebied is matig omdat de vogel in redelijk besloten landschappen leeft.⁴⁹² Voor schadebeheer en bestrijding op ganzen met ondersteunend afschot wordt in de nadere effect beoordeling van Eelerwoude uitgegaan van een verstoringafstand van 100 meter.⁴⁹³

De Nederlandse broedvogels zijn trekvogels die overwinteren in Afrika. De kritische verstoringperiode loopt van half april tot 1 augustus.⁴⁹⁴

Daar waar geschikt broedbiotoop (waterriet) aan agrarische percelen grenst, kunnen significante verstoringen van *broedende vogels* door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding niet uitgesloten worden.⁴⁹⁵

Eelerwoude heeft in haar rapport *Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage*, van 19 februari 2018 alle leefgebieden en verspreidingsgegevens die in het Natura 2000-gebied liggen op kaartbeeld gezet. Vervolgens is aan de hand van de verstoringafstand op het kaartbeeld een bufferzone om al deze leefgebieden getrokken. Eelerwoude stelt dat indien er geen schadebestrijding plaatsvindt binnen de leefgebieden én binnen de bufferzones in de kritische verstoringperiode significant negatieve effecten uit te sluiten zijn.

Indien er als gevolg van de handeling een *foeragerende* vogel door een schot wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu, en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk. Het Porseleinhoen zal met zekerheid het gebied niet verlaten.⁴⁹⁶

Ons oordeel

Indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er zijn voldoende gebieden in de omgeving waar ook gefoerageerd kan worden. De betreffende individuen zullen dan ook met zekerheid niet het gebied verlaten. Significante verstoringen op foeragerende porseleinhoenders en significante verstoringen in de niet kritische periode van 1 augustus tot 15 april zijn uit te sluiten; de soort bevindt zich dan niet in Nederland.

Het is niet de verwachting dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Omdat de lokale en landelijke staat van instandhouding van het Porseleinhoen zeer ongunstig is, en het gebied de functie van broed- en foerageergebied heeft, en de verstoringafstand 100 meter is, zijn significant negatieve effecten in de kritische verstoringperiode van half

⁴⁹¹ www.sovon.nl/gebieden

⁴⁹² Zie ook 'Profielen Vogels; Porseleinhoen op Synbiosys

⁴⁹³ Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 15).

⁴⁹⁴ Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017

⁴⁹⁵ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 52)

⁴⁹⁶ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 52)

april tot 1 augustus. (balts/nestbouw, broeden en niet vliegvlugge jongen) niet bij voorbaat uit te sluiten. De verstoring kan namelijk leiden tot een vermindering van het broedsucces.

Om significant negatieve verstoringseffecten die kunnen ontstaan op broedende porseleinhoenders door het schieten van ganzen in de kritische periode van half april tot half juli, te voorkomen, leggen wij in deze vergunning de volgende maatregel in voorschrift vast:

- In de periode 15 april tot 1 augustus mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden in het Natura 2000-gebied De Wieden én op de agrarische percelen die binnen 100 meter van de leefgebieden van de Porseleinhoen liggen, zoals aangegeven in bijlage 3

Effecten op de Kwartelkoning

Het broedhabitat van de Kwartelkoning kenmerkt zich door een meer dan 20 cm hoge gesloten kruidenrijke vegetatie. De moerasvegetatie mag niet zo dicht van structuur zijn dat het dier er niet goed meer doorheen kan lopen. In Nederland wordt de Kwartelkoning vooral gevonden in extensief onderhouden kruiden- en bloemrijke hooilanden in rivier- en beekdalen. De huidige kwaliteit en oppervlakte van het leefgebied is in De Wieden is onvoldoende voor het behalen van het instandhoudingsdoel.

Het instandhoudingsdoel is de uitbreiding van de omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 13 paren. In de jaren 2011 t/m 2016 zijn tussen de 0 en 1 paar in het gebied waargenomen.⁴⁹⁷

Door de late aankomst uit de winterkwartieren (vanaf half mei) is de soort vooral gebonden aan hooilanden met late maaidata (beheerspakketten, vaak beheerd door natuurbeschermingsorganisaties) en akkerbouwgewassen. De maai- en oogstdata komen ook hier in de regel echter te vroeg (vanaf half juni). Naast vroege maaidata speelt ook de grootschaligheid een rol, waardoor het habitat in één klap over een groot oppervlak verdwijnt. Ook het gangbare maaipatroon (van buiten naar het centrum van het perceel) speelt deze soort parten, omdat hierbij veel kuikens kunnen omkomen. Mogelijkheden voor tweede broedsels zijn er nauwelijks, omdat ook gemaaide hooilanden en gewassen in de tweede helft van de zomer niet meer beschikbaar zijn.⁴⁹⁸

De Kwartelkoning heeft een verstoringsafstand kleiner dan 100 meter. Ook de gevoeligheid voor verstoring van het leefgebied is matig omdat de vogel verborgen in dichte vegetatie in halfopen landschap leeft.⁴⁹⁹ Voor schadebeheer en bestrijding op ganzen met ondersteunend afschot wordt in de nadere effectbeoordeling van Eelerwoude uitgegaan van een verstoringsafstand van 100 meter.⁵⁰⁰

Twee broedsels per jaar zijn nodig om de geringe overlevingskansen te compenseren. Daarom moet de broedhabitat over een lange periode beschikbaar zijn, van 1 mei tot 1 oktober.^{501 502}

Binnen de gebieden waar zich broedterritoria van kwartelkoningen kunnen bevinden, wordt niet op ganzen geschoten. Daar waar geschikt broedbiotoop aan agrarische percelen grenst,

⁴⁹⁷ www.sovon.nl/gebieden

⁴⁹⁸ Natura 2000 ontwerpbeheerplan De Wieden en Weerribben, Provincie Overijssel, 20 jan 2015 (blz 69)

⁴⁹⁹ Zie ook 'Profielen Vogels; Kwartelkoning op Synbiosys

⁵⁰⁰ Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 15).

⁵⁰¹ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

⁵⁰² Zie ook 'Profielen Vogels; Kwartelkoning op Synbiosys

kunnen significante verstoringen van *broedende vogels* door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding niet uitgesloten worden.⁵⁰³

Eelerwoude heeft in haar rapport *Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage*, van 19 februari 2018 alle leefgebieden en verspreidingsgegevens die in het Natura 2000-gebied liggen op kaartbeeld gezet. Vervolgens is aan de hand van de verstoringafstand op het kaartbeeld een bufferzone om al deze leefgebieden getrokken. Eelerwoude stelt dat indien er geen schadebestrijding plaatsvindt binnen de leefgebieden én binnen de bufferzones in de kritische verstoringperiode significant negatieve effecten uit te sluiten zijn.

Indien er als gevolg van de handeling een *foeragerende* vogel door een schot wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu, en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk. De Kwartelkoning zal met zekerheid het gebied niet verlaten.⁵⁰⁴

Ons oordeel

Datum
@@.04.2018

Kenmerk
2018/@@@

Pagina
131

Uw brief

Uw kenmerk

Volgens het instandhoudingsdoel dient het Natura 2000-gebied De Wieden te voorzien in het uitbreiden van de omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 13 broedparen (territorium) van de Kwartelkoning. Op dit moment wordt het aantal van het instandhoudingsdoel niet gehaald.

Significante negatieve effecten door de handeling (schieten van ganzen) op foeragerende Kwartelkoningen zijn niet te verwachten. De verstoring, is vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk, en blijft beperkt tot een individu. De Kwartelkoning zal met zekerheid het gebied niet verlaten.

Significante negatieve effecten door de handeling (schieten van ganzen) zijn op agrarisch in gebruik zijnde percelen die binnen 100 van de leefgebieden van de het Kwartelkoning liggen, in de kritische verstoringperiode periode van begin mei tot begin oktober, niet op voorhand uit te sluiten.

Om significant negatieve verstoringseffecten die kunnen ontstaan op broedende kwartelkoningen door het schieten van ganzen in de kritische periode van half mei tot begin september, te voorkomen, leggen wij in deze vergunning de volgende maatregel in voorschrift vast:

- In de periode 1 mei tot 1 oktober mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden in het Natura 2000-gebied De Wieden én op de agrarische percelen die binnen 100 meter van de leefgebieden van de Kwartelkoning liggen, zoals aangegeven in bijlage 3

Effecten op de Watersnip

De broedbiotoop van de Watersnip bestaat uit moerassig laagveen, hoogveen en natte heiden en zeer vochtige schrale graslanden op veengrond of in uiterwaarden en open beekdalen. De nestplaats is gelegen in de verlandingszone van moerasgebieden of in gemaaid rietvelden. In grasland nestelt de soort alleen in vochtige hooilanden en extensief beweidde natte graslanden met een waterpeil van 0-20 cm beneden het maaiveld. De voedselbiotoop kan identiek zijn

⁵⁰³ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 52)

⁵⁰⁴ Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eelerwoude, Projectnummer: 7318, 19-08-2015 (blz 32)

aan de nestbiotoop, maar kan ook apart liggen. De Watersnip foerageert in ondiepe greppels, sloten, poeltjes, slikranden en in tot 10 cm diep water.⁵⁰⁵ Het kan uitgesloten worden dat de Watersnip tot broeden komt op agrarische percelen die intensief in gebruik zijn.⁵⁰⁶ De huidige kwaliteit en oppervlakte van het leefgebied is in De Wieden voldoende voor het behalen van het instandhoudingsdoel. Een geschikt leefgebied bestaat uit een broed- en foerageergebied.

Het instandhoudingsdoel is het behoud van de omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 150 paren. Het beheerplan van De Wieden en Weerribben geeft aan dat 280 aantal paren in het gebied waargenomen zijn.⁵⁰⁷ Dit is ruim boven het aantal van het instandhoudingsdoel.

De Watersnip heeft een verstoringafstand tussen de 100 en 300 meter. De gevoeligheid voor verstoring van het leefgebied is ook gemiddeld: het leefgebied bestaat uit halfopen en open landschap. Omdat de Watersnip leeft in natte en slecht toegankelijke gebieden zal de mate van verstoring door recreatie beperkt zijn. In de nabijheid van paden en wegen kan echter een verlaagd broedsucces door verstoring optreden. Waarschijnlijk is het effect van verstoring op de populatie matig groot. Vooral landrecreatie bedreigt de rust van de Watersnip.⁵⁰⁸

Voor schadebeheer en bestrijding op ganzen met ondersteunend afschot wordt in de nadere effectbeoordeling van Eelerwoude uitgegaan van een verstoringafstand van 300 meter.⁵⁰⁹

De Nederlandse broedvogels zijn trekvogels en overwinteren tot in Noord-Afrika.⁵¹⁰ De kritische verstoringperiode loopt van half maart tot half september.⁵¹¹

Daar waar drassige en/of geïnundeerde graslanden of rietmoeras grenzen aan agrarische percelen kunnen significante verstoringen op broedende vogels door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding niet uitgesloten worden.⁵¹²

Eelerwoude heeft in haar rapport *Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage*, van 19 februari 2018 alle leefgebieden en verspreidingsgegevens die in het Natura 2000-gebied liggen op kaartbeeld gezet. Vervolgens is aan de hand van de verstoringafstand op het kaartbeeld een bufferzone om al deze leefgebieden getrokken. Eelerwoude stelt dat indien er geen schadebestrijding plaatsvindt binnen de leefgebieden én binnen de bufferzones in de kritische verstoringperiode significant negatieve effecten uit te sluiten zijn.

Indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er zijn voldoende geschikte graslanden en rietmoerassen in de omgeving waar ook gefoerageerd kan worden. De betreffende individuen zullen dan ook met zekerheid niet het gebied verlaten.⁵¹³

⁵⁰⁵ Zie ook 'Profielen Vogels; Watersnip op Synbiosys

⁵⁰⁶ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 40)

⁵⁰⁷ Natura 2000-beheerplan definitief, De Wieden en Weerribben, 2017 (blz. 173)

⁵⁰⁸ Zie ook 'Profielen Vogels; Watersnip op Synbiosys

⁵⁰⁹ Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 15).

⁵¹⁰ Zie ook 'Profielen Vogels; Watersnip op Synbiosys

⁵¹¹ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

⁵¹² Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 52)

⁵¹³ Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eelerwoude, Projectnummer: 7318, 19-08-2015 (blz 18)

Ons oordeel

Significante negatieve effecten door de handeling (schieten van ganzen) op foeragerende watersnippen zijn niet te verwachten. De verstoring, is vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk, en blijft beperkt tot een individu. De Kwartelkoning zal met zekerheid het gebied niet verlaten.

Binnen een zone van 300 meter van de broedterritoria's in De Wieden kan in de kritische verstoringperiode van half maart tot half september schadebestrijding op ganzen op agrarische percelen plaatsvinden. Significante verstoringen van *broedende vogels* door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding kan niet uitgesloten worden.

Het is niet de verwachting dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Om significant negatieve verstoringseffecten door afschot van ganzen op watersnippen in de kritische periode van half maart tot half september te voorkomen, leggen wij in deze vergunning de volgende maatregel in voorschrift vast:

- In de periode 15 maart tot 15 september mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden in het Natura 2000-gebied De Wieden én op de agrarische percelen die binnen 300 meter van de leefgebieden van de Watersnip liggen, zoals aangegeven in bijlage 3

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
133
Uw brief

Uw kenmerk

Effecten op de Zwarte stern

De Zwarte stern is tijdens het broedseizoen gebonden aan zoet water. Het broedbiotoop bestaat vooral uit zoetwatermoerassen, vennen, uiterwaarden, plassen en sloten, en oevers van meren en langzaam stromende rivieren. Ze bouwen hun nesten van nature op drijvende waterplanten. Vroeger was dat vaak Krabbenscheer. Bij afwezigheid van geschikte waterplanten gebruiken ze in veel moerasgebieden tegenwoordig kunstvlotjes of andere drijvende materialen (o.a. vegetaties van waterlelie en gele plomp) als nestgelegenheid, die speciaal voor dit doel worden neergelegd.⁵¹⁴ De Zwarte stern leeft van insecten en vis. De huidige kwaliteit en oppervlakte van het leefgebied is in De Wieden onvoldoende voor het behalen van het instandhoudingsdoel.

Het instandhoudingsdoel is de uitbreiding van de omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 200 paren. In de jaren 2011 t/m 2016 zijn 110 en 187 aantal paren in het gebied waargenomen.⁵¹⁵

De Zwarte stern heeft een gemiddelde gevoeligheid voor verstoring. In voedselgebieden is de verstoringafstand minder dan 100 meter. Op broed-, slaap- en rustplaatsen is de Zwarte stern zeer gevoelig met een verstoringafstand vanaf minder dan 300 meter. De gevoeligheid voor verstoring van zijn leefgebied is gemiddeld (halfopen en open landschap). Vanwege de grote concentratie van zwarte stern en op één of enkele slaapplekken is de soort gevoelig voor verstoring en veranderingen van het leefgebied op de slaap- en rustplaatsen.⁵¹⁶

De kritische verstoringperiode loopt van half april tot half september.⁵¹⁷

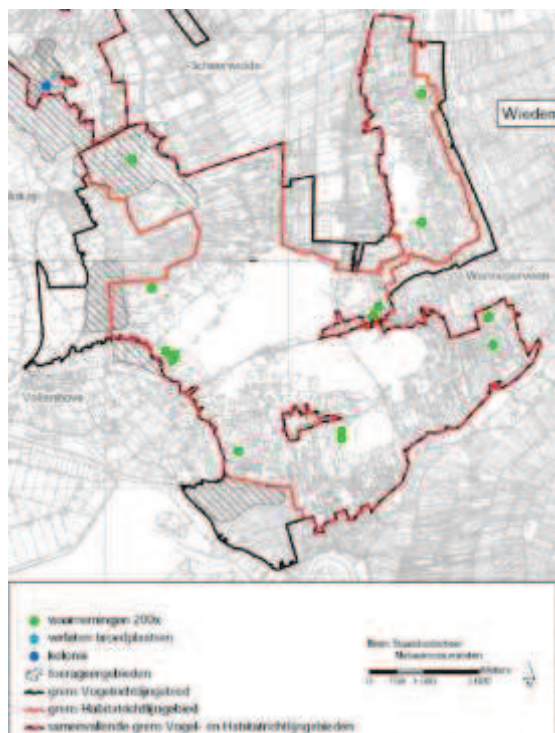
⁵¹⁴ Zie ook 'Profielen Vogels; Zwarte stern op Synbiosys

⁵¹⁵ www.sovon.nl/gebieden

⁵¹⁶ Zie ook 'Profielen Vogels; Zwarte stern op Synbiosys

⁵¹⁷ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

De verstoringafstand voor broedende zwarte stern is 300 meter en voor foeragerende zwarte stern 100 meter. De Zwarte stern broedt in De Wieden op locaties binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied die op meer dan 300 meter afstand liggen van agrarische percelen waar in schadebestrijding plaatsvindt (zie onderstaande figuur).⁵¹⁸ Significant negatieve effecten zijn uitgesloten.⁵¹⁹

Figuur Kaart met broedplaatsen zwarte stern in De Wieden in de jaren 2006-2011

Volgens het Natura 2000-beheerplan voor De Wieden zijn knelpunten voor het halen van het instandhoudingsdoel gelegen in het gebrek aan nestgelegenheid (krabbenscheervegetaties), rust en voedsel.

De zwarte stern is sterk afhankelijk van de aanwezigheid van uitgestrekte krabbenscheer vegetaties (als nesthabitat) en nabijgelegen foerageergebieden met een divers prooiaanbod. In De Wieden broedt het overgrote deel van de zwarte sterns op uitgelegde nestvlotjes. De afgelopen decennia is krabbenscheer sterk afgenomen (hoewel recent weer sprake is van herstel), en is het aanbod van geschikt voedsel (zoals grote libellen) eveneens sterk verminderd. In beide gevallen is herstel van de waterkwaliteit van groot belang. In de broedtijd (vooral kuikenfase) kan verstoring door recreatie of agrarische activiteiten funest zijn. Bovendien neemt het oppervlak van natuurlijk broedbiotoop in snel tempo af door successie. De intensivering van de landbouw leidt waarschijnlijk ook tot een verlies aan foerageergebied.

⁵¹⁸ Werkdocument Natura 2000 De Wieden & De Weerribben 2009-2015, Provincie Overijssel, 12 augustus 2009 (blz 90)

⁵¹⁹ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 53)

Belangrijkste oorzaak is slechte waterkwaliteit. Verbetering van de waterkwaliteit en vergroting van de oppervlakte jonge verlandingsstadia zijn nodig voor de ontwikkeling van natuurlijke nestgelegenheid. Extensivering van het graslandgebruik in de omgeving, het terugzetten van moerasbossen en een verbetering van de waterkwaliteit zijn positief voor de foerageermogelijkheden van de zwarte stern. Daarnaast is het handhaven van rust rond de broedplaatsen van groot belang. Zonder specifieke maatregelen waardoor er meer lokale broedmogelijkheden ontstaan, worden de instandhoudingsdoelen niet gehaald. De soort zal te profiteren van de geplande maatregelen die voor verschillende habitattypen nodig zijn zoals het verbeteren van de waterkwaliteit (verminderen fosfaat) en cyclisch beheer (uitgraven petgaten).⁵²⁰

Indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er is voldoende open water (o.a. plassen, vaarten, brede sloten) en rietmoerassen in de omgeving waar ook gefoerageerd kan worden. De betreffende individuen zullen dan ook met zekerheid niet het gebied verlaten.⁵²¹

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
135
Uw brief

Uw kenmerk

Ons oordeel

Het niet halen van de instandhoudingsdoelstellingen ligt aan gebrek aan nestgelegenheid (krabbenscheervegetaties), rust en voedsel. Belangrijkste oorzaak is slechte waterkwaliteit.

De frequentie en de intensiteit van de handeling is zo laag, en de afstand van de handeling tot de broedterritoria zo groot, dat door de handeling significante verstoringseffecten uit te sluiten zijn.

Significante verstoringen kunnen uitgesloten worden.

Effecten op de IJsvogel

Het broedbiotoop van de IJsvogel bestaat uit beschutte visrijke, ondiepe, heldere en doorgaans langzaam stromende wateren van minimaal twee meter breed. Het nest is een gegraven hol in steile, vaak afkalvende oevers, wanden van afgravingen of aardkluiten van omgewaaide bomen. De ijsvogel vertoont daarbij voorkeur voor een steilwand van minimaal 2 meter, de grondsoort is bij voorkeur leemhoudend zand. Het nest ligt doorgaans direct aan of binnen 200 meter van de waterkant. Voedsel zoekt de ijsvogel vanaf een zitplaats zoals overhangende takken, waarvan de vogel direct in helder water kan duiken. De zichtdiepte van dieper water moet minstens 1 meter zijn, de minimale waterdiepte is 10 centimeter. Het foerageergebied kan zich uitstrekken tot op enkele kilometers van het nest.⁵²² De huidige kwaliteit en oppervlakte van het leefgebied is in De Wieden voldoende voor het behalen van het instandhoudingsdoel.

Het instandhoudingsdoel is het behoud van de omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van tenminste 10 broedparen. In de jaren 2011 t/m 2016 zijn tussen de 1 en 25 aantal paren in het gebied waargenomen.⁵²³

---

⁵²⁰ Natura 2000-beheerplan definitief, De Wieden en Weerribben, 2017

⁵²¹ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 53)

⁵²² Zie ook 'Profielen Vogels; IJsvogel op Synbiosys

⁵²³ www.sovon.nl/gebieden

De verstoringafstand van de IJsvogel is kleiner dan 100 meter. Ook de gevoeligheid voor verstoring van het leefgebied is matig (halfopen landschap). Over een effect van verstoring op de populatie is niets bekend. Recreatieactiviteiten kunnen tijdens de vestiging van de soort een licht verstoringseffect hebben. Vooral verstoring door waterrecreatie met kanoërs, roeien motorboten vormt een bedreiging. Verstoring door wandelaars komt in mindere mate voor.⁵²⁴

De kritische verstoringperiode loopt van 1 april tot 1 oktober.⁵²⁵

Het type biotoop waar de IJsvogel broedt komt niet voor op of in de nabijheid van cultuurgronden waar ganzen geschoten worden. Er is dus geen overlap tussen de uitgevoerde handeling en de gebruikte broedlocaties.⁵²⁶ Overigens is de frequentie en de intensiteit van de handeling (enkele schoten verspreid over een periode van vijf maand over een groot gebied) zo laag, dat daardoor significante verstoringseffecten uit te sluiten zijn.

Ons oordeel

Het doelaantal van het instandhoudingsdoel wordt de laatste jaren ruim gehaald. Er is geen overlap tussen de plek van de handeling en het broedbiotoop van de IJsvogel, en de frequentie en de intensiteit van de handeling is zo laag dat daardoor significante verstoringseffecten uit te sluiten zijn.

Indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk.

Significante verstoringen kunnen uitgesloten worden.

Effecten op de Paapje

Het broedbiotoop van het Paapje bestaat uit vochtige tot natte terreinen met structuurrijke vegetaties die rijk zijn aan insectenleven. Het zijn bijvoorbeeld extensief beheerde gras- en hooilanden, heide, duinvalleien en hoogveen. In de graslanden moeten wat opgaande kruiden als akkerdistel, ridderzuring en schermbloemigen voorkomen zodat het paapje die als uitkijkpost kan gebruiken. De nesten liggen tussen graspollen, kruiden of in overjarige vegetatie, vaak in perceelsranden, bermen, greppels en slootranden. Het voedselbiotoop bestaat uit een afwisselende vegetatie met enige hoge bomen, struiken of palen die het Paapje als uitkijkpost gebruikt.⁵²⁷ De huidige kwaliteit en oppervlakte van het leefgebied is in De Wieden onvoldoende voor het behalen van het instandhoudingsdoel.

Het instandhoudingsdoel is de uitbreiding van de omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 6 paren. In de jaren 2011 t/m 2016 zijn tussen de 0 en 7 aantal paren in het gebied waargenomen.⁵²⁸

Een geschikt leefgebied bestaat uit een broed- en foerageergebied.

---

⁵²⁴ Zie ook 'Profielen Vogels; IJsvogel op Synbiosys

⁵²⁵ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

⁵²⁶ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 53)

⁵²⁷ Zie ook 'Profielen Vogels; Paapje op Synbiosys

⁵²⁸ www.sovon.nl/gebieden

De belangrijkste bedreigingen voor het Paapje zijn verdroging, vermessing en intensivering van het gebruik van agrarische gebieden.⁵²⁹

Paapjes hebben een verstoringsafstand kleiner dan 100 meter.

In zijn leefgebied heeft het Paapje een gemiddelde verstoringsgevoeligheid: het is een halfopen landschap. Het effect van verstoring op de populatie is onbekend. Men heeft echter aangetoond dat in de nabijheid van paden en wegen de dichtheid van paapjes afneemt. Het is dus mogelijk dat de populatiegrootte in gebieden met veel wegen en paden beperkt wordt door verstoring. Vooral verstoring door landrecreatie vormt een bedreiging voor het Paapje.⁵³⁰

De kritische verstoringsperiode loopt van 15 april tot 15 augustus.⁵³¹

In geschikt broedhabitat wordt niet geschoten. Incidenteel kan in de kritische verstoringsperiode van 15 april tot 15 augustus in 2015 op agrarische percelen binnen een verstoringsafstand van 100 meter van geschikt habitat geschoten worden. De frequentie en de intensiteit van de handeling (enkele schoten verspreid over een periode van vijf maand over een groot gebied) is zo laag, dat daardoor significante verstoringseffecten uit te sluiten zijn.⁵³²

De belangrijkste redenen voor het niet halen van het instandhoudingsdoel zijn verdroging, vermessing en intensivering van het gebruik van agrarische gebieden. Het voorkomen van het Paapje is vooral beperkt tot de graslanden langs de randen van De Wieden. Bij ontwikkeling van insectenrijke graslanden met ruige stroken en enig struweel kan de soort in aantal toenemen. In de huidige situatie zal zonder specifieke maatregelen waardoor er meer geschikt broedgebied ontstaat, de instandhoudingsdoelen niet gehaald worden. De ontwikkeling van natte structuurrijke graslandvegetaties met ruigten die rijk aan insecten zijn, is bij het huidige landbouwkundig gebruik van gebieden niet meer mogelijk. Optimaliseren van het graslandbeheer is belangrijkste maatregel.⁵³³

Indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk.⁵³⁴

Ons oordeel

De frequentie en de intensiteit van de handeling is zo laag, en de afstand van de handeling tot de broedterritoria groot, waardoor significante verstoringseffecten uit te sluiten zijn.

Significante verstoringen kunnen uitgesloten worden.

Effecten op de Snor

De voorkeur van de Snor gaat uit naar opgaande, overjarige rietvegetaties met een goed ontwikkelde onderlaag van oud plantenmateriaal (een 'kniklaag') in ondiep water. Het zijn

---

⁵²⁹ Natura 2000 ontwerpbeheerplan De Wieden en Weerribben, Provincie Overijssel, 20 jan 2015 (blz 70)

⁵³⁰ Zie ook 'Profielen Vogels; Paapje op Synbiosys

⁵³¹ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

⁵³² Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 53)

⁵³³ Natura 2000-beheerplan definitief, De Wieden en Weerribben, 2017 (blz. 162)

⁵³⁴ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 53)

natte structuurrijke rietvegetaties die op een ondergrond van minerale bodem en (laag)veen groeien, minimaal 1,5 meter hoog zijn. Vaak is hier en daar wilgenopslag aanwezig. Voor een broedbiotoop van de snor is minimaal 1-2 hectare aan oppervlak nodig. Water op het maaiveld is essentieel. De Snor maakt zijn nest in dichte vegetatie, tussen gebroken rietstengels, lisdodde, grote zeggen en gagel, op een hoogte van 10-30 cm boven de grond of het wateroppervlak. Een geschikt leefgebied bestaat uit een broed en foerageergebied.

Voedsel wordt gezocht in de onderste lagen van de moerasvegetaties, ook vlak boven bodem en water en later in het broedseizoen ook in wilgenopslag. De huidige kwaliteit en oppervlakte van het leefgebied is in De Wieden voldoende voor het behalen van het instandhoudingsdoel.

Het instandhoudingsdoel is het behoud van de omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 300 paren. Het beheerplan van De Wieden en Weerribben geeft aan dat het doelaantal gehaald wordt (tussen de 343 en 377).⁵³⁵

In De Wieden is het areaal aan geschikt broedbiotoop voor de Snor sterk ingekrompen door de toegenomen verbossing en voortschrijdende successie (met name in de verlandingsreeks). Lokaal speelt ook verlies aan habitat door rietteelt (afname overjarig riet) een rol.⁵³⁶

De verstoringafstand van de Snor is kleiner dan 100 meter. Ook de gevoeligheid voor verstoring van zijn leefgebied is kleiner dan 100 meter: het is een besloten landschap. Omdat het merendeel van de populatie broedt in ontoegankelijke en afgesloten gebieden is een effect van verstoring op de populatie waarschijnlijk niet aanwezig. Alleen bij hoge recreatiedruk, wanneer moerasvegetaties betreden worden en er met bootjes in het riet gevaren wordt, kunnen er versturende, negatieve effecten voor de Snor optreden.⁵³⁷

De Snor is een broedvogel die in Afrika overwintert. De kritische verstoringperiode loopt van 15 april tot 1 augustus.

Bij afschot moet een verstoringafstand van 100 meter aangehouden worden.⁵³⁸ De Snor broedt in overjarige geïnundeerde rietlanden. Het grootste deel van deze rietlanden waar de populatie kan broeden bevindt zich in ontoegankelijke en afgesloten gebied binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied.

In geschikt broedhabitat wordt niet geschoten, de handeling vindt namelijk alleen op agrarische percelen plaats en niet in rietvegetaties.⁵³⁹

De frequentie en de intensiteit van de handeling (enkele schoten verspreid over een periode van vier en een halve maand over een groot gebied) is zo laag, dat daardoor significante verstoringseffecten uit te sluiten zijn.⁵⁴⁰

De Snor foerageert niet op agrarisch cultuurland maar in de onderste lagen van de moerasvegetaties, en ook vlak boven bodem en water en later in het broedseizoen ook in wilgenopslag. Indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) toch een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt

⁵³⁵ Natura 2000-beheerplan definitief, De Wieden en Weerribben, 2017 (blz. 47 en 174)

⁵³⁶ Natura 2000 ontwerpbeheerplan De Wieden en Weerribben, Provincie Overijssel, 20 jan 2015 (blz 71)

⁵³⁷ Zie ook 'Profielen Vogels; Snor op Synbiosys

⁵³⁸ Zie ook 'Profielen Vogels; Snor op Synbiosys

⁵³⁹ Dijk van A.J., e.a. Broedvogels van laagveenmoeras De Wieden in 2004-2011, in Limosa 85, 2012 (blz. 153)

⁵⁴⁰ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 54)

en slechts tijdelijk. Er is voldoende gebied in de omgeving waar ook gefoerageerd kan worden.

⁵⁴¹ De betreffende individuen zullen dan ook met zekerheid niet het gebied verlaten.

Ons oordeel

De frequentie en de intensiteit van de handeling is zo laag, en de afstand van de handeling tot de broedterritoria groot, dat daardoor significante verstoringseffecten uit te sluiten zijn.

Er zijn geen aanwijzingen dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Significante verstoringen kunnen uitgesloten worden.

Effecten op de Rietzanger

Het broedbiotoop van de Rietzanger bestaat uit vochtige tot vrij droge overjarige rietkragen, rietlanden en kruidenrijke ruigten. Dit biotoop is te vinden in moerassen, kanalen, sloten, meren, rivieren en grienden en broekbossen. De nestplaats bevindt zich in de 'kniklaag' van overjarige rietlandvegetaties ofwel onderlaag van ruigtekruiden en lage struiken van voornamelijk wilgen. Het nest vindt steun op de vegetatie. In lijnvormige moerasvegetaties nestelt de Rietzanger alleen als ze een minimale breedte van circa 5 m hebben. Het voedsel wordt gezocht in de onder- en bovenlaag van rietland, kruidenrijk grasland, ruigtezones en houtopslag. ⁵⁴² De huidige kwaliteit en oppervlakte van het leefgebied is in De Wieden voldoende voor het behalen van het instandhoudingsdoel.

Het instandhoudingsdoel is het behoud van de omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 2.000 paren. Volgens het beheerplan voor De Wieden ligt het aantal broedparen momenteel boven de doelstelling ligt (tussen 2739 en 3545 paar). ⁵⁴³

Net zoals bij de Snor is de verstoringafstand van de Rietzanger kleiner dan 100 meter afstand. Ditzelfde geldt voor z'n leefgebied omdat het een besloten landschap is. Omdat het merendeel van de populatie broedt in ontoegankelijke en afgesloten gebieden, is een effect van verstoring op de populatie waarschijnlijk niet aan de orde. ⁵⁴⁴

De Nederlandse broedvogels overwinteren in Afrika. De kritische verstoringperiode loopt van 15 april tot 15 augustus.

Bij afschot moet een verstoringafstand van 100 meter aangehouden worden. De Rietzanger broedt in overjarige rietlanden en kruidenrijke ruigten. Het grootste deel van deze gebieden waar de populatie kan broeden bevindt zich in ontoegankelijke en afgesloten gebied binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied.

In geschikt broedhabitat wordt niet geschoten. De frequentie en de intensiteit van de handeling (enkele schoten verspreid over een periode van vier en een halve maand over een groot gebied) is zo laag, dat daardoor significante verstoringseffecten uit te sluiten zijn. ⁵⁴⁵

---

⁵⁴¹ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 54)

⁵⁴² Zie ook 'Profielen Vogels; Rietzanger op Synbiosys

⁵⁴³ Natura 2000-beheerplan definitief, De Wieden en Weerribben, 2017 (blz. 47 en 174)

⁵⁴⁴ Zie ook 'Profielen Vogels; Rietzanger op Synbiosys

⁵⁴⁵ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 54)

Indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er is voldoende gebied in de omgeving waar ook gefoerageerd kan worden. De betreffende individuen zullen dan ook met zekerheid niet het gebied verlaten. Significante verstoringseffecten zijn uit te sluiten.⁵⁴⁶

Ons oordeel

De frequentie en de intensiteit van de handeling is zo laag, en de afstand van de handeling tot de broedterritoria groot, dat daardoor significante verstoringseffecten uit te sluiten zijn.

Er zijn geen aanwijzingen dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Significante verstoringen kunnen uitgesloten worden.

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
140
Uw brief

Uw kenmerk

Effecten op de Grote karekiet

De Grote karekiet nestelt langs de randen van rietmoerassen en langs grote open wateren met brede waterrietzones. De rietzones moeten minimaal 3 meter breed zijn en de planten moeten in minimaal 20 cm diep water staan. Het riet dient ijl en hoog te zijn en tevens vitaal en stevig. Dikke stengels zijn nodig om het zware nest te kunnen dragen. De soort foerageert in waterrietzones, maar ook veel daarbuiten, in kruidige en struikachtige vegetaties.⁵⁴⁷ De huidige kwaliteit en oppervlakte van het leefgebied in De Wieden is onvoldoende voor het behalen van het instandhoudingsdoel. Een geschikt leefgebied bestaat uit een broed- en foerageergebied.

Het instandhoudingsdoel is uitbreiding van de omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren. In de jaren 2011 t/m 2016 zijn tussen de 0 en 2 aantal paren in het gebied waargenomen.⁵⁴⁸

De sterke achteruitgang van de Grote karekiet komt grotendeels voor rekening van de afname van het areaal en de kwaliteit van waterriet (Graveland & Coops, 1997). Dit wordt veroorzaakt door eutrofiëring, een onnatuurlijk peilbeheer en een afname van het areaal aan jonge verlandingsstadia. Bovendien is het voedselaanbod sterk achtergebleven, en leidt verdroging en stopzetting van het maaibeheer tot verzuiming en verbossing van voorheen geschikte broedplaatsen.⁵⁴⁹

De verstoringafstand van de Grote karekiet is minder dan 100 meter. Ook de gevoeligheid voor verstoring van het leefgebied is vergelijkbaar: dat is een besloten tot halfopen landschap. Net zoals bij de andere rietbewonende zangers is bij de Grote karekiet waarschijnlijk geen effect van verstoring op de populatie aan de orde. Er zijn grote populaties aanwezig in gebieden met intensieve recreatie. Als de rietkragen niet worden betreden heeft de recreatie waarschijnlijk weinig effect op de populaties van Grote karekiet.⁵⁵⁰ De kritische verstoringperiode is van 1 mei tot 1 augustus.

---

⁵⁴⁶ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 54)

⁵⁴⁷ Zie ook 'Profielen Vogels; Grote karekiet op Synbiosys

⁵⁴⁸ www.sovon.nl/gebieden

⁵⁴⁹ Natura 2000 ontwerpbeheerplan De Wieden en Weerribben, Provincie Overijssel, 20 jan 2015 (blz 71)

⁵⁵⁰ Zie ook 'Profielen Vogels; Grote karekiet op Synbiosys

Voor afschot moet een verstoringafstand van 100 meter aangehouden moet worden.

De Grote karekiet broedt in brede waterrietzones langs grote open wateren en foerageert in waterrietlanden en kruidenrijke en struikachtige vegetaties. Ongemaaide rietkragen in diep water (waterriet) komen in De Wieden alleen lokaal voor.⁵⁵¹ Het grootste deel van deze gebieden waar de populatie kan broeden bevindt zich in ontoegankelijke en afgesloten gebied binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied. In geschikt broedhabitat wordt niet geschoten. De handeling vindt zelden plaats binnen een straal van 200 meter van biotoop van deze soort.⁵⁵²

De frequentie en de intensiteit van de handeling (enkele schoten verspreid over een periode van vier en een halve maand over een groot gebied) is in de kritische periode van 1 mei tot 1 augustus zo laag, dat daardoor significante verstoringseffecten uit te sluiten zijn.

De Grote karekiet foerageert niet op intensief beheerde agrarische gronden maar indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk. De betreffende individuen zullen dan ook met zekerheid niet het gebied verlaten. Significante verstoringseffecten zijn uit te sluiten.⁵⁵³

Ons oordeel

Het knelpunt bij het halen van het instandhoudingsdoel is gelegen in de afname van het areaal en de kwaliteit van waterriet.

De frequentie en de intensiteit van de handeling is zo laag, en de afstand van de handeling tot de broedterritoria groot, dat daardoor significante verstoringseffecten uit te sluiten zijn. De betreffende individuen zullen dan ook met zekerheid niet het gebied verlaten.

Er zijn geen aanwijzingen dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Significante verstoringen kunnen uitgesloten worden.

Effecten op de Fuut, Aalscholver, Krakeend, Tafeleend, Kuifeend, Nonnetje, Grote zaagbek en Visarend

De leefgebieden van de volgende niet-broedvogels de *Fuut*, *Aalscholver*, *Tafeleend*, *Kuifeend*, *Krakeend*, *Nonnetje*, *Grote zaagbek* en *Visarend* zijn vooral geconcentreerd op grote, onbeschutte open wateren. Er is geen overlap tussen de agrarische percelen waar afschot plaatsvindt en deze leefgebieden, waardoor akoestische effecten uit te sluiten zijn.^{554 555}

Tussen het open water en de agrarische percelen ligt een strook rietmoeras die het zicht van vogels op de jagers ontnemt.

⁵⁵¹ Dijk van A.J., e.a. Broedvogels van laagveenmoeras De Wieden in 2004-2011, in Limosa 85, 2012 (blz. 151)

⁵⁵² Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 54)

⁵⁵³ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 54)

⁵⁵⁴ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 37 e.v.)

⁵⁵⁵ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 55, 55)

De *Krakeend* foerageert 's nachts op agrarische percelen (stoppelvelden). In de nachtperiode mag niet geschoten worden, waardoor verstoring niet op kan treden. ^{556 557}

Ons oordeel

Significante verstoringen op bovengenoemde vogelsoorten kunnen uitgesloten worden.

Effecten op de Kleine zwaan

Het voorkomen van de Kleine zwaan is gebonden aan de aanwezigheid van water (slaapplaats en foerageergebied) en uitgestrekte polders of uiterwaarden (foerageergebied). Zijn voedselbiotopen zijn bij voorkeur akkers en natte, vaak ondergelopen graslanden met een korte vegetatie. De Kleine zwaan zoekt zijn voedsel liever in cultuurgrasland dan in extensief beheerd grasland, dat hem meestal te ruig of te schraal is. Vooral in het najaar foerageren kleine zwanen ook wel op het water. ⁵⁵⁸ De huidige kwaliteit en oppervlakte van het leefgebied is in De Wieden voldoende voor het behalen van het instandhoudingsdoel. De vermoedelijke oorzaken van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding liggen niet in dit gebied.

Datum
@@.04.2018

Kenmerk
2018/@@@

Pagina
142

Uw brief

Uw kenmerk

De Wieden hebben de functie als leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 8 vogels (seizoensgemiddelde). In de jaren 2010 t/m 2016 zijn tussen de 5 en 26 vogels in het gebied waargenomen. In 2016 zijn geen exemplaren waargenomen. ⁵⁵⁹ Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageer- en slaapgebied. De huidige kwaliteit van het leefgebied is voldoende voor deze soort.

De soort arriveert in oktober in ons land en trekt afhankelijk van weersomstandigheden deels door naar Engeland. In Nederland worden de hoogste aantallen in november-januari aangetroffen. De kleine zwaan trekt weer weg naar het noorden in februari/maart. ⁵⁶⁰

Gemeten vluchtafstanden voor motorboten variëren van 60-250 meter. Op het land lijken kleine zwanen minder verstoringsevoelig dan op het water, maar verstoring door landbouwwerkzaamheden, laag vliegende vliegtuigen en helikopters en jacht komen voor. ⁵⁶¹ Voor afschot moet een verstoringafstand van 250 meter aangehouden moet worden. De handeling heeft tot doel om de in het gebied aanwezige ganzen te verjagen van agrarische percelen. Binnen een verstoringafstand van 250 meter van de rust-/slaapplaatsen in het Natura 2000-gebied bevinden zich geen agrarische percelen waar ganzen geschoten kunnen worden. De slaapplaatsen van de kleine zwanen bestaan uit zoete of zoute wateren, ondergelopen boezemlanden en zomerpolders, zand- en modderbanken. Volgens het beheerplan van De Wieden slaapt de groep zwanen die rond De Wieden foerageert vooral op het Vollenhovermeer.

Voor schadebeheer en bestrijding op ganzen met ondersteunend afschot wordt in de nadere effect beoordeling van Eelerwoude uitgegaan van een verstoringafstand van 250 meter. ⁵⁶²

⁵⁵⁶ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. . 54 e.v)

⁵⁵⁷ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 37 e.v.)

⁵⁵⁸ Zie ook 'Profielen Vogels; Kleine zwaan op Synbiosys

⁵⁵⁹ www.sovon.nl/gebieden

⁵⁶⁰ Zie ook 'Profielen Vogels; Kleine zwaan op Synbiosys

⁵⁶¹ Zie ook 'Profielen Vogels; Kleine zwaan op Synbiosys

⁵⁶² Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 15).

Hoewel de handeling niet ten grondslag ligt aan deze afname in het aantal in Nederland en De Wieden overwinterende kleine zwanen kan een invloed vanwege verstoringseffecten op de wel in het gebied aanwezige dieren niet op voorhand worden uitgesloten.⁵⁶³

Buiten het Natura 2000-gebied kunnen kleine zwanen ook van agrarische percelen worden verjaagd. Dit is een incidentele en zeer tijdelijke verstoring van enkele individuen.⁵⁶⁴ De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden. Slaapplaatsen worden dus niet verstoord en na 12:00 uur vindt nergens meer verstoring plaats door afschot.

Ons oordeel

In het geval van foeragerende kleine zwaan kunnen bestrijdingsacties uitgevoerd worden op agrarische percelen in het Natura 2000-gebied De Wieden, en in de nabijheid van in het Natura 2000-gebied rustende kleine zwanen. De laatste jaren wordt het doelaantal van het instandhoudingsdoel niet gehaald.

Op basis van de beschikbare gegevens concluderen we dat significant negatieve effecten voor de Kleine zwaan in De Wieden niet zijn uit te sluiten.

Om significant negatieve verstoringseffecten door afschot van ganzen op kleine zwanen in de kritische periode van 1 oktober tot 1 april te voorkomen, leggen wij in deze vergunning de volgende maatregel in voorschrift vast:

- In de periode 1 oktober tot 1 april mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied De Wieden, indien er één of meerdere kleine zwanen op minder dan 250 meter aangetroffen wordt.

Effecten op de Kolgans

De Kolgans heeft voorkeur voor open landschappen in het agrarisch gebied. Van belang zijn rustige en roofdiervrije slaapplaatsen op grotere wateren en terreinen met voldoende voedselaanbod binnen een straal van maximaal 20 km (meestal <10 km) rond de slaapplaatsen. De soort is overwegend te zien in open agrarisch gebied, vooral in cultuurgrasland en concentreert zich daar in groepen, soms gemengd met brandgans en kleine rietgans. Na aankomst in het najaar verblijft de soort ook bij akkers met oogstresten voor zover die niet zijn ondergeploegd. Plaatselijk, of tijdens streng winterweer, foerageert de kolgans ook op andere akkers. De soort gebruikt deels vaste 'traditionele' pleisterplaatsen, maar hij verplaatst zich veelvuldig over verschillende pleisterplaatsen gedurende de winter, zowel binnen de regio als daarbuiten.⁵⁶⁵ Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en als slaapplaats.

De huidige kwaliteit en oppervlakte van het leefgebied is in De Wieden voldoende voor het behalen van het instandhoudingsdoel.

De Wieden heeft voor deze soort een functie als foerageer- en slaapgebied, met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3800 vogels (seizoensgemiddelde). De

⁵⁶³ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (39)

⁵⁶⁴ Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eelerwoude, Projectnummer: 7318, 19-08-2015 (blz 48)

⁵⁶⁵ Zie ook 'Profielen Vogels; Kolgans op Synbiosys

aantallen kolganzen in het gebied fluctueren over de jaren boven en onder het instandhoudingsdoel. In de jaren 2010 t/m 2016 zijn tussen de 3110 en 6896 vogels in het gebied waargenomen. Het gemiddelde van deze jaren zit met 4232 exemplaren seizoensgemiddelde ruim boven het instandhoudingsdoel.⁵⁶⁶ Landelijk wordt de instandhoudingdoelstelling van deze soort gehaald. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.

Verstoringseffecten zijn bij deze soort gemeten bij windmolens op 400-600 m afstand, bij wegen op 80-600 m, bij bebouwing op 100-600 m. De precieze afstand hangt af van de omstandigheden ter plaatse. De soort is ook gevoelig voor verstoring door landbouwwerkzaamheden, vliegverkeer (laag vliegende vliegtuigen en helikopters) en jacht, en plaatselijk ook voor recreatie.⁵⁶⁷ Voor schadebeheer en bestrijding op ganzen met ondersteunend afschot wordt in de nadere effect beoordeling van Eelerwoude uitgegaan van een verstoringsafstand van 500 meter.⁵⁶⁸

Vanuit het noorden van Europees Rusland en West-Siberië komend arriveren de kolganzen vanaf oktober in Nederland. De hoogste aantallen worden in november-februari aangetroffen, in maart trekken de kolganzen weer terug.⁵⁶⁹

Datum
@@.04.2018

Kenmerk
2018/@@@

Pagina
144

Uw brief

Uw kenmerk

De handeling heeft tot doel om de in het gebied aanwezige ganzen te verjagen van agrarische percelen. Daarbij kunnen enkele kolganzen per verjaagactie gedood worden. Dit kan er wel toe leiden dat kolganzen ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. Dit is een zeer tijdelijke verstoring van enkele individuen. De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden. Slaapplaatsen worden dus niet verstoord en na 12:00 uur vindt dus nergens meer verstoring plaats. De verstoring van foeragerende vogels is vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk. Indien er als gevolg van de handeling een foeragerende vogel door een schot wordt verstoord zal deze met zekerheid het gebied niet verlaten.⁵⁷⁰

Het is mogelijk dat door de handeling enkele exemplaren per verjaagactie gedood worden. Het seizoensgemiddelde aantal kolganzen dat in het gebied vastgesteld wordt vertoont een stijgende trend. Gezien het geringe aantal schietacties in het Natura 2000-gebied in ruimte en tijd zijn significante effecten niet te verwachten.⁵⁷¹

Ons oordeel

Landelijk wordt de instandhoudingdoelstelling van deze soort gehaald. Het seizoensgemiddelde van de afgelopen zes jaren zit ruim boven de aantallen van het doelaantal van het instandhoudingsdoel. De Kolgans wordt in het gebied in zeer grote groepen waargenomen. Het is mogelijk dat door de handeling kolganzen verstoord en enkele exemplaren per verjaagactie gedood worden. Significante verstoringen zijn niet te verwachten gezien het feit dat:

- de omvang en kwaliteit van het leefgebied in het Natura 2000-gebied voldoende is;
- de handeling een zeer tijdelijke verstoring van foeragerende individuen veroorzaakt, en;

⁵⁶⁶ www.sovon.nl/nl/gebieden

⁵⁶⁷ Zie ook 'Profielen Vogels; Kolgans op Synbiosys

⁵⁶⁸ Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage, Eelerwoude, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 15).

⁵⁶⁹ Zie ook 'Profielen Vogels; Kolgans op Synbiosys

⁵⁷⁰ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (39)

⁵⁷¹ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (39)

- gezien de nog toenemende aantallen is er voldoende alternatief foerageergebied in de omgeving, en;
- dat er geen verstoringen in de nacht en de middag- en avondperiode zijn, en;
- gezien het geringe aantal schietacties in ruimte en tijd, en;
- er met de vigerende ontheffing een beperkt aantal ganzen (10), per schadebestrijdingsactie geschoten mag worden.

Het doden van enkele kolganzen per verjaagactie heeft in de afgelopen winters het instandhoudingsdoel niet in gevaar gebracht. Er zijn geen aanwijzingen dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Significante verstoringen kunnen uitgesloten worden.

Effecten op de Grauwe gans

De Grauwe gans verblijft overwegend in agrarisch gebied. Meer dan andere ganzensoorten is de Grauwe gans ook in moerassen en estuaria te zien. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en als slaapplek. De huidige kwaliteit en oppervlakte van het leefgebied is in De Wieden voldoende voor het behalen van het instandhoudingsdoel.

De Wieden heeft voor deze soort een functie als foerageer- en slaapgebied, met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1100 vogels (seizoensgemiddelde). In de jaren 2010 t/m 2016 zijn tussen de 1332 en 2232 vogels in het gebied waargenomen. In het winterseizoen van 2015/2016 was het aantal grauwe ganzen 1332 stuks.⁵⁷² Landelijk wordt de instandhoudingsdoelstelling van deze soort gehaald. De huidige kwaliteit en oppervlakte van het leefgebied is voldoende voor deze soort. De doelstelling heeft geen betrekking op de eventuele functie van het gebied als broedgebied voor deze soort.

De Grauwe gans verblijft overwegend in agrarisch gebied. Meer dan andere ganzensoorten is de Grauwe gans ook in moerassen en estuaria te zien. Door zijn optreden in kleinere groepen is de Grauwe gans meestal minder gevoelig voor verstoring dan andere ganzensoorten en bovendien waarschijnlijk minder kwetsbaar bij verdichting van het landschap. Bij windmolens worden voor de Grauwe gans verstoringsafstanden gemeld van 50-300 m, bij wegen 100-150 m en bij gebouwen 100 m. Enige variatie is mogelijk door overheersing van andere omstandigheden. Verstoringsbronnen voor de Grauwe gans op voedselterreinen zijn vooral landbouwwerkzaamheden, jacht en vliegverkeer (laagvliegende sportvliegtuigen en helikopters).⁵⁷³

De overwintelaars arriveren in ons land vanaf september en een wellicht steeds kleiner wordend aandeel daarvan vliegt door naar Spanje. In februari en maart vertrekken de overwintelaars weer naar het noorden om te gaan broeden.⁵⁷⁴

De handeling heeft tot doel om grauwe ganzen te verjagen van percelen met agrarische gewassen met behulp van ondersteunend afschot van enkele individuen. Dit afschot is in aantallen beperkt en heeft ook er niet toe geleid dat de groei van het aantal dieren die binnen het Natura 2000-gebied overwinteren is afgenomen.⁵⁷⁵

De handeling mag in de winterperiode (1 oktober tot 1 april) alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden (in de ochtendperiode). Slaapplekken worden dus niet verstoord en

---

⁵⁷² www.sovon.nl/nl/gebieden

⁵⁷³ Zie ook 'Profielen Vogels; Grauwe gans op Synbiosys

⁵⁷⁴ Zie ook 'Profielen Vogels; Grauwe gans op Synbiosys

⁵⁷⁵ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (39)

na 12:00 uur vindt dus nergens meer verstoring plaats. Op akkerlanden waar oogstresten op staan (de zgn. stoppellingen) mag in de winterperiode niet geschoten worden op ganzen.

Ons oordeel

Landelijk wordt de instandhoudingsdoelstelling van deze soort gehaald. De Grauwe gans wordt in het gebied in zeer grote groepen waargenomen. Het is mogelijk dat door de handeling grauwe ganzen verstoord en enkele exemplaren per verjaagactie gedood worden. Significante verstoringen zijn niet te verwachten gezien het feit dat:

- de omvang en kwaliteit van het leefgebied in het Natura 2000-gebied voldoende is;
- de handeling een zeer tijdelijke verstoring van foeragerende individuen veroorzaakt, en;
- gezien de nog toenemende aantallen is er voldoende alternatief foerageergebied in de omgeving, en;
- dat er geen verstoringen in de nacht en de middag- en avondperiode zijn, en;
- gezien het geringe aantal schietacties in ruimte en tijd, en;
- er met de vigerende ontheffing een beperkt aantal ganzen (10), per schadebestrijdingsactie geschoten mag worden.

Datum
@@.04.2018

Kenmerk
2018/@@@

Pagina
146

Uw brief

Uw kenmerk

Het doden van enkele Grauwe ganzen per verjaagactie heeft in de afgelopen winters het instandhoudingsdoel niet in gevaar gebracht. Er zijn geen aanwijzingen dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Effecten op de Smient

De smienten verblijven in estuaria, 'wetlands' en graslanden die in de nabijheid van vaarten, plassen en meren liggen. Vooral in het eerste deel van het najaar/winterseizoen is hij veel te zien in estuaria en getijdengebieden. Daarna zoekt de soort steeds meer het open agrarische gebied in het binnenland op. Smienten rusten daar overdag op vaarten, plassen en meren, en vliegen dan 's avonds bij het invallen van de duisternis naar de voedselgebieden in cultuurgrasland. Rustplaatsen en voedselgebieden liggen soms wel op 10 km afstand van elkaar, mogelijk ook verder. Overdag foerageert een deel van de vogels ook in de directe nabijheid van de rustplaats (taluds, oevers, aangrenzende percelen).⁵⁷⁶

De aantallen van de Smient zijn in ons land het hoogst in de overwinteringsperiode van november t/m maart, in april zijn de meeste vogels weer vertrokken.⁵⁷⁷ Het gebied heeft voor de Smient met name een functie als slaapplek en als foerageergebied.

De huidige kwaliteit en oppervlakte van het leefgebied is in De Wieden voldoende voor het behalen van het instandhoudingsdoel.

Het instandhoudingsdoel is het behoud van de omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 500 vogels (seizoensgemiddelde). In de jaren 2010 t/m 2016 zijn tussen de 365 en 533 vogels in het gebied waargenomen. De aantallen fluctueren het ene jaar boven en het andere onder het doelaantal van 500 vogels. De landelijk staat van instandhouding is gunstig.

Directe verstoring van de overdag meestal rustende smienten treedt op bij afstanden van 90 meter (wandelaars) tot meer dan 100 meter (watersporters). Surfers werken meer verontrustend dan zeil of motorboten. De mate van verstoring beïnvloedt de keuze van de dagrustplaatsen, maar omdat de soort in het binnenland voornamelijk 's nachts foerageert, hoeft dit niet automatisch tot verlies van voedselgebied te leiden.⁵⁷⁸

⁵⁷⁶ Zie ook 'Profielen Vogels; Smient op Synbiosys

⁵⁷⁷ Zie ook 'Profielen Vogels; Smient op Synbiosys

⁵⁷⁸ Zie ook 'Profielen Vogels; Smient op Synbiosys

In Nederland is de soort vooral in de winter aanwezig, maar kleine aantallen (hooguit enkele tientallen) broeden ook in Nederland. De wintervogels arriveren grotendeels in september en oktober, en zijn vooral afkomstig uit Scandinavië en Europees Rusland, in mindere mate ook van IJsland en de Britse Eilanden.

Smienten rusten overdag op vaarten, plassen en meren, en vliegen dan 's avonds bij het invallen van de duisternis naar de voedselgebieden in cultuurgrasland. Rustplaatsen en voedselgebieden liggen soms wel op 10 km afstand van elkaar, mogelijk ook verder. Overdag foerageert een deel van de vogels ook in de directe nabijheid van de rustplaats (taluds, oevers, aangrenzende percelen).

Smienten foerageren over het algemeen 's nachts. In die periode wordt niet geschoten. Het is wel mogelijk dat door de handeling in de dagperiode rustende smienten verstoord worden. Dit is in de winterperiode alleen in het ochtenddeel tot 12:00 uur omdat 's middags en 's avonds niet geschoten mag worden.

Het is mogelijk dat smienten die in de ochtendperiode in de nabijheid van agrarische percelen op vaarten, plassen en meren rusten door de handeling verstoord worden. Er is in het gebied echter voldoende rustgelegenheid voor smienten beschikbaar. De eventuele verstoring van enkele gebieden zal er niet toe leiden dat het instandhoudingsdoel negatief wordt beïnvloed.⁵⁷⁹

Ons oordeel

Landelijk is de staat van instandhouding gunstig, lokaal fluctueren de aantallen onder en boven het doelaantal van 500 vogels.

Significant negatieve verstoringen zijn uit te sluiten gezien het feit dat:

- de handeling een zeer tijdelijke verstoring van enkele rustende of foeragerende individuen kan veroorzaken, en;
- dat er in de winterperiode geen verstoringen in de nacht en de middag- en avondperiode zijn, en;
- het zeer geringe aantal schietacties in ruimte en tijd, en;
- er in het gebied voldoende rust en foerageergebied over blijven voor verjaagde smienten.

Er zijn geen aanwijzingen dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Conclusie effectbepaling

Op grond van bovenstaande kunnen significant negatieve effecten en habitattypen uitgesloten worden. Voor enkele kwalificerende soorten (Roerdomp, Porseleinhoen, Kwartelkoning, Watersnip en Kleine zwaan) zijn significant negatieve effecten niet uit te sluiten.

Beoordeling aangevraagde handeling

Voor het Natura 2000-gebied De Wieden, geldt dat significant negatieve effecten op kwalificerende habitattypen uitgesloten zijn. Voor enkele kwalificerende soorten (Roerdomp, Porseleinhoen, Kwartelkoning, Watersnip en Kleine zwaan) zijn significant negatieve effecten echter niet uit te sluiten, en leggen wij beperkende maatregelen in de uitvoering vast in de voorschriften van onze beschikking.

---

⁵⁷⁹ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (39)

B3.9 De Rijntakken - Deelgebied Uiterwaarden IJssel**Relevante kwalificerende waarden**

De handelingen die toegestaan zijn in het kader van schadebestrijding van de Grauwe gans, Kolgans en Brandgans met behulp van de Flora- en faunawet ontheffing, zijn getoetst aan de effecten op de instandhoudingsdoelen van de kwalificerende vogelsoorten, habitatsoorten en habitattypen van in het Natura 2000-gebied de Rijntakken (deelgebied Uiterwaarden van de IJssel) *binnen* de provinciegrens van Overijssel. De betreffende instandhoudingsdoelen zijn weergegeven in bijlage 2.

Uit de omschrijving van de voorgenomen handeling en de toetsing daaraan blijkt dat op een beperkt aantal doelstellingen effecten te verwachten zijn. In onderstaande tabel is weergegeven welke effecten kunnen optreden.

Tabel: potentiële effecten

Mogelijk effect	
Akoestische verstoring	x
Optische verstoring	x
Populatie dynamiek	x

De effecten (akoestische verstoring en optische verstoring) in bovenstaande tabel kunnen op alle betrokken vogelsoorten een effect hebben. Bij de Kolgans, Brandgans en de Grauwe gans kan er ook een effect zijn op de populatiedynamiek omdat er exemplaren geschoten worden. Op plantengemeenschappen (habitattypen) en habitatsoorten (behalve de Bever) zijn geen effecten te verwachten. In deze paragraaf stellen we vast voor welke instandhoudingsdoelen effecten kunnen optreden. Hieronder beschrijven we de effecten en beoordelen we of vergunningverlening mogelijk is.

Uit de omschrijving van de voorgenomen handeling en de toetsing daaraan blijkt dat er negatieve effecten door verstoring kunnen optreden op de aangewezen vogelsoorten en de Bever. Hieronder beschrijven we de effecten op deze soorten en beoordelen we of vergunningverlening mogelijk is.

De overige instandhoudingsdoelen op kwalificerende habitatsoorten en habitattypen ondervinden geen effecten door de activiteiten in het gebied.

Geen effecten op kwalificerende habitatsoorten

De handeling vindt niet plaats op of in locaties die zijn aan te merken als habitat voor Zeepril, Rivierpril, Elft, Zalm, Bittervoorn, Grote modderkruiper, Kleine modderkruiper, Rivierdonderpad, Kamsalamander en Meervleermuis. Omdat er geen geografische overlap (of overlap in tijd) is tussen de locaties waar de handeling plaatsvindt en de biotoop van deze soorten kunnen verstoringseffecten niet optreden.^{580 581}

⁵⁸⁰ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 66);

Significante verstoringseffecten op de Bever kunnen echter niet geheel uitgesloten worden.⁵⁸² Hieronder beschrijven we de effecten op de Bever en beoordelen we of vergunningverlening mogelijk is.

Geen effecten op kwalificerende habitattypen

De handeling vindt niet plaats op of in beschermde habitattypen. De handeling mag alleen plaats vinden op agrarische percelen waar economisch agrarisch gebruik plaats vindt. De handelingen vinden dus niet plaats in habitattypen die zijn opgenomen in de Habitatrichtlijn. Hieruit volgt dat habitattypen binnen Natura 2000-gebieden waarvoor instandhoudingsdoelen zijn opgesteld met zekerheid door de handeling niet kunnen worden aangetast als gevolg van betreding, verontreiniging of afname van kwaliteit en omvang als foerageer en/of rustgebied. Verontreiniging van habitats kan optreden indien gebiedsvreemd materiaal door menselijke oorzaak ter plekke wordt gedeponeerd. Verontreiniging van beschermde natuurlijke habitats kan met zekerheid niet optreden daar de handeling niet plaatsvindt ter plaatse van habitattypen of habitats van soorten. Verontreiniging als gevolg van zogenaamde valhagel is verwaarloosbaar. Omdat alleen hagel- en kogelsoorten worden gebruikt die niet kunnen leiden tot daadwerkelijke verontreiniging van gewassen of doorvergiftiging bij soorten die deze gewassen opnemen. Verder is er ook geen sprake van externe werking. Verdere beoordeling van de instandhoudingsdoelen voor habitattypen is dan ook niet aan de orde. Significante negatieve effecten op habitattypen zijn uitgesloten.⁵⁸³

Conclusie effectbepaling

Op grond van bovenstaande kunnen negatieve effecten op de volgende soorten, genoemd in de onderstaande tabel, niet worden uitgesloten.

Tabel: samenvatting instandhoudingsdoelen voor effectbeoordeling

Gebied	Instandhoudingsdoel
De Rijntakken	Bever Dodaar Aalscholver Roerdomp Woudaapje Porseleinhoen Kwartelkoning Watersnip Zwarte Stern IJsvogel Oeverwaluw Blauwborst Grote karekiet Fuut Aalscholver Kleine Zwaan

⁵⁸¹ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 44)

⁵⁸² Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 67);

⁵⁸³ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 43)

Gebied	Instandhoudingsdoel
	Wilde Zwaan Toendrarietgans Kolgans Grauwe Gans Brandgans Bergeend Smient Krakeend Wintertaling Wilde eend Pijlstaart Slobeend Tafeleend Kuifeend Nonnetje Meerkoet Scholekster Goudplevier Kievit Kemphaan Grutto Wulp Tureluur

Datum
@@.04.2018

Kenmerk
2018/@@@

Pagina
150

Uw brief

Uw kenmerk

Hieronder wordt uw aanvraag getoetst aan de beoordelingskaders vanuit de Wet natuurbescherming en het aanwijzingsbesluit van het betrokken Natura 2000-gebied de Rijntakken (deelgebied Uiterwaarden van de IJssel) binnen de provinciegrens van Overijssel.

Beoordeling aangevraagde handelingen

In deze paragraaf gaan we in op de effecten op de soorten uit vorige tabel. Als effecten met maatregelen kunnen worden voorkomen, leggen we dat vast in voorschriften in de vergunning. Dit wordt in onderstaande tekst gemotiveerd.

Effecten op de Bever

De Bever is een oeverbewonend zoogdier dat niet erg kritisch is in de keuze van z'n leefgebied. Hij kan in allerlei zoete wateren leven en vertoont daarbij een voorkeur voor eilanden en begroeide oevers met gras, kruiden en jong hout, vooral van wilgen. In cultuurlandschappen trekken landbouwgewassen, zoals maïs, bieten en granen bevers aan. De Bever heeft wateren nodig die in de zomer niet opdrogen en in de winter niet tot de bodem bevroren. Ze kunnen onder bepaalde omstandigheden hun leefgebied aanpassen. Ze kunnen een landschap voor zichzelf geschikt maken door hun knaag- en graafactiviteiten en de bouw van dammen. Bevers zijn vooral 's nachts actief. Ze houden geen winterslaap. Soms kunnen ze door ijsvorming een tijd lang hun burcht niet uit. Daarom leggen ze een wintervoorraad aan van twijgen en schors. Bij hoge dichtheden van bevers kunnen de dieren minder schuw worden en vertrouwd raken met menselijke activiteiten.⁵⁸⁴

⁵⁸⁴ Zie ook 'Profielen soorten; Bever op Synbiosys

Binnen de Rijntakken komt de Bever verspreid voor in een groot deel van het gebied. Het zwaartepunt ligt in de Gelderse Poort. Dit is voor de Bever één van de belangrijkste leefgebieden van Nederland. In 2007 waren er in de Gelderse Poort minimaal 80 Bevers aanwezig. Vergelijking met gegevens uit voorgaande jaren laat zien dat er duidelijk sprake is van een positieve trend, zowel wat betreft aantallen als verspreiding binnen de Gelderse Poort.⁵⁸⁵

Het instandhoudingsdoel is het behoud van de verspreiding, en behoud van de omvang en verbetering van de kwaliteit leefgebied voor een uitbreiding populatie.

In het Overijsselse deel van de Rijntakken (uiterwaarden IJssel) bevinden zich enkele tientallen beverburchten, die geregistreerd zijn tijdens het project Stroomlijn van Rijkswaterstaat. Belangrijkste leefgebieden zijn de uiterwaarden nabij De Zande, Fortmond en ten zuiden van Deventer.⁵⁸⁶

De gehele levensloop van Bevers speelt zich af binnen de Rijntakken. Het gebied is voor de soort dus van belang voor alle stadia van de levenscyclus. Binnen de Rijntakken vormen ondiepe, permanent watervoerende wateren met (met wilgen) begroeide, rustige oevers voor de Bever het belangrijkste leefgebied. Deze leefgebieden liggen zowel binnendijs als buitendijs en moeten minimaal een omvang van enige honderden meters waterloop en oever hebben. In de omgeving van een beverburcht dient wilgen- en/of populierenbos aanwezig te zijn als voedselbron. Het is van belang dat door bevers gebruikte oeverzones niet verstoord worden door recreanten, loslopende honden, beheeractiviteiten enzovoort. Vooral in de kraamperiode (mei-augustus) is de gevoeligheid voor verstoring groot.⁵⁸⁷

Een kwalificering in termen van effectafstanden voor verstoringen is in de literatuur niet te vinden. Voor de Bever geldt dat bij kapwerkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling jaarrond tenminste 30 meter afstand tot een bewoonde burcht aangehouden wordt om verstoring te voorkomen.⁵⁸⁸ In de voortplantingsperiode van de Bever wordt, in de periode van mei tot en met augustus, in Flora- en faunawetontheffingen in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling door de Rijksdienst van Ondernemend Nederland (RVO), aangegeven geen (potentieel) verstorende werkzaamheden uit te voeren binnen een straal van 50 meter rondom de aanwezige verblijfplaatsen van de soort. Het onderzoeksrapport van Eelerwoude houdt daarom voor afschot ook een verstoringsafstand van 50 meter rondom de beverburchten aan.^{589 590}

Door schadebestrijding van ganzen kunnen bevers overdag verstoord worden, doordat de aanwezige verblijfplaatsen binnen de verstoringsafstand van de handeling ligt. De handeling zal echter – mede vanwege het incidentele en tijdelijke karakter er niet toe leiden dat de eventueel verstoorde dieren het gebied permanent zullen verlaten. Daar er wel een kans bestaat dat, bij herhaalde verstoring, bevers bepaalde geprefereerde verblijfslocaties zullen

⁵⁸⁵ Concept Beheerplan Natura 2000 Rijntakken, Achtergrond document Uitwerking Natura 2000 doelen, versie 5 juni 2015 (blz. 100)

⁵⁸⁶ Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenontheffing Provincie Overijssel, Eelerwoude, Projectnummer: 7318, 19-08-2015 (blz.36)

⁵⁸⁷ Concept Beheerplan Natura 2000 Rijntakken, Achtergrond document Uitwerking Natura 2000 doelen, versie 5 juni 2015 (blz. 99)

⁵⁸⁸ Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenontheffing Provincie Overijssel, Eelerwoude, Projectnummer: 7318, 19-08-2015 (blz.15)

⁵⁸⁹ Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenontheffing Provincie Overijssel, Eelerwoude, Projectnummer: 7318, 19-08-2015 (blz. 15, 36, 37, 66 t/m 71)

⁵⁹⁰ Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenontheffing Provincie Overijssel, Eindrapportage, Eelerwoude, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 15).

gaan mijden, kan dit tot gevolg hebben dat de beoogde uitbreiding van de populatie wordt vertraagd. Significante verstoringseffecten kunnen daardoor niet geheel uitgesloten worden.

⁵⁹¹

Eelerwoude heeft in haar rapport *Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenontheffing Provincie Overijssel, Eindrapportage*, van 19 februari 2018 alle beverburchten die in het Natura 2000-gebied liggen op kaartbeeld gezet. Vervolgens is aan de hand van de verstoringssafstand op het kaartbeeld een bufferzone om al deze burchten getrokken. Eelerwoude stelt dat indien er geen schadebestrijding plaatsvindt binnen de leefgebieden én binnen de bufferzones in de kritische verstoringperiode significant negatieve effecten uit te sluiten zijn.

De schadepercelen waar schadebestrijding op ganzen plaatsvinden, bevinden zich doorgaans op enkele honderden meters afstand van de uiterwaarden waar beverburchten aanwezig zijn.⁵⁹²

Ons oordeel

Volgens het concept beheerplan Rijntakken is er sprake van een positieve trend, zowel wat betreft de ontwikkeling van de aantallen als de verspreiding van de Bevers.

In de nachtperiode, de periode dat de bevers vooral actief zijn, wordt niet geschoten. Als gevolg van bestrijdingsacties treedt hoogstens enige verstoring op van foeragerende individuen van de soort. Deze zullen echter incidenteel zijn en van korte duur en daardoor niet leiden tot afname van leefgebied.⁵⁹³

Het is niet de verwachting dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

Door schadebestrijding van ganzen kunnen bevers overdag verstoord worden, doordat de aanwezige verblijfplaatsen binnen de verstoringssafstand van de handeling ligt. Significante verstoringseffecten kunnen daardoor niet geheel uitgesloten worden

Om significant negatieve verstoringseffecten door afschot van ganzen op bevers te voorkomen, leggen wij in deze vergunning de volgende maatregel in voorschrift vast:

- er mag niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden in het Natura 2000-gebied de Rijntakken (deelgebied Uiterwaarden van de IJssel) binnen de provinciegrens van Overijssel, indien er op minder dan 50 meter een beverburcht aanwezig is. Op het kaartbeeld in het rapport van Eelerwoude staan in bijlage 3 de recente beverburchten aangegeven.

Effecten op Dodaar

Het broedbiotoop van de Dodaar bestaat uit ondiepe, voedselarme tot matig voedselrijke zoete wateren met een weelderige oevervegetatie. Het zijn vaak vennen, duinplassen, wielen, oude kleiputten of kreken. De eerste verlandingsstadia zijn zeer geschikt om te nestelen. De Dodaar bouwt zijn nest veelal te midden van riet- of zeggenvegetaties of op losse pollen van bijvoorbeeld pitrus, in hooguit 1 meter diep water. Vaak ligt het nest op 1-5 meter afstand van

⁵⁹¹ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 67)

⁵⁹² Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenontheffing Provincie Overijssel, Eelerwoude, Projectnummer: 7318, 19-08-2015 (blz. 36, 37, 66 t/m 71)

⁵⁹³ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 44)

de oever. Het leefgebied is daarbij doorgaans 2-5 hectare groot, soms aanzienlijk kleiner. Voedsel zoekt de Dodaar in 1-2 meter diep water.⁵⁹⁴

In de Rijntakken schommelt de populatie omvang van jaar tot jaar vrij sterk maar is over de periode 1990-2013 genomen stabiel. De streefomvang van de populatie (45 broedparen) wordt in de periode 2004-2013 in diverse jaren gehaald. Het populatieniveau Dodaarzen in de Gelderse Poort beweegt zich al decennia lang tussen 25-60 paren.⁵⁹⁵ De dodaars broeden in de *Gelderse Poort*. In 2014 werd het broedpaaraantal geschat op 90.⁵⁹⁶ Het leefgebied lijkt vrij stabiel te blijven in omvang en kwaliteit.⁵⁹⁷ Volgens het aanwijzingsbesluit is het aantal paren onder andere afhankelijk van de voorjaarswaterstand en strengheid van de voorafgaande winter en kan daarom sterk fluctueren van jaar tot jaar. Ondanks de onduidelijke lokale trend de laatste 10 jaren is behoud voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

Dodaars hebben een verstoringafstand tussen de 100 en 300 meter.⁵⁹⁸ De voor verstoringgevoelige broedperiode loopt van maart tot in oktober.⁵⁹⁹

De dodaars broedt op vennen en andere begroeide ondiepe wateren. De soort gebruikt agrarische gebieden niet als biotoop of broedgebied. Geografische overlap met de handeling is niet aanwezig. Significante verstoringseffecten kunnen op voorhand worden uitgesloten.⁶⁰⁰

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
153
Uw brief

Uw kenmerk

Ons oordeel

Het concept beheerplan van de Rijntakken geeft aan dat in het deelgebied de Gelderse Poort de populatie omvang van jaar tot jaar vrij sterk schommelt maar over de periode 1990-2013 genomen stabiel is. De instandhoudingsdoelstelling wordt voor de Dodaar in het gebied de Gelderse Poort (provincie Gelderland) geborgd. De Gelderse poort ligt in de provincie Gelderland. In de provincie Gelderland kan van onze ontheffing voor het schieten van ganzen geen gebruik gemaakt worden.

Daarnaast wordt het agrarisch gebied waar de handeling plaatsvindt niet als broedbiotoop of broedgebied gebruikt. Dodaars broeden namelijk op vennen en andere begroeide ondiepe wateren. Er is geen geografische overlap met de handeling, waardoor significant negatieve verstoringseffecten uitgesloten worden.⁶⁰¹

Effecten op Aalscholver

In ons land zijn aalscholvers zowel te zien in zoete als zoute wateren met goede vispopulaties. De grootste aantallen bereikt de soort op grotere meren en plassen en in het Deltagebied, de Waddenzee en in de daaraan grenzende kustzone van de Noordzee. De Aalscholver maakt gebruik van gemeenschappelijke rust- en slaappleatsen, vaak zijn die goed herkenbaar door de ophoping van vogelmest ('guano'). Meestal bevinden die locaties zich op grote afstand van potentiële verstoringbronnen, het zijn bijvoorbeeld eilandjes met bomen, in het water

⁵⁹⁴ Zie ook 'Profielen Vogels; Dodaar op Synbiosys

⁵⁹⁵ Concept Beheerplan Natura 2000 Rijntakken, Achtergrond document Uitwerking Natura 2000 doelen, versie 5 juni 2015 (blz. 121)

⁵⁹⁶ www.sovon.nl/gebieden

⁵⁹⁷ Concept Beheerplan Natura 2000 Rijntakken, Achtergrond document Uitwerking Natura 2000 doelen, versie 5 juni 2015 (blz. 121)

⁵⁹⁸ Zie ook 'Profielen Vogels; Dodaar op Synbiosys

⁵⁹⁹ Concept Beheerplan Natura 2000 Rijntakken, Achtergrond document Uitwerking Natura 2000 doelen, versie 5 juni 2015 (blz. 120)

⁶⁰⁰ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 67)

⁶⁰¹ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 67)

staande hoogspanningsmasten. De aalscholvers leggen grote afstanden af bij het op en neer vliegen tussen slaap- en rustplaats en voedselgebieden, soms vliegen ze daarbij tientallen kilometers ver. Een deel van de aalscholvers is plaatsgetrouw en gebruikt steeds dezelfde rust- en slaappleats.⁶⁰² De Aalscholver broedt in bomen zoals wilgen, elzen en populieren en andere verticale landschapselementen zoals hoogspanningsmasten in de buurt van visrijke wateren. Soms broeden aalscholvers ook in grondbroedplaatsen, maar dan wel in predatorvrije omgevingen

De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort. De landelijke staat van instandhouding is gunstig.

In het deelgebied Uiterwaarden IJssel zijn de broedkolonies bekend bij de Havikerwaard, Hengforder Waarden en de Duursche Waarden.⁶⁰³

De Rijntakken moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 660 stuks (seizoensgemiddelde). Een geschikt leefgebied bestaat uit een broed- en foerageergebied.

Er zijn in de jaren 2011-2016 tussen de 472 en 641 exemplaren geconstateerd.⁶⁰⁴

De gevoeligheid voor verstoring van aalscholvers in het leefgebied is matig: de broedkolonies bevinden zich in afgesloten reservaten. Rust- en slaappleatsen met frequente verstoring worden spoedig gemeden of slechts door kleine aantallen bezocht. De Aalscholver gebruikt vaak rustplaatsen in ontoegankelijke gebieden (eilanden) of in voor publiek gesloten terreinen.⁶⁰⁵

Er is geen geografische overlap tussen de broedbiotoop en de locaties waar de handelingen plaatsvinden. Significante verstoringseffecten kunnen op voorhand worden uitgesloten.⁶⁰⁶

Ons oordeel

De Aalscholver is als kolonievogel tijdens de broedtijd zeer gevoelig voor verstoring. De gevoeligheid voor verstoring van aalscholvers in het leefgebied is matig: de broedkolonies bevinden zich in afgesloten reservaten. De broedlocaties van aalscholvers zitten in het deelgebied Uiterwaarden van de IJssel in de Havikerwaard, Hengforder Waarden en de Duursche Waarden. De Aalscholver broedt in waterrijke gebieden, er is geen geografische overlap met de handeling, waardoor significant negatieve verstoringseffecten uitgesloten worden.

Aalscholvers foerageren op open water, het is onwaarschijnlijk dat ze daarbij verstoord worden door de afschot van ganzen op agrarische percelen. Indien er als gevolg van de handeling een foeragerende vogel door een schot wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu, en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk.

Significante verstoringseffecten kunnen uitgesloten worden.

---

⁶⁰² Zie ook 'Profielen Vogels; Aalscholver op Synbiosys

⁶⁰³ Concept Beheerplan Natura 2000 Rijntakken, Achtergrond document Uitwerking Natura 2000 doelen, versie 5 juni 2015 (blz. 126)

⁶⁰⁴ www.sovon.nl/gebieden

⁶⁰⁵ Zie ook 'Profielen Vogels; Aalscholver op Synbiosys

⁶⁰⁶ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 44)

Effecten op Roerdomp

Het broedhabitat van de Roerdomp bestaat uit (half) open waterrijke landschappen met overjarige, brede zones waterriet en veel overgangen van riet naar water en/of grasland. De soort nestelt plaatselijk ook in homogene vegetaties van lisdodde of mattenbies. De nestplaats is gesitueerd in periodiek overstroomd of permanent in water staand rietland (riet, lisdodde) van minimaal enkele jaren oud, waar zich een 'kniklaag' van oude stengels bevindt, of een onderlaag aanwezig is van grote zeggen (de zogeheten 'zeggenbulten'). Het oppervlak kan beperkt zijn, maar de rietkragen moeten een minimale breedte van 10 meter bezitten en ten minste 20% van het rietoppervlak moet uit overjarig riet bestaan. Het voedsel wordt gezocht in ondiep water, zowel binnen het waterriet als aan de randen ervan, en in vochtige en vaak wat ruigere graslanden in omliggende polders. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is onvoldoende voor deze soort.

De achteruitgang van de Roerdomp is het gevolg van habitatverslechtering in de Rijntakken. De omvang en kwaliteit van het rietmoeras is onvoldoende. Door vermesting, onnatuurlijk peilbeheer en gebrek aan natuurlijke dynamiek, verdroging, intensieve rietexploitatie en verstoring is het leefgebied achteruitgegaan. Verdroogde moerassen zijn ongeschikt, maar zeer dichte moerassen met een gunstige waterstand eveneens (er zijn poelen in riet nodig om te vissen).⁶⁰⁷

De Rijntakken moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren. Er zijn gemiddeld in de jaren 2011-2016 tussen de vijf en acht broedparen geconstateerd.⁶⁰⁸ De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig.

Uitbreiding van het leefgebied en verbetering van de kwaliteit is de opgave voor de Roerdomp. Deze soort is gebonden aan overjarige brede waterrietzones met veel randlengte langs water of nat grasland. Deze opgave volgens het concept-beheerplan vooral in de Gelderse Poort ingevuld moeten worden.⁶⁰⁹

De Roerdomp heeft een verstoringafstand tussen de 100 en 300 meter over het gehele jaar. In zijn leefgebied is de soort matig tot gemiddeld verstoringgevoelig. Waarschijnlijk zijn de effecten van verstoring op de populatie beperkt, omdat broedplaatsen voornamelijk in afgesloten reservaten liggen waar vrijwel geen verstoring optreedt. In de opengestelde gebieden is verstoring van broedende en foeragerende roerdompen wel mogelijk. Vooral de land- en waterrecreatie bedreigen de rust van de Roerdomp. Ook kan intensieve rietexploitatie de vogels verstoren.⁶¹⁰ Voor schadebeheer en bestrijding op ganzen met ondersteunend afschot wordt in de nadere effectbeoordeling van Eelerwoude uitgegaan van een verstoringafstand van 300 meter.⁶¹¹

De kritische verstoringperiode (balts/nestbouw, broeden en niet vliegvlugge jongen) is van 1 maart tot 1 augustus.^{612 613}

⁶⁰⁷ Concept Beheerplan Natura 2000 Rijntakken, Achtergrond document Uitwerking Natura 2000 doelen, versie 5 juni 2015 (blz. 105)

⁶⁰⁸ www.sovon.nl/gebieden

⁶⁰⁹ Concept Beheerplan Natura 2000 Rijntakken, Achtergrond document Uitwerking Natura 2000 doelen, versie 5 juni 2015 (blz. 106)

⁶¹⁰ Zie ook 'Profielen Vogels; Roerdomp' op Synbiosys

⁶¹¹ Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage, Eelerwoude, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 15).

⁶¹² Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

⁶¹³ Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, 2017

De Roerdomp broedt in grote rietvelden. Daarnaast kan hij foerageren op of nabij cultuurgronden, en met name in graslanden. Het gaat daarbij om graslanden met een hoog voedselaanbod voor roerdompen (amfibieën, muizen, grote insecten). Dit zijn niet de percelen waarop schadebestrijding van ganzen plaatsvindt. Verstoring van foeragerende exemplaren kan alleen plaatsvinden als in de nabijheid van dergelijke graslanden ook schadegevoelige percelen liggen. Indien er als gevolg van de handeling een individu van de soort dan onbedoeld wordt verstoord, blijft dat echter beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er zijn voldoende graslanden in de omgeving waar ook gefoerageerd kan worden. De betreffende individuen zullen dan ook met zekerheid niet het gebied verlaten.⁶¹⁴

Echter, effecten op het broedbiotoop van de Roerdomp kunnen niet worden uitgesloten. Waar rietveldjes grenzen aan agrarische percelen ofwel de handeling plaatsvindt binnen een straal van 300 meter is een (significant) verstorend effect op deze soort niet uit te sluiten.⁶¹⁵

Eelerwoude heeft in haar rapport *Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage*, van 19 februari 2018 alle leefgebieden en verspreidingsgegevens die in het Natura 2000-gebied liggen op kaartbeeld gezet. Vervolgens is aan de hand van de verstoringsafstand op het kaartbeeld een bufferzone om al deze leefgebieden getrokken. Eelerwoude stelt dat indien er geen schadebestrijding plaatsvindt binnen de leefgebieden én binnen de bufferzones in de kritische verstoringperiode significant negatieve effecten uit te sluiten zijn.

Ons oordeel

Voor de Roerdomp geldt het instandhoudingsdoel van uitbreiding van de omvang en kwaliteit van leefgebied. Het doelaantal van 20 broedpaar wordt niet gehaald. Significante negatieve effecten door de handeling (schieten van ganzen) zijn op agrarisch in gebruik zijnde percelen die binnen 300 meter van de leefgebieden van de Roerdomp liggen, in de kritische verstoringperiode periode van 1 maart tot 1 augustus, niet op voorhand uit te sluiten.

Om significant negatieve verstoringseffecten die kunnen ontstaan op broedende roerdompen door het schieten van ganzen in de kritische periode van 1 maart tot 1 augustus, te voorkomen, leggen wij in deze vergunning een maatregel in voorschrift vast:

- In de periode 1 maart tot 1 augustus mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden van de Roerdomp in het Natura 2000-gebied Rijntakken deelgebied Uiterwaarden van de IJssel én op de agrarische percelen die binnen 300 meter van de leefgebieden van de Roerdomp liggen, zoals aangegeven in bijlage 3. Alle gebieden waar het hier om gaat liggen binnen de grenzen van de provincie Overijssel.

Effecten op de Woudaap

Het broedbiotoop van de Woudaap omvat met riet omzoomde oevers van zoetwatermeren en plassen en stille bochten van langzaam stromende rivieren. De vogel nestelt in moerassen met open water en overgangen tussen dichte riet- of lisdoddenvegetatie en verspreide opslag. Het zijn bijvoorbeeld oude rivierstrangen, kleiputten, visvijvers, laagveenmoerassen en voedselrijke vennen.

⁶¹⁴ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 67)

⁶¹⁵ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 67)

De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is onvoldoende voor deze soort. Het leefgebied van de Woudaap wordt aangetast door vermesting en gebrek aan natuurlijke peildynamiek. Vermesting versnelt de verlanding en verslechtert vermoedelijk de voedselsituatie.

Gebrek aan natuurlijke peildynamiek leidt tot afname van de vitaliteit van het waterriet en achteruitgang van natuurlijke moerasverjonging. Daarnaast heeft de afname van 'wetlands' en de toenemende woestijnvorming in de Afrikaanse overwinteringsgebieden van de vogel ongetwijfeld invloed. Aanwijzingen hiervoor zijn het vroege begin van de achteruitgang van de soort (in Nederland vanaf 1950 of eerder) en de schaal van achteruitgang (in grote delen van Europa).⁶¹⁶

Het voedsel van de Woudaap bestaat uit vis, amfibieën en aquatische insecten, die worden gevangen in ondiep, helder water. Foerageervluchten tot over ettelijke honderden meters zijn niet ongebruikelijk.⁶¹⁷

De Rijntakken moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren. Er zijn gemiddeld in de jaren 2011-2016 tussen de 2 en 6 broedparen geconstateerd.⁶¹⁸ De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig.

In de Gelderse Poort werden in 2007 3 broedterritoria's vastgesteld. Buiten de Gelderse Poort zijn uit de periode 2000-2007 incidentele waarnemingen bekend in de Kil van Hurwenen en de Amerongse Buitenpolder. In de Uiterwaarden van de IJssel zijn geen waarnemingen van broedende woudaapjes gedaan.⁶¹⁹ In de Gelderse Poort geldt voor de Woudaap een herstelopgave, met als doel een populatie van tenminste 20 paren. Een dergelijk aantal broedparen werd in de Gelderse Poort voor het laatst in de jaren zestig gevonden. Buiten de Gelderse Poort kunnen kleinere moeraskernen bijdragen aan de uitwisseling van moerasvogels tussen de belangrijke moerasgebieden in Nederland. Voor Overijssel gaat hierbij om herstel en ontwikkeling van moeras in de Beneden IJssel (Uiterwaarden IJssel ten noorden van Zwolle).⁶²⁰

De Woudaap lijkt opvallend tolerant voor verstoring door recreatie. De vogel heeft verstoringsgevoeligheid bij < 100 meter afstand. In zijn leefgebied is de soort matig tot gemiddeld verstoringsgevoelig. Waarschijnlijk zijn de effecten van verstoring op de populatie beperkt. Er zijn geen directe aanwijzingen voor zulke effecten. Vooral wandelaars, fietsers, vissers en kanoërs kunnen de rust van de Woudaap bedreigen. Ook kan intensieve rietexploitatie de vogels verstoren.⁶²¹ Voor schadebeheer en bestrijding op ganzen met ondersteunend afschot wordt in de nadere effectbeoordeling van Eelerwoude uitgegaan van een verstoringsafstand van 100 meter.⁶²²

De kritische verstoringsperiode is van 1 mei tot 15 augustus.⁶²³

---

⁶¹⁶ Zie ook 'Profielen Vogels; Woudaapje op Synbiosys

⁶¹⁷ Zie ook 'Profielen Vogels; Woudaapje op Synbiosys

⁶¹⁸ www.sovon.nl/gebieden

⁶¹⁹ Concept Beheerplan Natura 2000 Rijntakken, Achtergrond document Uitwerking Natura 2000 doelen, versie 5 juni 2015 (blz. 112)

⁶²⁰ Concept Beheerplan Natura 2000 Rijntakken, Achtergrond document Uitwerking Natura 2000 doelen, versie 5 juni 2015 (blz. 112)

⁶²¹ Zie ook 'Profielen Vogels; Woudaapje op Synbiosys

⁶²² Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage, Eelerwoude, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 15).

⁶²³ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

De handeling vindt op agrarische percelen en niet plaats in of nabij mogelijk biotoop van de woudaap. Indien er als gevolg van de handeling een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk.⁶²⁴

Echter, indien er sprake is van een verstoring van een individu, welke op dat moment aan het broeden is of jongen heeft, dan kan dit tot gevolg hebben dat het nest wordt verlaten. Daarom kunnen in deze voortoets (significante) verstoringseffecten op voorhand niet worden uitgesloten.⁶²⁵

Eelerwoude heeft in haar rapport *Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage*, van 19 februari 2018 alle leefgebieden en verspreidingsgegevens die in het Natura 2000-gebied liggen op kaartbeeld gezet. Vervolgens is aan de hand van de verstoringssafstand op het kaartbeeld een bufferzone om al deze leefgebieden getrokken. Eelerwoude stelt dat indien er geen schadebestrijding plaatsvindt binnen de leefgebieden én binnen de bufferzones in de kritische verstoringperiode significant negatieve effecten uit te sluiten zijn.

Ons oordeel

Indien er als gevolg van de handeling een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk.

Voor de Woudaap geldt het instandhoudingsdoel van uitbreiding van de omvang en kwaliteit van leefgebied. Het doelaantal van 20 broedpaar wordt niet gehaald. In de Uiterwaarden van de IJssel zijn geen waarnemingen van broedende woudaapjes gedaan. Significante negatieve effecten door de handeling (schieten van ganzen) zijn op agrarisch in gebruik zijnde percelen die binnen 100 meter van de leefgebieden van de Woudaap liggen, in de kritische verstoringperiode periode van 1 mei tot 15 augustus, niet op voorhand uit te sluiten.

Om significant negatieve verstoringseffecten die kunnen ontstaan op broedende woudapen door het schieten van ganzen in de kritische periode, te voorkomen, leggen wij in deze vergunning de volgende maatregel in voorschrift vast:

- In de periode 1 mei tot 15 augustus mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden in het Natura 2000-gebied *Rijntakken deelgebied Uiterwaarden van de IJssel* én op de agrarische percelen die binnen 100 meter van de leefgebieden van de Woudaap liggen, zoals aangegeven in bijlage 3. Alle gebieden waar het hier om gaat liggen binnen de grenzen van de provincie Overijssel.

Effecten op Porseleinhoen

Het broedbiotoop van het Porseleinhoen bestaat uit open moerassige terreinen van minimaal 1-2 hectare met matig voedselrijk water. De vogel zoekt een permanent (of periodiek) natte situatie van ongeveer 10 tot 35 centimeter diep water op met een weelderige vegetatie van biezen, zeggen, lisdodden en andere moerasplanten (hoogte 0,5-1 m). Naast moerassen zijn

⁶²⁴ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 68)

⁶²⁵ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 68)

ook laat in het voorjaar geïnundeerde uiterwaarden (graslanden) geschikt als broedbiotoop. Het Porseleinhoen maakt zijn nest in dichte vegetaties van riet, zeggen of grassen boven of nabij ondiep water.⁶²⁶ Het porseleinhoen voedt zich in hoofdzaak met insecten en kleine weekdieren, die hij zoekt in de omgeving van de nestplaats langs slikranden en onder de dekking van een weelderige vegetatie. De moerasvegetatie mag niet te dicht van structuur zodat het dier er goed doorheen kan lopen.

Huidige kwaliteit en omvang van het aanwezige leefgebied is onvoldoende. Hoewel de territoria klein kunnen zijn, vormt het areaal geschikt habitat waarschijnlijk een beperkende factor. Voor de omvang en kwaliteit van het leefgebied geldt een uitbreidingsdoel. Er is weinig riet- en zeggemoeras en nat kruidenrijk grasland.⁶²⁷

Van oudsher vormen de uiterwaarden van de grote rivieren een belangrijk broedgebied voor het Porseleinhoen, met sterk wisselende aantallen. Volgens het aanwijzingsbesluit zijn scherpe fluctuaties zijn typerend voor het voorkomen van de soort, met als gevolg dat ook de populatiegrootte in het Natura 2000-gebied tussen 1999 en 2011 sterk fluctueerde. Het aantal paren in de doelstelling heeft daarom betrekking op gunstige jaren. "Gunstige jaren" voor het porseleinhoen zijn jaren met hoge rivierwaterstanden met inundaties van uiterwaarden in de periode mei/juni.

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

159

Uw brief

Uw kenmerk

In droge jaren worden hooguit enkele paren vastgesteld. In 1998-2000 waren naar schatting gemiddeld 10 paren aanwezig. Scherpe fluctuaties zijn typerend voor het voorkomen van de soort. Desondanks lijken de aantallen de laatste jaren af te nemen. Het verspreidingsgebied in de IJsseluiterwaarden is klein en aan fluctuaties onderhevig.⁶²⁸

De Rijntakken moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren. Tussen 2011 en 2016 fluctueert het aantal broedparen tussen de 2 en 53.⁶²⁹ In 2016 zijn 53 broedparen vastgesteld. Dit zit dus ruim boven het doelaantal van 40 paar.

Het Porseleinhoen heeft een verstoringafstand < 100 meter mede omdat het dier zich tussen de vegetatie verbergt. Ook de gevoeligheid voor verstoring van zijn leefgebied is matig omdat de vogel in redelijk besloten landschappen leeft.⁶³⁰ Voor schadebeheer en bestrijding op ganzen met ondersteunend afschot wordt in de nadere effect beoordeling van Eelerwoude uitgegaan van een verstoringafstand van 100 meter.⁶³¹

De Nederlandse broedvogels zijn trekvogels die overwinteren in Afrika. De kritische verstoringperiode loopt van half april tot 1 augustus.⁶³²

Indien er als gevolg van de handeling een *foeragerende vogel* door een schot wordt verstoord, blijft dat beperkt tot dit individu, en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk. Het Porseleinhoen zal met zekerheid het gebied niet verlaten. Significante verstoring van *foeragerende vogels* kan daarom uitgesloten worden.

---

⁶²⁶ Zie ook 'Profielen Vogels; Porseleinhoen op Synbiosys

⁶²⁷ Concept Beheerplan Natura 2000 Rijntakken, Achtergrond document Uitwerking Natura 2000 doelen, versie 5 juni 2015 (blz. 131)

⁶²⁸ Concept Beheerplan Natura 2000 Rijntakken, Achtergrond document Uitwerking Natura 2000 doelen, versie 5 juni 2015 (blz. 130)

⁶²⁹ www.sovon.nl/gebieden

⁶³⁰ Zie ook 'Profielen Vogels; Porseleinhoen op Synbiosys

⁶³¹ Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage, Eelerwoude, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 15).

⁶³² Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Waar drassige en/of geïnundeerde graslanden in de uiterwaarden grenzen aan agrarische percelen is een (significant) verstoringseffect op deze soort op voorhand niet geheel uit te sluiten.⁶³³

Eelerwoude heeft in haar rapport *Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage*, van 19 februari 2018 alle leefgebieden en verspreidingsgegevens die in het Natura 2000-gebied liggen op kaartbeeld gezet. Vervolgens is aan de hand van de verstoringafstand op het kaartbeeld een bufferzone om al deze leefgebieden getrokken. Eelerwoude stelt dat indien er geen schadebestrijding plaatsvindt binnen de leefgebieden én binnen de bufferzones in de kritische verstoringperiode significant negatieve effecten uit te sluiten zijn.

Het leefgebied van Porseleinhoen wordt in de bijlage bij het ontwerpbeheerplan omschreven als moeras dat bestaat uit een vegetatie met zeggen, biezten of liesgras waar in de broedperiode 10 tot 20 cm water staat. Deze situaties kunnen worden gerealiseerd in onder meer delen van de Beneden IJssel. In het beheerplan wordt de Koppelerwaard genoemd (ten zuiden van Wilsom) voor de ontwikkeling van 5-10 ha. moeras.⁶³⁴ Op dit moment is nog niet duidelijk waar dit leefgebied exact is gesitueerd.

Om eventuele effecten van schadebestrijding op de uitbreidingsdoelstelling in het Overijsselse deel van de Rijntakken te kunnen uitsluiten is in het kaartbeeld van de uiterwaarden van de Koppelerwaard ten zuiden van Wilsom een terrein van circa 10 ha. begrensd als te realiseren nieuw leefgebied voor het porseleinhoen (Bijlage 3, detailkaart 2). De locatie is bepaald aan de hand van de beheertypenkaart waarop het perceel staat vermeld als 'Kruiden – en faunairijk grasland' (N12.02), in combinatie met de luchtfoto en hoogtekaart.⁶³⁵

Ons oordeel

Indien er als gevolg van de handeling een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk.

Voor de Porseleinhoen geldt het instandhoudingsdoel van uitbreiding van de omvang en kwaliteit van leefgebied. Het doelaantal van 40 broedpaar werd in 2016 gehaald.

Significante negatieve effecten door de handeling (schieten van ganzen) zijn op agrarisch in gebruik zijnde percelen die binnen 100 meter van de leefgebieden van de Porseleinhoen liggen, in de kritische verstoringperiode periode van 15 april tot 1 augustus, niet op voorhand uit te sluiten.

Om significant negatieve verstoringseffecten die kunnen ontstaan op broedende Porseleinhoen door het schieten van ganzen in de kritische periode van 15 april tot 1 augustus, te voorkomen, leggen wij in deze vergunning de volgende maatregel in voorschrift vast:

- In de periode 15 april tot 1 augustus mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden in het Natura 2000-gebied *Rijntakken deelgebied Uiterwaarden van de IJssel* én op de agrarische percelen die binnen 100 meter van de (potentieel-)leefgebieden van de Porseleinhoen liggen zoals aangegeven in bijlage 3. Alle gebieden waar het hier om gaat liggen binnen de grenzen van de provincie Overijssel.

⁶³³ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 68)

⁶³⁴ Bijlage ontwerp-Beheerplan Natura 2000 38-Rijntakken, 2017 (blz. 15)

⁶³⁵ Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 31)

Effecten op Kwartelkoning

Het broedhabitat van de Kwartelkoning kenmerkt zich door een meer dan 20 cm hoge gesloten kruidenrijke vegetatie. De moerasvegetatie mag niet zo dicht van structuur zijn dat het dier er niet goed meer doorheen kan lopen. In Nederland wordt de Kwartelkoning vooral gevonden in extensief onderhouden kruiden- en bloemrijke hooilanden in rivier- en beekdalen. De huidige kwaliteit en oppervlakte van het leefgebied is in de Rijntakken onvoldoende voor het behalen van het instandhoudingsdoel. Voor de Rijntakken geldt dat de doelstelling uit het aanwijzingsbesluit niet wordt gehaald. Het areaal extensief beheerd hooiland lijkt een beperkende factor hiervoor.⁶³⁶

Volgens het aanwijzingsbesluit zijn scherpe fluctuaties typerend voor het voorkomen van de soort. Tussen 1999 en 2011 fluctueerde het aantal paren tussen 10 en 135. Het aantal paren in de doelstelling heeft daarom betrekking op gunstige jaren met een gemiddeld latere maaidatum als gevolg van inundaties in de winter. Het aantal in het doel is afgeleid van de som (160 broedparen) van de maxima van de afzonderlijke deelgebieden vanaf 1999. Er is gekozen voor een verbeteropgave voor het leefgebied omdat de lokale trend de laatste tien jaren sterk negatief is.

Het instandhoudingsdoel is de uitbreiding van de omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 160 paren. In de jaren 2011 t/m 2016 zijn tussen de 6 en 76 paren in het gebied waargenomen.⁶³⁷

De Kwartelkoning heeft een verstoringafstand < 100 m. Ook de gevoeligheid voor verstoring van het leefgebied is matig omdat de vogel verborgen in dichte vegetatie in halfopen landschap leeft.⁶³⁸ Voor schadebeheer en bestrijding op ganzen met ondersteunend afschot wordt in de nadere effect beoordeling van Eelerwoude uitgegaan van een verstoringafstand van 100 meter.⁶³⁹

Twee broedsels per jaar zijn nodig om de geringe overlevingskansen te compenseren. Daarom moet de broedhabitat over een lange periode beschikbaar zijn, van 1 mei tot 1 oktober.⁶⁴⁰

Indien er als gevolg van de handeling een foeragerende vogel door een schot wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu, en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk. De Kwartelkoning zal met zekerheid het gebied niet verlaten. Significante verstoringen van *foeragerende vogels* kunnen daarom uitgesloten worden.

Waar rijk gestructureerde hooilanden en ruigten in de uiterwaarden grenzen aan agrarische percelen is een (significant) verstoringseffect op deze soort op voorhand niet geheel uit te sluiten.⁶⁴¹

Eelerwoude heeft in haar rapport *Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage*, van 19 februari 2018 alle leefgebieden en verspreidingsgegevens die in het Natura 2000-gebied liggen op kaartbeeld gezet. Vervolgens is aan de hand van de verstoringafstand op het kaartbeeld een bufferzone om al deze leefgebieden getrokken.

⁶³⁶ Concept Beheerplan Natura 2000 Rijntakken, Achtergrond document Uitwerking Natura 2000 doelen, versie 5 juni 2015 (blz. 136)

⁶³⁷ www.sovon.nl/gebieden

⁶³⁸ Zie ook 'Profielen Vogels; Kwartelkoning op Synbiosys

⁶³⁹ Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage, Eelerwoude, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 15).

⁶⁴⁰ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

⁶⁴¹ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 68)

Eelerwoude stelt dat indien er geen schadebestrijding plaatsvindt binnen de leefgebieden én binnen de bufferzones in de kritische verstoringperiode significant negatieve effecten uit te sluiten zijn.

Door de late vestiging van de soort in mei is door het maaien van graslanden weinig vestigingshabitat beschikbaar. Volgens het ontwerp provinciale natuurbeheerplan is op circa 250-300 hectare graslandenbeheer met de functie natuur met een late maaidatum mogelijk. Op dit moment zijn geen gegevens beschikbaar over het oppervlak leefgebied die nodig is voor een paartje kwartelkoning (Bron: Ontwerp beheerplan, 2017). Ook is geen informatie beschikbaar waar, welke uitbreidingsdoelstellingen gerealiseerd gaan worden. Er is wel een zoekgebiedenkaart, maar daarin worden de gehele uiterwaarden van de IJssel als kerngebied voor kwartelkoning weergegeven.

Uitgangspunt is dat er geen schadebestrijding plaatsvindt binnen de leefgebieden van kwartelkoning, als ook binnen de bufferzones in de betreffende kwetsbare broedperiode van de kwartelkoning van 1 mei tot 1 oktober.

Belangrijk is echter om ook eventuele effecten van schadebestrijding op de uitbreidingsdoelstelling van kwartelkoning te kunnen uitsluiten. Hiertoe wordt geadviseerd om nieuwe leefgebieden na realisatie automatisch toe te voegen aan het totaal aan leefgebieden van de kwartelkoning, inclusief een bufferzone (verstoringzone) van 100 meter rondom.

Op deze wijze kunnen eventuele effecten op de (uitbreidings)doelstellingen worden uitgesloten. Ook kan redelijkerwijs verondersteld worden dat de oppervlakte geschikt leefgebied door schadebestrijding niet wezenlijk beperkt wordt.

Op basis van de beschikbare gegevens en beschreven werkwijze bij de realisatie van nieuwe leefgebieden, concluderen we dat er geen sprake is van significant negatieve effecten als gevolg van de schadebestrijding voor de kwartelkoning in de Rijntakken.⁶⁴²

Ons oordeel

Indien er als gevolg van de handeling een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk.

Voor de Kwartelkoning geldt het instandhoudingsdoel van uitbreiding van de omvang en kwaliteit van leefgebied. Het doelaantal van 40 broedpaar werd in 2016 gehaald.

Significante negatieve effecten door de handeling (schieten van ganzen) zijn op agrarisch in gebruik zijnde percelen die binnen 100 meter van de leefgebieden van de Kwartelkoning liggen, in de kritische verstoringperiode periode van 1 mei tot 1 oktober, niet op voorhand uit te sluiten.

Om ook eventuele effecten van schadebestrijding op de uitbreidingsdoelstelling van kwartelkoning te kunnen uitsluiten dienen nieuwe leefgebieden (inclusief een bufferzone (verstoringzone) van 100 meter rondom) voor de Kwartelkoning na realisatie automatisch toe gevoegd aan het totaal aan bestaand leefgebieden van de kwartelkoning zoals weergegeven op bijlage 3.

Om significant negatieve verstoringseffecten die kunnen ontstaan op broedende Kwartelkoning door het schieten van ganzen, te voorkomen, leggen wij in deze vergunning de volgende maatregel in voorschrift vast:

- In de periode 1 mei tot 1 oktober mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden in het Natura 2000-gebied

---

⁶⁴² Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 32)

Rijntakken deelgebied Uiterwaarden van de IJssel én op de agrarische percelen die binnen 100 meter van de leefgebieden van de Kwartelkoning liggen, zoals aangegeven in bijlage 3. Alle gebieden waar het hier om gaat liggen binnen de grenzen van de provincie Overijssel.

- In de periode 1 mei tot 1 oktober mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen de nieuwe leefgebieden die in de toekomst voor de Kwartelkoning gerealiseerd worden, in het Natura 2000-gebied *Rijntakken deelgebied Uiterwaarden van de IJssel*, na de realisatie van dat gebied. Hetzelfde geldt dan voor de agrarische percelen die binnen 100 meter van dat nieuwe leefgebieden van de Kwartelkoning liggen. Alle gebieden waar het hier om gaat liggen binnen de grenzen van de provincie Overijssel.

Effecten op Watersnip

Het broedbiotoop van de Watersnip bestaat uit moerassig laagveen, hoogveen en natte heiden en zeer vochtige schrale graslanden op veengrond of in uiterwaarden en open beekdal. De nestplaats is gelegen in de verlandingszone van moerasgebieden of in gemaaid rietvelden. In grasland nestelt de soort alleen in vochtige hooilanden en extensief beweidde natte graslanden met een waterpeil van 0-20 cm beneden het maaiveld. Het voedselbiotoop kan identiek zijn aan de nestbiotoop, maar kan ook apart liggen. De Watersnip foerageert in ondiepe greppels, sloten, poeltjes, slikranden en in tot 10 cm diep water.⁶⁴³ Het kan uitgesloten worden dat de Watersnip tot broeden komt op agrarische percelen die intensief in gebruik zijn.⁶⁴⁴ De meeste watersnippen broeden tegenwoordig in graslandreservaten en andere terreinen met een aangepast beheer. Een geschikt leefgebied bestaat uit een broed en foerageergebied. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.

De Rijntakken moet voor deze soort in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 17 paren. Het gemiddeld aantal broedparen was in de periode 2004-2013 meer dan of gelijk aan 8 paar met een top in 2004 van tenminste 24 paar. In 2014 werd het aantal broedpaar op 8 geschat.⁶⁴⁵ De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig.⁶⁴⁶

De Watersnip heeft een verstoringsafstand tussen de 100 en 300 meter. De gevoeligheid voor verstoring van het leefgebied is ook gemiddeld: het leefgebied bestaat uit halfopen en open landschap. Omdat de Watersnip leeft in natte en slecht toegankelijke gebieden zal de mate van verstoring door recreatie beperkt zijn. In de nabijheid van paden en wegen kan echter een verlaagd broedsucces door verstoring optreden. Waarschijnlijk is het effect van verstoring op de populatie matig groot. Vooral landrecreatie bedreigt de rust van de Watersnip.⁶⁴⁷ Voor schadebeheer en bestrijding op ganzen met ondersteunend afschot wordt in de nadere effect beoordeling van Eelerwoude uitgegaan van een verstoringsafstand van 300 meter.⁶⁴⁸

⁶⁴³ Zie ook 'Profielen Vogels; Watersnip op Synbiosys

⁶⁴⁴ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 40)

⁶⁴⁵ www.sovon.nl/gebieden

⁶⁴⁶ Concept Beheerplan Natura 2000 Rijntakken, Achtergrond document Uitwerking Natura 2000 doelen, versie 5 juni 2015 (blz. 140)

⁶⁴⁷ Zie ook 'Profielen Vogels; Watersnip op Synbiosys

⁶⁴⁸ Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage, Eelerwoude, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 15).

De Nederlandse broedvogels zijn trekvogels en overwinteren tot in Noord-Afrika.⁶⁴⁹ De kritische verstoringsperiode loopt van half maart tot half september.⁶⁵⁰

Indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk. Er zijn voldoende geschikte graslanden en rietmoerassen in de omgeving waar ook gefoerageerd kan worden. De betreffende individuen zullen dan ook met zekerheid niet het gebied verlaten.⁶⁵¹

Daar waar drassige en/of geïnundeerde graslanden of rietmoeras grenzen aan agrarische percelen kunnen significante verstoringen op *broedende* vogels door de handelingen in het kader van schadebeheer en bestrijding, mede gezien de zeer ongunstige staat van instandhouding, niet uitgesloten worden.⁶⁵²

Eelerwoude heeft in haar rapport *Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage*, van 19 februari 2018 alle leefgebieden en verspreidingsgegevens die in het Natura 2000-gebied liggen op kaartbeeld gezet. Vervolgens is aan de hand van de verstoringsafstand op het kaartbeeld een bufferzone om al deze leefgebieden getrokken. Eelerwoude stelt dat indien er geen schadebestrijding plaatsvindt binnen de leefgebieden én binnen de bufferzones in de kritische verstoringsperiode significant negatieve effecten uit te sluiten zijn.

Ons oordeel

Indien er als gevolg van de handeling een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter zeer beperkt en slechts tijdelijk.

Voor de Watersnip geldt het instandhoudingsdoel van behoud van de omvang en kwaliteit van leefgebied. Het doelaantal van 17 broedpaar wordt niet gehaald.

Waar natte hooilanden en plas-dras rietland in de uiterwaarden grenzen aan agrarische percelen is een (significant) verstoringseffect op deze soort op voorhand niet geheel uit te sluiten. Significante negatieve effecten door de handeling (schieten van ganzen) zijn op agrarisch in gebruik zijnde percelen die binnen 300 meter van de leefgebieden van de Watersnip liggen, in de kritische verstoringsperiode periode van 15 maart tot 15 september, niet op voorhand uit te sluiten.

Om significant negatieve verstoringseffecten die kunnen ontstaan op broedende Watersnip door het schieten van ganzen, te voorkomen, leggen wij in deze vergunning de volgende maatregel in voorschrift vast:

- In de periode 15 maart tot 15 september mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden binnen leefgebieden in het Natura 2000-gebied *Rijntakken deelgebied Uiterwaarden van de IJssel* én op de agrarische percelen die binnen 300 meter van de leefgebieden van de Watersnip liggen, zoals aangegeven in

⁶⁴⁹ Zie ook 'Profielen Vogels; Watersnip op Synbiosys

⁶⁵⁰ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

⁶⁵¹ Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eelerwoude, Projectnummer: 7318, 19-08-2015 (blz. 42)

⁶⁵² Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 68)

bijlage 3. Alle gebieden waar het hier om gaat liggen binnen de grenzen van de provincie Overijssel.

Effecten op Zwarte stern

De Zwarte stern is tijdens het broedseizoen gebonden aan zoet water. Het broedbiotoop bestaat vooral uit zoetwatermoerassen, vennen, uiterwaarden, plassen en sloten, en oevers van meren en langzaam stromende rivieren. Ze bouwen hun nesten van nature op drijvende waterplanten vroeger was dat vaak Krabbenscheer. Bij afwezigheid van geschikte waterplanten gebruiken ze in veel moerasgebieden tegenwoordig kunstvlotjes of andere drijvende materialen (o.a. vegetaties van waterlelie en gele plomp) als nestgelegenheid, die speciaal voor dit doel worden neergelegd.⁶⁵³ De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort. De Gelderse Poort levert als broedgebied, tezamen met De Wieden, de grootste bijdrage van Nederland. Daarnaast is het belang van Uiterwaarden IJssel toegenomen. In Uiterwaarden IJssel is het voorkomen van de Zwarte Stern vlakdekkend onderzocht in de periode 1985-2007. De totale populatie in het gebied bedroeg in 2007 28 broedparen (maximaal 63 in 2000). Van oudsher is de Zwarte stern een broedvogel langs de IJssel. De kolonies zijn bescheiden van omvang en liggen verspreid over het hele gebied. De trend over de periode 1985-2007 is positief.⁶⁵⁴

De Rijntakken moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 240 broedparen. Er zijn in de jaren 2011-2016 tussen de 205 en 264 broedparen geconstateerd.⁶⁵⁵ De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig.

De Zwarte stern heeft een gemiddelde gevoeligheid voor verstoring. In voedselgebieden is de verstoringssafstand minder dan 100 meter. Op broed-, slaap- en rustplaatsen is de Zwarte stern is de verstoringssafstand minder dan 300 m. De gevoeligheid voor verstoring van zijn leefgebied is gemiddeld (halfopen en open landschap). Vanwege de grote concentratie van zwarte sterns op één of enkele slaapplekken is de soort gevoelig voor verstoring en veranderingen van het leefgebied op de slaap- en rustplaatsen.⁶⁵⁶

De kritische verstoringperiode loopt van half april tot half september.⁶⁵⁷

In de periode 2011-2016 ligt het aantal broedende zwarte sterns jaarlijks tussen de 205 en 264 paar. Het aantal schommelt daarmee rond het instandhoudingsdoel van 240 paar. De trend is de afgelopen 5 jaar positief. In het foerageergebied is de gevoeligheid voor verstoring gering.

Op broed-, slaap- en rustplaatsen is de Zwarte stern *zeer gevoelig* voor verstoring. Langdurige menselijke aanwezigheid in de vestigingsfase verhindert vestiging van broedkolonies. Succesvol broeden is alleen mogelijk in moerasgebied zonder waterrecreatie en sportvisserij, al kan zonering in grote gebieden effectief zijn.⁶⁵⁸ Als verstoringssafstand voor broedende zwarte sterns houden wij 300 meter aan en voor foeragerende zwarte sterns 100 meter.

⁶⁵³ Zie ook 'Profielen Vogels; Zwarte stern op Synbiosys

⁶⁵⁴ Concept Beheerplan Natura 2000 Rijntakken, Achtergrond document Uitwerking Natura 2000 doelen, versie 5 juni 2015 (blz. 143)

⁶⁵⁵ Bron: www.sovon/gebieden

⁶⁵⁶ Zie ook 'Profielen Vogels; Zwarte stern op Synbiosys

⁶⁵⁷ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

⁶⁵⁸ Concept Beheerplan Natura 2000 Rijntakken, Achtergrond document Uitwerking Natura 2000 doelen, versie 5 juni 2015 (blz. 144 e.v.)

In het agrarische gebied kunnen met name foeragerende zwarte sterns verstoord worden door de handeling. Dit leidt ertoe dat zij tijdelijk elders in het gebied zullen gaan foerageren. Significante verstoringseffecten zijn uitgesloten.⁶⁵⁹

Ons oordeel

In het foerageergebied is de gevoeligheid voor verstoring gering. Op broed-, slaap- en rustplaatsen is de Zwarte stern zeer gevoelig voor verstoring. Langdurige menselijke aanwezigheid in de vestigingsfase verhindert vestiging van broedkolonies. Succesvol broeden is alleen mogelijk in moerasgebied zonder waterrecreatie en sportvisserij, al kan zonering in grote gebieden effectief zijn. Gezien het feit dat de aantallen broedparen van de Zwarte stern rond het instandhoudingsdoel schommelt, kan niet met zekerheid gezegd worden dat broedkolonies in de vestigingsfase en tijdens de broedperiode door de handeling verstoord worden en zich geen significante verstoringen zullen voordoen.⁶⁶⁰

Om significant negatieve verstoringseffecten door afschot van ganzen op zwarte sterns in de kritische periode van half april tot half september te voorkomen, leggen wij in deze vergunning de volgende maatregel in voorschrift vast:

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
166
Uw brief

- In de periode 15 april tot 15 september mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden in het Natura 2000-gebied *Rijntakken deelgebied Uiterwaarden van de IJssel*, in een zone van 300 meter om broedkolonies van zwarte sterns. Huidige broedlocaties zijn aangegeven op de kaart bijlage 4 met rode stippen. Alle gebieden waar het hier om gaat liggen binnen de grenzen van de provincie Overijssel.

Uw kenmerk

Effecten op IJsvogel

Het broedbiotoop van de IJsvogel bestaat uit beschutte visrijke, ondiepe, heldere en doorgaans langzaam stromende wateren van minimaal twee meter breed. Het nest is een gegraven hol in steile, vaak afkalvende oevers, wanden van afgravingen of aardkluiten van omgewaaide bomen. De IJsvogel vertoont daarbij voorkeur voor een steilwand van minimaal 2 meter, de grondsoort is bij voorkeur leemhoudend zand. Het nest ligt doorgaans direct aan of binnen 200 meter van de waterkant. Voedsel zoekt de IJsvogel vanaf een zitplaats zoals overhangende takken, waarvan de vogel direct in helder water kan duiken. De zichtdiepte van dieper water moet minstens 1 meter zijn, de minimale waterdiepte is 10 centimeter. Het foerageergebied kan zich uitstrekken tot op enkele kilometers van het nest.⁶⁶¹ De huidige kwaliteit en oppervlakte van het leefgebied is in de Rijntakken voldoende voor het behalen van het instandhoudingsdoel.

Het instandhoudingsdoel voor deze soort is behoud van de omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van tenminste 25 paren. In de jaren 2011 t/m 2016 zijn tussen de 24 en 73 aantal paren in het gebied waargenomen.⁶⁶²

Het is gebleken dat in het deelgebied Uiterwaarden IJssel na een reeks zachte winters kan het aantal oplopen tot bijvoorbeeld 12 paren in 1995. De trend sinds 2000 is positief (10-12 paren), al hoewel van een aantal jaren gebiedsdekkende aantalsopgaven ontbreken. Het verspreidingsgebied is toegenomen van 10 km-hokken in 1995-97 tot 14 in 2004-06.

⁶⁵⁹ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 69)

⁶⁶⁰ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 69)

⁶⁶¹ Zie ook 'Profielen Vogels; IJsvogel op Synbiosys

⁶⁶² Bron: www.sovon/gebieden

Met name het traject tussen Arnhem en Doesburg is belangrijk voor de soort. De beste broedplaatsen voor ijsvogels langs de IJssel liggen binnendijs in landgoederen en aan de Veluwevloed. Met uitzondering van de omgeving van Zwolle komt de soort weinig voor ten noorden van Deventer. ⁶⁶³

De verstoringafstand van de IJsvogel is kleiner dan 100 meter. Ook de gevoeligheid voor verstoring van het leefgebied is matig (halfopen landschap). Over een effect van verstoring op de populatie is niets bekend. Recreatieactiviteiten kunnen tijdens de vestiging van de soort een licht verstoring effect hebben. Vooral verstoring door waterrecreatie met kanoërs, roeien motorboten vormt een bedreiging. Verstoring door wandelaars komt in mindere mate voor. ⁶⁶⁴

De kritische verstoringperiode loopt van 1 april tot 1 oktober. ⁶⁶⁵

De nesten van ijsvogels worden gegraven in hoge steile oevers, hoofdzakelijk bij beken en steile oevers. Dit type biotoop komt in niet voor op of direct nabij cultuurgronden die in gebruik zijn voor agrarische productie. Er is geen overlap in locatie in voorkomen van deze soort en gebruikte broedlocaties en de uitgevoerde handeling. Indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk.

Significante verstoringseffecten kunnen worden uitgesloten. ⁶⁶⁶

Ons oordeel

De verstoringgevoeligheid van de IJsvogel is matig (verstoring bij < 100 m afstand). Ook de gevoeligheid voor verstoring van het leefgebied is matig (halfopen landschap). De nesten van ijsvogels worden gegraven in hoge steile oevers, hoofdzakelijk bij beken en steile oevers. Dit type biotoop komt in niet voor op of direct nabij cultuurgronden die in gebruik zijn voor agrarische productie. Er is geen overlap in locatie in voorkomen van deze soort en gebruikte broedlocaties en de uitgevoerde handeling. Indien er als gevolg van de handeling (afschot van ganzen) een foeragerend individu van de soort onbedoeld wordt verstoord, blijft dat ook beperkt tot dit individu en is de verstoring, vanuit haar karakter en intensiteit in tijd en ruimte zeer beperkt en slechts tijdelijk.

Significante verstoringseffecten kunnen worden uitgesloten.

Effecten op Oeverwal

Open terreinen met zand-, leem- of kleiwanden, liefst in de omgeving van zoet water, vormen de broedbiotoop van de Oeverwal. De nesten worden gegraven in steile afgekalfde oevers van meren, rivieren en beken, maar ook in steilwanden van gronddepots, afgravingen, stuifduinen en greppels. De Oeverwal gebruikt ook kunstmatige wanden als nestgelegenheid. Het landschap moet open zijn zodat de aanvliegroutes niet worden onderbroken door vegetatie. Alleen steilwanden van minimaal

⁶⁶³ Concept Beheerplan Natura 2000 Rijntakken, Achtergrond document Uitwerking Natura 2000 doelen, versie 5 juni 2015 (blz. 149)

⁶⁶⁴ Zie ook 'Profielen Vogels; IJsvogel op Synbiosys

⁶⁶⁵ Natuurkalender broedvogels van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

⁶⁶⁶ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 69)

10 m² zijn geschikt voor vestiging. Als een geschikte plek verdwijnt, wordt uitgeweken naar een andere locatie liefst in de directe omgeving.⁶⁶⁷

Vliegende insecten vormen het voedsel en worden in de wijde omgeving van de broedplaats bejaagd.

De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort. De landelijke staat van instandhouding is gunstig.

De Rijntakken moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 680 paren. Er zijn in de jaren 2011-2016 tussen de 909 en 1590 broedparen geconstateerd.⁶⁶⁸

Het aantal uit de doelstelling wordt ruimschoots overtroffen.

De verstoringgevoeligheid van de Oeverwaluw is groot op broedlocaties. Dat hangt samen met de kwetsbaarheid van het broedsel in de nestpijpen. De gevoeligheid voor verstoring van het leefgebied is gemiddeld (halfopen landschap). Het is onbekend of er sprake is van verstoringseffect op de populatie. Vooral verstoring door landrecreatie lijkt een bedreiging te vormen, alhoewel het effect van waterrecreatie op de oeverwaluwpopulatie niet onderzocht is.⁶⁶⁹

Open terreinen met zand-, leem- of kleiwanden, liefst in de omgeving van zoet water, vormen de broedbiotoop van de Oeverwaluw. De nesten worden gegraven in steile afgekalfde oevers van meren, rivieren en beken, maar ook in steilwanden van gronddepots, afgravingen, stuifduinen en greppels. De Oeverwaluw gebruikt ook kunstmatige wanden als nestgelegenheid. Het landschap moet open zijn zodat de aanvliegroutes niet worden onderbroken door vegetatie. Alleen steilwanden van minimaal 10 m² zijn geschikt voor vestiging. Als een geschikte plek verdwijnt, wordt uitgeweken naar een andere locatie liefst in de directe omgeving. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.

De verstoringgevoeligheid van de Oeverwaluw is groot op broedlocaties. Dat hangt samen met de kwetsbaarheid van het broedsel in de nestpijpen. De gevoeligheid voor verstoring van het leefgebied is gemiddeld (halfopen landschap).

De handeling vindt niet in het leefgebied van de Oeverwaluw plaats. De kans dat de handeling plaatsvindt binnen 100-200 meter van een broedlocatie is niet uitgesloten, maar de impact van de handeling is dusdanig gering en tijdelijk dat de oeverwaluwen met zekerheid de broedlocaties of -kolonies niet zullen verlaten.⁶⁷⁰ Significante verstoringseffecten kunnen worden uitgesloten.

Ons oordeel

De handeling vindt niet in het leefgebied van de Oeverwaluw plaats. De kans dat de handeling plaatsvindt binnen 100-200 meter van een broedlocatie is niet uitgesloten, maar de impact van de handeling is dusdanig gering en tijdelijk dat de oeverwaluwen met zekerheid de broedlocaties of -kolonies niet zullen verlaten.

Significante verstoringseffecten kunnen worden uitgesloten.

---

⁶⁶⁷ Zie ook 'Profielen Vogels; Oeverwaluw op Synbiosys

⁶⁶⁸ www.sovon.nl/gebieden

⁶⁶⁹ Zie ook 'Profielen Vogels; Oeverwaluw op Synbiosys

⁶⁷⁰ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 69)

Effecten op Blauwborst

Het broedbiotoop van de Blauwborst bestaat uit verruigd rietland met wilgenopslag, moerasstruwelen of niet te dicht wilgen- en elzenbroekbos. In agrarisch cultuurland nestelt de soort in verruigde slootranden en koolzaadakkers. Belangrijk voor de Blauwborst is een combinatie van kale bodem voor gebruik als voedselplek, dichte vegetatie voor zijn nestplaats en opgaande elementen zoals struiken voor zijn zang- en uitkijkpost. Het nest wordt gebouwd in de dichte vegetatie of rietruigte, op of net boven de bodem, of in een ondiepe holte langs een oever. Het voedselbiotoop bestaat uit slikkige oevers, kale plekken op de bodem of lage ondergroei. Blauwborsten eten vooral insecten en slakken, spinnen en wormen, maar soms ook bessen, vooral in de herfst.⁶⁷¹

De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort. De landelijke staat van instandhouding is gunstig.

De Rijntakken moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 95 paren. Deze doelstelling werd in de periode 2004-2013 jaarlijks gehaald, met een gemiddeld aantal broedparen van 126.⁶⁷² In 2014 werden er 260 broedparen in het gebied geschat.⁶⁷³

Het zwaartepunt van de verspreiding van de Blauwborst in Natura 2000-gebied Rijntakken ligt in de Gelderse Poort.⁶⁷⁴

Blauwborsten hebben een verstoringafstand kleiner dan 100 meter. Omdat het merendeel van de populatie in voor recreanten moeilijk toegankelijk gebied gehuisvest is, is het effect van verstoring op de populatie waarschijnlijk matig groot. Hierbij dient te worden opgemerkt dat terreinen met minder dekking gevoeliger zijn voor verstoring en dat in zulke terreinen verstoring op grotere afstand kan optreden dan in structuurrijke terreinen. Vooral wandelaars bedreigen de rust van de Blauwborst.⁶⁷⁵

Essentieel voor de soort zijn rietoevers met enkele wilgen. De handeling vindt niet in dit habitat plaats. De handeling vindt in het algemeen niet plaats binnen een straal van 200 meter van het biotoop van deze soort.⁶⁷⁶ Er is geen overlap met de gebieden waar de schadebestrijding plaats vindt en de frequentie van de handeling en de afstand tot de cultuurgronden is afdoende om significante verstoringseffecten uit te sluiten.⁶⁷⁷

Ons oordeel

De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort. De landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Het zwaartepunt van de verspreiding van de Blauwborst in Natura 2000-gebied Rijntakken ligt in de Gelderse Poort. Het doelaantal wordt de laatste jaren in het deelgebied Gelderse Poort gehaald. Op dat gebied heeft de ontheffing waarmee ganzen

⁶⁷¹ Zie ook 'Profielen Vogels; Blauwborst op Synbiosys

⁶⁷² Concept Beheerplan Natura 2000 Rijntakken, Achtergrond document Uitwerking Natura 2000 doelen, versie 5 juni 2015 (blz. 155)

⁶⁷³ www.sovon.nl/gebieden

⁶⁷⁴ Concept Beheerplan Natura 2000 Rijntakken, Achtergrond document Uitwerking Natura 2000 doelen, versie 5 juni 2015 (blz. 156)

⁶⁷⁵ Zie ook 'Profielen Vogels; Blauwborst op Synbiosys

⁶⁷⁶ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 45)

⁶⁷⁷ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 45)

bestreden kunnen worden geen betrekking, omdat dit gebied zich geheel op Gelders grondgebied bevindt.

Blauwborsten vertonen een matige gevoeligheid voor verstoring (verstoring bij < 100 meter afstand), mede als gevolg van de het leefgebied dat uit een besloten landschap bestaat.

Essentieel voor de soort zijn rietoevers met enkele wilgen. De handeling vindt niet in dit habitat plaats. De handeling vindt in het algemeen niet plaats binnen een straal van 200 meter van het biotoop van deze soort.

Er is geen overlap met de gebieden waar de schadebestrijding plaats vindt en de frequentie van de handeling en de afstand tot de cultuurgronden is afdoende om significante verstoringseffecten uit te sluiten.

Effecten op Grote karekiet

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
170
Uw brief

Uw kenmerk

De Grote karekiet nestelt langs de randen van rietmoerassen en langs grote open wateren met brede waterrietzones. De rietzones moeten minimaal 3 meter breed zijn en de planten moeten in minimaal 20 centimeter diep water staan. Het riet dient ijl en hoog te zijn en tevens vitaal en stevig. Dikke stengels zijn nodig om het zware nest te kunnen dragen. De soort foerageert in waterrietzones, maar ook veel daarbuiten, in kruidige en struikachtige vegetaties.⁶⁷⁸

De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is onvoldoende voor deze soort. Het grootste knelpunt in Nederland voor de Grote karekiet is de schaarste aan brede waterrietzones met voldoende prooien (grote insecten) in de omgeving.⁶⁷⁹

De Rijntakken moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 70 paren. Er zijn in de jaren 2011-2016 tussen de 5 en 12 broedparen geconstateerd.⁶⁸⁰ De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig.

De verstoringsafstand van de Grote karekiet is kleiner dan 100 meter. Dit is mede het gevolg van het besloten tot halfopen landschap waar de vogel leeft. Net zoals bij de andere rietbewonende zangers is bij de Grote karekiet waarschijnlijk geen effect van verstoring op de populatie aan de orde. Er zijn grote populaties aanwezig in gebieden met intensieve recreatie. Als de rietkragen niet worden betreden heeft de recreatie waarschijnlijk weinig effect op de populaties van Grote karekiet.⁶⁸¹ De kritische verstoringsperiode is van 1 mei tot 1 augustus.⁶⁸²

Essentieel voor de soort zijn rietmoerassen met vitaal riet en overjarig waterriet. De handeling vindt niet in dit habitat plaats. De handeling vindt in het algemeen niet plaats binnen een straal van 200 meter van het biotoop van deze soort.⁶⁸³ Er is geen overlap met de gebieden waar de schadebestrijding plaats vindt en de frequentie van de handeling en

---

⁶⁷⁸ Zie ook 'Profielen Vogels; Grote karekiet op Synbiosys

⁶⁷⁹ Concept Beheerplan Natura 2000 Rijntakken, Achtergrond document Uitwerking Natura 2000 doelen, versie 5 juni 2015 (blz. 118)

⁶⁸⁰ www.sovon.nl/gebieden

⁶⁸¹ Zie ook 'Profielen Vogels; Grote karekiet op Synbiosys

⁶⁸² Natuurkalender

⁶⁸³ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 70)

de afstand tot de cultuurgronden is afdoende om significante verstoringseffecten uit te sluiten.⁶⁸⁴

Ons oordeel

De verstoringsevoeligheid van de Grote karekiet is matig groot (verstoring bij < 100 m afstand). Net zoals bij de andere rietbewonende zangers is bij de Grote karekiet waarschijnlijk geen effect van verstoring op de populatie aan de orde. De handeling vindt niet plaats in broedhabitat.

Essentieel voor de soort zijn rietmoerassen met vitaal riet en overjarig waterriet. De handeling vindt niet in dit habitat plaats. De handeling vindt in het algemeen niet plaats binnen een straal van 200 meter van het biotoop van deze soort.

Er is geen overlap met de gebieden waar de schadebestrijding plaats vindt en de frequentie van de handeling en de afstand tot de cultuurgronden is afdoende om significante verstoringseffecten uit te sluiten.

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
171
Uw brief
Uw kenmerk

Niet-broedvogels

Schadebestrijding op ganzen in agrarisch gebied kan alleen effecten hebben bij niet-broedvogels die op hetzelfde tijdstip ook gebruik maken van diezelfde agrarische gebieden om te rusten of te foerageren (geografische overlap).

De volgende vogelsoorten worden, vanwege hun specifieke biotoopeisen en foerageer/rust/slaapgedrag, niet verwacht op of direct aangrenzend bij agrarische percelen: *Fuut*, *Aalscholver*, *Bergeend*, *Krakeend*, *Wintertaling*, *Pijlstaart*, *Slobeend*, *Tafeleend*, *Kuifeend* en *Nonnetje*. Hierdoor kan dan ook elke verstoring worden uitgesloten. Voor zover er wel sprake van verstoring is, is dit zo incidenteel en tijdelijk dat door de handeling de vogels met zekerheid het gebied niet zullen verlaten. Significante verstoringseffecten zijn uit te sluiten.^{685 686}

Effecten op Kleine zwaan

Het voorkomen van de Kleine zwaan in een gebied is gebonden aan de aanwezigheid van water (slaapplaats en foerageergebied) en uitgestrekte polders of uiterwaarden (foerageergebied). Zijn voedselbiotopen zijn bij voorkeur akkers en natte, vaak ondergelopen graslanden met een korte vegetatie. De Kleine zwaan zoekt zijn voedsel liever in cultuurgrasland dan in extensief beheerd grasland, dat hem meestal te ruig of te schraal is. Vooral in het najaar foerageren kleine zwanen ook wel op het water.⁶⁸⁷ Het gebied de Rijntakken heeft voor de soort een functie als foerageer- en slaapplaats. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.

De Rijntakken moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 100 stuks (seizoensgemiddelde). Er zijn in de jaren 2010-2016 tussen de 1 en 27

⁶⁸⁴ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 70)

⁶⁸⁵ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 53)

⁶⁸⁶ Boerema en Van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober, kenmerk 2015.vtSBN2000zomer, 2015 (blz. 70 e.v.)

⁶⁸⁷ Zie ook 'Profielen Vogels; Kleine zwaan op Synbiosys

foeragerende exemplaren geconstateerd.⁶⁸⁸ Het seizoensgemiddelde wordt dus niet gehaald. Het aantalsverloop vertoonde een optimum in begin jaren tachtig, daarna een afname. De afname is waarschijnlijk ten dele een gevolg van een afname in de internationale populatieomvang. Daarnaast worden de aantallen sterk beïnvloed door de frequentie en duur van de inundaties van de uiterwaarden. Een derde mogelijke oorzaak van het teruggang in aantal is de extensivering van de landbouw en natuurontwikkeling in de uiterwaarden van de IJssel, terwijl landbouwgronden buiten het Natura 2000-gebied hun aantrekkelijkheid als foerageergebied (bemest grasland) hebben behouden.⁶⁸⁹

In het Natura 2000-gebied nemen de aantallen kleine zwanen af. Daarentegen blijven de aantallen in de omgeving van het Natura 2000 gebied gelijk. Deze trend is over alle deelgebieden gelijk. Volgens het aanwijzingsbesluit worden de aantallen van de Wilde zwaan worden evenals bij de Kleine zwaan sterk beïnvloed door de frequentie en duur van de inundaties van de uiterwaarden.

De landelijke staat van instandhouding is matig ongunstig.

Gemeten vluchtafstanden voor motorboten variëren van 60-250 meter. Op het land lijken kleine zwanen minder verstoringgevoelig dan op het water, maar verstoring door landbouwwerkzaamheden, laag vliegende vliegtuigen en helikopters en jacht komen voor.⁶⁹⁰ De schadebestrijding op ganzen mag in de winterperiode slechts plaatsvinden tussen zonsopkomst en 12:00 's middags. Slapende kleine zwanen worden in de nachtperiode door de handeling dus niet verstoord. 's Middags na 12:00 uur en 's avonden worden kleine zwanen ook niet verstoord. Voor schadebeheer en bestrijding op ganzen met ondersteunend afschot wordt in de nadere effect beoordeling van Eelerwoude uitgegaan van een verstoringafstand van 250 meter.⁶⁹¹

De handeling heeft tot doel om de in het gebied aanwezige ganzen te verjagen van agrarische percelen. Hoewel de handeling niet ten grondslag ligt aan deze afname in het aantal in Nederland en De Wieden overwinterende kleine zwanen kan een invloed vanwege verstoringseffecten op de wel in het gebied aanwezige dieren niet op voorhand worden uitgesloten.⁶⁹²

Buiten het Natura 2000-gebied kunnen kleine zwanen ook van agrarische percelen worden verjaagd. Dit is een incidentele en zeer tijdelijke verstoring van enkele individuen.⁶⁹³ De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden. Slaapplaatsen worden dus niet verstoord en na 12:00 uur vindt nergens meer verstoring plaats door afschot.

Ons oordeel

In het geval van foeragerende kleine zwaan kunnen bestrijdingsacties uitgevoerd worden op agrarische percelen in het Natura 2000-gebied de Rijntakken (deelgebied Uiterwaarden van de IJssel) in de provincie Overijssel, en in de nabijheid van in het Natura 2000-gebied rustende

---

⁶⁸⁸ www.sovon.nl/gebieden

⁶⁸⁹ Concept Beheerplan Natura 2000 Rijntakken, Achtergrond document Uitwerking Natura 2000 doelen, versie 5 juni 2015 (blz. 170)

⁶⁹⁰ Zie ook 'Profielen Vogels; Kleine zwaan op Synbiosys

⁶⁹¹ Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage, Eelerwoude, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 15).

⁶⁹² Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (39)

⁶⁹³ Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eelerwoude, Projectnummer: 7318, 19-08-2015 (blz 48)

kleine zwanen. De laatste jaren wordt het doelaantal van het instandhoudingsdoel niet gehaald.

Op basis van de beschikbare gegevens concluderen we dat significant negatieve effecten voor de Kleine zwaan in de Rijntakken (deelgebied Uiterwaarden van de IJssel) in de provincie Overijssel, niet zijn uit te sluiten.

Om significant negatieve verstoringseffecten door afschot van ganzen op kleine zwanen in de kritische periode van 1 oktober tot 1 april te voorkomen, leggen wij in deze vergunning de volgende maatregel in voorschrift vast:

- In de periode 1 oktober tot 1 april mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden de Rijntakken (deelgebied Uiterwaarden van de IJssel) in de provincie Overijssel, indien er één of meerdere kleine zwanen op minder dan 250 meter aangetroffen wordt.

Effecten op Wilde zwaan

De wilde zwanen leven in gebieden met een combinatie van grote wateren (hun slaappleats) en uitgestrekte akkers, graslandpolders of uiterwaarden (hun foerageergebied). Het voedselbiotoop bestaat bij voorkeur uit akkers en natte, vaak ondergelopen graslanden met een korte vegetatie. Vooral in het najaar en in de winter foerageert een klein deel van de wilde zwanen in het water, vooral op wortelstokken van oevervegetaties. Zijn rustbiotoop bestaat uit zoete of zoute wateren, ondergelopen boezemlanden en zomerpolders, zand- en modderbanken. De plaatsen moeten vrij zijn van verstoring en niet toegankelijk voor roofdieren zoals vossen. Ze kunnen tot op enkele tientallen kilometers van de foerageergebieden liggen.⁶⁹⁴

Het gebied de Rijntakken heeft voor de soort een functie als foerageer- en slaappleats. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.

De Rijntakken moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 30 stuks (seizoensgemiddelde). Er zijn in de jaren 2010-2016 tussen de 3 en 17 wilde zwanen vastgesteld.⁶⁹⁵ Volgens het aanwijzingsbesluit worden de aantallen evenals bij de Kleine zwaan sterk beïnvloed door de frequentie en duur van de inundaties van de uiterwaarden. De landelijke staat van instandhouding is matig ongunstig.

Op het water foeragerende zwanen zijn gevoelig voor waterrecreatie. Zwanen die in het agrarische gebied verblijven, hebben vooral te maken met verstoring door landbouwwerkzaamheden en jacht, soms ook door laagvliegende vliegtuigen en helikopters. Verstoringafstanden van foeragerende wilde zwanen bedraagt voor jagers gemiddeld 250 meter.⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ Voor schadebeheer en bestrijding op ganzen met ondersteunend afschot wordt in de nadere effectbeoordeling van Eelerwoude uitgegaan van een verstoringafstand van 250 meter.⁶⁹⁸

In Nederland is de soort alleen in de winter aanwezig. De Russische en Scandinavische vogels arriveren rond oktober in de overwinteringsgebieden in Zuid-Scandinavië, Denemarken en Noord-Duitsland. Een relatief klein en in strengere winters iets groter deel bereikt Nederland.

---

⁶⁹⁴ Zie ook 'Profielen Vogels; Wilde zwaan op Synbiosys

⁶⁹⁵ www.sovon.nl/gebieden

⁶⁹⁶ Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eelerwoude, Projectnummer: 7318, 19-08-2015 (blz 60)

⁶⁹⁷ Zie ook 'Profielen Vogels; Wilde zwaan op Synbiosys

⁶⁹⁸ Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eindrapportage, Eelerwoude, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 15).

Hoogste aantallen zijn in januari aanwezig, duidelijk later dan bij de Kleine zwaan. De Wilde zwaan vertrekt in maart.⁶⁹⁹

De schadebestrijding op ganzen mag in de winterperiode slechts plaatsvinden tussen zonsopkomst en 12:00 's middags. Slapende kleine zwanen worden in de nachtperiode door de handeling dus niet verstoord. 's Middags na 12:00 uur en 's avonden worden kleine zwanen ook niet verstoord.

Voor afschot moet een verstoringafstand van 250 meter aangehouden worden.

Hoewel de handeling niet ten grondslag ligt aan deze afname in het aantal in Nederland en De Wieden overwinterende wilde zwanen kan een invloed vanwege verstoringseffecten op de wel in het gebied aanwezige dieren niet op voorhand worden uitgesloten.⁷⁰⁰

Buiten het Natura 2000-gebied kunnen wilde zwanen ook van agrarische percelen worden verjaagd. Dit is een incidentele en zeer tijdelijke verstoring van enkele individuen.⁷⁰¹ De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden. Slaapplaatsen worden dus niet verstoord en na 12:00 uur vindt nergens meer verstoring plaats door afschot.

Datum
@@.04.2018

Kenmerk
2018/@@@

Pagina
174

Uw brief

Uw kenmerk

Ons oordeel

In het geval van foeragerende wilde zwanen kunnen bestrijdingsacties uitgevoerd worden op agrarische percelen in het Natura 2000-gebied de Rijntakken (deelgebied Uiterwaarden van de IJssel) in de provincie Overijssel, en in de nabijheid van in het Natura 2000-gebied rustende wilde zwanen. De laatste jaren wordt het doelaantal van het instandhoudingsdoel niet gehaald.

Op basis van de beschikbare gegevens concluderen we dat significant negatieve effecten voor de Wilde zwaan in de Rijntakken (deelgebied Uiterwaarden van de IJssel) in de provincie Overijssel, niet zijn uit te sluiten.

Om significant negatieve verstoringseffecten door afschot van ganzen op wilde zwanen in de kritische periode van 1 oktober tot 1 april te voorkomen, leggen wij in deze vergunning de volgende maatregel in voorschrift vast:

- In de periode 1 oktober tot 1 april mag er niet op grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen geschoten worden de Rijntakken (deelgebied Uiterwaarden van de IJssel) in de provincie Overijssel, indien er één of meerdere wilde zwanen op minder dan 250 meter aangetroffen wordt.

---

⁶⁹⁹ Zie ook 'Profielen Vogels; Wilde zwaan op Synbiosys

⁷⁰⁰ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (39)

⁷⁰¹ Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenonthefing Provincie Overijssel, Eelerwoude, Projectnummer: 7318, 19-08-2015 (blz 48)

Effecten op Toendrarietgans

Een combinatie van een geschikte en verstoringvrije slaappleats met gebieden die voldoende voedselaanbod hebben zijn van belang voor de toendrarietganzen. Toendrarietganzen leggen daarbij gemiddeld grotere afstanden af dan andere ganzensoorten; afstanden van 30 km tussen voedselterreinen en slaappleats zijn niet ongewoon. Slaappleatsen zijn meestal meren en plassen of ondergelopen uiterwaarden en graslanden, het IJsselmeer en ook de zandplaten voor de kust. Bij verstoring overdag wijken de toendrarietganzen uit naar nabijgelegen wateren. Meestal dienen akkergebieden als voedselterreinen. Vanaf december foerageert de soort ook in toenemende mate in graslandgebieden.⁷⁰²

Het gebied de Rijntakken heeft voor de soort een functie als rust- en slaappleats. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.

De Rijntakken moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 2800 stuks (gemiddeld seizoensmaximum). Voor de periode 2007-2013 bedraagt het gemiddeld seizoensmaximum op slaappleatsen voor de Toendrarietgans 3100 vogels.⁷⁰³ De landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
175
Uw brief

Uw kenmerk

Volgens het aanwijzingsbesluit foerageren de ganzen zowel binnen als buiten het Natura 2000-gebied. De bescherming van de soort is dan ook mede afhankelijk van voldoende geschikte foerageergebieden buiten het Natura 2000-gebied. Volgens het aanwijzingsbesluit is afname van de foerageercapaciteit binnen het gebied toelaatbaar, mits er in totaal voldoende foerageercapaciteit beschikbaar blijft.

Op de voedselterreinen is vooral kans op verstoring door landbouwwerkzaamheden, laagvliegende (sport)vliegtuigen, helikopters, jacht en recreatie. Het effect is afhankelijk van het algemene patroon van schuwheid van de ganzen. Ze zijn minder schuw bij een langdurig stoppen van de jacht. Ook andere plaatselijke omstandigheden hebben invloed op het verstoringseffect, bijvoorbeeld de voedselsituatie en de precieze aard van de verstoringbron. De grootste gemeten verstoringafstand is dan 900 meter bij windmolens. Doorgaans gelden verstoringafstanden van 300-600 meter (bij windmolens), 250-300 meter (bij wegen) en 150 meter (bij gebouwen). Door de specifieke binding van slaappleatsen en voedselterreinen werkt verstoring van toendrarietganzen op de slaappleatsen door in het gebruik van de voedselterreinen.⁷⁰⁴ Voor een verstoringafstand door afschot houden wij bij toendrarietganzen een maximale afstand van 300 meter aan.

De soort overwintert hoofdzakelijk aan de Oostzee in Polen, Duitsland en Zweden. Kleine deelpopulaties overwinteren jaarlijks, ook in zachte winters, in Nederland, maar vooral bij strenge kou verschijnen ze in grotere aantallen in Nederland.⁷⁰⁵

Binnen het deelgebied Uiterwaarden IJssel wordt de toendrarietgans niet aangetroffen. Ook uit de gegevens van SOVON (www.sovon.nl) blijkt dat in het gebied geen overwinterende toendrarietganzen worden aangetroffen. Er is geen geografische overlap tussen de handeling en het voorkomen van de toendrarietgans in de Uiterwaarden IJssel. Significante verstoringseffecten kunnen op voorhand worden uitgesloten. Significante verstoringseffecten kunnen worden uitgesloten.⁷⁰⁶

⁷⁰² Zie ook 'Profielen Vogels; Toendrarietgans op Synbiosys

⁷⁰³ Concept Beheerplan Natura 2000 Rijntakken, Achtergrond document Uitwerking Natura 2000 doelen, versie 5 juni 2015 (blz. 177)

⁷⁰⁴ Zie ook 'Profielen Vogels; Toendrarietgans op Synbiosys

⁷⁰⁵ Zie ook 'Profielen Vogels; Toendrarietgans op Synbiosys

⁷⁰⁶ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (46)

Ons oordeel

Het gebied heeft voor de Toendrarietgans een functie als rust- en slaapplek. Een combinatie van een geschikte en verstoringsvrije rust- en slaapplek met gebieden die voldoende voedselaanbod hebben zijn van belang voor de toendrarietganzen. Toendrarietganzen leggen daarbij gemiddeld grotere afstanden af dan andere ganzensoorten; afstanden van 30 km tussen voedselterreinen en slaapplek zijn niet ongevoel. Slaappleken zijn meestal meren en plassen of ondergelopen uiterwaarden en graslanden. Meestal dienen akkergebieden als voedselterreinen. Op akkerlanden waar oogstresten op staan (de zgn. stoppelanden) mag in de winterperiode niet geschoten worden op ganzen.

Vanaf december foerageert de soort ook in toenemende mate in graslandgebieden. Op deze graslanden vindt wel schadebestrijding op grauwe-, kol- en brandganzen plaats. Deze verstoring van toendrarietganzen door deze handeling is echter incidenteel en van korte duur. Het is niet de verwachting dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden (in de ochtendperiode). Slaappleken worden dus 's nachts niet verstoord, en na 12:00 uur vindt dus nergens meer verstoring plaats.

De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort, in de omgeving van het gebied zijn bij een mogelijke verstoring voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren. Voor de periode 2007-2013 bedraagt het gemiddeld seizoensmaximum op slaappleken voor de Toendrarietgans 3100 vogels, dit is meer dan het aantal van instandhoudingsdoel van 2800. De landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Significante verstoringseffecten kunnen worden uitgesloten.

Effecten op Kolgans

De Kolgans heeft voorkeur voor open landschappen in het agrarisch gebied. Van belang zijn rustige en roofdiervrije slaappleken op grotere wateren en terreinen met voldoende voedselaanbod binnen een straal van maximaal 20 kilometer (meestal <10 km) rond de slaappleken. De soort is overwegend te zien in open agrarisch gebied, vooral in cultuurgrasland en concentreert zich daar in groepen, soms gemengd met Brandganzen en Kleine rietganzen. Na aankomst in het najaar verblijft de soort ook bij akkers met oogstresten voor zover die niet zijn ondergeploegd. Plaatselijk, of tijdens streng winterweer, foerageert de Kolgans ook op andere akkers. De soort gebruikt deels vaste 'traditionele' pleisterplaatsen, maar hij verplaatst zich veelvuldig over verschillende pleisterplaatsen gedurende de winter, zowel binnen de regio als daarbuiten.⁷⁰⁷

De Rijntakken heeft voor de Kolgans een functie als rustgebied en slaapplek. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.

De Rijntakken moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 183.000 stuks (gemiddeld seizoensmaximum). In de periode 2010/2016 zijn tussen de 115.000 en 213.999 exemplaren vastgesteld.⁷⁰⁸ De landelijke staat van instandhouding is gunstig. Uit de gegevens van SOVON blijkt dat de aantallen overwinterende kolganzen binnen het Natura 2000-gebied over de jaren 2010-2016 (seizoensgemiddelde) in het gebied voorkomt in aantallen die liggen tussen 37.802 en 48.412 vogels. Voor alleen het deelgebied Uiterwaarden IJssel is in de aanwijzing als Vogelrichtlijngebied uitgegaan van een

⁷⁰⁷ Zie ook 'Profielen Vogels; Kolgans op Synbiosys

⁷⁰⁸ www.sovon.nl/gebieden

instandhoudingsdoel van 16.700 vogels (seizoensgemiddelde). Er is sprake van een nog toenemende trend. Het instandhoudingsdoel voor het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel wordt dus ruim gehaald.^{709 710}

Volgens het aanwijzingsbesluit foerageren de ganzen zowel binnen als buiten het gebied. De bescherming van de soort is dan ook mede afhankelijk van voldoende geschikte foerageergebieden buiten dit Natura 2000-gebied. Volgens het aanwijzingsbesluit is afname van de foerageercapaciteit binnen het gebied toelaatbaar, mits er in totaal voldoende foerageercapaciteit beschikbaar blijft. De doelstelling heeft geen betrekking op de eventuele functie van het gebied als broedgebied voor deze soort.

Verstoringseffecten zijn bij deze soort gemeten bij windmolens op 400-600 meter afstand, bij wegen op 80-600 meter, bij bebouwing op 100-600 meter. De precieze afstand hangt af van de omstandigheden ter plaatse. De soort is ook gevoelig voor verstoring door landbouwwerkzaamheden, vliegverkeer (laag vliegende vliegtuigen en helikopters) en jacht, en plaatselijk ook voor recreatie.⁷¹¹

Voor schadebeheer en bestrijding op ganzen met ondersteunend afschot wordt in de nadere effect beoordeling van Eelerwoude uitgegaan van een verstoringsafstand van 500 meter.⁷¹²

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

177

Uw brief

Uw kenmerk

Vanuit het noorden van Europees Rusland en West-Siberië komend arriveren de kolganzen vanaf oktober in Nederland. De hoogste aantallen worden in november-februari aangetroffen, in maart trekken de kolganzen weer terug.⁷¹³

Er is sprake van een nog toenemende trend. Het instandhoudingsdoel voor het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel wordt dus ruim gehaald. De handeling heeft tot doel om de in het gebied aanwezige vogels te verjagen van agrarische percelen, met ondersteunend afschot van een beperkt aantal individuen. Dit afschot is in aantallen zeer beperkt en heeft ook er niet toe geleid dat de groei van het aantal dieren die binnen het Natura 2000-gebied overwinteren is afgenomen. Significante verstoringseffecten kunnen, als gevolg van de handeling niet optreden.⁷¹⁴

Ons oordeel

De handeling heeft onder andere tot doel om kolganzen te verjagen van percelen met agrarische gewassen, met behulp van ondersteunend afschot van enkele individuen. Dit afschot is in de Flora- en faunawet ontheffing voor de winterperiode gelimiteerd tot maximaal 10 ganzen per schadeperceel per dag. Het aantallen kolganzen dat geschoten wordt is zeer beperkt, en het heeft ook er niet toe geleid dat het aantal dieren die binnen het Natura 2000-gebied overwinteren onder het instandhoudingsdoel komt.

Het is niet de verwachting dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden (in de ochtendperiode). Slaapplaatsen worden dus niet verstoord en na 12:00 uur vindt dus

---

⁷⁰⁹ www.sovon.nl/gebieden

⁷¹⁰ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (47)

⁷¹¹ Zie ook 'Profielen Vogels; Kolgans op Synbiosys

⁷¹² Lubbers, G., Roeters S.J., e.a. Nadere effectbeoordeling gebruik ganzenontheffing Provincie Overijssel, Eindrapportage, Eelerwoude, kenmerk 7526.2, 19 februari 2018 (blz. 15).

⁷¹³ Zie ook 'Profielen Vogels; Kolgans op Synbiosys

⁷¹⁴ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (47)

nergens meer verstoring plaats. Op akkerlanden waar oogstresten op staan (de zgn. stoppelanden) mag in de winterperiode niet geschoten worden op ganzen.

De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort, in de omgeving van het gebied zijn bij een mogelijke verstoring voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren. De landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Significante verstoringseffecten kunnen worden uitgesloten.

Effecten op Grauwe gans

De Grauwe gans verblijft overwegend in agrarisch gebied. Meer dan andere ganzensoorten is de Grauwe gans ook in moerassen en estuaria te zien. De Rijntakken heeft voor de Grauwe gans een functie als rustgebied en slaapplek. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort. De Rijntakken moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 22.000 stuks (gemiddeld seizoensmaximum).

Voor de periode 2007-2013 bedraagt het gemiddeld seizoensmaximum op slaapplekken voor de Grauwe gans 45.000 vogels.⁷¹⁵ De landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Uit de gegevens van SOVON blijkt dat de aantallen overwinterende grauwe ganzen binnen het Natura 2000-gebied over de jaren 2010-2016 (seizoensgemiddelde) in het gebied voorkomt in aantallen die liggen tussen 12.413 en 16.697 vogels. Voor alleen het deelgebied Uiterwaarden IJssel is in de aanwijzing als Vogelrichtlijngebied uitgegaan van een instandhoudingsdoel van 2.600 vogels (seizoensgemiddelde). Er is sprake van een nog sterk toenemende trend. Het instandhoudingsdoel voor het Natura 2000-gebied wordt dus ruim gehaald.⁷¹⁶

Volgens het aanwijzingsbesluit foerageren de ganzen zowel binnen als buiten het gebied. De bescherming van de soort is dan ook mede afhankelijk van voldoende geschikte foerageergebieden buiten dit Natura 2000-gebied. Volgens het aanwijzingsbesluit is afname van de foerageercapaciteit binnen het gebied toelaatbaar, mits er in totaal voldoende foerageercapaciteit beschikbaar blijft. De doelstelling heeft geen betrekking op de eventuele functie van het gebied als broedgebied voor deze soort.

Grauwe ganzen zijn het gehele jaar aanwezig langs de IJssel. De hoogste aantallen worden in december en januari waargenomen. De verspreiding van grauwe ganzen concentreert zich langs de IJssel op het traject Zwolle-Deventer. Dat hangt samen met het grote aantal lokale broedvogels in de Hengforderwaarden. Daarnaast verblijft in dit gebied een grote groep niet-broedende ganzen die hier ook ruit. Ten noorden van Zwolle ontbreken ontgrondingsplassen. De grauwe ganzen die hier foerageren gebruiken rust- en slaapplekken buiten het Natura 2000-deelgebied Uiterwaarden van de IJssel. Op geringe afstand liggen hier (potentiële) slaapplekken in het Ketelmeer, Vossemeer en Drontermeer.⁷¹⁷

Door zijn optreden in kleinere groepen is de Grauwe gans meestal minder gevoelig voor verstoring dan andere ganzensoorten. Bij windmolens worden voor de Grauwe gans verstoringsafstanden gemeld van 50-300 meter, bij wegen 100-150 meter en bij gebouwen 100 meter. Enige variatie is mogelijk door overheersing van andere omstandigheden. Verstoringsbronnen voor de Grauwe gans op voedselterreinen zijn vooral

⁷¹⁵ Concept Beheerplan Natura 2000 Rijntakken, Achtergrond document Uitwerking Natura 2000 doelen, versie 5 juni 2015 (blz. 187)

⁷¹⁶ www.sovon.nl/gebieden

⁷¹⁷ Concept Beheerplan Natura 2000 Rijntakken, Achtergrond document Uitwerking Natura 2000 doelen, versie 5 juni 2015 (blz. 187)

landbouwwerkzaamheden, jacht en vliegverkeer (laagvliegende sportvliegtuigen en helikopters).⁷¹⁸

De overwinteraars arriveren in ons land vanaf september en een wellicht steeds kleiner wordend aandeel daarvan vliegt door naar Spanje. In februari en maart vertrekken de overwinteraars weer naar het noorden om te broeden.⁷¹⁹

De handeling heeft tot doel om de in het gebied aanwezige vogels te verjagen van agrarische percelen, met ondersteunend afschot van een beperkt aantal individuen. Dit afschot is in aantallen zeer beperkt en heeft ook er niet toe geleid dat de groei van het aantal dieren die binnen het Natura 2000-gebied overwinteren is afgenomen. Negatieve effecten op het instandhoudingsdoel, als gevolg van de handeling, zijn uitgesloten. Significante verstoringseffecten kunnen, als gevolg van de handeling niet optreden.⁷²⁰

Ons oordeel

De handeling heeft o.a. tot doel om grauwe ganzen te verjagen van percelen met agrarische gewassen, met behulp van ondersteunend afschot van enkele individuen. Dit afschot is in de Flora- en faunawet ontheffing voor de winterperiode gelimiteerd tot maximaal 10 ganzen per schadeperceel per dag. Het aantal ganzen dat geschoten wordt is zeer beperkt, en het heeft ook er niet toe geleid dat het aantal dieren die binnen het Natura 2000-gebied overwinteren onder het instandhoudingsdoel komt. Het doelaantal wordt ruim gehaald. De landelijke staat van instandhouding is gunstig. Het is niet de verwachting dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden (in de ochtendperiode). Slaapplaatsen worden dus niet verstoord en na 12:00 uur vindt dus nergens meer verstoring plaats. Op akkerlanden waar oogstresten op staan (de zgn. stoppelanden) mag in de winterperiode niet geschoten worden op ganzen.

De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort, in de omgeving van het gebied zijn bij een mogelijke verstoring voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren. De landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Significante verstoringseffecten kunnen worden uitgesloten.

Effecten op Brandgans

De Brandgans komt vanouds vooral voor op kwelders en schorren in wadgebieden en estuaria (Waddenzee, Deltagebied). Tegenwoordig, na toename van de populatie en een aangepaste winterstrategie, verblijven ze ook in grote aantallen in open agrarisch gebied, vooral op cultuurgrasland. De soort heeft een sterke neiging tot het vormen van grote concentraties. Ze heeft een voorkeur voor voedselgebieden die minder dan 10 km verwijderd zijn van grote open wateren. Die kunnen variëren van intergetijdengebieden, estuaria, grote meren en grote rivieren.

Na aankomst in het najaar verblijven de brandganzen vooral in de oorspronkelijke voedselgebieden, op kwelders en schorren. Vanaf oktober-november komen ze in toenemende mate in agrarisch gebied voor, en vanaf maart weer vooral op kwelders en schorren. Vanaf april verblijven de brandganzen vrijwel uitsluitend in buitendijkse terreinen, maar maken ze

⁷¹⁸ Zie ook 'Profielen Vogels; Grauwe gans op Synbiosys

⁷¹⁹ Zie ook 'Profielen Vogels; Grauwe gans op Synbiosys

⁷²⁰ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (47)

incidenteel nog korte foerageervluchten naar agrarisch gebied. Door specifieke voorkeur voor begraasde graslandpercelen is de soort erg gevoelig voor extensivering van graslandbeheer en verlaging van de begrazingsdruk van vee. Omvorming van grasland in akkers zal eveneens tot verminderde draagkracht leiden.⁷²¹

Het gebied de Rijntakken heeft voor de Brandgans een functie als rust- en slaappleaats. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.

De Rijntakken moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 5200 stuks (gemiddeld seizoensmaximum). Er zijn in de jaren 2010-2016 tussen de 12.431 en 16.697 exemplaren geconstateerd.⁷²²

In de Rijntakken worden tal van ontgrondingsplassen en dode rivierarmen door brandganzen als slaappleaats en rustplaats gebruikt. Daarnaast wordt langs de Waal en de IJssel bij inundaties gebruik gemaakt van ondergelopen uiterwaarden als rust- en slaappleaats.⁷²³

Volgens het aanwijzingsbesluit foerageren de ganzen zowel binnen als buiten het gebied. De bescherming van de soort is dan ook mede afhankelijk van voldoende geschikte foerageergebieden buiten dit Natura 2000-gebied. Volgens het aanwijzingsbesluit is afname van de foerageercapaciteit binnen het gebied toelaatbaar, mits er in totaal voldoende foerageercapaciteit beschikbaar blijft. De doelstelling heeft geen betrekking op de eventuele functie van het gebied als broedgebied voor deze soort. Sinds begin jaren negentig is de populatie sterk toegenomen. Deze toename lijkt nog niet tot stilstand te zijn gekomen. De doelstelling heeft geen betrekking op de eventuele functie van het gebied als broedgebied voor deze soort. De landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Door optreden in grote groepen is de Brandgans gevoelig voor verstoring. Belangrijkste verstoringbronnen zijn vooral landbouwwerkzaamheden, jacht, recreatie en laag vliegverkeer van vliegtuigen en helikopters. In vergelijking met andere ganzensoorten houdt de soort gemiddeld grotere afstanden aan tot windmolens (350-600 meter), wegen (100-150 meter) en gebouwen (100-200 meter). Alle afstanden zijn afhankelijk van andere omstandigheden ter plaatse.⁷²⁴

Van de Russische en Baltische broedvogels arriveert vanaf oktober een zeer groot deel in Nederland. Ze overwinteren relatief lang in Nederland en vertrekken pas in april en mei weer naar de broedgebieden. In januari zijn de maximale aantallen aanwezig.⁷²⁵

Het instandhoudingsdoel geldt voor de andere rijntakken. Voor het gehele gebied wordt er van uitgegaan dat het instandhoudingsdoel ruim wordt gehaald. De handeling heeft tot doel om de in het gebied aanwezige vogels te verjagen van agrarische percelen, met ondersteunend afschot van een beperkt aantal individuen. Dit afschot is in aantallen zeer beperkt en heeft ook er niet toe geleid dat de groei van het aantal dieren die binnen het Natura 2000-gebied overwinteren is afgenomen. Significante verstoringseffecten kunnen, als gevolg van de handeling niet optreden.⁷²⁶

⁷²¹ Zie ook 'Profielen Vogels; Brandgans op Synbiosys

⁷²² www.sovon.nl/gebieden

⁷²³ Concept Beheerplan Natura 2000 Rijntakken, Achtergrond document Uitwerking Natura 2000 doelen, versie 5 juni 2015 (blz. 192)

⁷²⁴ Zie ook 'Profielen Vogels; Brandgans op Synbiosys

⁷²⁵ Zie ook 'Profielen Vogels; Brandgans op Synbiosys

⁷²⁶ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (47)

Ons oordeel

De handeling heeft o.a. tot doel om brandganzen te verjagen van percelen met agrarische gewassen, met behulp van ondersteunend afschot van enkele individuen. Dit afschot is in de Flora- en faunawet ontheffing voor de winterperiode gelimiteerd tot maximaal 10 ganzen per schadeperceel per dag. Het aantal ganzen dat geschoten wordt is zeer beperkt, en het heeft ook er niet toe geleid dat het aantal dieren die binnen het Natura 2000-gebied overwinteren onder het instandhoudingsdoel komt. Het doelaantal wordt ruim gehaald.

De landelijke staat van instandhouding is gunstig. Het is niet de verwachting dat het aantal schietacties in de komende jaren in of rondom het Natura 2000-gebied wezenlijk anders zal zijn dan het afgelopen jaar.

De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden (in de ochtendperiode). Slaapplaatsen worden dus niet verstoord en na 12:00 uur vindt dus nergens meer verstoring plaats. Op akkerlanden waar oogstresten op staan (de zgn. stoppelanden) mag in de winterperiode niet geschoten worden op ganzen.

De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort, in de omgeving van het gebied zijn bij een mogelijke verstoring voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren. De landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Significante verstoringseffecten kunnen worden uitgesloten.

Effecten op Smient

Smienten verblijven in estuaria, 'wetlands' en graslanden die in de nabijheid van vaarten, plassen en meren liggen. Vooral in het eerste deel van het najaar/winterseizoen is hij veel te zien in estuaria en getijdengebieden. Daarna zoekt de soort steeds meer het open agrarische gebied in het binnenland op. Smienten rusten daar overdag op vaarten, plassen en meren, en vliegen dan 's avonds bij het invallen van de duisternis naar de voedselgebieden in cultuurgrasland. Rustplaatsen en voedselgebieden liggen soms wel op 10 kilometer afstand van elkaar, mogelijk ook verder. Overdag foerageert een deel van de vogels ook in de directe nabijheid van de rustplaats (taluds, oevers, aangrenzende percelen).⁷²⁷ Het gebied de Rijntakken heeft voor de soort een functie als foerageerplaats. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.

De Rijntakken moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 17.900 stuks (seizoensgemiddelde). Er zijn in de jaren 2010-2016 tussen de 6462 en 7514 exemplaren geconstateerd.⁷²⁸ De landelijke staat van instandhouding is gunstig.

De IJssel is van internationaal belang als pleisterplaats voor Smienten. De 1% norm (1% van de totale Europese populatie) van 15.000 exemplaren wordt jaarlijks overschreden. Smienten arriveren vanaf september in de uiterwaarden van de IJssel. Vanaf november nemen de aantallen snel toe. De maximum aantallen worden doorgaans pas laat in de winter (februari) vastgesteld. Tijdens strenge winters verlaat in januari regelmatig een deel van de Smienten het gebied voor mildere winterkwartieren. In maart vertrekken alle Smienten in korte tijd richting Noordoost-Europa. Het aandeel van de Smienten dat buiten de grens van het Natura 2000-gebied verblijft, is de gehele winter erg laag. Dit is grotendeels een teleffect, omdat alleen overdag geteld wordt, wanneer het merendeel van de Smienten op rustplaatsen

⁷²⁷ Zie ook 'Profielen Vogels; Smient op Synbiosys

⁷²⁸ www.sovon.nl/gebieden

verblijft. Deze rustplaatsen liggen vooral in het winterbed van de IJssel. Het merendeel van de Smienten verblijft op het traject Zwolle-Deventer.⁷²⁹

Volgens het aanwijzingsbesluit foerageren de smienten zowel binnen als buiten het gebied. De bescherming van de soort is dan ook mede afhankelijk van voldoende geschikte foerageergebieden buiten dit Natura 2000-gebied. Afname van de foerageercapaciteit binnen het gebied is toelaatbaar, mits er in totaal voldoende foerageercapaciteit beschikbaar blijft. De doelstelling heeft geen betrekking op de eventuele functie van het gebied als broedgebied voor deze soort.

Directe verstoring van de overdag meestal rustende smienten treedt op bij afstanden van 90 m (wandelaars) tot meer dan 100 m (watersporters). Surfers werken meer verontrustend dan zeil of motorboten. De mate van verstoring beïnvloedt de keuze van de dagrustplaatsen, maar omdat de soort in het binnenland voornamelijk 's nachts foerageert, hoeft dit niet automatisch tot verlies van voedselgebied te leiden.⁷³⁰

In Nederland is de soort vooral in de winter aanwezig, maar kleine aantallen (hooguit enkele tientallen) broeden ook in Nederland. De wintervogels arriveren grotendeels in september en oktober, en zijn vooral afkomstig uit Scandinavië en Europees Rusland, in mindere mate ook van IJsland en de Britse Eilanden. De aantallen van de Smient zijn in ons land het hoogst in de overwinteringsperiode van november t/m maart, in april zijn de meeste vogels weer vertrokken.⁷³¹

De eventuele verstoring van enkele individuen zal er niet toe leiden dat het instandhoudingsdoel (behoud omvang en kwaliteit leefgebied) negatief wordt beïnvloed. Significante verstoringseffecten kunnen niet optreden.⁷³²

Ons oordeel

De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden (in de ochtendperiode). Foerageerplaatsen worden in de nachtperiode dus niet verstoord. Op akkerlanden waar oogstresten op staan (de zgn. stoppelanden) mag in de winterperiode ook niet geschoten worden op ganzen.

De handeling heeft tot doel om de in het gebied aanwezige ganzen te verjagen van agrarische percelen. Dit kan er wel toe leiden dat smienten (die hoofdzakelijk 's nachts foerageren en overdag rusten) ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort, in de omgeving van het gebied zijn bij het deel van de smienten dat in de dagperiode foerageert bij een mogelijke verstoring voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren. De landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Significante verstoringseffecten kunnen worden uitgesloten.

Effecten op Wilde eend

De Wilde eend is een grondeend die niet of nauwelijks duikt en als zodanig gebonden is aan ondiep water, oevergebieden en aangrenzende landbouwgebieden. Hij zoekt zijn voedsel op het wateroppervlak, al grondeend of lopend, zijn dieet kent een grote verscheidenheid.⁷³³

⁷²⁹ Concept Beheerplan Natura 2000 Rijntakken, Achtergrond document Uitwerking Natura 2000 doelen, versie 5 juni 2015 (blz. 200)

⁷³⁰ Zie ook 'Profielen Vogels; Smient op Synbiosys

⁷³¹ Zie ook 'Profielen Vogels; Smient op Synbiosys

⁷³² Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 48)

Het gebied de Rijntakken heeft voor de Wilde eend een functie als foerageerplaats. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.

De Rijntakken moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 6100 stuks (seizoensgemiddelde). Er zijn in de jaren 2010 en 2016 gemiddeld tussen de 4030 en 6531 exemplaren geconstateerd.⁷³⁴ De landelijk staat van instandhouding is gunstig.

De Wilde eend is matig tot gemiddeld storingsgevoelig. In stedelijk gebied is zijn verstoringssafstand kleiner dan op open wateren. Bij verstoring door waterrecreatie op open wateren is bij de Wilde eend een verstoringssafstand vastgesteld van 130 meter. De Wilde eend kan windturbines op dijken en oevers als verstoring ervaren, met verstoringssafstanden van 100-350 meter, afhankelijk van de plaatselijke omstandigheden.⁷³⁵

In Nederland is de Wilde eend het gehele jaar door aanwezig.

De handeling heeft tot doel om de in het gebied aanwezige ganzen te verjagen van agrarische percelen. Dit kan er wel toe leiden dat wilde eenden ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. Er is echter in het gebied voldoende rustgelegenheid beschikbaar voor de wilde eend. De eventuele verstoring van enkele individuen zal er niet toe leiden dat het instandhoudingsdoel (behoud omvang en kwaliteit leefgebied) negatief wordt beïnvloed. Significante verstoringseffecten kunnen niet optreden.⁷³⁶

Ons oordeel

De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden (in de ochtendperiode). Slaapplaatsen worden dus niet verstoord en na 12:00 uur vindt dus nergens meer verstoring plaats. Op akkerlanden waar oogstresten op staan (de zgn. stoppellanden) mag in de winterperiode ook niet geschoten worden op ganzen.

De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort, in de omgeving van het gebied zijn bij een mogelijke verstoring voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren. De landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Significante verstoringseffecten kunnen worden uitgesloten.

Effecten op Meerkoet

In het najaar foerageren pleisterende groepen meerkoeten zowel op waterplanten als op graslanden. In de loop van het najaar raken de waterplanten vegetaties uitgeput en worden vrijwel uitsluitend nog vogels op graslanden aangetroffen.⁷³⁷ De soort is voornamelijk herbivoor en foerageert zowel onder water (waterplanten) als op land (gras, wintergraan). Het gebied de Rijntakken heeft voor de Meerkoet een functie als foerageergebied. De huidige omvang en kwaliteit van het gebied voor het instandhoudingsdoel is voldoende.⁷³⁸

De Rijntakken moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 8.100 stuks (seizoensgemiddelde). Tussen 2010 en 2016 zijn tussen de 5358 en 7388 exemplaren vastgesteld.⁷³⁹ De landelijke staat van instandhouding is matig ongunstig.

---

⁷³³ Zie ook 'Profielen Vogels; Wilde eend op Synbiosys

⁷³⁴ www.sovon.nl/gebieden

⁷³⁵ Zie ook 'Profielen Vogels; Wilde eend op Synbiosys

⁷³⁶ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 48)

⁷³⁷ Bijlsma R.G., F. Hustings & Cl. Camphuysen 2000. Avifauna van Nederland deel 2,

⁷³⁸ concept Natura 2000 ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied 2016-2021, Veluwerandmeren, 1 augustus 2015 (blz 20)

⁷³⁹ www.sovon.nl/gebieden

De vluchtafstanden bij water- en oeverrecreatie bedragen bij de Meerkoet ongeveer 50 meter. De precieze afstand is afhankelijk van plaatselijke omstandigheden.⁷⁴⁰

De Meerkoet is een algemeen voorkomende vogelsoort die het hele jaar door aanwezig is. De Nederlandse meerkoeten zijn grotendeels standvogel die het hele jaar min of meer in het broedgebied verblijven. Een klein deel (vooral jongen) overwintert tot in Frankrijk en Spanje. In het najaar komen grote aantallen meerkoeten uit Noord- en Noordoost-Europa naar West-Europa.

De handeling heeft tot doel om de in het gebied aanwezige ganzen te verjagen van agrarische percelen. Dit kan er wel toe leiden dat meerkoeten ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. De meeste meerkoeten overwinteren echter op of bij de grote wateren. Er is verder in het gebied voldoende rust of foerageergelegenheid beschikbaar. De eventuele verstoring van enkele individuen zal er niet toe leiden dat het instandhoudingsdoel (behoud omvang en kwaliteit leefgebied) negatief wordt beïnvloed. Significante verstoringseffecten kunnen niet optreden.⁷⁴¹

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

184

Uw brief

Uw kenmerk

Ons oordeel

De handeling heeft tot doel om de aanwezige ganzen te verjagen van percelen met agrarische gewassen. Hoewel meerkoeten een kleine vluchtafstand heeft (50 m) kan de handeling er wel toe leiden dat meerkoeten ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. Dit is een zeer tijdelijke verstoring van enkele individuen. Daarnaast blijft in het gebied voldoende foerageergebied over voor verjaagde meerkoeten. De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden (in de ochtendperiode). Slaapplaatsen worden dus niet verstoord en na 12:00 uur vindt dus nergens meer verstoring plaats.

Het is mogelijk dat door de handeling op agrarische percelen binnen het Natura 2000-gebied individuen verstoord worden. Gezien het feit dat de handeling een zeer tijdelijke verstoring van enkele foeragerende individuen op of in de buurt van percelen met agrarische gewassen kan veroorzaken, dat er geen verstoringen in de nacht en de middag- en avondperiode zijn, en gezien het zeer geringe aantal schietacties in ruimte en tijd zijn significante verstoringen niet te verwachten. Omdat de huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied voldoende is voor deze soort, zijn in het gebied voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren.

Significante verstoringseffecten kunnen uitgesloten worden.

Effecten op Scholekster

Buiten de broedtijd is de Scholekster gebonden aan wadgebieden en estuaria. In ons land is de soort dan vrijwel uitsluitend in de Waddenzee, de Noordzeekustzone en het Deltagebied aanwezig. Scholeksters zijn bovendien plaatsgetrouw ten aanzien van voedsel- en rustgebieden en individuele scholeksters leven in een relatief klein gebied. Scholeksters die hun voedselgebieden verlaten als gevolg van verstoring, een koude-inval of om andere redenen kunnen dus niet terecht in gebieden waar al andere scholeksters aanwezig zijn. De Scholekster voedt zich vooral met schelpdieren. Favoriete prooien zijn mosselen en kokkels. Alternatieve prooidiersoorten zijn wadpieren, zeeduizendpoten, krabben en verschillende soorten andere tweekleppige schelpdieren, zoals nonnetjes, strandgapers en mesheften. Binnendijs maken ook regenwormen, emelten en andere ongewervelde bodemdieren onderdeel uit van hun dieet.

---

⁷⁴⁰ Zie ook 'Profielen Vogels; Meerkoet op Synbiosys

⁷⁴¹ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 49)

Het gebied de Rijntakken heeft voor de Scholekster een functie als foerageerplaats. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.

De Rijntakken moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 340 stuks (seizoensgemiddelde). Er zijn in de jaren 2010 en 2016 tussen de 179 en 181 exemplaren geconstateerd.⁷⁴² De landelijk staat van instandhouding is zeer ongunstig. Vanaf begin jaren tachtig is de populatie toegenomen en afgevlakt in de jaren negentig (met fluctuaties). Vanaf eind jaren negentig is weer sprake van een lichte afname, zij het met sterke fluctuaties. Behoud is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

Zowel op hoogwatervluchtplaatsen als in voedselgebieden zijn de scholeksters gevoelig voor verstoring door recreanten zoals wadlopers, wandelaars en kite-surfers. Van foeragerende scholeksters aan de kust zijn verstoringafstanden vastgesteld rond 170 meter.^{743 744}

De handeling heeft tot doel om de in het gebied aanwezige ganzen te verjagen van agrarische percelen. Dit kan er wel toe leiden dat scholeksters ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. Er is echter in het gebied voldoende rust of foerageergelegenheid beschikbaar. De eventuele verstoring van enkele individuen zal er niet toe leiden dat het instandhoudingsdoel (behoud omvang en kwaliteit leefgebied) negatief wordt beïnvloed. Significante verstoringseffecten kunnen niet optreden.⁷⁴⁵

Ons oordeel

De handeling heeft tot doel om de aanwezige ganzen te verjagen van percelen met agrarische gewassen. De handeling kan er wel toe leiden dat scholeksters ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. Dit is een zeer tijdelijke verstoring van enkele individuen. Daarnaast blijft in het gebied voldoende foerageergebied over voor verjaagde scholeksters. De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden (in de ochtendperiode). Slaapplaatsen worden dus niet verstoord en na 12:00 uur vindt dus nergens meer verstoring plaats.

Het is mogelijk dat door de handeling individuen verstoord worden. Gezien het feit dat de handeling een zeer tijdelijke verstoring van enkele foeragerende individuen op of in de buurt van percelen met agrarische gewassen kan veroorzaken, dat er geen verstoringen in de nacht en de middag- en avondperiode zijn, en gezien het zeer geringe aantal schietacties in ruimte en tijd zijn significante verstoringen niet te verwachten. Omdat de huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied voldoende is voor deze soort, zijn in het gebied voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren.

Significante verstoringseffecten kunnen uitgesloten worden.

Effecten op Goudplevier

De Goudplevier houdt zich in ons land voornamelijk op in open agrarisch landschap en in het intergetijdengebied. In het agrarische landschap bestaat zijn voedselbiotoop vooral uit graslanden met korte grazige vegetatie. Goudplevieren vertonen daarbij voorkeur voor oude graslanden op kleigronden en op klei-op-veen. Plaatselijk zoeken goudplevieren ook voedsel

---

⁷⁴² www.sovon.nl/gebieden

⁷⁴³ Krijgsveld K.L., e.a., Verstoringsgevoeligheid van Vogels, Bureau Waardenburg, rnr 08-173, 23 december 2008 (blz. 152)

⁷⁴⁴ Zie ook 'Profielen Vogels; Scholekster op Synbiosys

⁷⁴⁵ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 49)

op stoppelvelden en akkers met oogstresten of op braakliggende akkers, vooral na regenval en meestal indien grasland in de buurt ligt. Wanneer goudplevieren rusten op akkers geven ze de voorkeur aan schaars begroeide of geploegde percelen. De goudplevier voedt zich met bodemfauna, in het binnenland hoofdzakelijk met regenwormen, daarnaast eet hij ook larven van langpootmuggen (emelten) en kevertjes.⁷⁴⁶

Het gebied de Rijntakken heeft voor de soort een functie als foerageerplaats. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.

De Rijntakken moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 140 stuks (seizoensgemiddelde). Er zijn in de jaren 2010 en 2016 tussen de 9 en 89 exemplaren geconstateerd.⁷⁴⁷ De landelijk staat van instandhouding is zeer ongunstig.

Aantallen zijn van nationale betekenis. Het gebied en de IJsseldelta in het bijzonder heeft voor de Goudplevier vooral een functie als foerageergebied. Aantallen zijn sterk fluctuerend onder invloed van het winterweer. De laatste jaren nemen de aantallen vogels af. De landelijk ongunstige staat van instandhouding heeft vooral betrekking op gebieden buiten het Natura 2000-netwerk. De waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

Landbouwwerkzaamheden, recreatie, jacht en vliegverkeer kunnen goudplevieren rechtsreeks verstoren evenals roofvogels. Foeragerende goudplevieren in de kustgebieden hadden een verstoringafstand van 70 meter.⁷⁴⁸ Ook windmolenparken tussen voedsel- en rustgebieden zullen een verstoring effect hebben op de populatie. De plaatsing van windturbines kan voor de goudplevier neerkomen op verlies van foerageerterrein (verstoring treedt op bij 200-500 m afstand).⁷⁴⁹

De Goudplevier is een trekvogel die overwintert in West-Europa.

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
186
Uw brief

Uw kenmerk

De handeling heeft tot doel om de in het gebied aanwezige ganzen te verjagen van agrarische percelen. Dit kan er wel toe leiden dat goudplevieren ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. De eventuele verstoring van enkele individuen zal er niet toe leiden dat het instandhoudingsdoel (behoud omvang en kwaliteit leefgebied) negatief wordt beïnvloed mede daar de oorzaken voor de staat van instandhouding niet zijn gelegen in het gebied zelf en evenmin als gevolg van de handeling. Significante verstoringseffecten kunnen niet optreden.⁷⁵⁰

Ons oordeel

De handeling heeft tot doel om de aanwezige ganzen te verjagen van percelen met agrarische gewassen. De handeling kan er wel toe leiden dat de soort ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. Dit is een zeer tijdelijke verstoring van enkele individuen. Daarnaast blijft in het gebied voldoende foerageergebied over voor verjaagde vogels. De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden (in de ochtendperiode). Slaapplaatsen worden dus niet verstoord en na 12:00 uur vindt dus nergens meer verstoring plaats.

Het is mogelijk dat door de handeling individuen verstoord worden. Gezien het feit dat de handeling een zeer tijdelijke verstoring van enkele foeragerende individuen op of in de buurt

⁷⁴⁶ Zie ook 'Profielen Vogels; Goudplevier op Synbiosys

⁷⁴⁷ www.sovon.nl/gebieden

⁷⁴⁸ Krijgsveld K.L., e.a., Verstoringsgevoeligheid van Vogels, Bureau Waardenburg, rnr 08-173, 23 december 2008 (blz. 157)

⁷⁴⁹ Zie ook 'Profielen Vogels; Goudplevier op Synbiosys

⁷⁵⁰ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 49)

van percelen met agrarische gewassen kan veroorzaken, dat er geen verstoringen in de nacht en de middag- en avondperiode zijn, en gezien het zeer geringe aantal schietacties in ruimte en tijd zijn significante verstoringen niet te verwachten. Omdat de huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied voldoende is voor deze soort, zijn in het gebied voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren.

Significante verstoringseffecten kunnen uitgesloten worden.

Effecten op Kievit

De Kievit verblijft vooral in agrarisch gebied. De soort foerageert in agrarisch gebied zowel op graslanden als op akkers. Bij graslanden bestaat een voorkeur voor kort gras, dus voor beweide of regelmatig gemaaid grasland. Op akkers worden vooral in najaar en winter grote aantallen kieviten aangetroffen. Het gaat dan om pas geploegde of bewerkte percelen en wintergraanvelden met korte vegetatie (8-10 centimeter hoog). Buiten de broedtijd is het activiteitsritme van de Kievit afhankelijk van de maancyclus. Bij volle maan foerageert de Kievit vooral 's nachts, bij nieuwe maan foerageert hij ook veel overdag.⁷⁵¹

Het gebied de Rijntakken heeft voor de soort een functie als foerageerplaats. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.

De Rijntakken moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 8100 stuks (seizoensgemiddelde). Er zijn in de jaren 2010 en 2016 tussen de 2637 en 4067 exemplaren geconstateerd.⁷⁵² De landelijk staat van instandhouding is matig gunstig.

Het aantalsverloop was aanvankelijk fluctuerend, maar toonde vooral de laatste 10 jaren een sterke afname.

De Kievit is van oorsprong een broedvogel van de steppen, de graslanden van de gematigde klimaatszone die in een brede band dwars over het Euraziatische continent loopt. Bij vorstinval kunnen vrijwel alle vogels uit ons land verdwijnen maar daarna, zodra de dooi weer invalt, keert vooral laat in de winter een deel terug.⁷⁵³

De soort lijkt matig tot gemiddeld gevoelig voor verstoring.⁷⁵⁴ Verkeer en landrecreatie en plaatsing van windmolenparken verstoren de Kievit. Windturbines werken bij de soort verstorend vanaf een afstand van 300 meter.⁷⁵⁵

De handeling heeft tot doel om de in het gebied aanwezige ganzen te verjagen van agrarische percelen. Dit kan er wel toe leiden dat kieviten ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. Er is echter in het gebied voldoende rust of foerageergelegenheid beschikbaar. De eventuele verstoring van enkele individuen zal er niet toe leiden dat het instandhoudingsdoel (behoud omvang en kwaliteit leefgebied) negatief wordt beïnvloed. Significante verstoringseffecten kunnen niet optreden.⁷⁵⁶

Ons oordeel

De handeling heeft tot doel om de aanwezige ganzen te verjagen van percelen met agrarische gewassen. De handeling kan er wel toe leiden dat de soort ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. Dit is een zeer tijdelijke verstoring van enkele individuen.

⁷⁵¹ Zie ook 'Profielen Vogels; Kievit op Synbiosys

⁷⁵² www.sovon.nl/gebieden

⁷⁵³ Zie ook 'Profielen Vogels; Kievit op Synbiosys

⁷⁵⁴ Krijgsveld K.L., e.a., Verstoringsgevoeligheid van Vogels, Bureau Waardenburg, rnr 08-173, 23 december 2008 (blz. 159)

⁷⁵⁵ Zie ook 'Profielen Vogels; Kievit op Synbiosys

⁷⁵⁶ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 49)

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
187
Uw brief
Uw kenmerk

Daarnaast blijft in het gebied voldoende foerageergebied over voor verjaagde kievieten. De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden (in de ochtendperiode). Slaapplaatsen 's nachts en vogels die 's nachts foerageren worden dus niet verstoord, en na 12:00 uur vindt dus nergens meer verstoring plaats.

Het is mogelijk dat door de handeling individuen verstoord worden. Gezien het feit dat de handeling een zeer tijdelijke verstoring van enkele foeragerende individuen op of in de buurt van percelen met agrarische gewassen kan veroorzaken, op akkerlanden waar oogstresten op staan (de zgn. stoppelanden) mag in de winterperiode niet geschoten worden op ganzen, dat er geen verstoringen in de nacht en de middag- en avondperiode zijn, en gezien het zeer geringe aantal schietacties in ruimte en tijd zijn significante verstoringen niet te verwachten. Omdat de huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied voldoende is voor deze soort, zijn in het gebied voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren.

Significante verstoringseffecten kunnen uitgesloten worden.

Effecten op Kemphaan

Kemphanen zijn buiten het broedseizoen zowel aan te treffen in ondiepe zoetwatermoerassen en andere ondiepe waterplassen als in agrarisch gebied. Kemphanen brengen vooral tijdens de najaarstrek een bezoek aan zoetwatermoerassen of 'wetlands', bij voorkeur verblijven ze dan in delen met ondiep water of slikkige drooggevalen oeverzones. Tijdens de voorjaarstrek en 's winters, zijn de kemphanen vooral in agrarisch gebied te zien. Ze vertonen voorkeur voor veen- en klei-op-veen polders en vochtige, liefst licht bemeste graslandpercelen met korte en een wat kruidachtige vegetatie.⁷⁵⁷

Het gebied de Rijntakken heeft voor de soort een functie als foerageerplaats. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.

De Rijntakken moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 1000 stuks (gemiddeld seizoensmaximum). In de periode 2004-2013 ligt het seizoensgemiddelde op gemiddeld 4 kemphanen per jaar.⁷⁵⁸ De landelijk staat van instandhouding is matig gunstig.

Aantallen kemphanen zijn van nationale betekenis. De aantallen zijn de laatste jaren laag. Er is geen landelijke herstelopgave van toepassing, handhaving van de huidige situatie is voldoende.

De gevoeligheid van de Kemphaan voor verstoring is gemiddeld (vanaf 100-300 m afstand).

Ook de gevoeligheid voor verstoring van zijn leefgebied (open landschappen) is gemiddeld.

Een effect van verstoring op de populatie is onbekend. Een hoge recreatiedruk kan echter voedselgebieden ongeschikt maken en de voedselopname van vogels beperken.⁷⁵⁹

De handeling heeft tot doel om de in het gebied aanwezige ganzen te verjagen van agrarische percelen. Dit kan er wel toe leiden dat kemphanen ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. De eventuele verstoring van enkele individuen zal er niet toe leiden dat het instandhoudingsdoel (behoud omvang en kwaliteit leefgebied) negatief wordt beïnvloed.

Significante verstoringseffecten kunnen niet optreden.⁷⁶⁰

Ons oordeel

De handeling heeft tot doel om de aanwezige ganzen te verjagen van percelen met agrarische gewassen. De handeling kan er wel toe leiden dat de soort ook uit de nabijheid van de

⁷⁵⁷ Zie ook 'Profielen Vogels; Kemphaan op Synbiosys

⁷⁵⁸ Bijlage ontwerp-Beheerplan Natura 2000 38 -Rijntakken 2017 (blz. 205)

⁷⁵⁹ Zie ook 'Profielen Vogels; Kemphaan op Synbiosys

⁷⁶⁰ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 50)

percelen worden verjaagd. Dit is een zeer tijdelijke verstoring van enkele individuen. Daarnaast blijft in het gebied voldoende foerageergebied over voor verjaagde vogels. De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden (in de ochtendperiode). Slaapplaatsen worden dus niet verstoord en na 12:00 uur vindt dus nergens meer verstoring plaats.

Het is mogelijk dat door de handeling individuen verstoord worden. Gezien het feit dat de handeling een zeer tijdelijke verstoring van enkele foeragerende individuen op of in de buurt van percelen met agrarische gewassen kan veroorzaken, dat er geen verstoringen in de nacht en de middag- en avondperiode zijn, en gezien het zeer geringe aantal schietacties in ruimte en tijd zijn significante verstoringen niet te verwachten. Omdat de huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied voldoende is voor deze soort, zijn in het gebied voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren.

Significante verstoringseffecten kunnen uitgesloten worden.

Effecten op Grutto

De Grutto foerageert buiten de broedtijd vooral in open natte en vochtige gebieden. Grutto's zoeken hun voedsel zowel in moerassen en ondiepe meren als in overstroomde graslanden, bijvoorbeeld in boezemlanden en uiterwaarden. Ze gebruiken zowel voor als na het broedseizoen ondiepe wateren in dergelijke gebieden als gemeenschappelijke slaapplaatsen. Soms zijn rust/slaapplaats en voedselgebied echter tientallen kilometers van elkaar gescheiden.⁷⁶¹

Het gebied de Rijntakken heeft voor de soort een functie als foerageer- en slaapplaats. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.

De Rijntakken moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 690 stuks (seizoensgemiddelde). Er zijn in de jaren 2010 en 2016 gemiddeld tussen de 71 en 184 exemplaren geconstateerd.⁷⁶² De landelijk staat van instandhouding is zeer ongunstig.

Aantallen grutto's zijn van nationale en internationale betekenis. Aantallen zijn sterk fluctuerend met vooral de laatste 10 jaren een negatieve trend. Er is een behoudopgave toegekend omdat de oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding wordt veroorzaakt door ontwikkelingen in de omstandigheden voor broedvogels (grotendeels buiten het Natura 2000-netwerk). Binnen het Natura 2000-netwerk leveren de gebieden Waddenzee en Uiterwaarden IJssel de grootste bijdrage.

De grutto's zijn gevoelig voor verstoring, vooral als ze zich concentreren op gemeenschappelijke slaapplaatsen. Vooral verstoring door recreatie, door lichtbronnen en werkzaamheden vormt een bedreiging.⁷⁶³

De handeling heeft tot doel om de in het gebied aanwezige ganzen te verjagen van agrarische percelen. Dit kan er wel toe leiden dat grutto's ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. Er is echter in het gebied voldoende rust of foerageergelegenheid beschikbaar. De eventuele verstoring van enkele individuen zal er niet toe leiden dat het instandhoudingsdoel (behoud omvang en kwaliteit leefgebied) negatief wordt beïnvloed mede daar de oorzaken voor de staat van instandhouding niet zijn gelegen in het gebied zelf en evenmin als gevolg van de handeling. Significante verstoringseffecten kunnen niet optreden.⁷⁶⁴

⁷⁶¹ Zie ook 'Profielen Vogels; Grutto op Synbiosys

⁷⁶² www.sovon.nl/gebieden

⁷⁶³ Zie ook 'Profielen Vogels; Grutto op Synbiosys

⁷⁶⁴ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 50)

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
189
Uw brief

Uw kenmerk

Ons oordeel

De handeling heeft tot doel om de aanwezige ganzen te verjagen van percelen met agrarische gewassen. De handeling kan er wel toe leiden dat de soort ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. Dit kan met name optreden in de avondschemer en ochtendschemer wanneer de grutto's nog verblijven op de slaappleatsen. Veelal gaat het echter om slaappleatsen die op ruime afstand zijn gelegen van de betreffende agrarische percelen. Er is in het gebied voldoende rust of foerageergelegenheid beschikbaar.⁷⁶⁵

Daarnaast blijft in het gebied voldoende foerageergebied over voor verjaagde vogels. De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden (in de ochtendperiode). Slaappleatsen worden dus niet verstoord en na 12:00 uur vindt dus nergens meer verstoring plaats.

Het is mogelijk dat door de handeling individuen verstoord worden. Gezien het feit dat de handeling een zeer tijdelijke verstoring van enkele foeragerende individuen op of in de buurt van percelen met agrarische gewassen kan veroorzaken, dat er geen verstoringen in de nacht en de middag- en avondperiode zijn, en gezien het zeer geringe aantal schietacties in ruimte en tijd zijn significante verstoringen niet te verwachten. Omdat de huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied voldoende is voor deze soort, zijn in het gebied voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren.

Significante verstoringseffecten kunnen uitgesloten worden.

Effecten op Wulp

De Wulp leeft in ons land zowel in zoetwatermeren, plassen en rivieren, als in intergetijdengebied en in agrarisch gebied. Geschikte voedselterreinen voor de Wulp zijn ondiepe oevers van plassen en rivieren, droogvallende platen in intergetijdengebied en graslandpercelen. De Wulp gebruikt o.a. gemeenschappelijke rust- en slaappleatsen langs rivieren bijvoorbeeld in grazige uiterwaarden en in zoetwatersystemen.⁷⁶⁶ Het gebied de Rijntakken heeft voor de soort een functie als foerageer- en slaappleat. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort. De Rijntakken moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 850 stuks (seizoensgemiddelde). Er zijn in de jaren 2010 en 2016 gemiddeld tussen de 617 en 1023 exemplaren geconstateerd.⁷⁶⁷ De landelijk staat van instandhouding is gunstig. De populatiegrootte vertoont een doorgaande toename. Wulpen zijn relatief gevoelig voor verstoring door recreatie, werkzaamheden en laagvliegende vliegtuigen en helikopters, zowel in zijn voedselgebieden als op de hoogwatervluchtplaatsen. De Wulp wordt verstoord vanaf een afstand van 370 meter en is daarmee van de vogels van getijdengebieden de voor verstoring gevoeligste soort.⁷⁶⁸

De handeling heeft tot doel om de in het gebied aanwezige ganzen te verjagen van agrarische percelen. Dit kan er wel toe leiden dat wulpen ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. Er is echter in het gebied voldoende rust of foerageergelegenheid beschikbaar. De eventuele verstoring van enkele individuen zal er niet toe leiden dat het instandhoudingsdoel (behoud omvang en kwaliteit leefgebied) negatief wordt beïnvloed mede daar de oorzaken

⁷⁶⁵ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding ganzen in de periode 1 april tot 1 oktober binnen en nabij Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2105.vtSBN2000Ozomer 1-7-2015 (blz. 77)

⁷⁶⁶ Zie ook 'Profielen Vogels; Wulp op Synbiosys

⁷⁶⁷ www.sovon.nl/gebieden

⁷⁶⁸ Zie ook 'Profielen Vogels; Wulp op Synbiosys

voor de staat van instandhouding niet zijn gelegen in het gebied zelf en evenmin als gevolg van de handeling. Significante verstoringseffecten kunnen niet optreden.⁷⁶⁹

Ons oordeel

De handeling heeft tot doel om de aanwezige ganzen te verjagen van percelen met agrarische gewassen. De handeling kan er wel toe leiden dat de soort ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. Dit is een zeer tijdelijke verstoring van enkele individuen. Daarnaast blijft in het gebied voldoende foerageergebied over voor verjaagde vogels. De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden (in de ochtendperiode). Slaapplaatsen worden dus niet verstoord en na 12:00 uur vindt dus nergens meer verstoring plaats.

Het is mogelijk dat door de handeling individuen verstoord worden. Gezien het feit dat de handeling een zeer tijdelijke verstoring van enkele foeragerende individuen op of in de buurt van percelen met agrarische gewassen kan veroorzaken, dat er geen verstoringen in de nacht en de middag- en avondperiode zijn, en gezien het zeer geringe aantal schietacties in ruimte en tijd zijn significante verstoringen niet te verwachten. Omdat de huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied voldoende is voor deze soort, zijn in het gebied voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren.

Significante verstoringseffecten kunnen uitgesloten worden.

Effecten op Tureluur

Tureluurs zoeken in het binnenland voedsel in waterrijke gebieden, in slikkige gedeelten of in zeer ondiep water, na periodes met regen ook in vochtige graslanden. Rusten doen de tureluurs in rustige open landschappen nabij het voedselgebied. Dat zijn bijvoorbeeld kwelders, binnendijs gelegen graslanden en gebieden met ondiep water en slikranden.⁷⁷⁰ Het gebied heeft voor de Tureluur een functie als foerageer- en slaapgebied. De huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied is voldoende voor deze soort.

De Rijntakken moet in een leefgebied voorzien met draagkracht voor een populatie van ten minste 65 stuks (seizoensgemiddelde). Er zijn in de jaren 2010 en 2016 gemiddeld tussen de 11 en 39 exemplaren geconstateerd.⁷⁷¹ De landelijk staat van instandhouding is matig gunstig.

Recreatie, vliegverkeer en werkzaamheden kunnen de tureluurs verstoren in hun voedsel- en rustgebieden. De verstoringafstanden van foeragerende vogels in het kustgebied is circa 190 meter.^{772 773}

Tureluurs zoeken hun voedsel op slikken en in natte structuurrijke weilanden. De weilanden waarop schadebestrijding ganzen plaatsvindt zijn niet geschikt als foerageerbiotoop (niet optimaal) voor deze soort. De tureluur wordt dan ook vooral aangetroffen in gebiedsdelen waar de handeling niet plaatsvindt. Daar er geen geografische overlap is met de gebieden waar de handelingen plaatsvinden en de biotoop van deze soort kan met zekerheid significante verstoring worden uitgesloten.⁷⁷⁴

⁷⁶⁹ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 50)

⁷⁷⁰ Zie ook 'Profielen Vogels; Tureluur op Synbiosys

⁷⁷¹ www.sovon.nl/gebieden

⁷⁷² Krijgsveld K.L., e.a., Verstoringsgevoeligheid van Vogels, Bureau Waardenburg, rnr 08-173, 23 december 2008 (blz. 159)

⁷⁷³ Zie ook 'Profielen Vogels; Tureluur op Synbiosys

⁷⁷⁴ Boerema en van den Brink, Schadebestrijding overwinterende ganzen binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel, rapportnr 2104.vtSBN2000OvDC, 2014 (blz. 50, 51)

Ons oordeel

De weilanden waarop schadebestrijding ganzen plaatsvindt zijn niet geschikt als foerageerbiotoop (niet optimaal) voor deze soort. De Tureluur wordt dan ook vooral aangetroffen in gebiedsdelen waar de handeling niet plaatsvindt. Het is mogelijk dat slikken en in natte structuurrijke weilanden waar tureluurs foerageren grenzen aan intensief gebruikte graslanden. De handeling heeft tot doel om de aanwezige ganzen te verjagen van deze intensief bewerkte percelen met agrarische gewassen. De handeling kan er wel toe leiden dat de soort ook uit de nabijheid van de percelen worden verjaagd. Dit is een zeer tijdelijke verstoring van enkele individuen. Daarnaast blijft in het gebied voldoende foerageergebied over voor verjaagde vogels. De handeling mag in de winterperiode alleen van zonsopkomst tot 12:00 uur plaatsvinden (in de ochtendperiode). Slaapplaatsen worden dus niet verstoord en na 12:00 uur vindt dus nergens meer verstoring plaats.

Het is dus mogelijk dat door de handeling individuen verstoord worden. Gezien het feit dat de handeling een zeer tijdelijke verstoring van enkele foeragerende individuen in de buurt van percelen met agrarische gewassen kan veroorzaken, dat er geen verstoringen in de nacht en de middag- en avondperiode zijn, en gezien het zeer geringe aantal schietacties in ruimte en tijd zijn significante verstoringen niet te verwachten. Omdat de huidige kwaliteit en omvang van het leefgebied voldoende is voor deze soort, zijn in het gebied voldoende alternatieve plaatsen om te foerageren.

Significante verstoringseffecten kunnen uitgesloten worden.

Conclusie effectbepaling

Op grond van bovenstaande kunnen significant negatieve effecten en habitattypen uitgesloten worden. Voor enkele kwalificerende soorten zijn significant negatieve effecten niet uit te sluiten: Bever, Roerdomp, Woudaap, Watersnip, Porseleinhoen, Kwartelkoning, Zwarte stern, Kleine zwaan en Wilde zwaan.

Beoordeling aangevraagde handeling

Voor het Natura 2000-gebied Rijntakken deelgebied Uiterwaarden van de IJssel, geldt dat significant negatieve effecten op kwalificerende habitattypen uitgesloten zijn. Voor enkele kwalificerende soorten zijn significant negatieve effecten echter niet uit te sluiten (Bever, Roerdomp, Woudaap, Watersnip, Porseleinhoen, Kwartelkoning, Zwarte stern, Kleine zwaan en Wilde zwaan), en leggen wij beperkende maatregelen in de uitvoering vast in de voorschriften van onze beschikking.

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

192

Uw brief

Uw kenmerk

B4 Afschot in zones van broedvogels

In principe kan een broedende vogel alleen significant verstoord worden door het geluid van een geweschot, indien deze vogel ook daadwerkelijk broedt binnen de verstoringsafstand van de plek waar daadwerkelijk geschoten wordt.

In bijlage 3 van deze vergunning staan de leefgebieden aangegeven waar kwetsbare aangewezen vogels kunnen broeden, met daaromheen een 'bufferzone' die de maximale verstoringsafstand door een geweschot aangeeft vanaf het leefgebied over de agrarische percelen.

Indien geen van de voor verstoring kwetsbare aangewezen vogels⁷⁷⁵ in leefgebieden⁷⁷⁶ broeden zoals die op kaart aangegeven zijn in bijlage 3, kunnen deze ook niet significant verstoord worden, en kan het instandhoudingsdoel niet in gevaar komen.

Ecologen in dienst van de terreinbeherende organisaties van de Natura 2000-gebieden waar de aangewezen broedvogels⁷⁷⁷ broeden, kunnen het beste inschatten of er een aangewezen broedvogel in het betreffende te verstoren leefgebied broedt.⁷⁷⁸ Deze leefgebieden zijn aangegeven in bijlage 3 en bijlage 4 figuur 1a en 1b.⁷⁷⁹

Datum
@@.04.2018

Kenmerk
2018/@@@

Pagina
193

Uw brief

Uw kenmerk

Indien een jacht(akte)houder een schriftelijke verklaring of een Email met verklaring van de Faunabeheereenheid heeft, waaruit blijkt dat de aangewezen broedvogels,⁷⁸⁰ niet op het moment van schadebestrijding *broeden* binnen het voor verstoring gevoelige deel van het leefgebied,⁷⁸¹ dan kan schadebestrijding met behulp van het geweer ook plaatsvinden op de agrarische percelen die zich binnen de zone bevinden, zoals aangegeven op de kaarten in bijlage 3 en bijlage 4 figuur 1a en 1b.

De verklaring dient actueel te zijn. De onderbouwing ten behoeve van de verklaring dient de FBE bij de terreinbeherende organisatie te halen.

Zonder de verklaring van de FBE kan in de kritische periode van de verschillende broedvogelsoorten, zoals vermeld in de voorschriften van deze vergunning, niet binnen de zone, zoals aangegeven op de kaarten in bijlage 3 en bijlage 4 figuur 1a en 1b, geschoten worden.

Indien de betreffende vogels *toch* in het voor verstoring gevoelige deel van het leefgebied⁷⁸² broeden, dan kan alleen afschot op ganzen in de zone plaatsvinden buiten de verstoringscontour⁷⁸³ om de nestlocatie van daadwerkelijk broedende vogels van de betreffende soort.

⁷⁷⁵ In dit specifieke geval de Roerdomp, Watersnip, Purperreiger, Porseleinhoen, Kwartelkoning en Woudaapje; zie voorschriften van deze vergunning.

⁷⁷⁶ Alleen het leefgebied dat valt binnen de verstoringsafstand van afschot op agrarische percelen

⁷⁷⁷ De Roerdomp, Watersnip, Purperreiger, Porseleinhoen, Kwartelkoning en Woudaapje

⁷⁷⁸ respectievelijk 300 meter voor de Roerdomp, Purperreiger en Watersnip, en 100 meter voor Porseleinhoen, Kwartelkoning, Woudaapje

⁷⁷⁹ In bijlage 4 figuur 1a en 1b staan het buitendijkse gebied van Ketelmeer & Vossemeer aangegeven waar niet geschoten mag worden.

⁷⁸⁰ de Roerdomp, Watersnip, Purperreiger, Porseleinhoen, Kwartelkoning en Woudaapje

⁷⁸¹ respectievelijk 300 meter voor de Roerdomp, Purperreiger en Watersnip, en 100 meter voor Porseleinhoen, Kwartelkoning, Woudaapje

⁷⁸² respectievelijk 300 meter voor de Roerdomp, Purperreiger en Watersnip, en 100 meter voor Porseleinhoen, Kwartelkoning, Woudaapje

⁷⁸³ respectievelijk 300 meter voor de Roerdomp, Purperreiger en Watersnip, en 100 meter voor Porseleinhoen, Kwartelkoning, Woudaapje

In dit geval is afschot in de zone (en buiten de verstoringscontour) alleen toegestaan indien de jacht(akte)houder in het bezit is van een schriftelijke verklaring of email van de Faunabeheereenheid Overijssel, waarin de faunabeheereenheid verklaart waar de verstoringscontour van aanwezige nesten zich bevindt. De onderbouwing ten behoeve van de verklaring dient actueel te zijn en dient de FBE bij de terreinbeherende organisatie te halen.

Voor alle Natura 2000-gebieden in Overijssel, waar vanwege verstoring van broedvogels een zone opgenomen is (zie bijlage 3 en bijlage 4 figuur 1a en 1b) waarbinnen in beginsel niet geschoten mag worden, gelden daarom als aanvullende voorschriften:

- In afwijking van de bovenstaande voorschriften per Natura 2000-gebied, kan wél afschot plaatsvinden op agrarische percelen in de zones⁷⁸⁴, indien er in leefgebieden feitelijk geen vogels van de betreffende soort broeden binnen de verstoringsafstand⁷⁸⁵, gerekend vanaf het agrarische perceel
- Afschot als beschreven in voorschrift 30 is alleen toegestaan indien de jacht(akte)houder in het bezit is van een schriftelijke verklaring of email van de Faunabeheereenheid Overijssel, waarin de faunabeheereenheid verklaart dat op het moment van afschot wordt voldaan aan de vereisten van voorschrift 30. De verklaring van de faunabeheereenheid dient te zijn gebaseerd op actuele informatie van de betreffende terreinbeheerder.
- Ook kan in afwijking van de bovenstaande voorschriften per Natura 2000-gebied afschot plaatsvinden op agrarische percelen die in de zones⁷⁸⁶ liggen, indien het afschot plaatsvindt buiten de verstoringscontour om de nestlocatie van daadwerkelijk broedende vogels van de betreffende soort.
- Afschot als beschreven in voorschrift 32 is alleen toegestaan indien de jacht(akte)houder in het bezit is van een schriftelijke verklaring of email van de Faunabeheereenheid Overijssel, waarin de faunabeheereenheid verklaart waar de verstoringscontour van aanwezige nesten zich bevindt. De verklaring van de faunabeheereenheid dient te zijn gebaseerd op actuele informatie van de betreffende terreinbeheerder.
- De verklaring van de Faunabeheereenheid als bedoeld in de voorschriften 31 en 33 heeft een geldigheidsduur van vier weken, gerekend vanaf de dag van het afgeven van de verklaring. De Faunabeheereenheid trekt de verklaring onverwijld in, wanneer blijkt dat de informatie waarop de verklaring is gebaseerd, niet meer actueel is.

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
194
Uw brief
Uw kenmerk

⁷⁸⁴ Zones zoals aangegeven op de kaarten in bijlage 3 en bijlage 4 figuur 1a en 1b

⁷⁸⁵ Het betreft de specifieke verstoringsafstand voor de betreffende broedvogels zoals genoemd in de voorschriften en overweging van deze vergunning.

⁷⁸⁶ Zones zoals aangegeven op de kaarten in bijlage 3 en bijlage 4 figuur 1a en 1b

C   SLOTCONCLUSIE

De handeling brengt de instandhoudingsdoelen voor de betrokken Natura 2000-gebieden niet in gevaar. Vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming –onderdeel gebieden kan voor de Natura 2000-gebieden De Wieden, Weerribben, Engbertsdijkerven, Zwarte meer, Ketelmeer & Vossemeer, Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht en de Rijntakken (deelgebied Uiterwaarden IJssel) in Overijssel, onder voorwaarden, worden verleend.

Voor de Natura 2000-gebieden Sallandse Heuvelrug en de Veluwe Randmeren, geldt dat significant negatieve effecten op kwalificerende habitattypen en kwalificerende soorten uitgesloten zijn. U heeft geen Wet natuurbeschermingsvergunning nodig voor deze gebieden. Wij weigeren de gevraagde vergunning voor deze gebieden.

Voor alle gebieden in Overijssel die alleen als habitatgebied aangewezen zijn, geldt dat significant negatieve effecten op kwalificerende habitattypen en kwalificerende habitatsoorten uitgesloten zijn. U heeft geen Wet natuurbeschermingsvergunning nodig voor deze gebieden. Wij weigeren de gevraagde vergunning voor deze gebieden.

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

195

Uw brief

Uw kenmerk

GEBIEDSBESCHRIJVINGEN EN INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

BIJLAGE 2

- A. Engbertsdijkvenen
- B. Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht
- C. Sallandse Heuvelrug
- D. Zwarte meer
- E. Veluwe Randmeren
- F. Ketelmeer & Vossemeer
- G. Weerribben
- H. De Wieden
- I. Rijntakken (deelgebied Uiterwaarden IJssel)

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

196

Uw brief

Uw kenmerk

A.) Natura 2000-gebied 'Engbertsdijkvenen'**Gebiedsbeschrijving**

Engbertsdijkvenen is een restant van een groot voormalig veengebied. De Engbertsdijkvenen is nu een vrijwel geheel afgegraven hoogveengebied. De meest grootschalige vervening vond plaats in de periode 1850 tot 1950. Omdat de randen geheel zijn afgegraven, steekt het gebied ver boven het omringende landschap uit. Het gebied herbergt een restant niet afgegraven veen. Deze omvangrijke hoogveenkern is voor boekweitbrandcultuur gebruikt, maar niet verveend en tijdig tegen verdere verdroging beschermd. Een groot deel van het overige veen is tot circa 1940 in gebruik geweest voor boekweitcultuur. Om wegzijging tegen te gaan, was het nodig het gebied (hydrologisch) te isoleren. Daartoe is het gebied gecompartmenteerd door middel van dammen. Buiten de actieve hoogveenkern bestaat het gebied uit natte heide, waarin ook drogere delen aanwezig zijn. Langs de randen van het gebied zijn enkele kleine berkenbossen te vinden.

Datum
@@.04.2018

Kenmerk
2018/@@@

Pagina
197

Uw brief

Uw kenmerk

Doelstellingen

In onderstaande tabellen zijn de doelstellingen voor de habitattypen en vogels weergegeven. Zij hebben gezamenlijk de begrenzing van dit Natura 2000-gebied bepaald. De doelstellingen zijn gericht op de leefgebieden van plantengemeenschappen (habitattypen) en soorten. Op basis van de regels vanuit Europa, vertaalt in de Nederlandse wetgeving, mag er geen verslechtering optreden van leefgebieden van soorten en/of plantengemeenschappen. Dat wordt beoordeeld ten opzichte van de datum waarop dit gebied onder de bescherming werd gebracht van de Europese Vogelrichtlijn (aanwijzing van 2 mei 1989, op grond van jurisprudentie wordt dan 10 juni 1994 aangehouden) danwel de Europese Habitatrictlijn (7 december 2004). Voor zover er sprake is van een behoudsdoelstelling moet dit gezien worden als een minimumeis.

Doelstellingen voor habitattypen

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit
H4030	Droge heiden	--	=	=
H7110A	* Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	--	>	>
H7120	Herstellende hoogvenen	-	= (<)	>

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig

= behoudsdoelstelling

> uitbreidingsdoelstelling

= (<) achteruitgang ten gunste van ander habitatype toegestaan

Doelstellingen voor broedvogels

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit	Draagkracht voor aantal broedparen ⁷⁸⁷
A008	Geoorde fuut	+	= (<)	=	25

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig

= Behoudsdoelstelling

> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

= (<) achteruitgang ten gunste van het habitatype herstellende hoogvenen (H7120) toegestaan

Doelstellingen voor niet-broedvogels

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit	Draagkracht voor aantal vogels ⁷⁸⁸	Functie gebied
A039	Toendrarietgans	+	=	=	4000	s
A127	Kraanvogel	--	=	=	-	s

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig)

= Behoudsdoelstelling

s betreft slaapplaatsfunctie

Kraanvogel

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied.

Aantallen kraanvogels zijn van grote nationale betekenis. *Het gebied heeft voor de soort met name een functie als slaapplaats.* De Engbertsdijksvennen, Strabrechtse Heide & Beuven en de Groote Peel leveren de grootste bijdrage voor pleisterende kraanvogels.

⁷⁸⁷ Het betreft een 'ten minste' doelstelling en is het minimum dat aanwezig moet zijn

⁷⁸⁸ Aantallen betreffen een seizoensmaximum.

Het seizoensgemiddelde is het gemiddelde aantal in een gebied aanwezige vogels over het gehele seizoen, berekend aan de hand van maandelijks uitgevoerde tellingen over een reeks seizoenen (1999/2000-2003/2004).

Het (gemiddeld) seizoensmaximum is het gemiddelde van het grootste getelde aantal (piekaantal) per seizoen (juli t/m juni van het volgende jaar) berekend over een reeks van achtereenvolgende seizoenen (meestal vijf seizoenen: 1999/2000-2003/2004).

B.) Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht'**Gebiedsbeschrijving**

De uiterwaarden Zwarte Water en Vecht betreffen het geheel aan uiterwaarden ten noorden van Zwolle waar de Overijsselse Vecht samenstroomt met het Zwarte Water. De Vecht is een regenrivier die in Duitsland ontspringt. Het gedeelte van de Vecht, dat in dit gebied is opgenomen, kronkelt sterk door het landschap. Een deel van de uiterwaarden wordt soms tot laat in het voorjaar onregelmatig overstroomd. Op de met steenslag beschermde oevers van de zomerdijk groeit vaak riet, ruigte of wilgenstruweel. De uiterwaarden bestaan uit buitendijkse graslanden, waarin strangen, kolken, rivierduinen en hakhoutbosjes voorkomen. Langs het Zwarte Water komen nattere graslanden voor. Dit gebied herbergt veel kievitsbloemgraslanden. Het betreft hier één van de topgebieden in Europa voor kievitsbloemhooilanden (behorend tot H6510, subtype B). Daarnaast komt in het gebied een aantal hardhoutoobosjes voor. Ook komen relictten van blauwgraslanden voor. Op hoger liggende zandige ruggen en langs en op de dijken komen lokaal goed ontwikkelde glanshaverhooilanden voor. Lokaal zijn abelen-iepenbossen aanwezig.

Datum
@@.04.2018

Kenmerk
2018/@@@

Pagina
199

Uw brief

Uw kenmerk

Doelstellingen

In onderstaande tabellen zijn de doelstellingen voor de habitattypen, soorten en vogels weergegeven. Zij hebben gezamenlijk de begrenzing van dit Natura 2000-gebied bepaald. De doelstellingen zijn gericht op de leefgebieden van plantengemeenschappen (habitattypen) en soorten. Op basis van de regels vanuit Europa, vertaalt in de Nederlandse wetgeving, mag er geen verslechtering optreden van leefgebieden van soorten en/of plantengemeenschappen. Dat wordt beoordeeld ten opzichte van de datum waarop dit gebied onder de bescherming werd gebracht van de Europese Vogelrichtlijn (24 maart 2000) danwel de Europese Habitatrichtlijn (7 december 2004). Voor zover er sprake is van een behoudsdoelstelling moet dit gezien worden als een minimumeis.

Doelstellingen voor habitattypen

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit
H3150	meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	-	>	>
H6120	*stroomdalgraslanden	--	=	=
H6410	blauwgraslanden	--	=	=
H6430A	ruigten en zomen (moerasspirea)	+	=	=
H6510A	glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	-	=	=
H6510B	glanshaver- en vossenstaarthooilanden (grote vossenstaart)	--	>	=
H91F0	droge hardhoutoobossen	--	>	>

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig
 = Behoudsdoelstelling
 > Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

Doelstellingen voor habitatsoorten

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit	Doelstelling populatie
H1134	bittervoorn	-	=	=	=
H1149	kleine modderkruiper	+	=	=	=

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig

= Behoudsdoelstelling

> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

200

Uw brief

Uw kenmerk

Doelstellingen voor broedvogels

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit	Draagkracht voor aantal broedvogels ⁷⁸⁹
A021	roerdomp	--	=	=	1
A119	porseleinhoen	--	=	=	10
A122	kwartelkoning	-	=	=	5
A197	zwarte Stern	--	>	>	60
A298	grote karekiet ⁷⁹⁰	--	>	>	2

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig

= Behoudsdoelstelling

> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

Doelstellingen voor niet-broedvogels

⁷⁸⁹ Betreft een 'ten minste' omschrijving en is het minimum dat aanwezig moet zijn.

⁷⁹⁰ In het definitieve aanwijzingsbesluit van het Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht' wordt in het besluit aangegeven dat de Grote karekiet is aangewezen als niet-broedvogel. Ook in hoofdstuk 4 van de Nota toelichting van het besluit wordt dit zo aangegeven. Echter, in hoofdstuk 5 (Instandhoudingsdoelen) van de Nota van toelichting wordt de Grote karekiet als broedvogel aangeduid.

De Grote karekiet is uitsluitend in de zomer in Nederland aanwezig om hier te broeden (profieldocument Grote karekiet, Ministerie LNV 2009). Hij overwintert in Afrika. De aanwijzing van deze soort in het besluit als niet-broedvogel duidt dus op een verschrijving. Wij gaan daarom in onze beoordeling uit van aanwijzing van deze soort als broedvogel.

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit	Draagkracht voor aantal vogels ⁷⁹¹	Functie van het gebied
A037	kleine zwaan ⁷⁹²	-	=	=	4	f
A041	kolgans	+	= (<)	=	2100	f
A050	smient	+	= (<)	=	570	s/f
A054	pijlstaart	-	=	=	20	f
A056	slobeend	+	=	=	10	f
A125	meerkoet	-	=	=	320	f
A156	grutto	--	=	=	80	s/f

Datum
@@.04.2018

Kenmerk
2018/@@@

Pagina
201

Uw brief

Uw kenmerk

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig)
 = Behoudsdoelstelling
 > Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling
 =(<) doel heeft 'ten gunste van' formulering
 s betreft slaapplaatsfunctie
 f betreft foerageerfunctie

Binnen het juridische kader van de Habitatrichtlijn is verslechtering van aanwezige waarden niet toegestaan. In aanwijzingsbesluiten wordt met een "ten gunste formulering" een uitzondering gemaakt als er uitbreiding moet plaatsvinden van een in ongunstige staat verkerend habitatype of soort én die uitbreiding alleen kan plaatsvinden ter plekke van een reeds aanwezig ander habitatype of leefgebied van een soort en het geen uitstel duldt (Natura 2000 doelendocument). Het aanwijzingsbesluit voor dit Natura 2000-gebied kent de bepaling dat het foerageergebied van de kolgans (A041) en de smient (A050) mag afnemen ten behoeve van de habitattypen glanshaver- en vossenstaarthooiland, type grote vossenstaart (H6510B) of droge hardhoutoibossen (H91F0). Er moeten maatregelen genomen worden om de oppervlakten van deze habitattypen te vergroten. Het is hierbij toegestaan dat dit deels ten koste gaat van het foerageergebied van de kolgans en de smient.

⁷⁹¹ Aantallen zijn een seizoensgemiddelde. Het seizoensgemiddelde is het gemiddelde aantal in een gebied aanwezige vogels over het gehele seizoen, berekend aan de hand van maandelijks uitgevoerde tellingen over een reeks seizoenen (1999/2000-2003/2004).

⁷⁹² In het definitieve aanwijzingsbesluit van het Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht' wordt in het besluit aangegeven dat de Kleine zwaan is aangewezen als broedvogel. Ook in hoofdstuk 4 van de Nota toelichting van het besluit wordt dit zo aangegeven. In hoofdstuk 5 (Instandhoudingsdoelen) van de Nota van toelichting wordt de Kleine zwaan als niet-broedvogel aangeduid.

De Kleine zwaan is in Nederland alleen in de winter aanwezig. De soort arriveert in oktober in ons land en trekt, afhankelijk van weersomstandigheden, deels door naar Engeland. In Nederland worden de hoogste aantallen in november-januari aangetroffen. In februari/maart trekt de Kleine zwaan weer weg naar het noorden (Profeldocument Klein zwaan, Ministerie van LNV 2009). Voor deze soort geldt dat hij in de broedperiode niet in Nederland voorkomt en dat hier kan worden uitgegaan van een verschrijving bij de aanwijzing van deze soort als broedvogel. Wij gaan voor de Kleine zwaan daarom in onze beoordeling uit van aanwijzing als niet-broedvogel.

C.) Natura 2000-gebied 'Sallandse Heuvelrug'**Gebiedsbeschrijving**

De Sallandse Heuvelrug wordt gevormd door een glaciële zandrug die een totale lengte heeft van veertien en een variabele breedte van ongeveer één tot zes kilometer. In het sterk geaccidenteerd terrein bevatten de heuveltoppen (gemiddelde hoogte tussen de 45 en 70 meter boven NAP) grote aaneengesloten struikheibegroeiingen, met enkele jeneverbesstruwelen en zure vennen. In de lagere delen en op de flanken van de heuvelrug komt een vochtiger heidetype voor, waaronder ook een hellingveentje. De flanken van de stuwwal zijn grotendeels begroeid met naaldbos, loofbos en gemengd bos van verschillende leeftijden.

Doelstellingen

In onderstaande tabellen zijn de doelstellingen voor de habitattypen, soorten en vogels weergegeven. Zij hebben gezamenlijk de begrenzing van dit Natura 2000-gebied bepaald. De doelstellingen zijn gericht op de leefgebieden van plantengemeenschappen (habitattypen) en soorten. Op basis van de regels vanuit Europa, vertaalt in de Nederlandse wetgeving, mag er geen verslechtering optreden van leefgebieden van soorten en/of plantengemeenschappen. Dat wordt beoordeeld ten opzichte van de datum waarop dit gebied onder de bescherming werd gebracht van de Europese Vogelrichtlijn (24 maart 2000) danwel de Europese Habitatrichtlijn (7 december 2004). Voor zover er sprake is van een behoudsdoelstelling moet dit gezien worden als een minimumeis.

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
202
Uw brief
Uw kenmerk

Doelstellingen voor habitattypen

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit
H3160	Zure vennen	-	=	=
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	>	>
H4030	Droge heiden	--	>	>
H5130	Jeneverbesstruwelen	-	=	>
H6230	* Heischrale graslanden	--	=	=
H7110B	* Actieve hoogvenen (heideveentjes)	--	=	>

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig
= Behoudsdoelstelling
> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

Doelstellingen voor habitatsoorten

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit	Doelstelling populatie
H1166	Kamsalamander	-	=	=	=

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig

= Behoudsdoelstelling

> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

Doelstellingen voor broedvogels

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit	Draagkracht voor aantal broedparen ⁷⁹³
A107	Korhoen	--	>	>	40
A224	Nachtzwaluw	-	=	=	45
A276	Roodborsttapuit	+	=	=	60

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig

= Behoudsdoelstelling

> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

Datum
@@.04.2018Kenmerk
2018/@@@Pagina
203

Uw brief

Uw kenmerk

⁷⁹³ Het betreft een 'ten minste' doelstelling en is het minimum dat aanwezig moet zijn

D). Natura 2000-gebied 'Zwarte Meer'**Gebiedsbeschrijving**

Het Zwarte Meer ligt in de voormalige IJsseldelta tussen de Noordoostpolder en het Kampereiland. Het is een groot, ondiep randmeer dat grotendeels bestaat uit open water met lokaal watervegetaties van voedselrijke milieus. Aan de zuidkant ligt een groot rietmoeras, in het oostelijk deel een kunstmatig eiland (het Vogeleiland) en enkele restanten van biezenvelden. Langs de oevers zijn brede rietkragen en moerasvegetaties aanwezig. Plaatselijk komen grote zeggenmoerassen van voedselrijke milieus voor. De graslanden bestaan voor een groot deel uit typen van (matig) voedselrijke standplaatsen, overstromingsgraslanden met kievitsbloemen, kamgrasweiden en glanshaverhooilanden. Verder komen op de oevers struwelen, (hakhout)bosjes en natuurlijke en gegraven kolken voor.

Doelstellingen

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
204
Uw brief

Uw kenmerk

In onderstaande tabellen zijn de doelstellingen voor de habitattypen, soorten en vogels weergegeven. Zij hebben gezamenlijk de begrenzing van dit Natura 2000-gebied bepaald. De doelstellingen zijn gericht op de leefgebieden van plantengemeenschappen (habitattypen) en soorten. Op basis van de regels vanuit Europa, vertaalt in de Nederlandse wetgeving, mag er geen verslechtering optreden van leefgebieden van soorten en/of plantengemeenschappen. Dat wordt beoordeeld ten opzichte van de datum waarop dit gebied onder de bescherming werd gebracht van de Europese Vogelrichtlijn (18 juli 1995) danwel de Europese Habitatrichtlijn (7 december 2004). Voor zover er sprake is van een behoudsdoelstelling moet dit gezien worden als een minimumeis.

Doelstellingen voor habitattypen

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit
H3150	meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	-	>	>
H6430A	ruigten en zomen (moerasspirea)	+	=	=
H6510B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (grote vossenstaart)	--	>	>

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig)
= Behoudsdoelstelling
> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

Doelstellingen voor habitatsoorten

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit	Doelstelling populatie
H1145	grote modderkruiper	-	=	=	=
H1149	kleine modderkruiper	+	=	=	=
H1163	rivierdonderpad	-	= (>)	= (>)	=
H1318	meervleermuis	-	=	=	=

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig)

= Behoudsdoelstelling

> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

Datum
@@.04.2018Kenmerk
2018/@@@Pagina
205

Uw brief

Uw kenmerk

Doelstellingen voor broedvogels

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit	Draagkracht voor aantal broedvogels ⁷⁹⁴
A021	roerdomp	--	>	>	6
A029	purperreiger	--	>	>	20
A119	porseleinhoen	--	>	>	7
A292	snor	--	>	>	50
A295	rietzanger	-	=	=	270
A298	grote karekiet	--	>	>	40

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig

= Behoudsdoelstelling

> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

⁷⁹⁴ Het betreft een 'ten minste' doelstelling en is het minimum dat aanwezig moet zijn

Doelstellingen voor niet-broedvogels

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit	Draagkracht voor aantal vogels ⁷⁹⁵	Functie gebied
A005	fuut	-	=	=	170	f
A017	aalscholver	+	=	=	300	f
A034	lepelaar	+	=	=	3	f
A037	kleine zwaan	-	=	=	2	f/s
A039	toendrarietgans	+	=	=	Behoud	s
A041	kolgans	+	=	=	740	f/s
A043	grauwe gans	+	=	=	630	f/s
A050	smient	+	=	=	1300	s
A051	krakeend	+	=	=	90	f
A052	wintertaling	-	=	=	470	f
A054	pijlstaart	-	=	=	10	f
A056	slobeend	+	=	=	10	f
A059	tafeleend	--	=	=	240	f
A061	kuifeend	-	=	=	1700	f
A125	meerkoet	-	=	=	1800	f
A156	grutto	--	=	=	behoud	s
A197	zwarte stern	--	=	=	10	f

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig)

= Behoudsdoelstelling

s betreft slaappleatsfunctie

f betreft foerageerfunctie

⁷⁹⁵ Aantallen betreffen een seizoensgemiddelde m.u.v. Visarend. Voor deze soort betreft het een seizoensmaximum. Het seizoensgemiddelde is het gemiddelde aantal in een gebied aanwezige vogels over het gehele seizoen, berekend aan de hand van maandelijks uitgevoerde tellingen over een reeks seizoenen (1999/2000-2003/2004).

E). Natura 2000-gebied 'Veluwe Randmeren'**Gebiedsbeschrijving**

De Veluwerandmeren ontstonden bij de drooglegging van de polders van Flevoland vanaf 1957. Ze betreffen de ondiepe zoetwatermeren Drontermeer, Veluwemeer en Wolderwijd/Nuldernaauw die gemiddeld ruim een meter en op sommige plekken tot 5 meter diep zijn. Ze ontvangen hun water vanuit de Flevopolders en een aantal Veluwse beken en wateren aan de noordoostzijde via de Roggebotsluis af op het Vossemeer en in het zuidwesten via de Nijkerkersluis op het Nijkerkernauw/Eemmeer. Het gebied heeft een slecht ontwikkelde land-water overgang in verband met een gefixeerd, tegennatuurlijk waterpeil. De Gelderse oever is grotendeels begroeid met een smalle rietkraag; alleen bij Elburg ligt een rietmoeras (Korte Waarden) dat relatief groot is voor de randmeren. In de 90-er jaren zijn op de Gelderse oevers een aantal nieuwe moerasgebieden aangelegd. In 2000 is gestart met de aanleg van een aantal eilanden tussen het Harderbroek in Flevoland en de Hierdense beek in Gelderland. Ter hoogte van Horst bij Harderwijk is in het Wolderwijd met behulp van enige dammen kunstmatige luwte gecreëerd voor watervogels en ter bevordering van de groei van waterplanten.

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

207

Uw brief

Uw kenmerk

Doelstellingen

In de onderstaande tabellen ziet u een lijst met alle soorten en/of habitattypen en/of een lijst met broedvogelsoorten en niet-broedvogelsoorten waarvoor het Natura 2000-gebied is aangewezen.

Per soort en habitatype is een oordeel gegeven over de landelijke staat van instandhouding. Deze beoordeling is afkomstig uit de profielen/doelendocument. Tevens is het belang van het gebied aangegeven.

Op grond van de staat van instandhouding en het relatief belang van soorten en habitattypen zijn de belangrijkste verbeteropgaven en doelen op landelijk niveau vastgesteld. Deze landelijke doelen vormen de kaders voor de formulering van instandhoudingsdoelen op gebiedsniveau. Zo is uiteindelijk per Natura 2000-gebied de instandhoudingsdoelstelling wat betreft de oppervlakte en kwaliteit van het gebied weergegeven. De gebiedsdoelen zijn geformuleerd in termen van behoud, verbetering van de kwaliteit en uitbreiding verspreiding.

Doelstellingen voor habitattypen

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit
H3140	kranswierwateren	--	=	=
H3150	meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	-	=	=

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig)

= Behoudsdoelstelling

> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

Doelstellingen voor habitatsoorten

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit	Doelstelling populatie
H1149	kleine modderkruiper	+	=	=	=
H1163	rivierdonderpad	-	= (<)	=	=
H1318	meervleermuis	-	=	=	=

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig)

= Behoudsdoelstelling

> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

208

Uw brief

Uw kenmerk

Doelstellingen voor broedvogels

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit	Draagkracht voor aantal broedvogels ⁷⁹⁶
A021	roerdomp	--	>	>	5
A298	grote karekiet	--	>	>	40

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig

= Behoudsdoelstelling

> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

Doelstellingen voor niet-broedvogels⁷⁹⁶ Het betreft een 'ten minste' doelstelling en is het minimum dat aanwezig moet zijn

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit	Draagkracht voor aantal vogels ⁷⁹⁷	Functie gebied
A005	fuut	-	=	=	400	f
A017	aalscholver	+	=	=	420	f/s
A027	grote zilverreiger	+	=	=	40	s
A034	lepelaar	+	=	=	3	f
A037	kleine zwaan	-	=	=	120	f/s
A050	Smient	+	=	=	3500	f/s
A051	krakeend	+	=	=	280	f
A054	pijlstaart	-	=	=	140	f
A056	slobeend	+	=		50	f
A058	krooneend	-	=		30	f
A059	tafeleend	--	=(<)	=	6600	f
A061	kuifeend	-	=(<)	=	5700	f
A067	brilduiker	+	=		220	f
A068	nonnetje	-	=	=	60	f
A070	grote zaagbek	--	=	=	50	f
A125	meerkoet	-	=	=	11000	f

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig)

= Behoudsdoelstelling

s betreft slaapplaatsfunctie

f betreft foerageerfunctie

)

⁷⁹⁷ Aantallen betreffen een seizoensgemiddelde m.u.v. Visarend. Voor deze soort betreft het een seizoensmaximum. Het seizoensgemiddelde is het gemiddelde aantal in een gebied aanwezige vogels over het gehele seizoen, berekend aan de hand van maandelijks uitgevoerde tellingen over een reeks seizoenen (1999/2000-2003/2004).

F). Natura 2000-gebied 'Ketelmeer & Vossemeer'**Gebiedsbeschrijving**

Het gebied Ketelmeer en Vossemeer bestaat uit een uitgestrekt zoetwatermeer, zand- en modderbanken en moerasvegetatie. De meren kregen in 1957 hun huidige vorm na de aanleg van de dijken rond Oostelijk Flevoland. Het Ketelmeer heeft een gemiddelde diepte van -2.9 meter NAP en heeft een slib- en zavelrijke bodem. Het is daarmee relatief diep en heeft alleen in het oostelijk deel omvangrijke ondiepten met waterplanten. In het oosten van het gebied is sprake van grote peildynamiek als gevolg van op- en afwaaiing. Daardoor kon de oorspronkelijke land-waterovergang met uitgestrekte zones waterriet gedeeltelijk in stand blijven. In het oostelijke deel zijn in 1997 en 2002 eilandjes aangelegd, het geheel bestaat nu uit zand- en slikplaten, rietvelden en geulen. Het Vossemeer vormt een verbinding tussen het Ketelmeer en de Veluwerandmeren, en ontvangt het meeste water via de Roggebotsluis uit het Drontermeer. Het Vossemeer is veel zandiger dan het Ketelmeer en is buiten de vaargeul grotendeels minder dan een meter diep. In 1997 is er een moeraszone aangelegd.

Datum
@@.04.2018

Kenmerk
2018/@@@

Pagina
210

Uw brief

Uw kenmerk

Doelstellingen

In onderstaande tabellen zijn de doelstellingen voor de vogels weergegeven. Zij hebben gezamenlijk de begrenzing van dit Natura 2000-gebied bepaald. De doelstellingen zijn gericht op de leefgebieden van plantengemeenschappen (habitattypen) en soorten. Op basis van de regels vanuit Europa, vertaalt in de Nederlandse wetgeving, mag er geen verslechtering optreden van leefgebieden van soorten en/of plantengemeenschappen. Dat wordt beoordeeld ten opzichte van de datum waarop dit gebied onder de bescherming werd gebracht van de Europese Vogelrichtlijn (24 maart 2000). Voor zover er sprake is van een behoudsdoelstelling moet dit gezien worden als een minimumeis.

Doelstellingen voor broedvogels

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit	Draagkracht voor aantal broedparen ⁷⁹⁸
A021	roerdomp	--	>	>	5
A119	porseleinhoen	--	>	>	4
A298	grote karekiet	--	>	>	40

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig

= Behoudsdoelstelling

> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

Doelstellingen voor niet-broedvogels

⁷⁹⁸ Het betreft een 'ten minste' doelstelling en is het minimum dat aanwezig moet zijn

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit	Draagkracht voor aantal vogels ⁷⁹⁹	Functie gebied
A005	fuut	-	=	=	350	f
A017	aalscholver	+	=	=	870	f/s
A034	lepelaar	+	=	=	8	f
A037	kleine zwaan	-	=	=	5	f/s
A039	toendrarietgans	+	=	=	Behoud	s
A041	kolgans	+	=	=	220	f/s
A043	grauwe gans	+	=	=	680	f/s
A051	krakeend	+	=	=	160	f
A052	wintertaling	-	=	=	360	f
A054	pijlstaart	-	=	=	50	f
A059	tafeleend	--	=	=	350	f
A061	kuifeend	-	=	=	4500	f
A068	nonnetje	-	=	=	30	f
A070	grote zaagbek	--	=	=	70	f
A094	visarend	+	=	=	3	f
A125	meerkoet	-	=	=	1700	f
A156	grutto	--	=	=	20	f/s
A190	reuzenstern	+	=	=	10	f/s

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig)

= Behoudsdoelstelling

s betreft slaapplaatsfunctie

f betreft foerageerfunctie

⁷⁹⁹ Aantallen betreffen een seizoensgemiddelde m.u.v. Visarend. Voor deze soort betreft het een seizoensmaximum. Het seizoensgemiddelde is het gemiddelde aantal in een gebied aanwezige vogels over het gehele seizoen, berekend aan de hand van maandelijks uitgevoerde tellingen over een reeks seizoenen (1999/2000-2003/2004).

G). Natura 2000-gebied 'Weerribben'**Gebiedsbeschrijving**

Het gebied Weerribben is een ten dele vergraven veengebied in de kop van Overijssel. Het bestaat uit uitgeveende trekgraten, onvergraven legakkers van wisselende breedte, grotere percelen niet-vergraven veen, verlandend water, trilveen rietlanden, graslanden, ruigteterreinen en moerasbossen. Alle successiestadia van open water tot en met moerasheide en veenbos zijn aanwezig. Mede door de betrekkelijk late vervening weerspiegelen ze nog veel van de oorspronkelijke gebiedsopbouw. Het huidige landschap met een karakteristiek patroon van petgraten en legakkers is ontstaan door het afgraven van veen voor de turfwinning. Toen rond 1920 de turfwinning niet meer rendabel was, schakelde de lokale bevolking geleidelijk over op rietteelt. In 1919 werd het Stroink gemaal bij Blokzijl gebouwd om het waterpeil in Noordwest Overijssel onder controle te krijgen. Hierdoor werden de rietlanden minder nat, waardoor het verlandingsproces versnelde en het riet doorgroeide raakte met ruigtekruiden.

Doelstellingen

In onderstaande tabellen zijn de doelstellingen voor de habitattypen, soorten en vogels weergegeven. Zij hebben gezamenlijk de begrenzing van dit Natura 2000-gebied bepaald. De doelstellingen zijn gericht op de leefgebieden van plantengemeenschappen (habitattypen) en soorten. Op basis van de regels vanuit Europa, vertaalt in de Nederlandse wetgeving, mag er geen verslechtering optreden van leefgebieden van soorten en/of plantengemeenschappen. Dat wordt beoordeeld ten opzichte van de datum waarop dit gebied onder de bescherming werd gebracht van de Europese Vogelrichtlijn (aanwijzing van 29 oktober 1986, op grond van jurisprudentie wordt dan 10 juni 1994 aangehouden) danwel de Europese Habitatrichtlijn (7 december 2004). Voor zover er sprake is van een behoudsdoelstelling moet dit gezien worden als een minimumeis.

Doelstellingen voor habitattypen

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit
H3140	kranswierwateren	--	>	>
H3150	meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	-	>	>
H4010B	vochtige heiden (laagveengebied)	-	>	=
H6410	blauwgraslanden	--	=	>
H6430A	ruigten en zomen (moerasspirea)	+	=	=
H7140A	overgangs- en trilvenen (trilvenen)	--	>	>
H7140B	overgangs- en trilvenen (veenmosrietland)	-	=	=
H7210	*galigaanmoerassen	-	>	>
H91D0	* hoogveenbossen	-	=	>

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig)

= Behoudsdoelstelling

> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

Doelstellingen voor habitatsoorten

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit	Doelstelling populatie
H1016	zeggekorfslak	--	=	=	=
H1042	gevlekte witsnuitlibel	--	>	>	>
H1060	grote vuurvinder	--	>	>	>
H1082	gestreepte waterroofkever	--	>	>	>
H1134	bittervoorn	-	=	=	=
H1145	grote modderkruiper	-	=	=	=
H1149	kleine modderkruiper	+	=	=	=
H1163	rivierdonderpad	-	=	=	=
H1318	meervleermuis	-	=	=	=
H1903	groenknolorchis	--	=	=	=
H4056	platte schijfhoren	-	=	=	=

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig

= Behoudsdoelstelling

> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

Datum
@@.04.2018Kenmerk
2018/@@@Pagina
213

Uw brief

Uw kenmerk

Doelstellingen voor broedvogels

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit	Draagkracht voor aantal broedparen ⁸⁰⁰
A021	roerdomp	--	>	>	14
A029	purperreiger	--	>	>	20
A119	porseleinhoen	--	>	>	30
A153	watersnip	--	=	=	160
A197	zwarte stern	--	>	>	40
A292	snor	--	>	>	100
A295	rietzanger	-	=	=	900
A298	grote karekiet	--	>	>	20

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig ongunstig, + gunstig

= Behoudsdoelstelling

> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

⁸⁰⁰ Het betreft een 'ten minste' doelstelling en is het minimum dat aanwezig moet zijn

H). Natura 2000-gebied 'De Wieden'**Gebiedsbeschrijving**

Het gebied De Wieden is een uitgestrekt laagveenmoeras met meren en kanalen met daartussen natte graslanden, natte heiden, trilvenen, galigaanmoerassen, rietland en moerasbos. Het gebied is een restant van het laagveengebied dat zich ooit van Zwolle tot ver in Fryslân uitstreckte. Een groot deel bestaat uit uitgeveende petgaten. Alle successiestadia van open water tot en met moerasheide en veenbos zijn aanwezig. Het gebied De Wieden is beïnvloed door het oude rivierstelsel van de Overijsselse Vecht. Er komen ondiepe kleiafzettingen voor. Door vervening, met bredere petgaten, zijn de grote meren ontstaan. Het Giethoornse- en Duiningerveer zijn natuurlijke meren.

Doelstellingen

In onderstaande tabellen zijn de doelstellingen voor de habitattypen, soorten en vogels weergegeven. Zij hebben gezamenlijk de begrenzing van dit Natura 2000-gebied bepaald. De doelstellingen zijn gericht op de leefgebieden van plantengemeenschappen (habitattypen) en soorten. Op basis van de regels vanuit Europa, vertaalt in de Nederlandse wetgeving, mag er geen verslechtering optreden van leefgebieden van soorten en/of plantengemeenschappen. Dat wordt beoordeeld ten opzichte van de datum waarop dit gebied onder de bescherming werd gebracht van de Europese Vogelrichtlijn (24 maart 2000) danwel de Europese Habitatrichtlijn (7 december 2004). Voor zover er sprake is van een behoudsdoelstelling moet dit gezien worden als een minimumeis.

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
214
Uw brief
Uw kenmerk

Doelstellingen voor habitattypen

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit
H3140	kranswierwateren	--	>	>
H3150	meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	-	>	>
H4010B	vochtige heiden (laagveengebied)	-	>	>
H6410	blauwgraslanden	--	>	>
H6430A	ruigten en zomen (moerasspirea)	+	=	=
H7140A	overgangs- en trilvenen (trilvenen)	--	>	=
H7140B	overgangs- en trilvenen (veenmosrietland)	-	=	=
H7210	*galigaanmoerassen	-	>	>
H91D0	* hoogveenbossen	-	=	>

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig)
= Behoudsdoelstelling
> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling
* prioritaire soort of habitatype

Doelstellingen voor habitatsoorten

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit	Doelstelling populatie
H1016	zeggekorfslak	--	=	=	=
H1042	gevlekte witsnuitlibel	--	>	>	>
H1060	grote vuurvinder	--	>	>	>
H1082	gestreepte waterroofkever	--	>	>	>
H1134	bittervoorn	-	=	=	=
H1145	grote modderkruiper	-	=	=	=
H1149	kleine modderkruiper	+	=	=	=
H1163	rivierdonderpad	-	=	=	=
H1318	meervleermuis	-	=	=	=
H1393	geel schorpioenmos	--	>	>	>
H1903	groenknolorchis	--	>	>	>
H4056	platte schijfhoren	-	=	=	=

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig

= Behoudsdoelstelling

> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

Doelstellingen voor broedvogels

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit	Draagkracht voor aantal broedparen ⁸⁰¹
A017	aalscholver	+	=	=	1000
A021	roerdomp	--	=	=	30
A029	purperreiger	--	=	=	65
A081	bruine kiekendief	+	=	=	19
A119	porseleinhoen	--	=	=	19
A122	kwartelkoning	-	>	>	13
A153	watersnip	--	=	=	150
A197	zwarte stern	--	>	>	200
A229	ijsvogel		=	=	10
A275	paapje	--	>	>	6
A292	snor	--	=	=	300
A295	rietzanger	-	=	=	2000
A298	grote karekiet	--	>	>	20

⁸⁰¹ Het betreft een 'ten minste' doelstelling en is het minimum dat aanwezig moet zijn

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig

= Behoudsdoelstelling

> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

Doelstellingen voor niet-broedvogels

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit	Draagkracht voor aantal vogels ⁸⁰²	Functie gebied
A005	fuut	-	=	=	110	f
A017	aalscholver	+	=	=	behoud	s
A037	kleine zwaan	-	=	=	8	f/s
A041	kolgans	+	=	=	3800	f/s
A043	grauwe gans	+	=	=	1100	f/s
A050	smient	+	=	=	500	f/s
A051	krakeend	+	=	=	150	f
A059	tafeleend	--	=	=	210	f
A061	kuifeend	-	=	=	430	f
A068	nonnetje	-	=	=	30	f
A070	grote zaagbek	--	=	=	20	f
A094	visarend	+	=	=	2	f

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig)

= Behoudsdoelstelling

> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

s betreft slaapplaatsfunctie

f betreft foerageerfunctie

⁸⁰² Aantallen betreffen een seizoensgemiddelde m.u.v. Visarend. Voor deze soort betreft het een seizoensmaximum. Het seizoensgemiddelde is het gemiddelde aantal in een gebied aanwezige vogels over het gehele seizoen, berekend aan de hand van maandelijks uitgevoerde tellingen over een reeks seizoenen (1999/2000-2003/2004).

I). Natura 2000-gebied 'De Rijntakken'

Natura 2000-gebied 'Rijntakken'

Gebiedsbeschrijving

Het Natura 2000-gebied Rijntakken omvat 4 deelgebieden:

1. Uiterwaarden IJssel
2. Uiterwaarden Neder-Rijn
3. Gelderse Poort
4. Waal

Aangezien alleen het deelgebied Uiterwaarden IJssel binnen de begrenzing van provincie Overijssel ligt, is alleen dit deelgebied uitgewerkt.

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
217
Uw brief

Uw kenmerk

Het deelgebied Uiterwaarden IJssel omvat het systeem van de rivier de IJssel, de aanliggende oeverwallen en de uiterwaarden. De IJssel is een zijtak van de Rijn en loopt van Arnhem tot aan het IJsselmeer. Het landschap is ontstaan in een periode dat de rivier een veel groter deel van de waterafvoer verzorgde en de monding nog een echte delta was. De IJssel neemt in perioden van hoge afvoer 1/6 deel van de Rijnafvoer voor haar rekening. In perioden met lage afvoer wordt het water op peil gehouden door de stuw in de NederRijn. Gedurende het winterhalfjaar zijn grote delen van de uiterwaarden geïnundeerd raken. De overstromingsduur en -frequentie variëren sterk van jaar tot jaar. Er zijn grote verschillen in het buitendijkse gebied, verschillen in hoogteligging, afwisseling tussen smalle en brede delen en tussen dichte kleinschalige en grote open delen. Plaatselijk treedt grondwater uit en monden beken uit in het IJsseldal. Zandige kalkrijke oeverwallen en rivierduinen worden afgewisseld met kleiige, vlakke stroomdalén. Bij Arnhem en Dieren snijdt de rivier de stuwwal van de Veluwe aan. Tot aan Olst zijn in het verleden brede meanders (kronkelwaarden) gevormd. In het middendeel stroomt de rivier tussen relatief smalle, hoog gelegen uiterwaarden. Bij Zalk, in het benedendeel, krijgt de rivier een breder bed dat bij Kampen overgaat in een kleine delta. Dit jonge gebied is gevormd na de Romeinse tijd en voor de afsluiting van het IJsselmeer. Tussen Dieren en Wijhe liggen veel landgoederen met daarbij behorende oude verkavelingspatronen, heggen en bossen. Het landschap van het noordelijkste deel is open en wordt gekenmerkt door grasland. Een aantal vrijwel onvergraven en reliëfrijke uiterwaarden zoals Cortenoever, Rammelwaard, Ravenswaard en Scherenwelle, vormt een kleinschalig oud cultuurlandschap met daarin stroomdalgraslanden, kievitsbloemhooilanden en glanshaverhooilanden. In reliëfrijke delen komt plaatselijk hardhoutooibos voor. De IJssel verbindt een aantal natuurgebieden met elkaar:

- de natuurgebieden langs de rivieren, in de Gelderse Poort en bovenstrooms langs de Rijn in het zuiden;
- de laagveenmoerassen van Noordwest Overijssel in het noorden;
- de Randmeren en het Ketelmeer met aansluiting op het IJsselmeer in het westen.

Doelstellingen

In onderstaande tabellen zijn de doelstellingen voor de habitattypen, soorten en vogels weergegeven. Zij hebben gezamenlijk de begrenzing van dit Natura 2000-gebied bepaald. De doelstellingen zijn gericht op de leefgebieden van plantengemeenschappen (habitattypen) en

soorten. Op basis van de regels vanuit Europa, vertaalt in de Nederlandse wetgeving, mag er geen verslechtering optreden van leefgebieden van soorten en/of plantengemeenschappen. Dat wordt beoordeeld ten opzichte van de datum waarop dit gebied onder de bescherming werd gebracht van de Europese Vogelrichtlijn (24 maart 2000) danwel de Europese Habitatrichtlijn (7 december 2004). Voor zover er sprake is van een behoudsdoelstelling moet dit gezien worden als een minimumeis.

Doelstellingen voor habitattypen

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	-	>	>
H3260B	Beken en rivieren met waterplanten (grote fonteinkruiden)	-	>	=
H3270	Slikkige rivieroever	-	>	>
H6120	*Stroomdalgraslanden	--	>	>
H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)	+	=	=
H6430C	Ruigten en zomen (droge bosranden)	-	>	>
H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	-	>	>
H6510B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (grote vossenstaart)	--	>	>
H91E0A	*Vochtige alluviale bossen (zachthoutooibossen)	-	=	>
H91E0B	*Vochtige alluviale bossen (essen-iepenbossen)	--	>	>
H91F0	Droge hardhoutooibossen	--	>	>

Toelichting symbolen:

- SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig)
 = Behoudsdoelstelling
 > Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

Doelstellingen voor habitatsoorten

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit	Doelstelling populatie
H1095	zeeprik	-	>	>	>
H1099	rivierprik	-	>	>	>
H1102	elft	--	=	=	>
H1106	zalm	--	=	=	>
H1134	bittervoorn	-	=	=	=

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit	Doelstelling populatie
H1145	grote modderkruiper	-	>	>	>
H1149	kleine modderkruiper	+	=	=	=
H1163	rivierdonderpad	-	=	=	=
H1166	kamsalamander	-	>	>	>
H1318	meervleermuis	-	=	=	=
H1337	bever	-	=	>	>

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig

= Behoudsdoelstelling

> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

219

Uw brief

Uw kenmerk

Doelstellingen voor broedvogels

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit	Draagkracht voor aantal broedvogels ⁸⁰³
A004	dodaars	+	=	=	45
A017	aalscholver	+	=	=	660
A021	roerdomp	--	>	>	20
A022	woudaap	--	>	>	20
A119	porseleinhoen	--	>	>	40
A122	kwartelkoning	-	>	>	160
A153	watersnip	--	=	=	17
A197	zwarte stern	--	=	=	240
A229	ijsvogel	+	=	=	25
A249	oeverzwaluw	+	=	=	680
A272	blauwborst	+	=	=	95
A298	grote karekiet	--	>	>	70

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig

= Behoudsdoelstelling

> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

Doelstellingen voor niet-broedvogels⁸⁰³ Het betreft een 'ten minste' doelstelling en is het minimum dat aanwezig moet zijn

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit	Draagkracht voor aantal vogels ⁸⁰⁴	Functie gebied
A005	fuut	-	=	=	570	f
A017	aalscholver	+	=	=	1300	s,f
A037	kleine zwaan	-	=	=	100	s,f
A038	wilde zwaan	-	=	=	30	s,f
A039	toendrarietgans	+	=	=	2.800	s,(f)
A041	kolgans	+	=	=	183.000	s,(f)
A043	grauwe gans	+	=	=	22.000	s,(f)
A045	brandgans	+	=	=	5.200	s,(f)
A048	bergeend	+	=	=	120	f
A050	smient	+	=	=	17.900	s,(f)
A051	krakeend	+	=	=	340	f
A052	wintertaling	-	=	=	1100	f
A053	wilde eend	+	=	=	6100	f
A054	pijlstaart	-	=	=	130	f
A056	slobeend	+	=	=	400	f
A059	tafeleend	--	=	=	990	f
A061	kuifeend	-	=	=	2300	f
A068	nonnetje	-	=	=	40	f
A125	meerkoet	-	=	=	8100	f
A130	scholekster	--	=	=	340	s,f
A140	goudplevier	--	=	=	140	f
A142	kievit	-	=	=	8100	s,f
A151	kemphaan	-	=	=	1000	f
A156	grutto	--	=	=	690	s,f
A160	wulp	+	=	=	850	s,f
A162	tureluur	-	=	=	65	s,f

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig)

= Behoudsdoelstelling

> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

⁸⁰⁴ Aantallen betreffen een seizoensgemiddelde m.u.v. toendrarietgans, kolgans, grauwe gans, brandgans en kemphaan. Voor deze soorten betreft het een gemiddeld seizoensmaximum.

Het seizoensgemiddelde is gebaseerd op het totaal van alle maandelijkse tellingen, gedeeld door 12 (het aantal maanden van het jaar). Een seizoen omvat bij de watervogeltellingen een jaar dat loopt van juli tot en met juni. Voor de doelstelling is het gemiddelde genomen over een reeks van achtereenvolgende seizoenen (meestal 5).

Het seizoensmaximum is het grootste getelde aantal (piekaantal) over alle maanden van een seizoen of het aantal geteld in januari (midwinter). Dit wordt aangehouden voor soorten waarvoor geen jaarrondtellingen beschikbaar zijn. Voor de doelstelling is het gemiddelde berekend over een reeks van achtereenvolgende seizoenen (meestal 5) om tot een gemiddeld seizoensmaximum te komen.

s   betreft slaapplaatsfunctie
f   betreft foerageerfunctie
(f)   betreft foerageerfunctie binnen en buiten Natura 2000. De bescherming van de soort is dan ook
mede   afhankelijk van voldoende geschikte foerageergebieden buiten dit Natura 2000-gebied. Afname
van de foerageercapaciteit binnen het gebied is toelaatbaar, mits er in totaal voldoende
foerageercapaciteit beschikbaar blijft.

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

221

Uw brief

Uw kenmerk

LEEFGEBIEDENKAARTEN EN ZONES N2000-GEBIEDEN OVERIJSEL

BIJLAGE 3

Datum

@@.04.2018

Kenmerk

2018/@@@

Pagina

222

Uw brief

Uw kenmerk

KAARTEN MET LOCATIES NATURA 2000-GEBIEDEN OVERIJSSSEL

BIJLAGE 4

Figuur a: Grens Ketelmeer & Vossemeer tussen buiten- en binnendijks (rode lijn)

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
223
Uw brief
Uw kenmerk

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
224
Uw brief

Uw kenmerk

Figuur b Grens Ketelmeer & Vossemeer tussen buiten- en binnendijks (rode lijn)

Datum
@@.04.2018
Kenmerk
2018/@@@
Pagina
225
Uw brief

Uw kenmerk

Figuur c. Recente broedlocaties Zwarte stern in N2000-gebied Rijntakken (Uiterwaarden IJssel)